

Sametingets plenum

Møtebok 1/2000

Tid: 29. februar - 3. mars 2000

Sted: Kulturhuset, Kárášjohka-Karasjok

- Sak 1/00 Konstituering
 - navneopprop, permisjoner, innkalte vararepresentanter
 - godkjenning av innkalling og sakliste
- Sak 2/00 Sametingsrådets beretning om virksomheten
- Sak 3/00 Utdanningspolitisk redegjørelse
- Sak 4/00 Spørsmål til Sametingsrådet i hht Sametingets forretningsorden
- Sak 5/00 Kunngjøring av nye saker
- Sak 6/00 Årsmelding 1999 for Sametingets underliggende råd - Merknader
- Sak 7/00 Sametingets årsmelding 1999
- Sak 8/00 Sametingets arbeidsorden
- Sak 9/00 Revisjon av sameloven og reglene for valg av Sameting
- Sak 10/00 Regjeringens handlingsplan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkningen i Norge - Høring
- Sak 11/00 Stortingsmelding nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og opplevning
- Sak 12/00 Stortingsmelding nr. 21 (1999-2000) Menneskeverd i sentrum - Handlingsplan for menneskerettigheter
- Sak 13/00 Godtgjørelse for Sametingets representanter
- Sak 14/00 Stortingsmelding nr. 50 (1998-1999) Utjæmningsmeldinga, om fordeling av inntekt og levekår i Norge
- Sak 15/00 Sammenslåing av plenumsmøtene i september og november 2000

Møtesekvenser

Tid	Sak	Side
29. februar 2000 kl. 09.00 - 12.00	1/00	3
	2/00	7
29. februar 2000 kl. 15.00 - 18.25	3/00	20
	4/00	31
	5/00	41
1. mars 2000 kl. 09.00 - 12.20	6/00	44
	7/00	62
1. mars 2000 kl. 15.00 - 18.30	8/00	139
	9/00	145
2. mars 2000 kl. 09.00 - 12.00	9/00 forts.	
	5/00 forts.	
	10/00	156
2. mars 2000 kl. 15.00 - 16.40	11/00	166
	12/00	173
3. mars 2000 kl. 09.00 - 12.00	12/00 forts.	
	3/00 forts.	
	13/00	183
	14/00	185
	15/00	190

Sign: / EKN

Sak 1/00 Konstituering

Saken påbegynt 29. februar 2000 kl. 09.00.

Representanter

Følgende representanter var tilstede ved konstitueringen:

1. Berit Ranveig Nilssen
2. Magnhild Mathisen
3. Olav M. Dikkanen
4. Steinar Pedersen
5. Marie Terese N. Aslaksen
6. Nils Henrik Måsø
7. Ragnhild Nystad
8. Egil Olli
9. John Henrik Eira
10. Klemet Erland Hætta vararepresentant for Ole Henrik Magga
11. Per A. Bæhr
12. Isak M. O. Hætta
13. Josef Vedhugnes
14. Olaf Eliassen vararepresentant for Peder Mathisen
15. Geir Liland
16. Randi Kvivesen vararepresentant for Willy Olsen
17. Randi Solli Pedersen
18. Eva Josefsen
19. Geir Tommy Pedersen
20. Willy Ørnebakk
21. Cathrine Breivik vararepresentant for Tor Nilsen
22. Sven-Roald Nystø
23. Margreta Påve Kristiansen
24. Randi Skum
25. Nils Isak Siri vararepresentant for Asbjørg Skåden
26. Ove Johnsen
27. Arvid Skjellhaug
28. Per Solli
29. Magne A. S. Huvva
30. Roger Pedersen
31. Kjell-Arne Mathisen vararepresentant for Ing-Lill Pavall
32. Amund Eriksen
33. Nils O. Nilsen
34. Jarle Jonassen
35. Einar Lifjell
36. Leif Elsvatn
37. Birger Nymo
38. Johan Mikkell Sara
39. Laila Gunilla Wilks

Sign: SS / EKN

Innvilgede permisjoner

Representant nr. 10 Ole Henrik Magga innvilget permisjon 29. februar - 3. mars.

Representant nr. 14 Peder Mathisen innvilget permisjon 29. februar - 3. mars.

Representant nr. 16 Willy Olsen innvilget permisjon 29. februar - 3. mars.

Representant nr. 21 Tor Nilsen innvilget permisjon 29. februar - 3. mars.

Representant nr. 25 Asbjørg Skåden innvilget permisjon 29. februar - 3. mars.

Representant nr. 31 Ing-Lill Pavall innvilget permisjon 29. februar - 3. mars.

Representant nr. 32 Amund Eriksen innvilget permisjon 2. - 3. mars.

Representant nr. 4 Steinar Pedersen innvilget permisjon 3. mars (hele dagen).

Representant nr. 13 Josef Vedhugnes innvilget permisjon 3. mars kl. 10.00 og ut plenumsmøtet.

Representant nr. 19 Geir Tommy Pedersen innvilget permisjon 3. mars kl. 10.00 og ut plenumsmøtet.

Representant nr. 21 Cathrine Breivik innvilget permisjon 3. mars kl. 10.00 og ut plenumsmøtet.

Representant nr. 37 Birger Nymo innvilget permisjon 3. mars kl. 10.30 og ut plenumsmøtet.

Vararepresentanter

Klemet Erland Hætta møtte for representant nr. 10 Ole Henrik Magga, hele plenumsmøtet.

Olaf Eliassen møtte for representant nr. 14 Peder Mathisen, hele plenumsmøtet.

Randi Kvivesen møtte for representant nr. 10 Willy Olsen, hele plenumsmøtet.

Cathrine Breivik møtte for representant nr. 21 Tor Nilsen, hele plenumsmøtet.

Nils Isak Siri møtte for representant nr. 25 Asbjørg Skåden, hele plenumsmøtet.

Kjell-Arne Mathisen møtte for representant nr. 31 Ing-Lill Pavall, hele plenumsmøtet.

Sign: EKN

I. Dokumenter

– Møteinncalling av 01.02.2000 med innstilling til saksliste

II. Innleverte forslag og merknader

Merknad 1, Samenes valgforbund v/Roger Pedersen:

SVF har i brev av 21.02.00 til Sametingsrådet bedt om en redegjørelse for hvorfor sakspapirene til 7 av sakene (sak nr. 3, 6, 7, 10, 11,12 og 14) til pleumsamlingen ble sendt ut og poststempelt den 15. februar. I et svar fra Sametingets president Sven Roald Nystø den 25. februar beklager presidenten de forhold som SVF har anmerket. Presidenten skriver at de nevnte sakene var klare i norsk versjon den 11. februar, men at de ikke ble sendt ut til SVFs gruppemøte. SVF mottok sakspapirene den 19. februar. SVF vil bemerke at selv om presidenten mener at de har overholdt tidsfristene, så er selv den 11. noen dager etter fristen som i dette tilfellet var 8. februar.

I henhold til §24 i Sametingets arbeidsorden skal innstillinger i sakene sendes representantene 3 uker før plenums møtet. I dette tilfellet er 7 av sakene til plenum ankommet for sent. Dette er ikke akseptabelt og er til direkte hinder for at representantene skal kunne gjøre den jobben de er valgt til å gjøre i Sametinget. SVF vil minne om at vi som representanter er pliktig til å overholde alle de tidsfristene som er satt i Sametingets arbeidsorden, derfor mener vi Sametingsrådet også, på samme måte, er forpliktet av de gjeldende reglene i den samme arbeidsorden.

Samenes Valgforbund vil meget sterkt beklage at selv om presidenten i sitt brev den 25. «tar til etterretning» at SVF ber om at Sametingsrådets beretning blir sendt ut senest ei uke før plenum, ventet helt til sist fredag, den 26. februar, med å sende ut rådets beretning. Representantene mottar i praksis beretninga når de ankommer Karasjok Hotell. Dette innebærer at tidsfristen for utsendelse av også denne saken er brutt.

Forslag 1, representant Egil Olli, AP's sametingsgruppe:

Forslag om ny sak 15/00 Sammenslåing av plenums møtene som tidligere er fastsatt for september og november 2000.

I. Forslag til vedtak:

Møtelederskapet gis fullmakt til å beramme tid for et felles pleunmsmøte høsten 2000, der åpningen av sametingsbygningen inngår.

Forslag 2, representant Roger Pedersen, Samenes valgforbund:

1. Sakene 6, 7, 10, 11, 12 og 14 utsettes i henhold til § 24 i Sametingets arbeidsorden.
2. Sak 3 må i utgangspunktet utsettes dersom ikke kjøreplanen endres slik at deler av sak 8 behandles før sak 3.

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Innkalling av 01.02.2000 med innstilling til saksliste med tilleggssak og behandlingsmåte av sak 3/00, som behandles etter forretningsordens § 4 b, godkjennes.

Sign:SS...../.....EKN.....

III. Votering

Av 39 representanter var 38 tilstede.

1. Godkjenning av innkalling
Innkallingen av 01.02.2000 ble enstemmig godkjent
2. Godkjenning av sakliste
Sakslisten som fulgte innkallingen ble enstemmig godkjent med følgende tilleggssak (forslag 1):
Sak 15/00 Sammenslåing av plenumsmøtene i september og november 2000.
3. Forslag 2, 1. pkt, ble forkastet mot 3 stemmer.
4. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Johan Mikkel Sara, saksordfører	
2.	Egil Olli	
3.	Roger Pedersen	
4.	Sven-Roald Nystø	Roger Pedersen
5.	Birger Nymo	
6.	Amund Eriksen	
7.	Jarle Jonassen	
	Johan Mikkel Sara	
	Roger Pedersen (til forr.orden)	
8.	Johan Mikkel Sara, saksordfører	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Innkalling av 01.02.2000 med innstilling til sakliste med tilleggssak og behandlingsmåte av sak 3/00, som behandles etter forretningsordens § 4 b, godkjennes.

Saken ble avsluttet 29. februar 2000 kl. 09.45.

Sign: EKN

Sak 2/00 Sametingets beretning om virksomheten

Saken påbegynt 29. februar 2000 kl. 09.45.

I. Dokumenter

– Sametingsrådets beretning om virksomheten:

Beretningen omfatter Sametingsrådets aktiviteter fra 13.11.99 til og med 20.02.00:

1. Om virksomheten

Sametingsrådet har i perioden avholdt 5 møter, hvorav 3 telefonmøter, og behandlet 27 saker. Som det fremgår av vedlegget har rådet i tillegg deltatt på en rekke møter og representasjoner.

2. Saksområder

2.1 Barne- og ungdomsprosjektet

I regi av samiske barne- og ungdomsprosjekt har det blitt avholdt møter med 3 av kommunene som styringsgruppen, Sametingsrådet, har pekt ut som spesielle geografiske innsatsområder. I tillegg er det avholdt møte i den administrative prosjektgruppen.

Prosjektledelsen har avholdt møter i Lavangen 18.11.99, Sør-Varanger 30.11.99 og Oslo 20.01.00. Det planlegges møte på Røros i nærmeste framtid. Lavangen kommune utmerker seg med en positiv vilje til å ville ta tak i problemstillingene og igangsette tiltak for samiske barn og unge. De andre kommunene peker på skole og utdanning som hovedutfordringer i forhold til samiske barn og unge, og da spesielt rekruttering av samiske lærere og læremidler for andre- og fremmedspråkopplæring i samisk. En av konklusjonene etter møtene er at det avholdes møter på politisk nivå i alle disse kommunene som er pekt ut som innsatsområder. 09.02.00 ble et slikt møte avholdt mellom visepresidenten og politisk ledelse i Lavangen kommune.

Som endel av prosjektet er det i samarbeid med Barne- og familiedepartementet under utarbeiding et temahefte til alle landets kommuner om samiske barn og unges oppvekstvilkår. Heftet skal inneholde diverse informasjon om f.eks. lover o.a. som har innflytelse på samiske barn og unges oppvekstvilkår. I tillegg vil innholdet beskrive forskjellige erfaringer fra kommuner.

2.2 Opplæringssaker

Fra 01.01.00 er tidligere Samisk utdanningsråd overført til Sametingets forvaltning. Fra samme tidspunkt opphørte det politisk oppnevnte utdanningsrådet, og Sametingets opplæringsavdeling som del av Sametingets administrasjon ble opprettet. Opplæringsavdelingen ledes av avdelingsdirektør Ellen Inga O. Hætta, som ble ansatt av Sametingets tilsettingsråd 22.12.99.

Sametingsrådet har uttalt seg om endringer i opplæringsloven og privatskoleloven i sak R 16/00. Rådet mener at voksne samer på lik linje med samiske barn, i sin grunnskoleopplæring skal ha mulighet for opplæring i samsvar med Det samiske læreplanverket. Retten til opplæring i og på samisk for voksne må ikke begrenses. Sametingsrådet har også pekt på

Sign:SS...../.....EKN.....

behovet for en utredning som beskriver hvilke kompetansebehov som vil finnes i det fremtidige samiske samfunnet.

Sametingsrådet går i mot at ordningen med statlig godkjenning av samiske lærebøker avvikles, og viser til at produksjon av samiske lærebøker ikke virker i et tilsvarende konkurrerende lærebokmarked som norske lærebøker. Det vises forøvrig til sak 3/00 Sametingets utdanningspolitiske redegjørelse.

Visepresidenten deltok på åpningen av sameskolen i Lavangen kommune 05.02.00. Både kommunen og den samiske befolkninga viste stor entusiasme og vilje til å satse på og styrke samisk språk og kultur i skolen.

2.3 Mineralloven

Visepresidenten og gruppeleder Egil Olli har 07.06.99 og 18.11.99 vært i høring hos Stortingets næringskomite angående en ny minerallov. Begge ganger ble det fra Sametingets side lagt vekt på at vedtakelse av loven må utsettes, fordi Regjeringen er midt i arbeidet med rettighetsspørsmålene i Finnmark. Videre er det fra Sametingets side fremholdt at loven vil være i strid med de nasjonale og internasjonale forpliktelsene Norge har i forhold til samene som urfolk. Fra rådets side har man videre forsøkt å nå ut med informasjon om saken, blant annet gjennom media. Næringskomiteen behandler i disse dager saken, og vil fremlegge sin innstilling for Odelstinget. Det er kommet signaler om at flertallet i næringskomiteen går imot at Sametinget skal gis nektingsrett i mineralsaker. Rådet ser alvorlig på denne saken og er veldig bekymret for de konsekvensene en eventuell vedtakelse av loven vil få.

2.4 Skytefelt

2.4.1 Halkavárri og Porsangmoen skytefelt

I forbindelse med forsvarsminister Løwers besøk i Finnmark i januar i år, inviterte Sametinget de to partene i saken, Forsvarsdepartementet og Reindbeitedistrikt 14A til lunsj i Lakselv 11.01.00. Det har siden 1996 ikke vært noen avtale mellom partene om bruken av området, og det var brudd i forhandlingene. Hensikten med møtet var å få partene til forhandlingsbordet igjen, samtidig som reindriftens representanter fikk mulighet til å informere om sin bruk av området og sin situasjon. Fra Sametinget møtte visepresidenten og gruppelederne Jarle Jonassen og Egil Olli. Rådet er opptatt av at denne saken løses og at man får en avtale for bruken av området som begge parter kan leve med. Porsanger kommune har i brev av 26.01.00 bedt om å møte Sametinget. Møtet er berammet til 20.03.00.

2.4.2 Mauken og Blåtind skytefelt

Stortinget vedtok 08.04.97 å slå sammen skytefeltene Mauken og Blåtind i Troms. En av forutsetningene for utbygging var at reindriften skulle kunne overleve i området. Tiltaksplanen for reindriften som fulgte Regjeringens forslag om sammenbinding, skulle garantere dette. Under Stortingets behandling ble det også understreket at tiltaksplanen skulle være garantien for at sammenbindingen ikke er i strid med samiske rettigheter, herunder bestemmelsene i ILO-konvensjon nr 169.

Sametingsrådet har i sak R 107/99 uttalt at tiltaksplanen er utarbeidet på et svært tynt faglig grunnlag. Tiltakene bygger på mangelfulle og feilaktige opplysninger om reindriften i området og reindriftsfaglige miljøer har ikke deltatt i utarbeidelsen av planen. Med de manglende reindriftsfaglige vurderingene i saken, og den ufullstendige tiltaksplanen, vil

Sign: SS / EKN

sammenbindingen av skytefeltene være et stort overgrep i forhold til samiske rettigheter generelt og reindriftsinteresser i området spesielt.

Sametingsrådet har fått opplysninger om at reindriftssamene i området vil prøve saken for retten dersom ikke Regjeringen stanser arbeidet med sammenbindingen. Det må skje en ny vurdering av reindriftens rettigheter i området. Videre må det ikke foretas ekspropriasjon eller innvilges forhåndstiltredelse før saken er rettslig belyst. På denne bakgrunn krever Sametingsrådet at Landbruksdepartementets godkjenning av tiltaksplanen trekkes tilbake og at sammenbindingens reindriftsfaglige grunnlag vurderes på nytt.

2.5 Helse- og sosialsaker

Visepresidenten og førstekonsulent Else M. Boine deltok i den norske delegasjonen til Verdens helseorganisasjons (WHO) urfolksskonsultasjon i Geneve 23. - 26.11.99. Dette var WHO's første urfolksskonsultasjon, og en ønsket med dette å initiere en prosess i samarbeid med urfolksrepresentanter til utarbeidelse av en handlingsplan for urfolks helse. Urfolk (NGO) utarbeidet forslag til strategier og handlingsplan. Blant annet ble det foreslått opprettet en rådgivende komité (Advisory Committee) bestående av 13 medlemmer til oppfølgingen av urfolks helse. Den norske delegasjonen v/visepresidenten holdt innlegg i plenum ved møtets avslutning med støtte til WHO's framtidige arbeid om urfolks helse.

Som oppfølging har visepresidenten 05.01.00 avholdt et møte med fagstaben til helsedirektør Anne Alvik, som er den nordiske representanten i WHO's styre. Urfolks helse vil antagelig være tema på WHO's styremøte i mai 2000.

Visepresidenten avholdt også møte med Sosial- og helsedepartementet 05.01.00 for å orientere om Sametingets tildelinger for oppfølging av samisk helse- og sosialplan. Departementet ønsket større prioritering av midlene til forskning/kartlegging av helse- og sosialsituasjonen for samene. For 2000 har departementet tildelt Sametinget kr. 4.6 mill. Søknadsfristen for prosjektmidler var 21.02.00. Det er søkt om midler til 50 prosjekter, deriblant oppfølgingsprosjekter fra 1998/1999 (1999:59 prosjektsøknader). Søknadene vil bli behandlet i mars.

I forbindelse med Finnmark fylkeskommunens forslag om å legge ned Karasjok ungdomshjem, sendte rådet en skriftlig henvendelse til fylkesordføreren hvor rådet anmodet fylkesutvalget om at budsjettmessige besparelser ikke skulle gå utover tilbudet til samisk ungdom med adferdsvansker. Helse- og sosialstyret anbefalte at Karasjok ungdomshjem skulle gjenoppbygges. Saken ble endelig behandlet av fylkesutvalget 09.02.00, og utvalget gikk imot opprettholdelse av et ungdomshjemtilbud i sin nåværende form. Et planarbeid skulle igangsettes om etablering av et ungdomspsykiatrisk behandlings-hjem, ungdomshjemtilbudet skal vurderes som et eventuelt tiltak under samme driftsenhet. Det er imidlertid usikkert om hvordan tilbudet til samisk ungdom med adferdsvansker vil bli i fremtiden.

2.6 Øst-samisk museum som samisk tusenårssted

Presidenten, visepresidenten og representantene Kristiansen og Bæhr avholdt 07.12.99 møte med statssekretær Skulberg i Kulturdepartementet hvor et av temaene var østsamisk museum. På dette møtet ga statssekretær Skulberg uttrykk for at tiden for å gå videre med å realisere Østsamisk museum som samisk tusenårssted nå var mer enn moden. Det ble enighet om at Sametinget og Kulturdepartementet skulle ha kontakt framover for å avklare spørsmål knyttet til prosjektbearbeiding og framdrift.

I St.meld.nr. 22 (1999-2000) på s. 141 er Østsamisk tusenårssted omtalt med følgende: *Av nye ikke-statlege prosjekt vil fylkesvise tusenårsstader og samisk tusenårsstad verta prioriterte*

Sign: SS / EKN

i perioden fram til 2005. Framlegg om løyving til slike og andre prosjekt vil koma når omfang og kostnad er tilpassa ei forsvarleg tilskotsramme, og når ansvaret for fullfinansiering, framdrift og drift er avklara.

Rådet er ikke enig med Kulturdepartementet i at samisk tusenårssted er et ikke-statlig prosjekt (jf. rådets innstilling i sak 11/00). Vi finner det svært foruroligende at departementet betegner det samiske tusenårsstedet på denne måten. Dette med utgangspunkt i at Samisk kulturminneråd, som har fått ansvaret for Sametingets oppfølging av denne høyt prioriterte saken etter møtet 7.12.99, har gitt tilbakemelding om manglende framdrift av saken i Kulturdepartementet, jf. vedlagte notat av 24.01.00 fra Samisk kulturminneråd. Rådet har tatt dette meget alvorlig og presidenten har i brev av 31.01.00 til kulturminister Haga (vedlagt) uttrykt bekymring og uro for departementets oppfølging av saken. Fra rådets side avventer vi kulturministerens svar, men vi har bedt om en rask oppfølging av saken og vi forventer at det gjøres.

Sametingsrådet deler opposisjons bekymring for realisering av samisk tusenårssted, og rådet bekrefter en pågående oppfølging fra Sametingets side.

Det vises forøvrig til vedlagte notat av 14.01.00 fra Samisk kulturminneråd med resyme av bakgrunn og status i saken - dette til representantenes orientering.

2.7 Reindrift

Presidenten, visepresidenten og representantene Kristiansen og Bæhr sammen med det svenske Sametinget deltok i et felles høringsmøte med Den norske-svenske reinbeitekommissjonen 07.12.99 i Oslo. Kommisjonens frist til å fremme forslag til en reinbeitekonvensjon er 30.04.01. Sametingets representanter understreket nødvendigheten av at kommisjonens hoved-oppgave må være å sikre helheten i den samiske reindriften og foreslå løsninger som den samiske reindriften er tjent med langs hele den norsk-svenske grensen der det drives samisk reindrift. Rådet pekte også på behovet for en fleksibel konvensjon som legger opp til muligheter for lokale løsninger på tvers av riksgrensen. Deltakelse fra reindriften vil være helt avgjørende for at arbeidet skal lykkes. Ellers ble rovdyrproblematikken og behovet for harmonisering av reindriftslovene i Norge og Sverige drøftet. Kommisjonen har selv vektlagt alle de forholdene som ble reist, og hadde i tillegg bestemt seg for å initiere både rovdyr-forvaltningen og harmonisering av reindriftslovgivningen overfor statene. Kommisjonen meldte også om problemområdene som for lite vinterbeite og mange naturinngrep, f.eks vannkraftutbygginger og andre innretninger de siste 10-årene, spesielt på svensk side.

I forbindelse med forhandlingene om reindriftsavtalen 2000-2001 ba Norske Reindriftssamers Landsforbund i brev av 09.02.00 om et møte med Regjeringen og Sametinget om reindriftnæringens framtid. Dette møtet ble berammet til 23.02.00. Landbruksministeren inviterte sametingspresidenten til et fellesmøte med kommunalministeren 16.02.00. Der ble situasjonen i reindriften drøftet og Sametingets forslag til løsninger framgår av vedlagte notat av 21.02.00 fra presidenten til de to statsrådene.

2.8 Fiskerisaker

Presidenten og rådsmedlem Berit Ranveig Nilssen avholdt 14.12.99 møte med fiskeriministeren. Fra vår side ble det lagt stor vekt på å uttrykke bekymring ved fastsettelse av fiskekvoter som er langt større enn den faglige tilrådingen fra forskerne. Fiskeriministeren tilbakeviste at kvotene for torsk i Barentshavet for år 2000 var satt for høyt i forhold til en bærekraftig utvikling. Angelsen poengterte at dersom ACFM (Advisory Committee on

Sign:SS...../EKN.....

Fisheries Management) kvoteanbefalinger hadde blitt fulgt ville det ikke blitt noen avtale med Russland, noe som ville gitt en uholdbar situasjon i torskefiske både i Barentshavet og på kysten. Videre kom fiskeriministeren inn på viktigheten av en avtale slik at man kan bevare lønnsomheten til de som i dag har deltageradgang i fiske.

På møtet fremmet vi også kravet fra Reguleringsrådets møte den 7. - 8.12.99 om å avsette en rekrutteringskvote i torskefiskeriene, slik at ungdommer og andre som vil satse på næringen skal kunne delta i fisk. Sametingets krav om å avsette egen rekrutteringskvote bygger på at det for år 2000 er satt et aktivitetskrav i torskefiske som resulterer i at en mengde kvoter vil bli inndratt. Fiskeriministeren hadde liten forståelse for Sametingets standpunkt og han mente at de inndratte kvotene måtte komme de som allerede er i næringa til gode, slik det er gjort for 1998 og 1999.

Fiskeridepartementet (FID) syns at Sametingets aktive deltagelse i Reguleringsrådet er et positivt tilskudd til rådets arbeid, og vil ut fra dette tilby Sametinget å være med i en arbeidsgruppe som skal utrede begrepet «samlekvote» for bunnfiskartene; torsk, hyse og sei.

Videre ble problematikken rundt finansiering av næringskombinasjonsprosjekter, hvor Statens nærings- og distriktutviklingsfond (SND) har et regelverk som er lite egnet for denne næringen og det samiske samfunnet, tatt opp. For å få en bedre finansieringsordning for næringskombinasjonsutøvere ønsker rådet en egen støtteordning for denne næringsformen over departementets budsjett. Fiskeriministeren ville se på forslaget og komme tilbake til dette senere, men han antydte at dette ville by på budsjettmessige vanskeligheter.

Når det gjelder beskatning av de forskjellige selbestandene i nordområdene er Sametinget og departementet av den oppfatningen at dette er en ressurs som må beskattes ut fra prinsippet om biologisk mangfold og bærekraftig ressursforvaltning.

Fiskeriministeren forsikret om at departementet i år 2000 ville legge opp til å ivareta den minste flåtens behov for adgang til fiske.

I en høring til lov om havbeite, har rådet i brev av 10.01.00 pekt på at departementet ikke har vurdert hvordan samiske interesser vil bli berørt ved innføring av havbeite. Rådet har derfor henstilt departementet om å vurdere disse problemstillingene før endelig lov om havbeite blir utferdiget.

2.9 Landbruk

Sametingets plenumsmøte 01.10.99 behandlet sak 34/99 Jordbruk i samiske områder, som direkte innspill til landsbruksmeldingen. Regjeringen har siden fremmet St.meld nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon, og Sametingsrådet har i sak R 08/00 fremmet en uttalelse til Stortinget om denne. Rådet er fornøyd med at meldingen har viet nordnorsk landbruk og samiske forhold oppmerksomhet, men meldingen har få forslag til strategier og tiltak for å nå meldingens gode intensjoner. Jf. møtebok 2/2000, sak R 08/00.

Presidenten har deltatt som innleder på en konferanse om norsk landbruk og matproduksjon 01.02.00 i Tromsø hvor nettopp meldingen var tema.

2.10 Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder

I oppfølging av Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder har Sametinget den 18.02.00 avholdt et møte på administrativt nivå, med Kommunal- og regionaldepartementet, Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet. Temaet for møtet var om forsøk med lokal forvaltning i Tysfjord, Lyngen og Tanafjord.

Sign:SS...../.....EKN.....

2.11 FN's arbeidsgruppe for permanent forum for urfolk

Arbeidsgruppen startet sitt årlige møte 14.02.00 og vil avslutte 23.02.00. Arbeidet med et permanent forum kom godt i gang den første uken. Arbeidsgruppen blir ledet av avdelingsdirektør Petter Wille i Utenriksdepartementet. Urfolksgruppen hadde på forhånd utarbeidet et dokument for organiseringen, og dette utgjorde grunnlaget for arbeidet og diskusjonene i arbeidsgruppen. Enkelte av statene som var noe negative under fjorårets forhandlinger hadde endret posisjonene, slik at et klart flertall av statene var positive. Det gjenstår å se det endelige resultatet av arbeidsgruppens arbeid. Fra Sametinget har rådgiver Gro Dikkanen deltatt i den norske delegasjonen i tiden 14. - 18.02.00.

2.12 Vasskraftutbygginger

Lødølja-overføringen i Samlet plan for vassdrag

Direktoratet for naturforvaltning (DN) besluttet i brev av 07.08.98 til Trondheim Energiverk Kraft AS, å innvilge søknad om flytting av Lødøljaoverføringen fra kategori II (kan ikke konsesjonsbehandles) til kategori I (omfatter prosjekter som kan konsesjonsbehandles straks og fortløpende) i Samlet plan for vassdrag. Flyttingen innebærer at det åpnes for konsesjonsbehandling av den planlagte overføring av Finnkoisjøen til Nesjøen (Lødøljaoverføringen). En realisering av Lødøljaoverføringen vil etter Sametingsrådets syn innebære nye store negative konsekvenser for reindriften og dermed også for den samiske kulturen i området både hva gjelder fortid, nåtid og framtid. Dette vil gi ringvirkninger for hele det samiske samfunnet i sørområdene.

Rådet har i brev av 04.10.99 til Miljøverndepartementet (MD) uttrykt misnøye med at prosjektet Lødølja ble flyttet fra kategori II til I uten at samiske interesser var hørt.

Sametingsrådet har i sak R. 101/99 bedt departementet om å omgjøre DN's vedtak av 07.08.98. Dersom dette mot formodning ikke blir gjort, krever rådet en utvidet konsekvensutredning for samiske samfunnsinteresser. Dette omfatter bl.a. sosiokulturelle og næringsmessige utredninger som setter alle naturinngrep og tap av beiteområder ellers, i en helhetlig sammenheng.

Kraftutbygging i Beiarn

Sametingsrådet avholdt et møte med miljøvernminister Guro Fjellanger 14. 12.00, der spørsmålet om kraftutbygging i Beiarn ble tatt opp. Ministeren ba rådet om å avgi en uttalelse til spørsmålet om konsekvensutredning for kraftutbygging i Beiarn. Rådet har i brev av 14.01.00 uttalt at det må gjennomføres en konsekvensutredning for kraftutbygging i Beiarn, slik at man er sikker på at utbyggingen ikke gjør ubotelig skade på samfunn og miljø. Dette er spesielt viktig med tanke på det samiske samfunn generelt og samiske kulturminner og samiske næringer spesielt.

Det er meget sterke grunner til å foreta en konsekvensutredning av planendringene av Beiarnvassdraget da kulturminneregistreringene som er gjort i Beiarnområdet bare er av oversiktskarakter. Det vil uansett måtte foretas omfattende detaljregistreringer for å oppfylle undersøkelsesplikten etter kulturminnelovens § 9. Det er også av betydning at det i de siste årene har vært en sterk utvikling av kunnskapsgrunnlaget og forståelsen av samiske kulturminner. Dette gjelder i særlig grad kulturminner knyttet til samisk forhistorie.

Sign: SS / EKN

Videre vil en ved å foreta en kobling av kulturminne- og kulturlandskapstemaet opp mot samiske samfunnsinteresser, i en fremtidig konsekvensutredning, kunne oppnå en mer helhetlig behandling både av samiske kulturlandskap og samiske samfunnsforhold.

Det er heller ikke tidligere utredet hvilke konsekvenser en eventuell utbygging vil ha for samiske samfunnsforhold som næringsutøvelse, befolkningsutvikling og samisk kulturutøvelse.

2.13 Statsbudsjettet 2001 - Oppfølging av Sametinget vedtak

Presidenten har avholdt møte 11. -12.01.00 med kommunal- og regionalminister Enoksen, kulturminister Haga og statssekretærutvalget for å presentere Sametingets forslag til samiske tiltak i statsbudsjettet for 2001. Statsbudsjettet 2001 var også tema på møtet med barne- og familieministeren 17.02.00. Rådet har også bedt om møte med politisk ledelse i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

2.14 Samisk Parlamentarisk Råd (SPR)

Sametinget i Finland har behandlet etableringen av Samisk parlamentarisk råd i sitt plenumsmøte 11.02.00, og har oppnevnt 7 representanter med vararepresentanter til SPR. Den formelle etableringen av SPR skjer i Kárášjohka 02.03.00 i forbindelse med dette plenumsmøtet.

2.15 Spansgårdsstigninga boligområde

I møte med visepresidenten informerte Lavangen kommune om at Spansgårdsstigninga er et regulert boligområde for den samiske delen av befolkningen i kommunen. Kommunen har arbeidet i ganske mange år for å få dette til. Imidlertid er klargjøring som vei, vann og kloakk til tomtene svært kostnadskrevede og kommunen ba om politisk støtte fra Sametinget til å utløse offentlige midler slik at prosjektet kan realiseres. Kommunen signaliserte bl.a. at de har et sterkt ønske om at samisk ungdom etablerer seg i hjemkommunen.

2.16 Harvasstua

Visepresidenten og rådsmedlem Ing Lill Pavall har deltatt på møte 4. januar med statssekretær Sundby i Landbruksdepartementet om framtidig bruk av Harvasstua. Bakgrunnen for møtet var et interregprosjekt og ønsket om å benytte Harvasstua og områdene på norsk og svensk side av grensen til turistformål. Departementet v/Statskog vurderer salg av Harvasstua. Dette har kommet i konflikt med lokale reindriftsinteresser, da stua fra gammelt av har vært brukt til reindriftsformål.

Rådet mener Samisk kulturminneråd og den lokale reindriften bør være med på å kartlegge og vurdere framtidig bruk av Harvasstua, med bakgrunn i at Harvasstua inngår i samisk kulturell kontekst og er verneverdig. Salget må vurderes utfra konklusjonene fra prosjektet til Samisk kulturminneråd og den lokale reindriften (områdestyret).

Landbruksdepartementet vil kontakte Miljøverndepartementet for avklaring av det verneverdige aspektet, og vil holde Sametinget orientert om den videre utvikling i saken.

2.17 Andre saker

Sametingsrådet har fordelt støtte til samiske hovedorganisasjoner, jf. møtebok 2/00, sak R 12/00.

Sign: SS / EKN

Sametinget vedtok i sak 46/99 om å søke medlemskap i Landsdelsutvalget. Sametingsrådet ber i brev av 10.02.00 om at Sametingets status og representasjon i Landsdelsutvalget tas opp til ny vurdering.

Rådet har i brev av 10.02.00 bedt om en redegjørelse for hvorfor det finsk-ugriske undervisningstilbudet er blitt fjernet ved universitetet i Oslo.

Det er nedsatt en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Utenriksdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Sametinget (adm. nivå) som utarbeider utkast til regler for bruk av det samiske flagget i Norge.

Rådet har også fremmet skriftlige innspill til St.meld nr 27 (1999-2000) Barnehage til beste for barn og foreldre.

Rådet har i tillegg behandlet klagesaker og saker til dette plenumsmøtet.

3. Oppnevninger

3.1 Forhandlingsdelegasjonen - Reforhandlingene av Neiden og Tana overenskomstene

Marianne Balto Henriksen har fått fritak fra vervet som Sametingets representant i den norske delegasjonen for forhandlingene av ny overenskomst for grensevassdragene Neiden og Tana. Aage Solbakk er valgt som nytt medlem i den norske delegasjonen.

3.2 Områdestyrene 2000 - 2003

Sametingsrådet har oppnevnt følgende medlemmer til områdestyrene for perioden 01.01.2000 - 31.12.2003:

Områdestyret for Øst-Finnmark

Medlemmer:

Alf Johansen, Lakselv
Ellinor G. Utsi, Deatnu

Varamedlemmer:

Samuel John N. Anti, Karasjok
Iver P. Smuk, Varangerbotn

Områdestyret for Vest-Finnmark

Per Mikkelsen Gaup, Kautokeino
Marit Gunhild Bongo, Kautokeino

Mikkel Anders A. Gaup, Kautokeino
Nils Johan J. Gaup, Masi

Områdestyret for Troms

Magne A. S. Huvva, Kongsvik
Kristina J. Eira, Tennevoll

Ole Thomas Baal, Skibotn
Karin Påve, Vangsvik

Områdestyret for Nordland

Einar Lifjell, Bjerka
Laura Jåma Renfjell, Hemnesberget

Marit Blind, Sulitjelma
Torstein Appfjell, Trofors

Områdestyret for Nord-Trøndelag

Jøran Jåma, Snåsa
Signe B. Jåma, Røyrvik

Bengt Åke Jåma, Snåsa
Anders Joma, Trondheim

Områdestyret for Sør-Trøndelag

Mona Fjellheim, Brekkebygd
Aud Renander, Rennebu
Lars N. Bransfjell, Brekkebygd

Helen Blind Brandsfjell, Brekkebygd
Gustav Kant, Rennebu
Arnfinn Nordfjell, Tydal

Sign: SS / EKN

3.3 Sámiid Vuorká-Dávvirat

Sametingsrådet har oppnevnt de statlige medlemmene i styret for Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger for perioden 2000 - 2003:

Vigdis Stordahl, Kárašjohka, leder
Hans Guttorm, Kárašjohka, medlem
Kirsten Porsanger, Lakselv, medlem
Unni Sildnes, Kirkenes, medlem

pers. vara Bjørnar Olsen, Tromsø
pers. vara Trygve Nilsen, Vadsø
pers. vara Lemet Ivvar Hætta, Guovdageaidnu
pers. vara Idun Hennie Meli, Alta

4. Kunngjøringer av nye saker - Oppfølging

Sametingsrådets kommentarer til nye saker som ble oversendt Sametingsrådets for videre behandling fra plenumsmøte 23. - 26. november 1999.

Forslag 2 og 3, Opprettelse av et omstillingsprogram og et kompensasjonsfond

Sametingsrådet viser til at det er ressurskrevende å rette opp skadene det samiske samfunnet er påført på grunn av den norske stats fornorskningspolitikk. Når det gjelder det kollektive tapet som i forslaget bes kompensert gjennom et omstillingsprogram, finner Sametingsrådet det riktige tidspunktet for å vurdere forslag om et eventuelt språklig omstillingsprogram i tilknytning til det kartleggingsarbeidet Samisk språkråd har under gjennomføring. Denne vil bli sendt Sametinget i løpet av høsten 2000.

Hva angår kompensasjonsfondet viser Sametingsrådet til at Regjeringen har besluttet å opprette et fond på 75 millioner kroner som kompensasjon for statens fornorskningspolitikk. Nærmere opplysninger om fondet framgår av Kommunal- og regionaldepartementets brev av 24.02.00 som følger vedlagt.

Forslag 4, Samisk distrikt

Sametingsrådet har tatt opp denne saken med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, slik saken er omtalt i Sametingets årsmelding for 1999. Rådet vil ta nye initiativ overfor departementet for å få en løsning på saken.

Sametingspresidenten har på møtet med barne- og familieministeren 17. februar, også tatt opp dette i forhold til barnehageloven. Departementet vil vurdere saken.

Forslag 5, Styrke språkarbeidet utenfor forvaltningsområdet for samisk språk

For Sametinget er det viktig at arenaer for kultur- og språkutøvelse opprettes som et ledd i styrking av samisk språk og kultur. Prosjekter som bygger sin virksomhet rundt målsettingen om å bevare og utvikle samisk språk og kultur, må også finansieres med statlige midler.

Sametingsrådet viser til at språksentrene som er etablert og i virksomhet gjennom en årrekke har måttet basere sin drift på prosjektmidler fra Samisk språkråd. Sametinget kunne ikke i fordelingen av Sametingets budsjett for 2000 (sak 44/99) finne rom for etablering av en fast tilskuddsordning til allerede etablerte språksentra. I sak 45/99 Statsbudjettet 2001 har Sametinget foreslått en fast bevilgning til dette. Sametingetsrådet vil vurdere forslaget om et språksenter i Oslo i forhold til statsbudjettet for 2002.

Forslag 6, Reindriftsfaglige utredninger i Mauken/Blåtind saken

Se pkt. 2. Skytefelt, ovenfor.

Sign: SS / EKN

5. Møter

5.1 Møte med barne- og familieministeren

Presidenten avholdt 17.02.00 møte med barne- og familieminister Valgerd Svarstad Haugland og politisk rådgiver Elisabeth Angell. Temaene på møtet var Sametingets barne- og ungdomssatsing, det særskilte tilskuddet til samiske barnehager, likestilling - herunder oppfølging av Sametingets handlingsplan for likestilling, prostitusjon i samiske områder og statsbudsjettet 2001. I forbindelse med statsbudsjettet for 2001 ble det spesielt pekt på tilskudd til samiske ungdoms- og kvinneorganisasjoner, og på tilskudd til barne-, ungdoms- og kvinnetidsskrifter.

Vedlegg:

- Møter og representasjoner 18.11.99- 20.02.00
- Sametingsrådets møtebok 1/2000 og 2/2000
- Vårt brev av 31.01.00 til kulturminister Åslaug Haga
- Samisk kulturministeres notater av 24.02.00 og 14.01.00
- Notat av 21.02.00 fra Sametingspresidenten til statsrådene Gjønnnes og Enoksen

II. Innleverte forslag og merknader

Merknad 1, Senterpartiets sametingsgruppe v/Nils Henrik Måsø:

SPs sametingsgruppe har lagt merke til at Sametingsrådet i sin beretning under kapittel 2.7 - Reindrift - ikke nevner noe om tvangslakting, til tross for at dette er et av de sentrale forhandlingstemaene under årets reindriftsforhandlinger. I den forbindelse vil vi også vise til vårt spørsmål til Sametingsrådet i oktober 1999, hvor vi ba om en juridisk avklaring om tvangslakting av rein er i samsvar med Folkerettens bestemmelser om å beskytte og sikre urbefolkningens næringsgrunnlag. Rein blir også ansett som privat eiendom. Den juridiske avklaringen mente vi derfor også burde skje i forhold til den individuelle rettigheten den enkelte utøver har. Vi fikk imidlertid ikke noe svar på disse konkrete spørsmålene.

Når Sametingsrådet heller ikke i beretningen om sin virksomhet nevner noe om tvangslakting, tolker vi dette som at Sametingsrådet ikke har noen innvendinger mot et slikt tiltak fra staten. En ytterligere bekreftelse på en slik antakelse synes å være når presidenten i sitt notat til statsråd Kåre Gjønnnes i Landbruksdepartementet skriver at "*Sametinget fremholder at man ikke er i mot lovbaserte tiltak. Det er imidlertid spørsmål om hvilke tiltak som iverksettes. Sametinget har gjennom en årrekke gått inn for et øvre reintentall pr driftsenhet også for Finnmark.*" Det ville være interessant å vite hvilke lovbaserte tiltak Sametingsrådet vil sette i verk for å nå et slikt øvre tak dersom reindriftnæringen selv ikke er enig i dette.

Videre lurer SPs sametingsgruppe når Sametinget har fattet beslutning om at Sametinget skal bli en selvstendig tredjepart under reindriftsforhandlingene?

Merknad 2, Arbeiderpartiets sametingsgruppe v/Egil Olli:

OPPNEVNING AV MEDLEMMER OG VARAMEDLEMMER TIL OMRÅDESTYRENE 2000 - 2003

Viser til vårt brev til Sametingsrådet datert 19.01.00

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er svært skuffet og forbauset over at Sametingsrådet har lagt til side de fleste demokratiske prinsippene om fordeling av tillitsverv blant partiene i

Sign: SS / EKN

Sametinget av utnevning av medlemmer til områdestyrene. Av 26 oppnevnte medlemmer og varamedlemmer er kun et av våre forslag kommet med. Det er også et forslag der vi støttet reindriftslaget forslag i området.

Vi har ikke noe i mot eller mistillit til de personene som er oppnevnt, men vi har trodd at vi hadde en felles forståelse av at ved oppnevninger til forskjellige styrer, råd og utvalg, skulle skje slik at alle grupper i Sametinget var forholdsmessig representert. Disse oppnevningene er ikke gjort etter de prinsippene vi trodde vi var enige om for flere år siden, den tiltro og tillit vi har hatt til Sametingsrådet i slike spørsmål har fått store bulker etter dette.

Det er nesten ikke til å tro at Sametingsrådet så til de grader overser forslag fra gruppene på en slik måte. Derfor tillater jeg meg å spørre Sametingsrådet om de i hele tatt har mottatt vårt forslag datert 18.10.99 og tilleggsforslag datert 11.11.99?

Hvis våre forslag er mottatt, og i praksis kastet i papirkurven, er Sametingsrådet fremferd en demokratisk skandale - rådets delegerte oppnevningmyndighet bør trekkes tilbake av plenum.

Vi har ikke til dags dato fått svar fra Sametingsrådet hvorfor våre forslag på medlemmer til områdestyrene ikke ble tatt til følge.

Sametingsrådets handlemåte i denne saken er så alvorlig at gruppa finner å måtte foreslå å trekke tilbake rådets delegerte oppnevningmyndighet til styrer, råd og utvalg, og overføre det til møtelederskapet.

Merknad 3, Frie gruppe v/Per A. Bæhr:

Saksdokument. Notat fra Sven-Roald Nystø av 21/12-200 til statsrådene Kåre Gjønnes, Landbruksdepartementet og Odd Roger Enoksen, Kommunaldepartementet.

Kautokeino flyttsameliste er skuffet over uttalelsen fra sametingspresidenten på et møte med Landbruksdepartementet, Kommunaldepartementet og NRL i forbindelse med reindriftsforhandlingene 23.02.00 i Oslo, hvor Nystø foreslo fastsetting av øvre reintall pr. driftsenhet, som er i strid med NRLs forslag under årets forhandlinger. NRLs forslag er å fastsette øvre reintall pr. distrikt.

Kautokeino flyttsameliste synes at det er beklagelig at sametingspresidenten jobber bak ryggen til en av de største samiske næringene, og dermed prøver å overkjøre næringens eget forslag til å løse problemer i reindrifta og bevare reindriftas kultur og sedvaner. Presidentens uttalelse er også i strid med St.melding nr. 28, hvor det skulle gis mer makt til reindrifta.

Etter Kautokeino flyttsamelistes syn, er presidentens uttalelse i strid med samarbeidsavtalen mellom NSR og den frie gruppa i Sametinget, som har dannet flertall under konstituering (presidentvalget), viser til samarbeidsavtalen, pkt. 3.

I avtalen kommer det fram at det er nødvendig å gjennomgå Reindriftsloven av 1978 på nytt. Med særlig hensyn til reindrifta kultur-, sedvaner og hvordan lov og regelverk fungerer i forhold til reindriftas tradisjonelle karakter som familienæring. Sametinget har i den forbindelse nedsatt et utvalg som skal ta seg av hele prosessen.

Det som overrasker oss mest, er at presidenten nå går ut og foreslår at det skal fastsettes øvre reintall pr. driftsenhet før utvalget er ferdige med sitt arbeid.

Arbeidsmåten presidenten har brukt, tar Kautokeino flyttsamelista meget alvorlig. Forslaget nærmer seg grensa for avtalebrudd. Dette vil bli tatt opp innenfor den frie gruppa.

Sign: SS / EXN

Vi synes som om president Nystø ikke tar samarbeidsavtalen alvorlig, i og med at han kommer med signaler om detaljstyring av reindriften før reindriftsutvalget er ferdig med sitt arbeid.

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Sametingsrådets beretning med merknader tas til etterretning.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Sven-Roald Nystø	
2.	Nils Henrik Måsø	
3.	Amund Eriksen	
4.	Egil Olli	
5.	Jarle Jonassen	
6.	Roger Pedersen	
7.	Per A. Bæhr	
8.	Sven-Roald Nystø	
9.	Steinar Pedersen	
10.	Nils O. Nilsen	
11.	Magnhild Mathisen	
12.	Ragnhild L. Nystad	
13.	Eva Josefsen	
14.	Willy Ørnebakk	
15.	John Henrik Eira	
16.	Ragnhild L. Nystad	Steinar Pedersen Ragnhild L. Nystad
17.	Sven-Roald Nystø	
18.	Berit Ranveig Nilsen	
19.	Olaf Eliassen	
20.	Klemet Erland Hætta	
21.	Per A. Bæhr	
22.	Egil Olli	
23.	Roger Pedersen	Ragnhild L. Nystad
24.	John Henrik Eira	Egil Olli
25.	Nils Henrik Måsø	John Henrik Eira
26.	Jarle Jonassen	
27.	Sven-Roald Nystø, saksordfører	

Sign: / EKN

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametingsrådets beretning med merknader tas til etterretning.

Saken avsluttet 29. februar 2000 kl. 16.00.

Sign: SS / EKN

Sak 3/00 Utdanningspolitisk redegjørelse

Saken påbegynt 29. februar 2000 kl. 16.00.

I. Dokumenter

- Sametingsrådets utdanningspolitiske redegjørelse:

II. Innleverte forslag og merknader

Innledning

Sametingets myndighet i forhold til utdanning og opplæring ble styrket fra 1. januar år 2000. Samisk opplærings- og utdanningssektor ble et ansvarsområde for Sametinget ved at økonomiske og administrative ressurser og arbeidsoppgaver fra tidligere Samisk utdanningsråd ble overført til Sametinget og fikk benevnelsen *Sametingets opplæringsavdeling*. Opplæringsavdelingen er lokalisert til Guovdageaidnu med underkontor i Divtasvuodna/Tysfjord for lulesamiske saker og underkontor i Troandin (Tråanta)/Trondheim for sørsamiske saker. I tillegg er en halv rådgiverstilling lokalisert til Harstad. Avdelingen har i alt 21,5 stillingshjemler. Avdelingens budsjett er på 23.524 mill. kroner, hvor tilskudd til samiske læremidler utgjør nesten 11 mill. kroner.

I denne utdanningspolitiske redegjørelse beskriver rådet Sametingets nåværende og framtidige ansvar og oppgaver i opplærings- og utdanningsspørsmål som er i tråd med Sametingets overordnede visjon og målsetting om,

kulturell kontinuitet med grunnlag i samenes status og rettigheter som folk og urfolk,

Denne visjonen danner utgangspunktet for framtidig utvikling av opplæringa og utdanninga i det samiske samfunnet.

Rådet mener at skole- og utdanningssystemet har et særlig ansvar for å virkeliggjøre en slik overordnet visjon slik at samisk språk, kultur og næringer er sikret utviklingsmuligheter på egne premisser. Sametingets overordnede strategi om opplæring og utdanning beskrives i Sametingsplanen, hvor det blant annet sies at Sametinget skal legge premissene for, og utforme det samiske skole- og utdanningssystemet. Dette er Sametingsrådets utgangspunkt når en politikk om opplæring og utdanning skal utformes og utmeisles og iverksettes.

Utvidet myndighet

Utvidet myndighetsområde innen opplæring —og utdanning innebærer følgende saksområder for Sametinget:

- ha ansvar for forvaltning av tilskuddsordning til utvikling av samiske læremidler herunder utvikling, kvalitetssikring og produksjon av samiske læremidler tilpasset læreplaner for grunnskolen og videregående opplæring. Utvikling av pedagogisk programvare og audiovisuelle læremidler. Dette innbefatter læremidler til barnehage, grunnskole og videregående opplæring.
- utvikle handlingsplaner og årsplaner for utvikling av spesialpedagogiske læremidler på samisk. Dette arbeidet gjøres i samarbeid med Nasjonalt læremiddelsenter (NLS)

Sign: SS / EKN

- videreføre arbeidet med iverksetting av L97 Samisk, herunder informasjon, kompetanseutvikling, veiledninger og utviklingstiltak i tilknytning til iverksettingen av L97 Samisk
- iverksette oppfølginga av evalueringsarbeidet som er igangsatt av Reform 94 med sikte på å kartlegge hvilke konsekvenser reformen har fått for samiske elever.
- iversette oppfølging av FOU-planen, som nå er til behandling i Kirke -, utdannings- og forskningsdepartementet.
- følge opp et prosjekt om kvalitet i matematikkopplæringen - KIM — prosjektet i samiske skoler.
- gi faglige råd og støtte til lærere som underviser samiske elever i barnehage, i grunnskole, og i videregående opplæring
- utvikle en generell informasjonsvirksomhet på opplærings- og utdanningsområdet i forhold til de ulike utdanningsnivåer
- drive språkarbeid og språkrøkt, særlig rettet mot læremidler i barnehage og skole. Dette arbeidet er særlig viktig i forhold til lule- og sørsamisk .

Sametingsrådet mener det er behov for å utvikle en strategi for hvordan disse oppgaver kan ivaretas på en best mulig måte til det beste for det samiske folket og i særlig grad til det beste for samiske barn og unge. Det er de samiske barnas behov i barnehagene, de samiske elevenes behov i grunn- og videregående skole og de samiske samfunns behov innenfor voksenopplæring og høyere utdanning og forskning, som må danne grunnlag for Sametingets engasjement og innsats på dette feltet.

For Sametinget er det imidlertid ikke nok, bare å se til at de saksområder som Sametinget har hånd om i dag, håndteres på en god måte. Det er vel så viktig og nødvendig å utvikle en politikk på de områder som man så langt ikke har tilfredstillende løsninger på. Dette innebærer utforming av mål og visjoner, iverksetting av konkrete tiltak og oppfølging og evaluering av situasjonen innenfor samisk opplæringssektor. Dette krever at Sametinget utmeisler en politikk som tar høyde for:

1. En helhetlig og likeverdig opplærings- og utdanningspolitikk for hele den samiske folkegruppe
2. En helhetlig og likeverdig opplæring på alle utdanningsnivåer fra barnehage til høyere utdanning
3. En helhetlig og likeverdig politikk som favner om hele det samiske området

Dette er en enorm utfordring som krever kontinuerlig arbeid over en lengre tidsperiode med hensyn til konkretiseringer.

Samisk opplæringssektor styres innenfor de rammer som lover og forskrifter setter, og de mål og visjoner som framkommer i Sametingsplanen og øvrige opplærings og utdanningsplaner og strategier. Barnehageloven og opplæringsloven er de viktigste lovverk som denne sektoren berøres av. I tillegg er Rammeplan for barnehagen, Læreplanverkene for den 10-årige grunnskolen, Læreplaner i den videregående opplæringen, samt Sametingets strategiske planer for læremiddelutvikling og handlings- og årsplaner viktige styringsdokumenter.

Sign: SS / EKN

Nærmere om rammer for opplæringen innenfor de ulike utdanningsnivåer og konkrete politiske utfordringer

Barnehagene

I *lov om barnehager* som trådte i kraft i 1996, er barnehagetilbud for samiske barn hjemlet i § 7 hvor det heter at barnehager for samiske barn i samiske distrikt skal bygge på samisk språk og kultur. I tilknytning til barnehageloven ble det i 1995 for første gang utarbeidet en egen *Rammeplan for barnehagen* som ble gjort gjeldende fra 01.01.96.

Rammeplanen for barnehagen er fastsatt som en forskrift til barnehageloven og skal være en forpliktende ramme å arbeide etter i planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens innhold. Rammeplanen har et eget kapittel om samisk språk og kultur (kapittel 6).

Sametingsplanen fremhever samiske barnehagers store betydning for samisk språkutvikling spesielt og for samiske barns oppvekstvilkår generelt. Samiske barnehagers spesielle stilling som arena for språkutvikling og kulturformidling, fordrer at samiske barnehager sikres finansiering til etablering og drift. Samtidig må den enkelte kommune ansvarliggjøres i forhold til å tilrettelegge for etablering og drift av samisk barnehagetilbud.

Samiske førskolebarn skal ha mulighet til å få et tilpasset barnehagetilbud som bygger på samisk språk og kultur, uansett hvor i landet de er bosatt. Dette skal i lovs form ikke begrenses kun til samiske distrikt. Sametinget har som mål å få fjernet denne begrensningen i barnehagelovens § 7.

Det vil rent praktisk ikke være mulig å etablere egne samiske barnehager over alt, når det er bare ett eller noen få barn som ønsker et tilpasset tilbud, men målet er at alle samiske førskolebarn skal ha rett til å få et tilpasset barnehagetilbud som bygger på samisk språk og kultur.

Sametinget vil overta forvaltningen av tilskuddsordningen til samiske barnehager fra 1. januar år 2001. Planlegging av dette er i gang og Rådet tar sikte på å legge dette fram for Sametingets plenum når retningslinjer for tilskuddsordningen skal fastsettes i løpet av året.

Sametinget skal utarbeide en ny strategisk plan for samiske barnehager for perioden 2001-2005, som vil bli forelagt Sametingets plenum i løpet av året. Planen vil skissere utvikling av samiske læremidler og andre satsingsområder.

Barne- og familiedepartementet har bevilget kr. 200.000,- primært til læremidler og veiledningsmateriell til samiske barnehager. Beløpet er det samme som departementet i de siste tre årene har kanalisert gjennom tidligere Samisk utdanningsråd, til slikt arbeid.

Grunn- og videregående opplæring

Lov om grunnskolen og den videregående opplæringen (opplæringsloven), som trådte i kraft 1. august 1999, hjemler opplæring i og på samisk i grunn- og videregående skole. Dette er hjemlet i kapittel 6 i loven. Loven gir samer en individuell rett til opplæring i samisk i grunnskolen og videregående skole.

Videre har alle i grunnskolealder i samiske distrikt rett til opplæring i og på samisk. Utenfor samiske distrikt har elever rett til opplæring i og på samisk når det er minst ti elever som ønsker slik opplæring, og så lenge det er minst seks elever igjen i gruppa.

Sign: SS / EKN

Samisk distrikt defineres i Opplæringslovens § 6-1 som:

»1) det samiske forvaltningsområdet etter §3-1 i Samelova, 2) andre kommunar eller delar av kommunar etter forskrifter gitt av Kongen i Statsråd etter at Sametinget og dei kommunane og fylkeskommunane spørsmålet gjeld, har fått uttale seg.»

En utvidelse av samisk distrikt etter §6-1 , punkt 2 er ikke gjennomført.

Forskrift til opplæringsloven gir fritak for opplæring i sidemål for elever som har samisk som første eller andrespråk i grunnskolen og i den videregående skolen.

Sametinget har i følge opplæringslovens §6-4 myndighet til å gi forskrifter til det samiske innholdet til læreplaner for fagene knyttet til L97, samt for læreplaner for opplæring i samisk språk i grunnskolen og videregående opplæring, og spesielle samiske fag i den videregående opplæringen innenfor omfang og ressursrammer fastsatt av departementet. Sametinget skal også i samarbeid med departementet lage utkast til forskrifter til andre særskilte læreplaner for opplæring i samiske distrikt og for elever utenfor samiske distrikt som får samisk opplæring.

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen og Det samiske læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97 og L97Samisk) omhandler det samiske innholdet i den ordinære grunnskoleopplæringen, samt opplæringen for elever som følger Det samiske læreplanverket. L97samisk er gjeldende for kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk, samt utvalgte skoler i noen kommuner utenfor forvaltningsområdet for samisk språk som har opplæring på samisk.

Arbeid med å bedre rammebetingelser i forhold til lovverk vil gjelde både for grunnskolen videregående opplæring. Videregående opplæring må bygge på og utvikle videre det grunnlaget som grunnskolen har gitt elevene gjennom Det samiske læreplanverket. Sametingets myndighet til å gi forskrifter til innholdet i den videregående opplæringen må utvides.

For den videregående opplæringen foreligger samiske læreplaner i samisk som førstespråk, samisk som andrespråk, norsk, reindrift og duodji. Læreplanverkene L97 og L97Samisk er forskriftsfestet og således gir de et forpliktende grunnlag for opplæringen innenfor sitt område. Den samme status har læreplanene i den videregående opplæringen.

For at Sametinget på en bedre måte enn i dag skal kunne legge premissene for innholdet i den samiske videregående opplæringen, mener Rådet at Styret for de statlige samiske videregående skolene må legges inn under Sametingets virksomhet så snart som mulig.

Fylkeskommunale videregående skoler som har et særskilt ansvar for å gi tilbud til samiske elever i videregående skoler i Troms, lule- og sørsamisk område, må i framtiden inngå i et større nettverksbasert samarbeid med de statlige samiske videregående skolene.

Det må opprettes gjensidige samarbeidslinjer mellom disse. Dette er et arbeid som både departementet og fylkeskommunene som eiere, og Sametinget må legge forholdene til rette for at skolene på ulike vis kan dra nytte av hverandres kunnskap, kompetanse og erfaringer i forhold til denne elevgruppen.

Dette arbeidet må også sees i sammenheng med evalueringen av Reform-94 for samiske elever. Arbeidet ble igangsatt i 1999 og vil bli slutført i april 2000. Sametingsrådet vil følge opp konklusjonene i evalueringsrapporten og arbeide for at de forhold som viser seg å være negative for samiske elever rettes opp.

Sign: EKN

Opplæringsloven med forskrifter - endringer

Forskriften til opplæringsloven slik den er fastsatt i dag, ivaretar ikke etter Sametingets oppfatning på et tilstrekkelig grunnlag samiske elevers rett til å få opplæring i og på samisk for de elever som er bosatt utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Derfor er det svært viktig at Sametinget vier spesiell oppmerksomhet til samiskopplæringa utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Sametingsrådet tar sikte på iverksette en utredning av samiske opplærings- og utdanningsspørsmål utenfor forvaltningsområdet for samisk språk i løpet av dette året.

Sametingsrådet vil arbeide for at flere kommuner defineres inn under virkeområdet for samisk distrikt i opplæringsloven. Dette er et viktig skritt i retning av å oppnå individuell rett til opplæring på samisk i grunnskolen. Lovhjemmelen er til stede og Sametingsrådet vil arbeide for at det utarbeides en egen forskrift eller en tilføyelse til gjeldende forskrift, som fastslår hvilke andre kommuner som bør defineres inn under virkeområdet.

Intensjonen med den nye opplæringsloven var jo ikke å innskrenke samiske elevers rettigheter, men heller at deres rettigheter skulle utvides. Praksis viser derimot at samiske elever bosatt utenfor forvaltningsområdet har fått begrenset sine rettigheter, ja dog avslag på å få opplæring i og på samisk, med henvisning til at den nye opplæringsloven ikke hjemler en slik rett utenfor samisk distrikt. Rådet beklager dette meget sterkt. Det skal ikke være bosted som skal være avgjørende for hvilket samisk opplæringstilbud elevene skal få! Sametingsrådet mener målet må være å få endret loven, slik at det åpnes for en individuell rett til opplæring på samisk i grunnskolen.

Sametinget beklager at tinget ikke har fått myndighet til å fastsette forskrifter om læreplaner i alle fag for samiske elever i grunnskolen. Sametingsrådet vil arbeide for at Sametinget skal få slik myndighet.

Sametingsrådet vil også sette bruken av L97Samisk på dagsorden. Departementet har bedt Norges forskningsråd å igangsette en evaluering av Reform 97, hvor bl.a. Sámi allaskuvla skal evaluere reformen sett i forhold til hvordan reformen har virket i forhold til samiske elevers behov. I Sametingsplanen pekes det på at alle samiske elever uansett bosted skal ha rett til å kunne få sin opplæring i samsvar med L97Samisk. Forskriften til opplæringsloven må derfor endres slik at dette ivaretas. L97Samisk har den samme status og forpliktende grunnlag som L97, og den må kunne tas i bruk av skoler og lærere som gir opplæring til samiske elever. Planverket må også kunne tas i bruk der den er bedre tilpasset elevenes bakgrunn enn L97. Et minimum må være at alle elever som har opplæring i eller på samisk i Norge skal få sin opplæring i samsvar med L97Samisk. I tillegg må det åpnes for at samiske elever som ønsker det må få mulighet til å få sin opplæring i samsvar med L97Samisk, selv om de ikke har opplæring i samisk i grunnskolen. Sametingsrådet vil sette saken på dagsorden overfor departementet.

Samiske læremidler — utvikling av læremidler og godkjenning av samiske lærebøker

Departementet har foreslått å avvikle den statlige ordningen for godkjenning av lærebøker. Saken er til behandling i departementet. Sametingsrådet har i sak R 16/00 uttalt at Sametinget ønsker at godkjenning av samiske lærebøker skal opprettholdes og at Sametinget skal forvalte godkjenningsordningen. Rådet peker på at det er Sametinget som skal fastsette regler for godkjenning av samiske lærebøker. Som en konsekvens av dette må loven og forskriftene endres slik at Sametinget kan få denne fullmakten, og dette må synliggjøres i lov og

Sign: / EKN

regelverk. Dette er en videreføring i overføring av nye oppgaver og utvidet myndighet til Sametinget.

Når det gjelder utvikling og produksjon av samiske læremidler skal Sametinget utarbeide en ny *strategisk plan for samisk læremiddelutvikling* for perioden 2001-2005, som vil bli lagt fram for Sametingets plenum i løpet av året. Planen vil sette føringer på hvordan prioriteringa skal være på utvikling og produksjon av samiske læremidler i vid forstand. Dette er en videreføring av Samisk utdanningsråds arbeid.

Arbeidet omfatter blant annet oversetterhonorarer, forfatterhonorarer og retningslinjer for beregning av produksjonsstøtte.

I tillegg til å justere honorarsatser, er det viktig å avsette midler til kompetansehevingstiltak rettet mot forfatter og forlag. Sametingsrådet vil også vurdere å knytte betingelser til støtte som gis til samiske forlag, for å få økt produksjonen av samiske læremidler. Arbeidet vil bli slutført i første halvdel av år 2000.

Stimuleringsmidler og fordeling av timeressurser til samiskopplæringen

Det skal i de kommende år skje en utstrakt satsing på grunnskolen under betegnelsen «skolepakken». Midlene til denne satsingen skal i store trekk kanaliseres gjennom statens utdanningskontorer i fylkene. Sametinget og Samisk utdanningsråd har påpekt at det er viktig at Sametinget har en rekke stimuleringsmidler til fordeling for skolesektoren.

Det kan ellers lett bli slik at Sametinget forvalter «elendigheten» gjennom læremidler som det ikke er nok av, mens Statens utdanningskontorer tildeler midler som gir positive utslag i skolen bl.a. skoleutvikling. Sametingsrådet vil derfor arbeide for at Sametinget får hånd om slike stimuleringsmidler.

Situasjonen i den samiske skolen er så vidt forskjellig fra område til område. Dette fra skoler der det samiske språket og det samiske innslaget for øvrig er en markert og naturlig del av skolens virksomhet, til skoler hvor det samiske språket og kulturytringer for øvrig er nærmest usynlig, eller utgjør kun en liten del av skolens virksomhet. Sametingsrådet vil arbeide for at det legges til rette, bl.a. gjennom økonomiske virkemidler, å utvikle skolene mot en mer helhetlig og likeverdig samisk skole for hele det samiske området og for hele den samiske befolkningen.

Sametingsrådet beklager at Sametinget ikke har fått forvaltningsansvar for tildeling av timer til samiskopplæringen. Rådet vil ta initiativ overfor departementet med sikte på at det igangsettes et arbeid for å få en total gjennomgang av denne ordningen med målsetting om at fordeling av timer til samisk språkopplæring overføres til Sametinget.

IKT i skolen

På nasjonalt plan skjer det en stor satsing innen informasjonsteknologi (IKT) i utdanningen, j.fr *"IKT i norsk utdanning. Plan for 2000-2003"*. L-97 og L97 Samisk forutsetter også utstrakt bruk av IKT i alle fag i skolen. Den økonomiske rammen for planen *"IKT i norsk utdanning. Plan for 2000-2003"* er på 757 mill. kroner, men det er i planen ikke skissert hvordan den samiske skolen skal kunne dra nytte av midlene. Sametingsrådets erfaring viser at i forhold til den samiske skolen, må det øremerkes midler dersom den samiske skolen skal kunne være med på utviklingen på dette feltet. Sametingsrådet beklager og synes det er oppsiktsvekkende at departementet i den nasjonale planen for satsing av IKT i skolen ikke nevner den samiske skolen med ett ord!

Sign: SS / EKN

Nasjonalt læremiddelsenter har hatt ansvar for utvikling innen IKT i skolen, bl.a. utvikling av pedagogisk programvare, elektroniske læremidler og utvikling av skolenettet. Utviklingen skjedde stort sett i den norske skolen, mens den samiske skolen ble hengende etter. Sametingsrådet vil jobbe for at det i planperioden for 2000- 2003, gis mulighet for at den samiske skolen også kan være med på denne utviklingen. Det er et sentralt mål at Sametinget må få hånd om de midler som skal gå til bruk av IKT i den samiske skolen.

Gjennom IKT planen for samisk utdanning for perioden 1997-2001 har Samisk utdanningsråd gitt ut pedagogiske programmer (6) til bruk i den samiske skolen. Nå er Sametinget også med i internettprosjektet Kidlink, samt at det videre er planlagt opprettet et eget samisk skolenett hvor de samiske skolene tilknyttes hverandre. Opplæringsloven som gir en individuell rett til opplæring i samisk i grunnskolen og i videregående opplæring fordrer også at det utvikles alternative måter å gi denne opplæringen på. Bruk av Web-basert opplæring og to-veis lydbylde overføring vil være viktige i denne sammenhengen.

Dagens og det framtidige samfunnet krever fagfolk som behersker IKT- teknologien. Skal skoler og utdanningsinstitusjoner kunne bruke dette i opplæringen må det en storsatsing til i den samiske skolen. Det må utdannes lærere som behersker teknologien i pedagogisk sammenheng og det må også utvikles pedagogiske programmer med kompetansehevende tiltak til dette.

Et grunnleggende problem er imidlertid at de samiske tegnene ikke fungerer tilfredsstillende, verken på den enkeltes datamaskin eller på internett. Det er gjort forsøk med midlertidige løsninger, men løsningene er ikke gode nok. Det medfører at samisk i praksis ikke er et funksjonelt språk i informasjonsteknologisk sammenheng. Samiske barn er derfor i ferd med å utvikle et «nett-språk» - helt uten samiske tegn, og samisk næringsliv og offentlig virksomhet er ikke i stand til å levere tjenester på linje med hva andre språkgrupper får.

Løsningen må være at nasjonale myndigheter og internasjonale programvareprodusenter engasjerer seg i utviklingen av internasjonale standarder for samisk på data. Sametingsrådet vil derfor henvende seg til programvareprodusenter for å få dem til å legge inn samisk som et standard-språk i sine produkter. Vi forutsetter at nasjonale myndigheter er villig til å finansiere eventuelle særkostnader ved dette.

Sametinget må settes i stand til å løse disse utfordringene ved at det stilles til rådighet både økonomiske og administrative ressurser .

Spesialpedagogikk

Det samiske skoleverket har behov for å heve kompetansen innenfor det spesialpedagogiske fagfelt da tinget fra 1. august 2000 får større ansvar for dette fagfelt. Dette innebærer at Sametinget skal iverksette samiske faglige kompetansehevingstiltak. Sametinget får tildelt 1.7 mill kr som skal brukes til utviklingsarbeid, studiestipend, etter- og videreutdanning. Fra år 2001 tildeles også midler til læremiddelutvikling innenfor det spesialpedagogiske fagfelt direkte til Sametinget. Sametinget skal også i samråd med Styret for det de statlige kompetansesentrene være med på å bygge opp et samisk tyngdepunkt innenfor spesialpedagogikk. Som følge av økte oppgaver innenfor dette fagfelt vil Sametinget bli tilført midler til en fagstilling på dette fagfelt (jf. vedlegg.3). Rådet vil i løpet året legge *retningslinjer for stipend til kompetansehevingstiltak* fram for Sametinget til behandling.

Sign: EKN

Høyere utdanning og forskning

Felles Lov om universiteter og høyskoler av 1995 er det formelle rammeverket innenfor høyere utdanning og forskning. En videre utvikling av det samiske samfunnet på samenes egne premisser fordrer høy formell kompetanse der høyere utdanning og forskning er en svært viktig del av dette. Det er derfor viktig å legge forholdene til rette for at samisk forskning og høyere utdanning kan utvikles på bred basis. Sametinget har vedtatt en samisk forskningsplan som et ledd i arbeidet med å få en mer helhetlig og samordnet samisk forskningspolitikk. Samisk forskningspolitikk må imidlertid også ses opp mot planer og utviklingslinjer innenfor høyere utdanning, og opp mot de behov som det samiske samfunnet har i forhold til kompetanseheving og utvikling for øvrig. Samisk utdanningsråds FoU-plan som særlig er rettet mot forskning og utvikling i utdanningssystemet, vil bli samordnet med Sametingets forskningsplan.

Når det gjelder høyere utdanning er det to utredningsarbeid som pågår som vil berøre samisk forskning og høyere utdanning.

Den nylig slutførte utredningen om samisk lærerutdanning vil bli behandlet i Sametinget.

Mangel på samiske lærere i skolen har vært og er et stort problem i de ulike samiske samfunn.

Mangelen antas å bli enda større når det er en individuell rett til opplæring i samisk. Selv om fjernundervisning og bruk av IKT kan bøte for lærermangelen, må det utarbeides strategier for rekruttering av samiske lærere til skolen. Sametingsrådet vil komme tilbake til denne saken ved behandling av utredningen om samisk lærerutdanning.

Et annet viktig utredningsarbeid som pågår i departemental regi er det såkalte Mjøsutvalgets arbeid. Det skal utrede høyere utdanning etter 2000 og skal se på de fleste sider av høyere utdanning i Norge med særlig fokus på internasjonalisering og forholdet mellom høyere utdanning og andre deler av samfunnet. Så langt Rådet erfarer vil forholdet mellom høyere utdanning og det samiske samfunnet bli omtalt.

Sametinget har i Sametingsplanen etterlyst behovet for en egen stortingsmelding om samisk forskning og høyere utdanning. På bakgrunn av utredningen om samisk lærerutdanning, Mjøsutvalgets arbeid og Sametingets egen forskningsplan vil Rådet arbeide for at Regjeringen legger fram en slik stortingsmelding.

Voksenopplæring

Når det gjelder voksenopplæring har departementet foreslått en lovendring i opplæringsloven som lovfester voksnes rett til grunn- og videregående opplæring. Sametingsrådet påpekte i sin uttalelse til saken, at voksne samer på lik linje med samiske barn, i sin grunnskoleopplæring må ha mulighet til å få denne opplæringen i samsvar med L97 Samisk. Dette innebærer grunnskoleopplæring i samisk som første eller andrespråk. Denne rett for voksne samer må ikke begrenses til om dette anses nødvendig for å få en forsvarlig opplæring, men samisk må være ett av de fagene som gir grunnlag for fullført grunnskoleopplæring for voksne. Det samme må gjelde innenfor videregående opplæring for voksne.

I tilknytning til Buerutvalgets innstilling (NOU 1997:25 *Ny kompetanse*) har Samisk utdanningsråd uttalt at det bør utarbeides en egen utredning som kartlegger voksne samers kompetansebehov. Sametingsrådet slutter seg til dette og vil ta denne saken opp med departementet i den hensikt å påbegynne et arbeid. Det er spesielt viktig å se på behovene for heving av kunnskaper i samisk språk. Et sånt arbeid må også drøfte etablering av systemer for dokumentasjon av realkompetanse til bruk både i arbeidslivet og i utdanningssystemet.

Sign: SS / EKN

Samarbeid og roller

Sametinget har fått utvidet myndighet når det gjelder opplæring. Dette medfører imidlertid ikke at alle forhold omkring samiske opplæringsspørsmål er avklart.

Det er en stor utfordring for Sametinget fremover å få en god kommunikasjon med fagdepartementet slik at grenseoppgangene for Sametingets- og Regjeringens rolle kan avklares bedre. I den forbindelse vil rådet bemerke at en har merket seg at det har vært et møte mellom Utdanningsministeren og Sametingets representanter i Sør Troms/Nordre Nordland. Av ministerens brev av 16.02.2000 framgår det at ministeren forutsetter Sametingets deltagelse i et oppfølgingsseminar til møtet, arrangert av Statens utdanningskontor i Troms.

For at Sametinget skal kunne arbeide på en hensiktsmessig måte med opplæringspolitiske saker, må det være god informasjonsflyt og felles forståelse av hvordan ulike saker skal løses. Det må også innebære at departementet ser på Sametinget som en naturlig samarbeidspartner for å løse felles utfordringer innenfor denne sektoren til det beste for den samiske befolkning.

Nordisk Samarbeid

Nordisk samarbeid innenfor samisk utdanning har pågått siden begynnelsen av 1980. Det har imidlertid vært vanskelig å få samarbeidet til å fungere. Samisk utdanningsråd i Norge, Sameskolestyrelsen i Sverige og Sametinget i Finland (læremiddelseksjonen) inngikk i 1994 et formelt samarbeid om produksjon og utvikling av samiske læremidler. En intensjon med samarbeidet er å få en bedre informasjonsflyt mellom landene i forhold til ulike samiske utdanningsspørsmål.

Sametingsrådet vil følge opp dette og bringe det inn i det forumet som snart etableres mellom sameministerne i Finland, Norge og Sverige. Tilsvarende gjelder Samisk parlamentarisk råd.

Avslutning

Sametinget har i sametingsplanen for 1998-2001 uttrykt målsetting om at Sametinget skal legge premissene for og utforme det samiske skole- og utdanningstilbudet.

I kjølvannet av denne målsettingen ser Sametingsrådet det som helt sentralt at det må igangsettes en prosess for å få en helhetlig vurdering og evaluering av hele den samiske opplæringssektoren. Hensikten med det er å skaffe seg en oversikt over nåsituasjonen på alle utdanningsnivåer, og på dette grunnlaget kunne vurdere framtidige behov og tiltak.

Sametingets satsing på styrking av samisk opplærings- og utdanningssystem forutsetter at de generelle rammebetingelsene er gode. Dette gjelder både med hensyn til økonomi, tilgang på personell med høy kompetanse og at lovverk og forskrifter utvikles i retning av at Sametinget skal få større myndighet og ansvar, slik at kravene fra det samiske samfunnet kan oppfylles.

Merknad 1, representant John Henrik Eira, NSRs sametingsgruppe:

Endringer:

INNLEDNING: Tillegg til 2. setning:

"tidligere Samisk utdanningsråd og Samisk læremiddelsenter ble overført....."

Sign: SS / EKN

UTVIDET MYNDIGHET

- ha ansvar for forvaltning av tilskuddsordning til arbeid med læremidler tilpasset læreplaner for grunnskolen og videregående opplæring. Iversette tiltak for å fremme arbeidet med pedagogisk programvare og audiovisuelle læremidler. Dette innbefatter også læremidler for barnehage, grunnskole og videregående opplæring

eller

foreta strykning av ordet "utvikle"

Samiske læremidler —

slutten av avsnitt 2, etter:produksjon av samiske læremidler i vid forstand. **Her skal det blant annet fremkomme en presisering av hvilke oppgaver og ansvar Samisk læremiddelsenter skal ha og hvilke oppgaver de samiske forlagene skal ha.**

I tillegg til å justere honorarsatser, er det viktig å avsette midler til kompetansehevingstiltak rettet mot **samiskspråklige** forfattere og **samiske** forlag. (Resten av avsnittet strykes).

IKT i skolen

I første avsnitt strykes siste setning, følgende setning:

"Sametingsrådet beklager og synes det er oppsiktsvekkende at departementet i den nasjonale planen for satsing av IKT i skolen ikke nevner den samiske skolen med ett ord!"

I siste avsnitt, første setning strykes: "internasjonale programvareprodusenter"

Tilføyes:

Det må lages midlertidige løsninger som fungerer ihverfall i et-par år. Tekstproduksjon og kommunikasjon på grunnlag av det, må prioriteres.

Merknad 2, representant Per Solli, APs sametingsgruppe:

Side 2:

Ny siste setning: Dette arbeidet er særlig viktig i forhold til de samiske områdene utenfor forvaltningsområdet for samisk språk.

Side 4:

2 avsn., 2 setn. under Grunn- og videregående opplæring:

utenfor samisk distrikt har elever rett til opplæring i og på samisk når det er minst 5 elever som ønsker slik opplæring og så lenge det er minst 3 elever igjen i gruppa.

Side 5: tillegg nederst på sida:

... og foreslå noen samiske stolper som skal inngå i det norske læreplanverket i videregående skole. Sametinget må kinne gi råd hvilke temaer stolpene skal innholde.

Side 8 høyere utdanning og forskning: tillegg 4. avsn:

Høgskolene og Samisk høgskole må gi ressurser fo å kunne øke kapasiteten på desentralisert lærerstudium. I dag kan man konstantere at søkningen til lærerstudiet har falt dramatisk. Dette er svært bekymringsfullt, da dette ytterligere vil forverre lærersituasjonen.

Sign:SS...../.....EKN.....

I forhold til samisk lærerutdanning må de iverksettes tiltak som sikrer rekrutteringsgrunnlaget med tanke på studiekompetanse i samisk språk. Dette gjelder videregående opplæring og ikke minst voksenopplæring.

Fordypning i samisk språk må vektlegges på linje med annen fordypning.

Side 9 Voksenopplæring: tillegg til avsn. 1:

Voksne samer må kunne lese samisk uten tap av arbeidsinntekt.

Møtelederskapets innstilling:

Sametingsrådets utdanningspolitiske redegjørelse med merknader tas til etterretting.

III. Votering

Av 39 representanter var 33 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ragnhild L. Nystad, saksordfører	Egil Olli
2.	Ragnhild L. Nystad	
3.	Per Solli	Ragnhild L. Nystad Per Solli
4.	John Henrik Eira	Per Solli
5.	Willy Ørnebakk	
6.	Magnhild Mathisen	
7.	Sven-Roald Nystø	John Henrik Eira Sven-Roald Nystø
8.	Olav Dikkanen	
9.	Eva Josefsen	
10.	Per Solli	
11.	Roger Pedersen	
12.	Egil Olli	
13.	Ragnhild L. Nystad, saksordfører	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametingsrådets utdanningspolitiske redegjørelse med merknader tas til etterretting.

Saken avsluttet 3. mars 2000 kl. 10.55.

Sign: / EKN

Sak 4/00 Spørsmål til Sametingsrådet i hht. Sametingets forretningsorden § 11

Saken påbegynt 29. februar 2000 kl. 16.45.

I. Dokumenter

- Spørsmål fra representant Steinar Pedersen, AP's sametingsgruppe
- Spørsmål fra representant Per A. Bæhr, Frie gruppa
- Spørsmål fra representant Randi A. Skum, NSR's sametingsgruppe
- Spørsmål fra representant Roger Pedersen, SVF's sametingsgruppe
- Spørsmål fra representant Leif Elsvatn, AP's sametingsgruppe
- Spørsmål fra representant Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe
- Spørsmål fra representant Per Solli, AP's sametingsgruppe
- Spørsmål fra representant Asbjørg Skåden, NSR's sametingsgruppe

II. Innleverte spørsmål, svar og eventuelle forslag

Spørsmål fra representant Steinar Pedersen, AP's sametingsgruppe:

RETTFERDIGHET FOR UTDANNINGSSKADELIDTE

Arbeiderpartiets sametingsgruppe har med bekymring registrert at de som fikk grunnskoleutdanning ødelagt på grunn av krigen, beslaglagte skolehus o.l. er blitt utsatt for en behandling som vel ikke kan kalles verken rimelig eller rettferdig.

Kravene er godt dokumentert, likevel har det av en eller annen grunn ikke vært mulig for dem å nå frem overfor de organene som har hatt befatning med de utdanningskadelidtes sak. I en tid hvor man er i ferd med å legge om sin minoritetspolitikk, der landets myndigheter tar et oppgjør med den tidligere fornorskningspolitikken, kan det norske samfunnet ikke ha sittende på seg at man ikke brydde seg med en gruppe mennesker som av årsaker de ikke hadde noen herredømme over, fikk et dårligere utgangspunkt for sitt livsløp enn dem som fikk sin tilmålte undervisningstid.

Fra Sametingets side tror vi at vi i fellesskap bør erkjenne at vi også kunne ha gjort mer i denne saken i kontakt med landets myndigheter. Ut fra en slik erkjennelse mener vi at det iallefall er på tide at vi gjør noe nå. Etter vår oppfatning innebærer en rettferdig og rimelig behandling at alle får sin sak prøvd individuelt.

I så måte har det som har skjedd i billighetserstatningsutvalget vårt mindre oppløftende. Landets øverste politiske myndigheter må derfor trekke opp visse retningslinjer for hvordan dette kan skje.

Gruppa har også registrert at det i media fra tid til annen har kommet mindre vennlig personytringer av oppreisningskravet fra de utdanningskadelidte, i form av negative karakteristikk, som har gått ut på at dette er samisk kravmentalitet o.l.

Fra arbeiderparti gruppas side er vi svært oppmerksomme på behovet for en avbalansert og nøktern politikk, men i dette tilfellet dreier spørsmålet seg om vi skal stå på det som er helt grunnleggende i vår politiske tenkning - nemlig solidaritet. Vi antar at hele Sametinget kan

Sign: S S / E K N

legge en tilsvarende solidaritetstenking til grunn i sitt videre arbeid med denne saken. Tilsvarende gjelder partiene på Stortinget.

Vårt ønske er at Sametinget reiser denne saken på nytt for Regjering og Storting, med det siktemål at hele komplekset vurderes med nye øyne - og at det så raskt som mulig lages retningslinjer for oppreising til de utdanningsskadelidte, slik at de som ble rammet omsider kan slippe å føle seg som samfunnets stebarn. Denne gjennomgangen må gjøres raskt og effektivt, for at storsamfunnet også kan komme ut at dette på en måte som er i tråd med de rettferdighets og likebehandlingsidealene som det norske demokratiet bekjenner seg til.

På denne bakgrunn ber Arbeiderpartiets sametingsgruppe om at Sametingsrådet - på det førstkommende plenumsmøtet i Sametinget legger frem saken sammen med sin vurdering av hva som bør gjøres for at de det gjelder skal få en rettferdig behandling.

Vi registrerer at saken er omtalt i innstillingen til sak 14/00. Vi har i og for seg ikke vesentlige merknader til den omtalen som der er gitt, men finner at det ikke er sagt klart nok hva Sametingsrådet konkret vil gjøre for å få en løsning på dette, som alle kan leve med.

Jeg stiller derfor følgende spørsmål til Sametingsrådet: Hvilket opplegg har Sametingsrådet laget for å fremme de utdanningsskadelidtes sak med sikte på å bidra til en løsning?

Sametingsrådets svar:

Sametinget har siden 1990 i forskjellige anledninger tatt opp problemene for de som mistet skolegangen på grunn av siste verdenskrig. Sametinget har fulgt saken så lenge den har pågått. Imidlertid ser det ikke ut som om de som har mistet skolegangen klarer å få gjennomslag for sine krav. Alle som har søkt om erstatning har fått avslag av billighetserstatningsutvalget og ankene behandles nå i Stortinget.

På forespørsel fra Sametingsrådet har Regjeringen henvist til ankebehandlingen i Stortinget, og har uttalt at saken dermed ligger hos Stortinget.

På denne bakgrunn har rådet funnet stortingsmeldingen om menneskerettigheter, St.meld nr 21 (1999-2000) som det riktige instrument for å få saken bedre belyst i Stortinget utover muligheten for billighetserstatning. Derfor har rådet omtalt saken i et eget punkt i sak 14/00 til dette plenum. Presidenten har allerede avholdt et møte med saksordføreren i Stortingets utenriks-komite, om oppfølgingen av Stortingets behandling av stortingsmeldingen. Der ble spørsmålet om tapt skolegang spesielt drøftet. Rådet vil følge opp vedtaket i Sametinget overfor Stortinget.

Spørsmål fra representant Per A. Bæhr, Fri gruppe:

Det har den seneste tid vært sterk fokus på reindriftens situasjon i Finnmark. Blant annet har vi nylig sett at reindriftsadministrasjonen i hemmelighet planlegger tvangsslakting av rein.

For å løse situasjonen er medvirkning fra utøverne viktig. På denne bakgrunn synes jeg det er kritikkverdig at Sametingsrådet fullstendig har oversett forslag fra NBR ved utnevning av områdestyrer.

1. Hva er grunnen til at Sametingsrådet ikke tok hensyn til NBR ved utnevning av områdestyrerne?
2. Hva vil Sametinget gjøre overfor de hemmelige planene om tvangsslakting?

Sign: EKN

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet følger nøye situasjonen i reindriften og deler NRLs bekymring for situasjonen i reindriftnæringen. Dette er grunnen til at rådet etter anmodning fra NRL har engasjert seg i spørsmålet vedrørende lovforslaget om tvangsslaktning.

Sametinget har deltatt i møte med landbruksministeren og kommunalministeren 16.02.00, videre på møte med landbruksministeren, statssekretæren i Kommunaldepartementet og NRL den 23.02.00. På begge disse møtene har Sametinget hatt som hovedsak at det lovforslaget som foreligger angående tvangstiltak i forhold til reindriftnæringen ikke må fremmes for Stortinget.

Det er nå blitt kjent at Regjeringen *ikke* vil fremme dette lovforslaget, og de tvangstiltakene som var varslet vil *ikke* bli gjennomført. Sametingsrådet er meget fornøyd med dette resultatet.

Det er likevel på det rene at partene i reindriftnforhandlingene, staten og NRL, under fjorårets forhandlinger ble enige om at dersom ikke de såkalte tiltaksdistriktene foretok en frivillig reduksjon og tilpasning av reintallet, ville det bli nødvendig med tiltak. En slik reduksjon har ikke skjedd. Det nevnte lovforslaget var statens forslag til løsning på problemene. Når lovforslaget trekkes tilbake fra statens side, er det på det rene at det må foreligge andre forslag til løsninger i forhold til reintallstilpasningen.

Et lovbasert virkemiddel i riktig retning vil etter Sametingsrådets vurdering være at det fastsettes et øvre reintall pr. driftsenhet også for Finnmark. Dette har vært Sametingets politikk siden 1990, og senest i 1999 vedtok Sametinget dette. Sametingsrådet vil understreke at dette er forslag til et lovbasert tiltak. Dette gjelder derfor ikke direkte reindriftnforhandlingene og de avtalebaserte virkemidlene som det nå pågår forhandlinger om mellom staten og NRL.

Når det gjelder oppnevningen av medlemmer til områdestyrene, så skal det skje i henhold til instruks fastsatt av Landbruksdepartementet 24.01.97. I følge den nevnte instruks skal oppnevningen skje med bakgrunn i geografisk fordeling, faglighet, samfunns erfaring, mest mulig lik kjønnsfordeling og sist, men ikke minst, representanter for reindriftnutøverne. Sametingsrådet har i sin oppnevning av medlemmer og varamedlemmer søkt å oppfylle alle disse kriteriene så langt dette har latt seg gjøre.

Spørsmål fra representant Randi A. Skum, NSR's sametingsgruppe:

I forbindelse med den planlagte utvidelse og sammenbinding av Mauken/Blåtind skytefelt, har forsvaret ytret ønske om en forhåndstiltredelse som i praksis innebærer at de kan igangsette sine utbygginger før det foreligger en rettslig avklaring av rettighetsspørsmålet.

I samtlige reindriftnfaglige utredninger, er det slått fast at dersom forsvarets utbyggingsplaner blir en realitet, vil dette innebære at reindriften i området mister sitt livsgrunnlag. Dette representerer et omfattende inngrep, som vil stå i sterk strid med de forpliktelser Norge er bundet av gjennom FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og ILO konvensjonen nr. 169. Disse bestemmelsene sikrer et klart urfolksvern, som reindriften i Mauken/Blåtind - området kan påberope seg.

I tilbakemeldingen fra FNs menneskerettighetskomite til norske myndigheter i oktober 1999 om FN konvensjonen, heter det bl.a at komiteen er bekymret for at samisk livs- og næringsgrunnlag ikke synes å oppnå full beskyttelse i forhold til konkurrerende former for offentlig og privat bruk av land. Forsvarets planer om utbygging av Mauken/Blåtind er et godt eksempel på en slik konkurrerende bruk av land.

Sign: SS / EKN

vårt brev om saken til henvendelsen til Universitetet ble sendt. For det andre står det i brevet at det «finsk-ugriske tilbudet» skal fjernes, og for det tredje vises det til at Sametinget er blitt kjent med saken gjennom media.

Universitetet i Oslo kommer sikkert til å ha undervisning i finsk-ugrisk språk i all framtid. Denne saken dreide seg om nedlegging av tilbudet på samisk og ikke finsk-ugriske språk generelt. Dessuten bør det etter vår mening være enklere å finne saker i saksmappene på Sametinget enn å følge med i media om hva som skjer. Hadde Rådet gjort det, så ville de ha kunnet lese vårt brev om saken med helt korrekt informasjon.

Samenes Valgforbund vil på bakgrunn av dette stille følgende spørsmål til Sametingsrådet:

1. Hvordan er det mulig å overse et brev som er sendt fra en av gruppene i Sametinget og vise til at man har «blitt kjent med saka via media»?
2. Mener Sametingsrådet at de har fulgt opp saken på forsvarlig måte i og med at dette undervisningstilbudet nå er nedlagt?
3. Hvorfor ble det ikke gjort noen henvendelse til Universitetet i Oslo før 2 måneder etter at Sametinget mottok brevet fra Samenes Valgforbund?
4. Er det slik at Samenes Valgforbund for ettertiden må regne med at våre skriftlige henvendelser til Sametingsrådet verken følges opp eller nevnes i saksbehandlingssammenheng?

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet vil understreke at henvendelser fra Samenes Valgforbund verken blir oversett eller nedprioritert. Sametingsrådet vil vise til at det blant annet var Samenes Valgforbunds innspill i saken som satte fokus på saken. Rådets praksis er å henvise til de innspillene som er reist fra Sametingets representanter i enkeltsaker ved henvendelser angående disse sakene. Sametingsrådet beklager derfor at henvisningen til brevet fra Samenes Valgforbund ble uteglemt i brevet til Universitetet i Oslo.

Sametingsrådet beklager sterkt at tilbudet ved Universitetet i Oslo blir lagt ned, spesielt med tanke på den samiske ungdommen som vokser opp i sør og deres behov for et tilbud om samisk på universitetsnivå. Rådet vil likevel understreke at det er Universitetet i Oslo som til en hver tid vurderer om de fortsetter med fagtilbudet og er ansvarlig for at tilbudet nedlegges.

Når det gjelder saksbehandlingstiden vil Sametingsrådet understreke at arbeidspresset for tiden er stort og at dette medfører forholdsvis lang saksbehandlingstid generelt. For å få ned saksbehandlingstiden må det foregå en prioritering av saker, noe som dessverre kan gi seg utslag som i denne saken.

Spørsmål fra representant Leif Elsvatn, AP's sametingsgruppe:

FORSLAG TIL ENDRING I LOV AV 29. MAI 1981 NR. 38 OM VILTET - ENDRINGER AV BESTEMMELSER OM FELLING AV ROVDYR SOM GJØR SKADE M.V. - HØRING

Miljøverndepartementet sendte den 21. oktober 1999 ut en høring vedrørende «Forslag til endring i lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet - endring i bestemmelsen om felling av rovdyr som skade m.v.».

Departementet uttaler at: «Formålet med forslagene er å sikre en differensiert og fleksibel forvaltning av de store rovdirene hvor også hensynet til jordbruk og reindrift ivaretas.

Sign: /

Departementet foreslår at hjemmelsgrunnlag som gir bedre mulighet til kontroll med voksende rovvilt - bestander gjennom felling av rovvilt som gjør skade på bufe og tamrein.»

Arbeiderpartiets sametingsgruppe har ved flere høve tatt opp rovviltproblematikken - og understreket viktigheten av en bedre kontroll av bestandene - for å unngå at reineiere og jordbrukere utarmes - og i verste fall må gi opp.

Arbeiderpartiets spørsmål er følgende: Kjenner Sametingsrådet til denne høringen? I så fall - hva har Sametingsrådet foretatt seg i denne anledning?

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet har fått Forslag til endring i Lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet - endringer av bestemmelser om felling av rovdyr som gjør skade, m.v. på høring.

Det er med denne saken som med mange andre saker rådet gjerne skulle ha uttalt seg om, enten i form av en høringsuttalelse eller etter eget initiativ. Imidlertid er det slik at det pga. stor arbeidsmengde i forhold til de ressursene rådet besitter, alltid vil være spørsmål om en streng prioritering mellom saker.

Denne konkrete saken ble vurdert til ikke å ha spesielle negative konsekvenser for samiske forhold, og rådet valgte derfor å ikke gi en egen høringsuttalelse.

Forøvrig mener Sametingsrådet at rovdyrspørsmålet er en meget viktig sak som må følges kontinuerlig. Sametinget har derfor i løpet av 1999 omtalt rovdyrspørsmålet i sakene 18/99, 23/99, 34/99 og også i Sametingets årsmelding for 1999.

Sametingsrådet tok også opp rovdyrspørsmålet i møte med Miljøverndepartementet 14.12.99, og senest med Landbruksdepartementet 23.02.00 i forbindelse med reindriftsforhandlingene.

Sametinget er forøvrig representert i Det sentrale rovviltutvalget.

Spørsmål fra representant Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:

Jordsalgsmyndighetene har satt i gang et arbeid med registrering av gammer og hytter i Finnmark. Det er i den forbindelse kommet frem at et betydelig antall gammer og hytter i Finnmark er oppført i strid med gjeldende regelverk. I Tana kommune har flere slike byggverk allerede fått rivningsvedtak.

SP's sametingsgruppe vil be om redegjørelse om Sametinget på noen måte er involvert eller vil ta del i denne prosessen. Videre ber vi Sametingsrådet redegjøre for sitt prinsipielle syn på det arbeidet som jordsalgsmyndighetene har satt i gang, og om rådets generelle holdning til gamle og hyttebygging i samiske områder i forhold til samiske tradisjoner og sedvane, internasjonale konvensjoner som beskytter urbefolkningens rettigheter og gjeldende norsk regelverk. Mener Sametingsrådet at gjeldende regelverk følger samiske tradisjoner og rettsoppfatninger?

Forslag til vedtak:

1. Sametinget er av den formening at hyttebygging som hovedregel bør samles i områder som er lagt til fritidsbebyggelser ved plan i medhold av plan- og bygningsloven 14. juni 1985 nr. 77. Dette må likevel ikke være til hinder for at gamle- og hyttebygging til utøvelse av tradisjonell utmarksnæring og til vedlikehold av områdetilhørighet vurderes prinsipielt annerledes enn bygging til vanlig fritidsformål. Befolkningen i samiske områder har nemlig i forbindelse med sin utmarkshøsting utviklet en sosial og rettslig tradisjon som omfatter både oppsetting, bruk og vedlikehold av slike byggverk. Slik sedvane må veie

Sign: EKV

Over lengre tid har det vært konflikt mellom Sør-Senja reinbeitedistrikt og gårdbrukerne på Stonglandshalvøya angående vinterbeite for rein på halvøya.

Halvøya ble fredet for reinbeite i Klg. Res. av 1910. I 1981 ble denne fredningen opphevet. Kort tid etter opphevelsen ble ny fredning vedtatt av Landbruksdepartementet (LD) pr. forskrift.

Reindrifststyret har behandlet denne saken, og av møtebok av 13. april 1999 går det fram at beitende rein ikke gjør skade på grønnebeitene.

Sivilagronom Loyd Villmo skriver i sin rapport til Reindrifststyret:

«Jeg fant ingen tegn på skader på grønnebeitene i utmarka i juli måned som følge av reinens beiting om vinteren. Dette gjelder også utenfor innmarksarealene på enkelte gårdsbruk hvor det var tydelige tegn (reintrøkk) etter konsentrasjon av rein», sitat slutt.

Denne vurderingen reiser tvil om berettigelsen og nødvendigheten av fredningsvedtaket. Reindrifststyret tiltrår at LD opphever vedtaket om fredning av Stonglandshalvøya for reinbeite.

Er Sametingsrådet enig med Reindrifststyrets forslag?

Sametingsrådets svar:

Sametingsrådet er kjent med Reindrifststyrets vedtak i «Stonglandet-saka» og dette er i tråd med Områdetstyret i Troms' vedtak. Reindrifststyret har tilrådd oppheving av fredningen av området, samt forebyggende tiltak med gjerding av innmark.

Reindriftens rolle som en av de viktigste bærende elementene for samisk kultur forutsetter at reindriften gis vilkår for å kunne fortsette å være en levende næring og å utvikle sin rolle. Det er derfor viktig at reindriften sikres de arealene som er nødvendige for å kunne ha en forsvarlig drift, og dette gjelder også reindriften på Senja.

Sametingsrådet støtter derfor Reindrifststyrets vedtak om å oppheve fredningen mot reinbeiting på Stonglandshalvøya. Sametingsrådet er også positiv til at Områdestyret i Troms gis ansvaret for å arbeide videre med konfliktløsende tiltak, herunder også inngjerding av innmark.

Rådet vil ta opp saken med Landbruksdepartementet for å få en fortløpende.

Spørsmål fra representant Asbjørg Skåden, NSR's sametingsgruppe:

En student i videregående skole med samisk 1. språk og samisk 2. språk i fagkretsen forbruker 22 t/u. En student uten samisk i fagkretsen forbruker 14 t/u - 8 timer mindre. I disse 8 timene kan man fordype seg og få fordypningspoeng. Samisk 1. og - 2. språk gir ikke fordypningspoeng.

Kvoterte plasser ved universitetene krever først samisk etnisitet, deretter språkkompetanse.

I Sør-Troms har en student kommet i en spesiell situasjon. Studenten har lest samisk 2. språk siden 3. klasse i grunnskolen og fortsatte i videregående skole. Dermed fikk studenten ikke de 8 t/u til fordypning, og fikk slik færre fordypningspoeng enn sine medstudenter uten samisk i fagkretsen. Ett år ble samisk og kjemi lagt parallelt, og studenten måtte velge mellom disse to fagene (studenten tok sikte på legeutdanning og må ha kjemi i fagkretsen). Studenten valgte samisk, bestemte seg for å ta et ekstra år, lese kjemi og jobbe. Hvilket ble gjort.

Sign: SS / EKN

I dag prøver studenten å komme inn på medisinerstudiet. Studentens situasjon er blitt slik:

- Studenten har færre fordypningspoeng enn medstudenter.
- Studenten har brukt 4 år på videregående utdanning. Dermed kreves høyere poengsum av studenten for høyere utdanning.
- Studenten er ikke same, og kan slik ikke gå inn på de kvoterte plasser.
Det kan derimot en medstudent som har fått fordypet seg, ikke brydd seg om å bruke tid på samisk språk, men som kan dokumentere samisk slekt.

For denne studenten synes det å ha blitt et skikkelig handicap å ha brukt tid og krefter på samisk språk.

1. Vil Sametingsrådet arbeide for at samisk i fagkretsen blir en skikkelig kompetanse, blant annet ved at det gis fordypningspoeng tilsvarende minimum 8 t/u?
2. Kvoteringene på universitetene synes å ha svakheter. Vil Sametingsrådet gripe fatt i dette?

Sametingsrådets svar:

Sametinget har som mål at samisk språk skal ha gode utviklingsmuligheter og være likeverdig med norsk språk. Dette innebærer at man må arbeide for at elever som velger samisk i videregående opplæring ikke skal komme dårligere ut enn elever som ikke velger samisk. Sametingsrådet kan ikke forholde seg til enkeltsaker, som denne, men vil på generelt grunnlag arbeide for at kompetanse i samisk språk skal gi tilleggspoeng ved opptak til universitet og høyskoler.

Sametingsrådet er kjent med at tidligere Samisk utdanningsråd har gjort en henvendelse til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) for å få endret gjeldende regelverk slik at elever som har samisk som førstespråk skal få 3 tilleggspoeng ved opptak til universiteter og høyskoler. Dette ble gjort i forbindelse med utarbeiding av felles regelverk for rangering ved opptak til universiteter og høyskoler. KUF har imidlertid ikke fulgt rådet fra Samisk utdanningsråd.

Sametinget v/Opplæringsavdelingen har på oppdrag fra KUF ansvar for evaluering av Reform 94 for samiske elever. Sametingsrådet vil når evalueringsarbeidet er slutført ta kontakt med departementet med sikte på å få til forbedringer i gjeldende regelverk og bl.a arbeide for at samisk skal gi tilleggspoeng ved opptak til universitet og høyskoler.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Saken ble avsluttet uten votering.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Steinar Pedersen	
2.	Sven-Roald Nystø	

Sign: EKN

3.	Steinar Pedersen	
4.	Olaf Eliassen	
5.	Sven-Roald Nystø	
6.	Olav Dikkanen	
7.	Per A. Bæhr	
8.	Sven-Roald Nystø	
9.	Per A. Bæhr	
10.	Einar Lifjell	Per A. Bæhr
11.	Sven-Roald Nystø	
12.	Randi A. Skum	
13.	Berit Ranveig Nilssen	
14.	Roger Pedersen	
15.	Ragnhild L. Nystad	
16.	Roger Pedersen	
17.	Ragnhild L. Nystad	
18.	Leif Elsvatn	
19.	Berit Ranveig Nilsen	
20.	Nils Henrik Måsø	
21.	Isak Mathis O. Hætta	
22.	Nils Henrik Måsø	
23.	Isak Mathis O. Hætta	
24.	Per Solli	
25.	Isak Mathis O. Hætta	
26.	Per Solli	
27.	Arvid Skjellhaug	
28.	Ragnhild L. Nystad	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Se pkt. III. Votering.

Saken avsluttet 29. februar 2000 kl. 18.10.

Sign: SS / EKN

Sak 5/00 Kunngjøring av nye saker

Saken påbegynt 29. februar 2000 kl. 18.10.

I. Dokumenter

Forslag 1, representant Steinar Pedersen, AP's sametinggruppe:

OMSETNING AV VILLAKS

I Sametinget har det vært og er allmenn enighet om at både sjø- og elvefisket etter laks er en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. Lønnsomheten i fisket etter villaks har midlertidig blitt sterkt redusert de par siste tiårene, på grunn av den enorme volumsøkningen i oppdrettsnæringa.

I takt med denne utviklinga er det også i flere distrikter blitt gradvis vanskeligere å få omsatt villaks. Det vil si at mange småsamfunn vil få revet vekk enda en del av eksistensgrunnlaget.

Nylig er det blitt kjent at det fra sommeren av ikke lenger vil være et organisert laksekjøp i Tana — et distrikt som har vært eksportør av laks til det europeiske marked i alle fall i fire hundre år.

Sametinget kan ikke sitte rolig og se på at en tradisjonell samisk næring blir undergravd på denne måten. Det kreves nå et bredt engasjement også fra Sametingets side for å sikre villaksens plass som et av grunnlagene for utkantbosettinga, og dermed også for samisk kultur.

For Tana og andre områder som mister laksekjøpet, må det arbeides raskt for å finne alternative løsninger. En aktuell mulighet som må utredes er å få åpnet grensa til Finland, slik at laksefiskerne kan få omsatt laksen der, og/eller at laksekjøpere fra Finland gis anledning til å kjøpe laks på norsk side.

I en slik regional grenseoverskridende handelssammenheng kan man også minne om at det nettopp i det aktuelle området ble inngått en bilateral avtale allerede for 250 år siden som sikra de finske samene full frihandelsrett på norsk side.

Når det gjelder salg og markedsføring av villaks kreves det også mer langsiktige tiltak for å gjøre villaks til et etterspurt spesialprodukt som kan oppnå en høyere pris enn oppdrettslaks. Av den grunn bør Sametinget yte aktiv støtte til prosjekter eller arbeid som sikrer villaksen den pris som den virkelig fortjener.

Konklusjon.

1. Sametinget vil arbeide aktivt for å bedre mottakssituasjonen for villaks, herunder påvirke myndighetene til å åpne grensa til Finland for salg av villaks fra produsent.
2. Sametinget mener det er nødvendig med et bredt anlagt arbeid for å heve prisen på villaks, og stiller seg positivt til tiltak og prosjekter som kan bidra til det.

Forslag 2, representant Randi A. Skum, NSR's sametingsgruppe:

I forbindelse med at Posten under forrige regjeringsperiode ble omgjort fra å være en forvaltningsbedrift til et særlovsselskap, har det foregått ei omfattende omlegging av posttjenestetilbudet ute i distriktene. De første omlegginger medførte at det i løpet av kort tid ble nedlagt 1500 lokale postkontorer rundt om i distrikts-Norge. Fra Postens side ble det avgitt

Sign: SS / EKN

garantier for at servicen og tjenestetilbudet skulle opprettholdes som før. Dette skulle skje gjennom et omfattende postombæringssystem.

Nå har imidlertid Posten Norge fattet beslutning om å redusere antall postombæringsdager i de områdene hvor det er mindre enn 3 husstander pr. km. Konsekvensene av dette er at små lokalsamfunn, deriblant flere bygder på Senja, nå har fått redusert postombæringen til 3 dg. pr. uke med virkning fra 1. februar i år.

Dette representerer ikke bare et nytt løftebrudd fra Posten Norge, men er også et distriktsfiendtlig tiltak som i seg selv utgjør en stor trussel mot bosetningen i distriktene. Med tanke på den utviklingen vi når har vært vitne til, gir det rimelig god grunn til å frykte at man innen kort tid må til byer eller tettsteder for å finne tilfredsstillende postordninger.

NSR's sametingsgruppe ber derfor at Sametingsrådet tar opp saken med Samferdselsdepartementet som snarest bør foreta en kartlegging og vurdering av kvaliteten på posttjenesten i Norge.

Forslag 3, representant Nils O. Nilsen, NSR's sametingsgruppe:

OPPRETTELSE AV SAMISK STEDSNAVREGISTER

Sametinget utreder muligheten for opprettelse av samisk stedsnavnregister.

Forslag 4, representant Klemet Erland Hætta, NSR's sametingsgruppe:

SITUASJONEN I REINDRIFTEN I INDRE-FINNMARK

NSR's sametingsgruppe er sterkt bekymret over det presset som reindriftsbefolkningen i Indre-Finnmark er utsatt for på ulike måter. Trusler om tvangslaktning og den stadige svartmalingen av befolkningen utfra enkelthendelser representerer en umenneskelig belastning som kan få uante konsekvenser for den enkelte. Dertil er slakteriet i Guovdageaidnu konkurs med de konsekvensene det har både for reindriften og lokalsamfunnet ellers i form av tapte arbeidsplasser.

NSR's sametingsgruppe ber Sametingsrådet snarest bringe på det rene hva truslene om tvang egentlig bunner i og hvilket innhold de har. Regjeringen bør foreholdes det alvorlige i eventuelle tvangstiltak overfor et urfolk og minoritet. Folkerettens skranke er meget høye for slike tiltak og tillater slikt bare i nødsfall og i full forståelse med ansvarlig myndighet blant slike folk.

NSR's sametingsgruppe ber videre Sametingsrådet arbeide for snarest å få reetablert et slakteri i Guovdageaidnu som er landets største reindriftskommune. Et lengre opphold uten slakteri vil være svært alvorlig for samfunnet og reindriften i kommunen.

II. Innleverte forslag og merknader

Møtelederskaps innstilling:

Forslagene 1 - 4 oversendes Sametingsrådet for videre behandling.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

Sign: SS / CKN

1. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Steinar Pedersen	
2.	Randi A. Skum	
3.	Nils O. Nilsen	
4.	Klemet Erland Hætta	
5.	Sven-Roald Nystø	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Forslagene 1 - 4 oversendes Sametingsrådet for videre behandling.

Saken avsluttet 29. februar 2000 kl. 18.25.

Sign: SS / EKN

Sak 6/00 Årsmelding fra 1999 for Sametingets underliggende råd - merknader

Saken påbegynt 1. mars 2000 kl. 09.00.

I. Dokumenter

- Årsmelding 1999 Samisk kulturminneråd, vedtatt i møte 07.01.00
- Årsmelding 1999 Samisk kulturråd, vedtatt i møte 07.01.00
- Årsmelding 1999 Samisk språkråd, vedtatt i møte 05.- 06.01.00
- Årsmelding 1999 Samisk næringsråd, vedtatt i møte 01. - 03.02.00

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametingsrådet fremmer følgende innstilling overfor Sametinget:

1. Generelt

Sametinget merker seg at de underliggende rådene står overfor flere store utfordringer i årene fremover, og at det fremdeles er et sterkt behov for en administrativ styrking for at de underliggende rådene skal fylle de oppgavene de er tillagt og de målsettingene de har satt seg. Sametinget merker seg også behovet for samarbeid og samordning internt i sametingssystemet.

Sametinget ser det som viktig at det utvikles rutiner for samarbeid internt i sametingssystemet, og i forhold til Sametingets samarbeidsaktører. Sametinget ønsker en lik struktur for oppbyggingen av årsmeldingene for de underliggende fagrådene.

2. Merknader til virksomheten i Samisk kulturminneråd

Samisk kulturminneråd har ansvar for tildeling og utbetaling av de årlige tilskuddsmidlene til samisk kulturminneprosjekter. For 1999 utgjorde tilskuddsrammen kr 700.000,-. Søknadsmassen utgjorde en ramme på kr 1.597.990,-, slik at det var få søknader som kunne prioriteres i 1999.

Museum

Samisk kulturminneråd har foruten en koordinerende rolle i forhold til Østsamisk museum, også påtatt seg den museumsfaglige rollen i sametingssystemet. Sametinget er veldig fornøyd med kulturminnerådets arbeid med samisk museumspolitikk i 1999, både med initiering av en samisk museumskonferanse, og også som fagpolitisk rådgiver for Sametinget. Kulturminnerådet har etter oppdrag fra Sametinget igangsatt en utredning om en fremtidig organiserings- og styringsstruktur for samiske museer. Sametinget ser fram til behandlingen av utredningen.

Samisk tusenårssted - østsamisk museum

Sametinget er veldig fornøyd med den innsatsen Samisk kulturminneråd og Samisk kulturråd har gjort for å sikre drift og fremdrift i etableringen av et østsamisk museum. Rådene har med solid faglig innsikt og rask oppfølging bidratt sterkt til fremdriften i saken. Regjeringen v/Kulturdepartementet har på tampen av 1999 endelig «bekreftet» at østsamisk museum skal

Sign: SS / EKN

etableres som Samisk tusenårssted innen 2005. Sametinget har bedt kulturministerådet koordinere det videre arbeidet, både med hensyn til sikring av driften i 2000 og forberedelser av investeringer i 2001.

Samisk skjelettmateriale ved Universitetet i Oslo

Sametinget er meget fornøyd med arbeidet Samisk kulturministeråd har gjort i forbindelse med saken om Samisk skjelettmateriale ved Anatomisk institutt. Samisk kulturministeråd har bidratt sterkt til fremgang i saken.

Internasjonalt samarbeid

Sametinget registrerer at Samisk kulturministeråd også i 1999 har hatt en del internasjonale engasjement. Sametinget er meget positiv til at Samisk kulturministeråd deltar aktivt i det norsk-russiske miljøvernarbeidet, og at Samisk kulturministeråd ønsker å være en medspiller i arbeidet med å styrke det samiske kulturminnearbeidet i Sverige og Finland.

Samisk bygningsvern

Sametinget registrerer at Samisk kulturministeråd har avsluttet et forprosjekt for en verne- og forvaltningsplan for samiske bygninger. Planen har staket ut en hensiktsmessig verne- og forvaltningsstrategi og vil fungere som en faglig rettesnor i det praktiske arbeidet. Prosjektet for en verne- og forvaltningsplan for samiske bygninger vil være igang fra år 2000.

Samarbeid med den øvrige miljø- og kulturminneforvaltningen

Sametinget registrerer at det er et godt samarbeid mellom Samisk kulturministeråd og Riksantikvaren. Det er meget positivt at Riksantikvaren i sterkere grad spiller en aktiv rolle for å bidra til bedre samforståelse og samarbeid mellom Samisk kulturministeråd og fylkeskommunene.

Det er også gledelig at det er et godt samarbeid mellom Samisk kulturministeråd og de fleste fylkeskommunene. Sametinget registrerer at samarbeidet med fylkeskommunene i Troms og Nordland har vært godt i 1999. Sametinget registrer videre at også samarbeidet mellom Samisk kulturministeråd og de sørligste fylkeskommunene i Samisk kulturministeråds forvaltningsområde har vært godt i 1999, og at Samisk kulturministeråd i 2000 tar sikte på å utvikle samarbeidet med Sør-Trøndelag og Hedmark fylkeskommune.

Sametinget registrerer imidlertid at Samisk kulturministeråd ikke ble brakt inn i planleggings- og startfasen i arbeidet med en verneplan for kulturminner og kulturmiljø for Hedmark fylke. Dette er meget beklagelig.

Sametinget registrerer at det har vært et godt samarbeid med saksbehandlerne innen kulturminnevern i Finnmark fylkeskommune, fylkeskulturetaten. Det er likevel potensiale for å bedre og utvikle samarbeidet etter mer formelle retningslinjer. Sametinget merker seg at det har vært en del samarbeidsproblemer knyttet til forståelse av overordnet ansvar og myndighet. Det er imidlertid positivt at man har prøvd å løse problemet ved at det har vært holdt møte mellom lederen i Samisk kulturministeråd og fylkesråden for kultur og utdanning for å klarlegge disse forholdene og planlegge et felles samarbeidsseminar. Etter samarbeidsseminaret som ble avholdt 29.09.99, oppleves det som at det vises større vilje til kommunikasjon fra Finnmark fylkeskommunes side.

Sørsamisk kulturminnevern

Sametinget merker seg Samisk kulturministeråds bekymring for sørsamisk kulturminnevern, og at det i 2000 vil være nødvendig å bruke mye ressurser på å øke muligheten for et aktivt

Sign: EKN

deltakende sørsamisk kulturminnevern. Sametinget merker seg også at Samisk kulturminneråd mener kulturminnevern må være tema i arbeidet med en sørsamisk handlingsplan.

Lokal Agenda 21

Sametinget merker seg at Samisk kulturminneråd ser behov for å bearbeide foreløpig strategi- og handlingsplan for Sametingets LA 21-arbeid.

Ressurssituasjonen

Sametinget registrerer at det fremdeles er sterkt behov for administrativ styrking av Samisk kulturminneråd. Dette vil bli vurdert i forbindelse med Sametingets budsjett for 2001.

3. Merknader til virksomheten i Samisk kulturråd

Samisk kulturråd forvalter fem ulike tilskuddsordninger som i 1999 var på tilsammen kr 14,8 mill. I 1999 ble bl.a Samisk kulturfond økt med kr 2,7 mill. Sametinget har ingen merknader til kulturrådets fordeling av midlene i kulturfondet, men registrerer at økningen har kommet alle kunststartene til gode. Sametinget har som målsetting at kulturfondet skal styrkes betraktelig slik at det kan satses på samiske kulturtiltak med større tyngde. Offentlig støtte til litteratur, billedkunst, kunsthåndverk, musikk, teater og film skaper kjerneaktiviteter som får ringvirkninger for det øvrige kulturtilbudet. Sametinget ønsker økning i fondet i statsbudsjettet for 2001, og spesielt med tanke på økt samisk filmproduksjon.

Sametinget ser en utfordring i å øke samisk kulturformidling gjennom moderne informasjonskanaler. Dagens IT-virkelighet kan være både en trussel og en mulighet for formidling og utvikling av samisk språk og kultur. Spesielt samiske barn og unge møtes av et vell av inntrykk og påvirkning fra omverdenen formidlet gjennom den nye teknologien og nye medier. Denne medie- og informasjonsutviklingen må derfor også bli sentrale elementer i Sametingets fremtidige kultursatsing.

Sametingets barne- og ungdomssatsing

Sametinget har prioritert tiltak for samiske barn og unge som en av de viktigste innsatsområdene i denne valgperioden. Samisk barne- og ungdomsplan er fulgt opp med et toårig barne- og ungdomsprosjekt. Denne sektorovergripende satsingen setter spesielle krav og utfordringer for hele sametingssystemet, men spesielt for kulturrådet som forvalter støtteordninger som er viktige virkemidler for å realisere konkrete tiltak for samiske barn og unge. En viktig suksessfaktor for Sametingets satsing vil nettopp være at tiltak initieres, prioriteres og gjennomføres av og for samiske barn og unge. I tillegg til ordninger og tiltak som allerede eksisterer ønsker Sametinget en ekstra innsats rettet mot denne målgruppen, ikke minst i virkemiddelbruken. Samarbeid og koordinering mellom prosjektledelsen og forvaltningsnivået er derfor nøkkelen til resultater.

Samiske barns oppvekstvilkår

Sametinget merker seg med tilfredshet at Samisk kulturråd også i år har prioritert utgivelse av samiskspråklige barne- og ungdomspublikasjoner. Disse publikasjonene er særdeles viktige, og også fremtidige utgivelser må i hovedsak sikres med sterk finansiell medvirkning fra Sametinget. Sametinget ber kulturrådet vurdere opprettelse av en egen permanent støtteordning for disse publikasjonene i Sametinget.

Kulturrådet påpeker mangel på lesestoff/litteratur som både interesserer samiske barn og unge, og som samtidig ivaretar og styrker samisk språk. Kulturrådet vil derfor opprette en egen stipendordning for ungdom som skriver for ungdom på samisk, samt prioritere utgivelser

Sign: EKN

av barne- og ungdomslitteratur. Dette er meget positive tiltak som Sametinget støtter fullt ut. For å sikre en reell økning i produksjon av samisk barne- og ungdomslitteratur bør dette gjøres i samarbeid med med forlagene/SÁLAS.

Kulturrådet vil videreføre prøveprosjektet «Dájmalasj máná» også i 2000. Sametinget ber kulturrådet vurdere å samordne innsatsområdene i dette prøveprosjektet med innsatsområdene i barne- og ungdomsprosjektet. Dette vil bidra til en bedre samordning mellom mål og virkemidler.

Sametinget registrerer at kulturrådet har prioritert midler til innkjøp av utstyr til bruk i formidling av samisk språk og kultur i barnehager. Dette gjelder i hovedsak barnehager som ikke kommer inn under støtteordningen til samiske barnehager. Sametinget vil i 2001 overta forvaltningen av dette tilskuddet, men det vil antagelig likevel være behov for kulturrådets støtte til de barnehagene som ikke er definert som samiske barnehager og som dermed ikke kommer inn under støtteordningen.

Sametingets barne- og ungdomsarbeid prioriteres høyt av Sametinget også i 2001 statsbudsjettet, bl.a er det behov for kr 1 mill. i økning i denne tilskuddsordningen.

Driftsstøtte til samiske kulturhus

Sametinget har i sak 21/99 behandlet Samlet plan for samiske kulturhus. Her er det foretatt en ny prioritering både mht driftsfinansiering og investering. Sametingets målsetting er fremdeles at eksisterende kulturinstitusjoner sikres driftsfinansiering før nye investeringer foretas. Fem etablerte og et planlagt kulturhus er prioritert på driftssiden. Vedtaket og prioriteringen er fulgt opp i Sametingets budsjettet for 2000, hvor denne tilskuddsordningen er økt med kr 1,6 mill. Sametinget har i tillegg innlemmet tre nye kulturinstitusjoner i ordningen, som fra 2000 omfatter følgende: Ája, Árran, Saemien Sijte, Sijti Jarngge, Várjjat Sámi Musea og Sámi Dáiddaguovddáš.

Sametinget er klar over at denne økningen kun kortsiktig vil avhjelpe den prekære situasjonen til de prioriterte samiske kulturinstitusjoner, som i en årrekke har hatt svært dårlige vilkår. Sametinget vil fortsatt arbeide for økning i rammen for driftsstøtteordningen, og det er i statsbudsjettet for 2001 foreslått en økning på kr 2,4 mill.

Driftsstøtte til samiske kulturorganisasjoner

Innenfor denne driftsstøtteordningen ble midlene til organisasjoner som prioriterer aktiviteter rettet mot barn og unge, økt ytterligere. Samisk kulturråd viser til stor økning i antall søknader fra organisasjoner/foreninger med ulike formål som ønsker å bli definert som samiske kulturorganisasjoner. Kulturrådet mener det er skapt visse uklarheter i forhold til retningslinjene og rammen for tilskuddsordningen. Sametinget merker seg kulturrådets påpekning av behov for en helhetlig gjennomgang av driftsstøtteordningene til både samiske hovedorganisasjoner og kulturorganisasjoner. Sametinget vil prioritere dette arbeidet i 2000.

Samisk forlagsdrift

Sametinget er enig med kulturrådet i at budsjetttrammen for samisk forlagsstøtte ikke er tilfredsstillende. I statsbudsjettet for 2001 foreslås en økning på kr 2,5 mill. Sametinget vil også ta initiativ til en klarere rollefordeling mellom Samisk lærermiddelsenter og samiske forlag hva gjelder produksjon av læremidler.

Samisk tusenårssted - østsamisk museum

Sametinget er veldig fornøyd med den innsatsen Samisk kulturråd har gjort for å sikre drift og fremdrift i etableringen av et østsamisk museum.

Sign: EKN

Samordning

For Sametinget er det viktig å føre en helhetlig kulturpolitikk samtidig som det er vesentlig å se næring og kultur i sammenheng. Det er behov for en bred drøfting av hvordan en på best mulig måte kan forvalte samiske kulturmidler (jf. Sametingsplanen 1998-2001 kap. 5. Kultur og næring, pkt 5.4.2 s. 21 - 23). Sametinget har igangsatt et arbeid med gjennomgang av organiseringen av Sametingets underliggende råd og deres oppgaver og funksjoner, sammen med strukturen i Sametingets tilskuddsordninger. Relevante framtidige organisatoriske alternativer skal vurderes, herunder ett eventuelt tilskuddsorgan.

Sametinget er glad for kulturetatsrådets innsats for å motvirke ubalanse i kjønnsfordelingen. Sametinget er helt enig med kulturetatsrådet i at det er nødvendig med økt oppmerksomhet om dette ved utformingen og planleggingen av rådets virksomhet, og ved fordeling av virkemidler. En bedre samordning i sametingssystemet på området vil bli igangsatt når likestillingskonsulenten har tiltrådt.

4. Merknader til virksomheten i Samisk språkråd

I Sametingsplanen for perioden 1998 - 2001 er det en målsetting at «.. *samisk språkarbeid styrkes og utvikles i alle språkregioner*». Dette innebærer at Sametinget står foran store utfordringer når det gjelder språkarbeid. Utenfor forvaltningsområdet for samisk språk vil det være spesielt viktig å styrke språkarbeidet, samt utvikle tilrettelagte opplæringstiltak i samisk språk. Heving av språkets status krever engasjement, samt utvikling av tiltak over lengre tid. Sametinget har i behandlingen av statsbudsjettet for 2001 foreslått ca. kr 5 mill. til styrking av diverse språktiltak. Samisk språkråd har i 1999 disponert et budsjett på kr 23,47 mill.

Tilskudd til tospråklighet

Sametinget har i sak 10/99 revidert retningslinjene for denne tilskuddsordningen. Intensjonen med endringen av kriteriene for tildeling var å lempe på kravene for tildeling slik at også private organisasjoner kan søke om støtte.

Sametinget har gitt Samisk språkråd ansvar for fordeling av statlige midler til samisk tolketjeneste og tospråklighet, til de seks kommunene som tilhører forvaltningsområdet for samisk språk; Kárášjohka-Karasjok, Guovdageaidnu-Kautokeino, Deatnu-Tana, Porsángu-Porsanger, Unjárga-Nesseby og Gáivuotna-Kåfjord, samt til Finnmark og Troms fylkeskommuner. Midlene for 1999 var på kr 16,65 mill. Tilskuddsordningen omfatter også andre lokale og regionale organer og andre i forvaltningsområdet for samisk språk som bruker samisk i forvaltningen. I tillegg kan det tildeles midler til tiltak utenfor forvaltningsområdet for samisk språk.

Sametinget registrerer at det er stor pågang av søkere på prosjektmidler, og at språkrådet i 1999 bare kunne gi tilsagn til en fjerdedel av søknadene. Dette tilsier at prosjektmidlenes andel bør økes fordi prosjektene synes å ha stor betydning for utviklingen av samisk språk.

Terminologi- og språkarbeid

Samisk orddatabank er en orddatabase hvor samisk terminologi kontinuerlig registreres, og dette har stor betydning for vitalisering av samisk språk. Det finnes i dag ca 6800 ord i basen, og det registreres mellom 80 og 100 ord/termer pr. dag. Sametinget er positiv til at man utifra de erfaringene man har høstet med etablering av en orddatabase på nordsamisk også kunne forsøke å få igang lignende prosjekt på sør- og lulesamisk.

Språkrådet har oppnevnt tre fagterminologigrupper med ansvar for kvalitetssikring av utviklet terminologi. Samisk språk har en kort tradisjon når det gjelder bruken av språket offisielt,

Sign: SS / EKN

samt forholdsvis kort skriftspråktradisjon. Dette betyr at også kompetansen må utvikles i takt med utviklingen av språket generelt for å nå de målene som er satt for utviklingen av språket. Spesielle tegn i det samiske alfabetet skaper også ofte problemer i dataverdenen selv om problemet er forsøkt løst av datautvalget oppnevnt av Sametinget.

Samisk språkråd har begynt å registrere både eksisterende og nye ord/termer i ordatabasen. Man har bl.a begynt å registrere ord fra K. Nielsens «Lappiske ordbøken», navn på planter og ellers ord som brukes hver dag.

Sametinget registrerer at Samisk språkråd i 1999 har godkjent en del terminologi. Sametinget er fornøyd med at ny terminologi godkjennes, og med at orddatabanken stadig utvikles.

I tillegg til å godkjenne terminologi gransker rådet også lærebokmanuser. Formålet med den språklige granskningen er å kvalitetssikre språket i læremidler som utgis. Normalt bruker Samisk språkråd eksterne konsulenter til å vurdere språket i manuser, og språkrådet gransker den eksterne vurderingen. Sametinget registrer at språkrådet i 1999 har gransket en del lærebokmanuser, og vurderer dette arbeidet som vesentlig i forhold til utvikling av samisk språk.

Tospråklighet og vitalisering av samisk språk

Sametinget registrerer at Samisk språkråd i 1999 i tildeling av prosjektmidler har prioritert prosjekter som fremmer og styrker fremtidige samiske språkkompetanse, prosjekter som synliggjør samisk språk, informasjon om samisk språk, samarbeidsprosjekter som dekker et større område og tiltak som fremmer samisk språk blant barn og unge. Sametinget er særlig fornøyd med at språkrådet følger opp tingets målsetting i forhold til vedtatt planverk der barn og unge er prioritert målgruppe.

Samisk språkråd har vedtatt å gi en språkmotivasjonspris til personer/institusjoner/organisasjoner som særlig arbeider i forhold til språkrådets formålsparagraf. Prisen er på kr 10. 000,- og et diplom utarbeidet av en kunstner. Det er utarbeidet retningslinjer for utdeling av prisen. Sametinget bifaller tiltaket.

Språkbrukskartlegging

Samisk språkråd har i 1999 igangsatt et prosjekt med språkbrukskartlegging. Kartleggingsprosjektet er beregnet å koste kr 1,16 mill. Prosjektet går over to år. Kartlagt data skal brukes til dokumentasjon av språkets stilling i Norge. Prosjektet har egen styringsgruppe, og skal avsluttes i 2001. Sametinget har forventninger til at dette materialet vil være et godt grunnlag for framtidig målrettet innsats for samisk språk.

Tolkeprøve- og autorisasjonsordning

For sikring av kvalitet på tolketjenester er det opprettet en tolkeprøve- og autorisasjonsordning. Tolkeprøven vil gi yrkesaktive tolker mulighet til å få dokumentert sin kompetanse. Sametinget registrerer at Samisk språkråd i 1999 har gitt autorisasjonsbevilling til 2 tolker.

Utdanningsstipend for samisk ungdom

Siden 1997 har språkrådet hatt ansvar for tildeling av utdanningsstipend for samisk ungdom. Stipendet deles ut etter retningslinjer som Sametinget har vedtatt. Rammen for stipendet er på kr 850 000, dvs. det samme som i 1997. Antallet elever som har søkt på utdanningsstipend har økt betraktelig. Bare i løpet av to år har søkermassen økt med 60, og dermed har stipendets andel pr. elev blitt redusert i forhold til forrige skoleår. Stipendet har søkere fra hele landet. Dersom stipendet skal ha den forventede effekten i forhold til formålet, må rammen økes.

Sign: EKN

Sametinget vil i forbindelse med budsjettet for 2001 vurdere en eventuell økning av rammen for stipendet.

Informasjon og språklig rådgiving

Samisk språkråd skal veilede brukere i spørsmål og dermed bruker sekretariatet mye av sin tid til å besvare ulike henvendelser. Samisk språkråd får fortsatt daglig telefonhenvendelser fra ulike hold. I 1999 har administrasjonen svart på ca. 2000 terminologi- og språkhenvendelser. Samisk språkråd har i 1999 deltatt på ulike informasjonsmøter hvor man bl.a. har informert om samelovens språkregler. Språkrådet har i 1999 utgitt et dobbelnummer av informasjonsheftet *Språknytt*. Ellers har språkrådet bidratt med informasjon og veiledning til samiske aviser og samiske forlag.

Sametinget ser at Samisk språkråd i hele 1999 har registrert aktiviteten på språkrådets websider. Statistikken viser at antall brukere har økt med 50 % fra 1998.

5. Merknader til virksomheten i Samisk næringsråd

Jordbruk

Samisk næringsråd har gjennom sine bevilgninger realisert hovedmålsettingene for Sametingets jordbrukspolitikk i henhold til vedtatte jordbruksplan. Ved fordeling av støtte fra Samisk utviklingsfond har jordbruket økt sin andel fra 12,4% i 1997, 13,6% i 1998 og til 15% i 1999. Virkemidlene synes å treffe målgruppen på en god og tilfredsstillende måte. Samisk næringsråd peker på at det i enkelte tilfeller kan være vanskelig å ivareta den politiske målsetningen til Sametinget ettersom man her vil ivareta en bruksstruktur som faller utenom de ordinære virkemiddelordningene i jordbruket.

Samisk næringsråd har prøvd å motvirke de høye maskinkostnadene i jordbruket gjennom å innføre maskinringer, slik at kostnadene for den enkelte gårdbruker skal bli mindre.

Fiske

Samisk næringsråd har i 1999 bevilget kr 3 665 374 til fiskeriformål, dvs en nedgang på 32 % fra 1997. Denne nedgangen kan skyldes næringsrådets moderate deltagelse i utbygging og modernisering av land- og mottaksstasjoner. Imidlertid har støttefordelingen til fiskeflåten holdt seg stabil.

Samisk næringsråd har prioritert støtte til båter mindre enn 35 fot og som ikke er eldre enn 15 år, iht. Sametingets prioritering. Det er imidlertid verd å merke seg at dette kan skape problemer ved finansiering av fiskebåt, samt problemer med å skaffe seg kvoterettigheter i fiske. Båtene som kjøpes i dag er forholdsvis kostbare og det er derfor behov for flere finansieringskilder, f.eks. SND, men de prioriterer båter over 15 meter. I 1999 har det vært vanskelig for en fisker å kjøpe ny båt, fordi det ikke deles ut rekrutteringskvoter. En må ha en gammel båt med kvote hvor man kan flytte kvoten fra den gamle båten.

Sametinget vil be Samisk næringsråd vise disse to områdene spesiell oppmerksomhet i år 2000, slik at fiskerne ikke blir skadelidende på grunn av forskjellige prioriteringsområder fra finansieringskildene og manglende kvoterettigheter.

Industri/bygg og anlegg

Posten, industri/bygg og anlegg hadde en reduksjon på ca 5 % fra 1997 til 1998, imidlertid har aktivitetene tatt seg opp i 1999 med en støtte på kr 4 630 000,- som utgjorde 20,9% av de totale støttemidlene.

Sign: SS / ELN

Duodji

Sametingets vedtak i sak 25/99 Duodji - kultur, fag og næring tar til ordet for å opprette et utviklingsprogram for duodji. Sametinget registrerer at næringsrådet vil ta initiativ for å iverksette programmet. Samisk næringsråd foreslår nedsatt en egen arbeidsgruppe som skal komme med forslag til mandat, innhold, tidsplan og organisering av programmet. Dette stiller Sametinget seg positiv til.

Kvinnens rolle

Sametinget er glad for det arbeidet Samisk næringsråd gjør når det gjelder å gi støtte til kvinner som starter en næringsvirksomhet. Sametinget registrerer imidlertid at støtten til kvinnelige etablere er blitt redusert med 11,8%, fra 37,8% i 1998 til 26% i 1999. Dette er en svært negativ utvikling og langt fra den ideelle andelen på 50%. Sametinget ber næringsrådet kartlegge årsakene til denne utviklingen og fremme forslag for Sametinget.

Regjeringens Nord-Norge utvalg

Sametinget legger stor vekt på det arbeidet som utvalget gjør. For Sametinget fungerer utvalget bl.a. som en arena for formidling av ideer i tråd med eget planverk, hvor man ønsker å ivareta det samiske perspektivet på de ulike sektorene. Gjennom dette arbeidet har de regionale myndighetene og Sametinget blitt mer fokusert på å styrke det regionale handlingsprogrammet, hvor prosedyrer og rutiner for den nasjonale politikken bedre tilpasses målene på regionalt nivå. Dette betyr sterkere medinnflytelse, sterkere regional forankring og forvaltning av de virkemidler som benyttes til næringsutvikling i den nordlige landsdelen. Det tas sikte på å fremme en egen proposisjon som kan bidra til en mer fokusert dialog med sentralmyndighetene på de temaene som behandles.

Samordning og samarbeid

Samisk næringsråd peker på at Sametinget har en utfordring i å operasjonalisere sitt eget planverk. Sametingsplanen for inneværende periode og Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder gir klare forutsetninger, prinsipper, utfordringer og innsatsområder som er relevante for det videre arbeidet i Samisk næringsråd. Samisk næringsråd, i likhet med Samisk kulturråd, påpeker behovet for samordning av virkemiddelbruk internt i Sametinget, blant annet i forhold til Samisk kulturråd, men også eksternt i forhold til andre virkemiddelaktører.

Sametinget merker seg at Samisk næringsråd i sterkere grad enn tidligere ønsker å være premissgiver for næringsutviklingen i samiske områder. Selv om Samisk næringsråd til nå har hatt en meget forskjellig tilnærming til søkerne enn hva SND har, står ikke Samisk næringsråd i dag fram som en egen selvstendig virkemiddelaktør med en klar profil og et selvstendig alternativ.

Samisk næringsråd peker på at det er viktig for Sametinget å delta i programarbeid i ulike fora for å ivareta sin politikk og sine strategier. Her kan spesielt nevnes Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark og Regjeringens Nord-Norge utvalg.

Samarbeidet internt i Sametinget

Sametinget registrerer at Samisk næringsråd ser behov for at samarbeid og informasjonsflyt internt i Sametinget forbedres, og at rollefordelingen mellom hovedadministrasjonen og Samisk næringsråd som fagorgan avklares. Dette gjelder spesielt i saker som berører næringsliv og sysselsetting. Samisk næringsråd savner klare linjer når det gjelder hvem som har ansvar for disse spørsmålene.

Sign: / EKN

Sametinget har igangsatt et arbeid med gjennomgang av organiseringen av Sametingets underliggende råd, og deres oppgaver og funksjoner, sammen med strukturen i Sametingets tilskuddsordninger. Relevante framtidige organisatoriske alternativer skal vurderes, herunder ett eventuelt tilskudsorgan.

6. Avsluttende merknader

Sametinget er fornøyd med at det i 1999 har vært utført et omfattende og faglig godt arbeid i samtlige av de underliggende rådene. Sametinget tar til etterretning de årsmeldingene som er lagt frem.

Merknad nr. 1, AP's sametingsgruppe v/ Willy Ørnbakk:

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er positiv til at det er igangsatt et arbeid med gjennomgang av organiseringen av underliggende råd, herunder oppgaver, funksjoner og strukturen i tilskuddsordningene.

Samisk kulturminneråd - Samarbeid med den øvrige forvaltningen

Befaringer ved tiltak av forskjellig art medfører betydelige kostnader for de berørte. Arbeiderpartiets sametingsgruppe ber om at det tas initiativ til en best mulig samordning mellom SKR og den berørte fylkeskulturetaten ved befaringer med sikte på å redusere kostnadene for alle parter.

Samisk kulturråd - driftsstøtte

Sametingsrådets forsikringer i november 99 - plenum om at alle samer har like muligheter til å søke tilskudd til arrangementer uansett hvordan man har valgt å organisere seg, er blitt meget positivt mottatt.

Etter å ha tatt opp problematikken med driftsstøtteordninger til hoved- og kulturorganisasjonene er Arbeiderpartiets sametingsgruppe godt fornøyd med at en gjennomgang av disse skal skje i år 2000.

Samisk næringsråd

Jordbruk

Det er helt riktig at Sametingets virkemidler settes inn for å stimulere til lavere driftsutgifter for den enkelte gårdbruker gjennom å prioritere fellestiltak. Ettersom det for tiden er mye brukt utstyr av god kvalitet tilgjengelig på markedet som følge av mange bruksnedleggelse vil det være mulig å redusere kostnadene enda mer. Sametinget ber om at investeringsstøtte også ytes til nyere brukte maskiner som omsettes gjennom maskinfirma.

Fiske

Det er for tiden et svært stramt marked for omsetning av brukte båter. Sametinget ber SNR om å bruke fleksibilitet slik at fiskere bosatt innenfor SUF's virkeområde ikke får problemer med å få tak i båter som følge av forvaltningsrutiner.

Forslag 1, representant Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:

Samisk forlagsdrift: (s.5)

Tilføyelse (siste setning): *"Det understrekes at Samisk læremiddelsenter ikke skal ha noen forlagsrolle i produksjon av samiske læremidler, men kan bidra til å skaffe læremidler på*

Sign: EKN

områder der forlag ikke makter oppgaven tilfredsstillende. Dette kan bl.a. gjøres med metodisk utviklingsarbeid og overordnet prosjektstyring, samt evaluering og godkjenning av prosjekter og ferdige læremidler."

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

- Forslag 1 ble oversendt Sametingsrådet.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Sametingsrådets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Isak Mathis O. Hætta, saksordfører	
2.	Willy Ørnebakk	
3.	Einar Lifjell	
4.	Olaf Eliassen	
5.	Nils Henrik Måsø	
6.	Olav Dikkanen	
7.	Johan Mikkel Sara	
8.	Per Solli	Ragnhild Nystad
9.	Klemet Erland Hætta	Nils Henrik Måsø
10.	Geir Tommy Pedersen	Per Solli
11.	Nils O. Nilsen	
12.	Jarle Jonassen	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

1. Generelt

Sametinget merker seg at de underliggende rådene står overfor flere store utfordringer i årene fremover, og at det fremdeles er et sterkt behov for en administrativ styrking for at de underliggende rådene skal fylle de oppgavene de er tillagt og de målsettingene de har satt seg. Sametinget merker seg også behovet for samarbeid og samordning internt i sametingssystemet.

Sametinget ser det som viktig at det utvikles rutiner for samarbeid internt i sametingssystemet, og i forhold til Sametingets samarbeidsaktører. Sametinget ønsker en lik struktur for oppbyggingen av årsmeldingene for de underliggende fagrådene.

2. Merknader til virksomheten i Samisk kulturminneråd

Samisk kulturminneråd har ansvar for tildeling og utbetaling av de årlige tilskuddsmidlene til samisk kulturminneprosjekter. For 1999 utgjorde tilskuddsrammen kr 700.000,-. Søknads-

Sign: /

massen utgjorde en ramme på kr 1.597.990,-, slik at det var få søknader som kunne prioriteres i 1999.

Museum

Samisk kulturminneråd har foruten en koordinerende rolle i forhold til østsamisk museum, også påtatt seg den museumsfaglige rollen i sametingssystemet. Sametinget er veldig fornøyd med kulturminnerådets arbeid med samisk museumspolitik i 1999, både med initiering av en samisk museumskonferanse, og også som fagpolitisk rådgiver for Sametinget. Kulturminnerådet har etter oppdrag fra Sametinget igangsatt en utredning om en fremtidig organiserings- og styringsstruktur for samiske museer. Sametinget ser fram til behandlingen av utredningen.

Samisk tusenårssted - østsamisk museum

Sametinget er veldig fornøyd med den innsatsen Samisk kulturminneråd og Samisk kulturråd har gjort for å sikre drift og fremdrift i etableringen av et østsamisk museum. Rådene har med solid faglig innsikt og rask oppfølging bidratt sterkt til fremdriften i saken. Regjeringen v/Kulturdepartementet har på tampen av 1999 endelig «bekreftet» at østsamisk museum skal etableres som Samisk tusenårssted innen 2005. Sametinget har bedt kulturminnerådet koordinere det videre arbeidet, både med hensyn til sikring av driften i 2000 og forberedelser av investeringer i 2001.

Samisk skjelettmateriale ved Universitetet i Oslo

Sametinget er meget fornøyd med arbeidet Samisk kulturminneråd har gjort i forbindelse med saken om Samisk skjelettmateriale ved Anatomisk institutt. Samisk kulturminneråd har bidratt sterkt til fremgang i saken.

Internasjonalt samarbeid

Sametinget registrerer at Samisk kulturminneråd også i 1999 har hatt en del internasjonale engasjement. Sametinget er meget positiv til at Samisk kulturminneråd deltar aktivt i det norsk-russiske miljøvernarbeidet, og at Samisk kulturminneråd ønsker å være en medspiller i arbeidet med å styrke det samiske kulturminnearbeidet i Sverige og Finland.

Samisk bygningsvern

Sametinget registrerer at Samisk kulturminneråd har avsluttet et forprosjekt for en verne- og forvaltningsplan for samiske bygninger. Planen har staket ut en hensiktsmessig verne- og forvaltningsstrategi og vil fungere som en faglig rettesnor i det praktiske arbeidet. Prosjektet for en verne- og forvaltningsplan for samiske bygninger vil være igang fra år 2000.

Samarbeid med den øvrige miljø- og kulturminneforvaltningen

Sametinget registrerer at det er et godt samarbeid mellom Samisk kulturminneråd og Riksantikvaren. Det er meget positivt at Riksantikvaren i sterkere grad spiller en aktiv rolle for å bidra til bedre samforståelse og samarbeid mellom Samisk kulturminneråd og fylkeskommunene.

Det er også gledelig at det er et godt samarbeid mellom Samisk kulturminneråd og de fleste fylkeskommunene. Sametinget registrerer at samarbeidet med fylkeskommunene i Troms og Nordland har vært godt i 1999. Sametinget registrer videre at også samarbeidet mellom Samisk kulturminneråd og de sørligste fylkeskommunene i Samisk kulturminneråds forvaltningsområde har vært godt i 1999, og at Samisk kulturminneråd i 2000 tar sikte på å utvikle samarbeidet med Sør-Trøndelag og Hedmark fylkeskommune.

Sign: SS / EKN

Sametinget registrerer imidlertid at Samisk kulturminneråd ikke ble brakt inn i planleggings- og startfasen i arbeidet med en verneplan for kulturminner og kulturmiljø for Hedmark fylke. Dette er meget beklagelig.

Sametinget registrerer at det har vært et godt samarbeid med saksbehandlerne innen kulturminnevern i Finnmark fylkeskommune, fylkeskulturetaten. Det er likevel potensiale for å bedre og utvikle samarbeidet etter mer formelle retningslinjer. Sametinget merker seg at det har vært en del samarbeidsproblemer knyttet til forståelse av overordnet ansvar og myndighet. Det er imidlertid positivt at man har prøvd å løse problemet ved at det har vært holdt møte mellom lederen i Samisk kulturminneråd og fylkesråden for kultur og utdanning for å klarlegge disse forholdene og planlegge et felles samarbeidsseminar. Etter samarbeidsseminaret som ble avholdt 29.09.99, oppleves det som at det vises større vilje til kommunikasjon fra Finnmark fylkeskommunes side.

Sørsamisk kulturminnevern

Sametinget merker seg Samisk kulturminneråds bekymring for sørsamisk kulturminnevern, og at det i 2000 vil være nødvendig å bruke mye ressurser på å øke muligheten for et aktivt deltakende sørsamisk kulturminnevern. Sametinget merker seg også at Samisk kulturminneråd mener kulturminnevern må være tema i arbeidet med en sørsamisk handlingsplan.

Lokal Agenda 21

Sametinget merker seg at Samisk kulturminneråd ser behov for å bearbeide foreløpig strategi- og handlingsplan for Sametingets LA 21-arbeid.

Ressurssituasjonen

Sametinget registrerer at det fremdeles er sterkt behov for administrativ styrking av Samisk kulturminneråd. Dette vil bli vurdert i forbindelse med Sametingets budsjett for 2001.

3. Merknader til virksomheten i Samisk kulturråd

Samisk kulturråd forvalter fem ulike tilskuddsordninger som i 1999 var på tilsammen kr 14,8 mill. I 1999 ble bl.a Samisk kulturfond økt med kr 2,7 mill. Sametinget har ingen merknader til kulturrådets fordeling av midlene i kulturfondet, men registrerer at økningen har kommet alle kunstarene til gode. Sametinget har som målsetting at kulturfondet skal styrkes betraktelig slik at det kan satses på samiske kulturtiltak med større tyngde. Offentlig støtte til litteratur, billedkunst, kunsthåndverk, musikk, teater og film skaper kjerneaktiviteter som får ringvirkninger for det øvrige kulturtilbudet. Sametinget ønsker økning i fondet i statsbudsjettet for 2001, og spesielt med tanke på økt samisk filmproduksjon.

Sametinget ser en utfordring i å øke samisk kulturformidling gjennom moderne informasjonskanaler. Dagens IT-virkelighet kan være både en trussel og en mulighet for formidling og utvikling av samisk språk og kultur. Spesielt samiske barn og unge møtes av et vell av inntrykk og påvirkning fra omverdenen formidlet gjennom den nye teknologien og nye medier. Denne medie- og informasjonsutviklingen må derfor også bli sentrale elementer i Sametingets fremtidige kultursatsing.

Sametingets barne- og ungdomssatsing

Sametinget har prioritert tiltak for samiske barn og unge som en av de viktigste innsatsområdene i denne valgperioden. Samisk barne- og ungdomsplan er fulgt opp med et toårig barne- og ungdomsprosjekt. Denne sektorovergripende satsingen setter spesielle krav og utfordringer for hele sametingssystemet, men spesielt for kulturrådet som forvalter

Sign: SS / EKI

støtteordninger som er viktige virkemidler for å realisere konkrete tiltak for samiske barn og unge. En viktig suksessfaktor for Sametingets satsing vil nettopp være at tiltak initieres, prioriteres og gjennomføres av og for samiske barn og unge. I tillegg til ordninger og tiltak som allerede eksisterer ønsker Sametinget en ekstra innsats rettet mot denne målgruppen, ikke minst i virkemiddelbruken. Samarbeid og koordinering mellom prosjektledelsen og forvaltningsnivået er derfor nøkkelen til resultater.

Samiske barns oppvekstvilkår

Sametinget merker seg med tilfredshet at Samisk kulturråd også i år har prioritert utgivelse av samiskspråklige barne- og ungdomspublikasjoner. Disse publikasjonene er særdeles viktige, og også fremtidige utgivelser må i hovedsak sikres med sterk finansiell medvirkning fra Sametinget. Sametinget ber kulturrådet vurdere opprettelse av en egen permanent støtteordning for disse publikasjonene i Sametinget.

Kulturrådet påpeker mangel på lesestoff/litteratur som både interesserer samiske barn og unge, og som samtidig ivaretar og styrker samisk språk. Kulturrådet vil derfor opprette en egen stipendordning for ungdom som skriver for ungdom på samisk, samt prioritere utgivelser av barne- og ungdomslitteratur. Dette er meget positive tiltak som Sametinget støtter fullt ut. For å sikre en reell økning i produksjon av samisk barne- og ungdomslitteratur bør dette gjøres i samarbeid med med forlagene/SÁLAS.

Kulturrådet vil videreføre prøveprosjektet «Dájmalasj máná» også i 2000. Sametinget ber kulturrådet vurdere å samordne innsatsområdene i dette prøveprosjektet med innsatsområdene i barne- og ungdomsprosjektet. Dette vil bidra til en bedre samordning mellom mål og virkemidler.

Sametinget registrerer at kulturrådet har prioritert midler til innkjøp av utstyr til bruk i formidling av samisk språk og kultur i barnehager. Dette gjelder i hovedsak barnehager som ikke kommer inn under støtteordningen til samiske barnehager. Sametinget vil i 2001 overta forvaltningen av dette tilskuddet, men det vil antagelig likevel være behov for kulturrådets støtte til de barnehagene som ikke er definert som samiske barnehager og som dermed ikke kommer inn under støtteordningen.

Sametingets barne- og ungdomsarbeid prioriteres høyt av Sametinget også i 2001 statsbudsjettet, bl.a er det behov for kr 1 mill. i økning i denne tilskuddsordningen.

Driftsstøtte til samiske kulturhus

Sametinget har i sak 21/99 behandlet Samlet plan for samiske kulturhus. Her er det foretatt en ny prioritering både mht driftsfinansiering og investering. Sametingets målsetting er fremdeles at eksisterende kulturinstitusjoner sikres driftsfinansiering før nye investeringer foretas. Fem etablerte og et planlagt kulturhus er prioritert på driftssiden. Vedtaket og prioriteringen er fulgt opp i Sametingets budsjettet for 2000, hvor denne tilskuddordningen er økt med kr 1,6 mill. Sametinget har i tillegg innlemmet tre nye kulturinstitusjoner i ordningen, som fra 2000 omfatter følgende: Á ja, Arran, Saemien Sijte, Sijti Jarnge, Várjjat Sámi Musea og Sámi Dáiddaguovddáš.

Sametinget er klar over at denne økningen kun kortsiktig vil avhjelpe den prekære situasjonen til de prioriterte samiske kulturinstitusjoner, som i en årrekke har hatt svært dårlige vilkår. Sametinget vil fortsatt arbeide for økning i rammen for driftsstøtteordningen, og det er i statsbudsjettet for 2001 foreslått en økning på kr 2,4 mill.

Driftsstøtte til samiske kulturorganisasjoner

Sign: EKN

Innenfor denne driftsstøtteordningen ble midlene til organisasjoner som prioriterer aktiviteter rettet mot barn og unge, økt ytterligere. Samisk kulturråd viser til stor økning i antall søknader fra organisasjoner/foreninger med ulike formål som ønsker å bli definert som samiske kulturorganisasjoner. Kulturrådet mener det er skapt visse uklarheter i forhold til retningslinjene og rammen for tilskuddsordningen. Sametinget merker seg kulturrådets påpekning av behov for en helhetlig gjennomgang av driftsstøtteordningene til både samiske hovedorganisasjoner og kulturorganisasjoner. Sametinget vil prioritere dette arbeidet i 2000.

Samisk forlagsdrift

Sametinget er enig med kulturrådet i at budsjettammen for samisk forlagsstøtte ikke er tilfredsstillende. I statsbudsjettet for 2001 foreslås en økning på kr 2,5 mill. Sametinget vil også ta initiativ til en klarere rollefordeling mellom Samisk lærermiddelsenter og samiske forlag hva gjelder produksjon av læremidler.

Samisk tusenårssted - østsamisk museum

Sametinget er veldig fornøyd med den innsatsen Samisk kulturråd har gjort for å sikre drift og fremdrift i etableringen av et østsamisk museum.

Samordning

For Sametinget er det viktig å føre en helhetlig kulturpolitikk samtidig som det er vesentlig å se næring og kultur i sammenheng. Det er behov for en bred drøfting av hvordan en på best mulig måte kan forvalte samiske kulturmidler (jf. Sametingsplanen 1998-2001 kap. 5. Kultur og næring, pkt 5.4.2 s. 21 - 23). Sametinget har igangsatt et arbeid med gjennomgang av organiseringen av Sametingets underliggende råd og deres oppgaver og funksjoner, sammen med strukturen i Sametingets tilskuddsordninger. Relevante framtidige organisatoriske alternativer skal vurderes, herunder ett eventuelt tilskuddsorgan.

Sametinget er glad for kulturrådets innsats for å motvirke ubalanse i kjønnsfordelingen. Sametinget er helt enig med kulturrådet i at det er nødvendig med økt oppmerksomhet om dette ved utformingen og planleggingen av rådets virksomhet, og ved fordeling av virkemidler. En bedre samordning i sametingssystemet på området vil bli igangsatt når likestillingskonsulenten har tiltrådt.

4. Merknader til virksomheten i Samisk språkråd

I Sametingsplanen for perioden 1998 - 2001 er det en målsetting at «.. samisk språkarbeid styrkes og utvikles i alle språkregioner». Dette innebærer at Sametinget står foran store utfordringer når det gjelder språkarbeid. Utenfor forvaltningsområdet for samisk språk vil det være spesielt viktig å styrke språkarbeidet, samt utvikle tilrettelagte opplæringstiltak i samisk språk. Heving av språkets status krever engasjement, samt utvikling av tiltak over lengre tid. Sametinget har i behandlingen av statsbudsjettet for 2001 foreslått ca. kr 5 mill. til styrking av diverse språktiltak. Samisk språkråd har i 1999 disponert et budsjett på kr 23,47 mill.

Tilskudd til tospråklighet

Sametinget har i sak 10/99 revidert retningslinjene for denne tilskuddsordningen. Intensjonen med endringen av kriteriene for tildeling var å lempe på kravene for tildeling slik at også private organisasjoner kan søke om støtte.

Sametinget har gitt Samisk språkråd ansvar for fordeling av statlige midler til samisk tolketjeneste og tospråklighet, til de seks kommunene som tilhører forvaltningsområdet for samisk språk; Kárášjohka-Karasjok, Guovdageaidnu-Kautokeino, Deatnu-Tana, Porsángu-

Sign: SS / EKN

Porsanger, Unjárga-Nesseby og Gáivuotna-Kåfjord, samt til Finnmark og Troms fylkeskommuner. Midlene for 1999 var på kr 16,65 mill. Tilskuddsordningen omfatter også andre lokale og regionale organer og andre i forvaltningsområdet for samisk språk som bruker samisk i forvaltningen. I tillegg kan det tildeles midler til tiltak utenfor forvaltningsområdet for samisk språk.

Sametinget registrerer at det er stor pågang av søkere på prosjektmidler, og at språkrådet i 1999 bare kunne gi tilsagn til en fjerdedel av søknadene. Dette tilsier at prosjektmidlenes andel bør økes fordi prosjektene synes å ha stor betydning for utviklingen av samisk språk.

Terminologi- og språkarbeid

Samisk orddatabank er en orddatabase hvor samisk terminologi kontinuerlig registreres, og dette har stor betydning for vitalisering av samisk språk. Det finnes i dag ca 6800 ord i basen, og det registreres mellom 80 og 100 ord/termer pr. dag. Sametinget er positiv til at man utifra de erfaringene man har høstet med etablering av en orddatabase på nordsamisk også kunne forsøke å få igang lignende prosjekt på sør- og lulesamisk.

Språkrådet har oppnevnt tre fagterminologigrupper med ansvar for kvalitetssikring av utviklet terminologi. Samisk språk har en kort tradisjon når det gjelder bruken av språket offisielt, samt forholdsvis kort skriftspråktradisjon. Dette betyr at også kompetansen må utvikles i takt med utviklingen av språket generelt for å nå de målene som er satt for utviklingen av språket. Spesielle tegn i det samiske alfabetet skaper også ofte problemer i dataverdenen selv om problemet er forsøkt løst av datautvalget oppnevnt av Sametinget.

Samisk språkråd har begynt å registrere både eksisterende og nye ord/termer i orddatabasen. Man har bl.a begynt å registrere ord fra K. Niensens «Lappiske ordbøken», navn på planter og ellers ord som brukes hver dag.

Sametinget registrerer at Samisk språkråd i 1999 har godkjent en del terminologi. Sametinget er fornøyd med at ny terminologi godkjennes, og med at orddatabanken stadig utvikles.

I tillegg til å godkjenne terminologi gransker rådet også lærebokmanuser. Formålet med den språklige granskningen er å kvalitetssikre språket i læremidler som utgis. Normalt bruker Samisk språkråd eksterne konsulenter til å vurdere språket i manuser, og språkrådet gransker den eksterne vurderingen. Sametinget registrer at språkrådet i 1999 har gransket en del lærebokmanuser, og vurderer dette arbeidet som vesentlig i forhold til utvikling av samisk språk.

Tospråklighet og vitalisering av samisk språk

Sametinget registrerer at Samisk språkråd i 1999 i tildeling av prosjektmidler har prioritert prosjekter som fremmer og styrker fremtidige samiske språkkompetanse, prosjekter som synliggjør samisk språk, informasjon om samisk språk, samarbeidsprosjekter som dekker et større område og tiltak som fremmer samisk språk blant barn og unge. Sametinget er særlig fornøyd med at språkrådet følger opp tingets målsetting i forhold til vedtatt planverk der barn og unge er prioritert målgruppe.

Samisk språkråd har vedtatt å gi en språkmotivasjonspris til personer/institusjoner/organisasjoner som særlig arbeider i forhold til språkrådets formålsparagraf. Prisen er på kr 10. 000,- og et diplom utarbeidet av en kunstner. Det er utarbeidet retningslinjer for utdeling av prisen. Sametinget bifaller tiltaket.

Språkbrukskartlegging

Sign: SS / EKN

Samisk språkråd har i 1999 igangsatt et prosjekt med språkbrukskartlegging. Kartleggingsprosjektet er beregnet å koste kr 1,16 mill. Prosjektet går over to år. Kartlagt data skal brukes til dokumentasjon av språkets stilling i Norge. Prosjektet har egen styringsgruppe, og skal avsluttes i 2001. Sametinget har forventninger til at dette materialet vil være et godt grunnlag for framtidig målrettet innsats for samisk språk.

Tolkeprøve- og autorisasjonsordning

For sikring av kvalitet på tolketjenester er det opprettet en tolkeprøve- og autorisasjonsordning. Tolkeprøven vil gi yrkesaktive tolker mulighet til å få dokumentert sin kompetanse. Sametinget registrerer at Samisk språkråd i 1999 har gitt autorisasjonsbevilling til 2 tolker.

Utdanningsstipend for samisk ungdom

Siden 1997 har språkrådet hatt ansvar for tildeling av utdanningsstipend for samisk ungdom. Stipendet deles ut etter retningslinjer som Sametinget har vedtatt. Rammen for stipendet er på kr 850 000, dvs. det samme som i 1997. Antallet elever som har søkt på utdanningsstipend har økt betraktelig. Bare i løpet av to år har søkermassen økt med 60, og dermed har stipendets andel pr. elev blitt redusert i forhold til forrige skoleår. Stipendet har søkere fra hele landet. Dersom stipendet skal ha den forventede effekten i forhold til formålet, må rammen økes. Sametinget vil i forbindelse med budsjettet for 2001 vurdere en eventuell økning av rammen for stipendet.

Informasjon og språklig rådgiving

Samisk språkråd skal veilede brukere i språkspørsmål og dermed bruker sekretariatet mye av sin tid til å besvare ulike henvendelser. Samisk språkråd får fortsatt daglig telefonhenvendelser fra ulike hold. I 1999 har administrasjonen svart på ca. 2000 terminologi- og språkhenvendelser. Samisk språkråd har i 1999 deltatt på ulike informasjonsmøter hvor man bl.a. har informert om samelovens språkregler. Språkrådet har i 1999 utgitt et dobbelnummer av informasjonsheftet *Språknytt*. Ellers har språkrådet bidratt med informasjon og veiledning til samiske aviser og samiske forlag.

Sametinget ser at Samisk språkråd i hele 1999 har registrert aktiviteten på språkrådets websider. Statistikken viser at antall brukere har økt med 50 % fra 1998.

5. Merknader til virksomheten i Samisk næringsråd

Jordbruk

Samisk næringsråd har gjennom sine bevilgninger realisert hovedmålsettingene for Sametingets jordbrukspolitikk i henhold til vedtatte jordbruksplan. Ved fordeling av støtte fra Samisk utviklingsfond har jordbruket økt sin andel fra 12,4% i 1997, 13,6% i 1998 og til 15% i 1999. Virkemidlene synes å treffe målgruppen på en god og tilfredsstillende måte. Samisk næringsråd peker på at det i enkelte tilfeller kan være vanskelig å ivareta den politiske målsetningen til Sametinget ettersom man her vil ivareta en bruksstruktur som faller utenom de ordinære virkemiddelordningene i jordbruket.

Samisk næringsråd har prøvd å motvirke de høye maskinkostnadene i jordbruket gjennom å innføre maskinringer, slik at kostnadene for den enkelte gårdbruker skal bli mindre.

Fiske

Samisk næringsråd har i 1999 bevilget kr 3 665 374 til fiskeriformål, dvs en nedgang på 32 % fra 1997. Denne nedgangen kan skyldes næringsrådets moderate deltagelse i utbygging og

Sign: *SS* / *EKN*

modernisering av land- og mottaksstasjoner. Imidlertid har støttefordelingen til fiskeflåten holdt seg stabil.

Samisk næringsråd har prioritert støtte til båter mindre enn 35 fot og som ikke er eldre enn 15 år, iht. Sametingets prioritering. Det er imidlertid verd å merke seg at dette kan skape problemer ved finansiering av fiskebåt, samt problemer med å skaffe seg kvoterettigheter i fiske. Båtene som kjøpes i dag er forholdsvis kostbare og det er derfor behov for flere finansieringskilder, f.eks. SND, men de prioriterer båter over 15 meter. I 1999 har det vært vanskelig for en fisker å kjøpe ny båt, fordi det ikke deles ut rekrutteringskvoter. En må ha en gammel båt med kvote hvor man kan flytte kvoten fra den gamle båten.

Sametinget vil be Samisk næringsråd vise disse to områdene spesiell oppmerksomhet i år 2000, slik at fiskerne ikke blir skadelidende på grunn av forskjellige prioriteringsområder fra finansieringskildene og manglende kvoterettigheter.

Industri/bygg og anlegg

Posten, industri/bygg og anlegg hadde en reduksjon på ca 5 % fra 1997 til 1998, imidlertid har aktivitetene tatt seg opp i 1999 med en støtte på kr 4 630 000,- som utgjorde 20,9% av de totale støttemidlene.

Duodji

Sametingets vedtak i sak 25/99 Duodji - kultur, fag og næring tar til ordet for å opprette et utviklingsprogram for duodji. Sametinget registrerer at næringsrådet vil ta initiativ for å iverksette programmet. Samisk næringsråd foreslår nedsatt en egen arbeidsgruppe som skal komme med forslag til mandat, innhold, tidsplan og organisering av programmet. Dette stiller Sametinget seg positiv til.

Kvinnens rolle

Sametinget er glad for det arbeidet Samisk næringsråd gjør når det gjelder å gi støtte til kvinner som starter en næringsvirksomhet. Sametinget registrerer imidlertid at støtten til kvinnelige etablere er blitt redusert med 11,8%, fra 37,8% i 1998 til 26% i 1999. Dette er en svært negativ utvikling og langt fra den ideelle andelen på 50%. Sametinget ber næringsrådet kartlegge årsakene til denne utviklingen og fremme forslag for Sametinget.

Regjeringens Nord-Norge utvalg

Sametinget legger stor vekt på det arbeidet som utvalget gjør. For Sametinget fungerer utvalget bl.a. som en arena for formidling av ideer i tråd med eget planverk, hvor man ønsker å ivareta det samiske perspektivet på de ulike sektorene. Gjennom dette arbeidet har de regionale myndighetene og Sametinget blitt mer fokusert på å styrke det regionale handlingsprogrammet, hvor prosedyrer og rutiner for den nasjonale politikken bedre tilpasses målene på regionalt nivå. Dette betyr sterkere medinnflytelse, sterkere regional forankring og forvaltning av de virkemidler som benyttes til næringsutvikling i den nordlige landsdelen. Det tas sikte på å fremme en egen proposisjon som kan bidra til en mer fokusert dialog med sentralmyndighetene på de temaene som behandles.

Samordning og samarbeid

Samisk næringsråd peker på at Sametinget har en utfordring i å operasjonalisere sitt eget planverk. Sametingsplanen for inneværende periode og Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder gir klare forutsetninger, prinsipper, utfordringer og innsatsområder som er relevante for det videre arbeidet i Samisk næringsråd. Samisk næringsråd, i likhet med Samisk

Sign: ...../..... EKN

kulturråd, påpeker behovet for samordning av virkemiddelbruk internt i Sametinget, blant annet i forhold til Samisk kulturråd, men også eksternt i forhold til andre virkemiddelaktører.

Sametinget merker seg at Samisk næringsråd i sterkere grad enn tidligere ønsker å være premissgiver for næringsutviklingen i samiske områder. Selv om Samisk næringsråd til nå har hatt en meget forskjellig tilnærming til søkerne enn hva SND har, står ikke Samisk næringsråd i dag fram som en egen selvstendig virkemiddelaktør med en klar profil og et selvstendig alternativ.

Samisk næringsråd peker på at det er viktig for Sametinget å delta i programarbeid i ulike fora for å ivareta sin politikk og sine strategier. Her kan spesielt nevnes Omstillingsprogrammet for Indre Finnmark og Regjeringens Nord-Norge utvalg.

Samarbeidet internt i Sametinget

Sametinget registrerer at Samisk næringsråd ser behov for at samarbeid og informasjonsflyt internt i Sametinget forbedres, og at rollefordelingen mellom hovedadministrasjonen og Samisk næringsråd som fagorgan avklares. Dette gjelder spesielt i saker som berører næringsliv og sysselsetting. Samisk næringsråd savner klare linjer når det gjelder hvem som har ansvar for disse spørsmålene.

Sametinget har igangsatt et arbeid med gjennomgang av organiseringen av Sametingets underliggende råd, og deres oppgaver og funksjoner, sammen med strukturen i Sametingets tilskuddsordninger. Relevante framtidige organisatoriske alternativer skal vurderes, herunder ett eventuelt tilskuddsorgan.

6. Avsluttende merknader

Sametinget er fornøyd med at det i 1999 har vært utført et omfattende og faglig godt arbeid i samtlige av de underliggende rådene. Sametinget tar til etterretning de årsmeldingene som er lagt frem.

Saken avsluttet 1. mars 2000 kl. 10.30.

Sign:SS / EKN

Sak 7/00 Sametingets årsmelding 1999

Saken påbegynt 1. mars 2000 kl. 10.45.

I. Dokumenter

- Årsmelding 1999 Samisk kulturminneråd, vedtatt i møte 07.01.00
- Årsmelding 1999 Samisk kulturråd, vedtatt i møte 07.01.00
- Årsmelding 1999 Samisk språkråd, vedtatt i møte 05.- 06.01.00
- Årsmelding 1999 Samisk næringsråd, vedtatt i møte 01. - 03.02.00

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

1. Fremtidig politikkutforming

1.1 Årsmeldingens perspektiver

I følge samelovens § 1-3 skal Sametingets årsmelding oversendes Kongen. Regjeringen framlegger for Stortinget en årlig stortingsmelding om Sametingets virksomhet. Sametingets årsmelding for 1998 er lagt inn som kapittel 2 i St meld nr 48 (1998-99) Om Sametingets virksomhet for 1998.

Sametingets meldingsrutiner innehar samtidig et 4-års perspektiv. Stortinget har i tilknytning til vedtak om sameloven også besluttet at det en gang i hver stortingsperiode fremlegges melding om de tiltak som foretas for å sikre og utvikle samenes språk, kultur og samfunnsliv. En prinsippmelding skal således inneholde en mer grundig og prinsipiell drøfting av Regjeringens samepolitikk i hver stortingsperiode.

1.2 Forholdet mellom Sametinget og sentrale myndigheter

Som et resultat av en forsømmelse fra statens side over lengre tid står det samiske samfunnet overfor en nylig påbegynt utbygging av tilbudet innen sentrale samfunnsområder. En fortsatt utbygging av det samiske kulturgrunnlaget medfører en ny lovgivningsperiode innen samisk rettighetsarbeid. Behovet for midler og ressurser til utbyggingen av det samiske samfunnet er også meget stort. Dette fordi det samiske samfunnet først nå er i en oppbyggingsfase. Det nasjonale samfunnet har derimot gjennomført sin oppbygging tidligere, og nå er inne i en omdanningsfase. Derfor bør ikke det samiske samfunnet sammenlignes med det nasjonale i ressursfordelingssammenheng.

Sametinget er et samisk folkevalgt organ som handler på vegne av det samiske folket. En av de viktigste rollene for Sametinget er å være medspiller og premissgiver i samfunnsutforming for å ivareta, styrke og utvikle samisk kultur med næringer og samfunn. Sametingets virksomhet er avgjørende for å gi målsettingen i Grunnlovens § 110a et konkret innhold. Det må derfor være et nært og forpliktende samarbeid mellom Sametinget og sentrale myndigheter.

Sametinget har over flere år savnet en reell tilbakemelding fra sentrale myndigheter på grunnleggende problemstillinger som tinget reiser. Det er derfor gledelig at Regjeringen i St meld nr 48 (1998-99) Om Sametingets virksomhet 1998 har tatt sikte på å gi en tilbakemelding

Sign: EKN

på de sakene Sametinget har omtalt i sin årsmelding. Sametinget mener dette er et positivt tiltak og ønsker at man i fremtiden fortsetter med denne praksisen.

Sametinget mener videre at det er viktig at det utvikles en helhetlig politikk ved at samordningen mellom departementene styrkes, samtidig som fagdepartementene blir tillagt ansvar for å ta initiativ og videreføre samiske saker på sine politikkområder.

Rutiner og prosedyrer for behandling av samiske budsjettsaker som ble etablert i 1998 er viktig i arbeidet med å styrke samarbeidet mellom Sametinget og Regjeringen. I forbindelse med statsbudsjettet for 1999 la regjeringen om rutinene for sitt budsjettarbeid med samiske spørsmål. For år 2000 bevilger Regjeringen også midler til Sametingets ramme over fagdepartementers budsjettkapitler. Dette er med på å ansvarliggjøre det enkelte fagdepartement, samtidig som det gis som rammebevilgning til Sametinget.

Rutiner og prosedyrer for behandling av samiske budsjettsaker bør videreutvikles i tråd med Sametingets tidligere krav om en egen forhandlingsmodell for arbeidet med samiske saker. Arbeidet med budsjett kan lett inngå som en del av et forhandlingsopplegg der man gjennom reelle forhandlinger avdekker finansielle behov og ansvarsfordeling.

Sametinget registrerer at Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 1999 har utarbeidet et eget hefte som omtaler bevilgninger til samiske formål, og at KRD tar sikte på å lage et slikt budsjett-hefte for alle fremtidige budsjett.

1.3 Fremtidige utfordringer

Samene er et urfolk og utgjør en minoritet i forhold til landets øvrige befolkning. Derfor er det viktig å være oppmerksom på at forholdet mellom norske sentrale statsmyndigheter og samene som et eget folk dreier seg om forholdet mellom stat og urfolk. I dette ligger det en utfordring i å tilrettelegge for en urfolkspolitikk der elementer fra ulike områder inngår. Tiltakene overfor samene må selvsagt vurderes ut fra samenes egne behov og historiske bakgrunn.

Samepolitikk dreier seg om en helhetlig politikkutforming, og kan derfor ikke utformes innenfor et definert område eller en sektor. For Sametingets virksomhet vil rettighetspolitikk, velferdspolitikk, sosialpolitikk, næringspolitikk, utdanningspolitikk og det som berører barn og unge, være noen av de viktige saksområdene i utformingen av en fremtidig politikk for det samiske samfunn, men også miljø- og kvinneperspektivet må stå sentralt.

Samerettsutvalget ble i sin tid opprettet for å rette opp skjevheter i norsk lovverk og forvaltning i forhold til samiske rettigheter. Utvalget la i 1997 frem sin delutredning om forvaltning av grunnen i Finnmark. Delutredningen er den hittil største saken med direkte innvirkning på samekulturens grunnlag. Fremleggelsen av innstillingen har medført en debatt om samiske rettigheter og om Sametingets rolle i fremtidig ressursforvaltning og arealplanlegging.

Folkerettens prinsipper om urfolks rettigheter er klar, og gir uomtvistelig uttrykk for at statene må anerkjenne og stadfeste urfolksrettigheter med grunnlag i vedkommende folks rettssystemer og rettsoppfatninger. Samenes rettigheter til egne landområder, vann og naturressurser må respekteres og anerkjennes, og grunnleggende spørsmål vedrørende samenes rettigheter og livsvilkår i fremtiden må avgjøres gjennom drøftinger og forhandlinger mellom Sametinget og staten. En sentral oppgave vil være å innføre *forhandlingsplikt* mellom samene og norske myndigheter i saker hvor dette etter samenes vurdering er nødvendig, særlig på feltene kultur, næring og rettigheter. Denne plikten bør omfatte mer enn en ren konsultasjon, og må medføre gjensidige forpliktelser. Forhandlingsplikten må reguleres i det norske lovverket. Fremtidige forvaltningsordninger må gi Sametinget myndighet til å bestemme over og forvalte bruken av naturressurser i de samiske bosettingsområdene.

Sign: /

Samiske områder har et potensiale med hensyn til økonomiske virksomheter basert på fornybare og ikke-fornybare ressurser. Antatt rike *mineralressurser* har også blitt gjenstand for økende oppmerksomhet. Sametinget vil presisere at tingets holdning har vært at man ikke samtykker i å gi letetillatelse så lenge rettighetsspørsmålet ikke er avklart. Det er etter Sametingets syn ikke forsvarlig å gi letetillatelse så lenge det samiske folk ikke har oppnådd tilstrekkelig kontroll over og innflytelse i forvaltningen av de mineralske ressurser. Når det samiske folk i tråd med folkerettslige forpliktelser er sikret en nødvendig innflytelse med hensyn til naturressursene i samiske områder og den samiske eiendomsretten er anerkjent, vil Sametinget på bredt grunnlag vurdere på hvilken måte utforskningen av mineraler i samiske områder skal foregå. Dette innebærer at Sametinget vil bestemme om og eventuelt hvordan mineralressurser i de samiske områdene skal utnyttes i fremtiden. I dette ligger det klare føringer på hvordan ressursene i samiske bosettingsområder kan og bør forvaltes.

Sametingets holdning med hensyn til retten til land og vann i samiske områder har vært at områdets ressurser, både over og under jordoverflaten, tilhører det samiske folket. Bakgrunnen for dette standpunktet er et ønske om at verdiene av en eventuell produksjon i større grad bør komme det samiske samfunnet til gode, og et ønske om å kunne forhindre eller i hvert fall begrense skadevirkningene av en virksomhet som kan virke forstyrrende på samisk kultur og tradisjonell næringsvirksomhet.

Sametinget har som et uttalt mål å forvalte ressursene i de samiske bosettings- og bruksområdene. Hvordan naturen og miljøet forvaltes, er av avgjørende betydning for muligheten til kulturell kontinuitet og utvikling.

Tradisjonelle samiske næringsformer som reindrift og næringskombinasjoner innebærer en ekstensiv bruk av store arealer. Sametinget legger vekt på at samiske næringer, kultur og samfunnsforhold skal vurderes i alle saker der det er snakk om inngrep i samiske områder.

I verne- og utbyggingssaker er det viktig at det i vurderingen spesielt vektlegges hvilke konsekvenser eventuelle utbyggingstiltak vil medføre for det samiske samfunnet som helhet. Skadevirkningene av hvert enkelt inngrep i reindriftsområder vokser proporsjonalt med inngrepenes antall og fordi tilpasningsmulighetene for reindriftsnæringen i dag er svært begrenset.

Reindriften er en vesentlig samisk kulturbærer. Reindriften er også den enkeltnæringen som har størst arealbehov. Det er derfor nødvendig å sikre arealer til reindriftens formål da nettopp arealer er en forutsetning for fremtidig næringsdrift. Det er også behov for å lovfeste beiteretten på en klarere måte enn hva tilfellet er i dag. Sametinget mener derfor at man bør stadfeste reindriftens rettsgrunnlag gjennom lovfesting med basis i bruk fra gammel tid. Det er helt avgjørende for reindriftsnæringens fremtid at den har et sterkt rettslig vern mot at reindriftens arealer blir omdisponert til andre formål.

Aktivt bruk og høsting av utmarksressurser som vilt, fisk og bær står sentralt i den samiske kulturutøvelsen. Dagens regelverk og praktiseringen av regelverket må tilpasses lokalbefolkningens behov i forbindelse med utmarksutøvelse. Sametinget ser behov for å lovfeste denne retten. Tillatelse til spredt hyttebygging gjennom praktiseringen av dispensasjon etter plan- og bygningsloven må begrenses. Dette må likevel ikke være til hinder for at gamle- og hyttebygging til utøvelse av tradisjonell utmarksnæring og til vedlikehold av områdetilhørighet vurderes prinsipielt annerledes enn bygging til vanlig fritidsformål.

Sametinget er av den mening at samiske fiskere har rett etter gammel sedvane og etter folkeretten til sin rettmessige del av fiskeressurser i de samiske områdene. Sametinget mener

Sign: EKN

derfor det er viktig med en langsiktig og bærekraftig utnyttelse av kyst- og fjordressursene, der de lokale næringsutøverne får en mye større og friere tilgang til kyst- og fjordressursene.

Samisk laksefiske har stor betydning for det samiske samfunnet, og er viktig for bevaring og utvikling av samisk kultur. Sametinget er kritisk til hvordan dagens forvaltning gjennomfører fragmenterte reguleringer innen sjølaksefiske. Disse reguleringsmekanismene innen laksefiske har over lang tid rammet samiske interesser svært hardt, og ført til at viktige fiskerettigheter er fjernet.

Som en naturlig del i det samiske rettighetsarbeidet vil også språk, utdanning og kultur i likhet med næringsspørsmål være helt vesentlige arbeidsområder for Sametinget. Sametinget ser for seg mange store utfordringer i forhold til opplæring i og på samisk og om samisk kultur og samfunnsliv. Myndighet for Sametinget i spørsmål som angår samisk opplæring, kan synes som et paradoks så lenge grunnleggende rettigheter ikke er på plass, nemlig retten til opplæring på samisk og retten til undervisning etter samisk læreplan.

Kvalifiserte lærere er en forutsetning for undervisning i og på samisk. For å kunne tilby undervisning på samisk ved flere og flere skoler, må man imidlertid utdanne langt flere samiske lærere enn man gjør i dag. En videreutvikling av det desentraliserte lærerutdannings-tilbudet som allerede finnes i dag vil kunne bidra til dette. For å klare å utdanne samiske lærere til hele landet må man rekruttere studenter fra hele landet.

Sametinget ser store utfordringer i opplæringen utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Det er stor mangel på kvalifiserte lærere. Den individuelle retten til opplæring i samisk betinger strategier både for utdanning av lærere og for organisering av opplæringstilbud inntil lærermangelen er dekket.

For Sametinget som folkevalgt organ er det avgjørende at tinget får en mer selvstendig status. Sametingets konstitusjonelle rolle må på denne måten avklares nærmere gjennom en klargjøring av ansvarsforholdet mellom Sametinget og statsmaktene. Sametinget som samenes folkevalgte organ må utvikle et likeverdig samarbeid med regjering og storting. En slik utvikling av det samiske demokratiet med samhandlingsformer er en naturlig konsekvens av det arbeidet som skjer med samiske rettigheter.

Samenes historiske rettigheter, bruk og rettsoppfatninger - og alt som ellers danner grunnlag for gjeldende rett, lovbeskyttelse og forvaltning, må legges til grunn for rettsutviklingen og forvaltningen. For å kunne vurdere samenes rettstilling fullt ut på en betryggende måte er det nødvendig at samiske sedvaner og rettsoppfatninger blir utredet. Sametinget forutsetter derfor at eiendomsrett og bruksrett blir utførlig drøftet gjennom utredning av samiske sedvaner og rettsoppfatninger for hele det samiske bosettingsområde.

Sametinget mener at de folkerettslige reglene som Norge er bundet av og som har betydning for samenes rettslige stilling, må anses som norsk rett, samtidig som man må sikre at nasjonale rettsregler gis effektivitet. Sametinget ser i denne forbindelse et behov for at det internrettslige grunnlaget oppdateres i forhold til rettsutvikling innenfor urfolksspørsmål. Det betyr at lov om Sametinget og samenes rettstilling, sameloven, revideres og oppdateres. Sameloven er således et steg i en suksessiv lovgivningsprosess, og må endres i takt med den øvrige utviklingen. Det samme prinsippet må også gjelde for andre lover som har betydning for samiske rettigheter.

Sametinget ser også behovet for at sentrale statlige myndigheter foretar en avklaring på en rekke sentrale områder som følge av Norges ratifisering av ILO-konvensjon nr. 169. Det vises blant annet til uavklarte spørsmål angående landrettigheter og konsultasjons- og

Sign: S.S. / EKN

rådføringsplikten. Sametinget har tidligere pekt på områder hvor den norske stat ikke er på linje med bestemmelsene og intensjonene som ligger til grunn for konvensjonen. Ved behandlingen av Samerettsutvalgets innstilling vil det være naturlig å gi en grundig redegjørelse for hvordan forpliktelsene i konvensjonen skal oppfylles. Dette må igjen nedfelles i sameloven og det øvrige lov- og regelverket.

Sametinget legger vekt på å delta aktivt i det arbeidet som har betydning for urfolk på den internasjonale arena, særlig overfor organer som fastsetter internasjonale rettsstandarder. Sametinget vil igjen påpeke regjeringens ansvar for å følge opp slike spørsmål, og for å konsultere Sametinget i spørsmål som gjelder urfolk.

Sametinget har store forventninger til det arbeidet som er igangsatt i FN med en urfolkserklæring. Sikring, anerkjennelse og videreutvikling av urfolks rettigheter, herunder retten til selvbestemmelse, er sentralt i arbeidet. Sametinget forventer at den norske stat bidrar til å få på plass en urfolkserklæring. Sametinget vil fortsatt prioritere arbeidet med urfolkserklæringen.

Samerettsutvalgets utredning er den største saken hittil med direkte innvirkning på samekulturens materielle grunnlag. Det vil være i strid med folkerettslige prinsipper dersom Sametinget kun skal være en ordinær høringsinstans i en slik prosess. Sametinget mener det er nødvendig og riktig at Sametinget og Regjeringen umiddelbart etablerer et tett samarbeid for å utforme lovproposisjoner om samiske rettigheter og forvaltning av disse.

Sametinget forutsetter at Samerettsutvalgets arbeid skal videreføres, slik at samiske rettigheter utenfor Finnmark også avklares og sikres. Sametinget forventer at tinget vil ha en sentral og aktiv rolle i utformingen av mandatet for de videre utredningene, i sammensetning av utredningsutvalg og i utarbeidelse av lover og forskrifter som berører samiske rettigheter. Samiske sedvaner og rettsoppfatninger må være en del av mandatet og integreres som en del av utredningen for de samiske områder fra Troms og sørover.

Norsk samepolitikk forplikter først og fremst de sentrale myndigheter. I forhold til kommuner og fylkeskommuner initierer staten lokale samepolitiske tiltak gjennom positive virkemidler, og ikke gjennom lovpålegg eller direktiver. Det arbeides i dag med å integrere det samepolitiske perspektivet i ansvarsområdene til kommuner og fylkeskommuner. Det vil i fremtiden være nødvendig å prøve ut ordninger for hvordan Sametinget skal delta i arbeidet med og gjennomføringen av fylkesplanleggingen. Dette stiller krav til samiske og norske myndigheter om at samepolitiske ansvarsoppgaver for kommuner og fylkeskommuner må defineres klarere.

Sametinget står overfor flere store oppgaver og utfordringer i årene fremover. Stadig økende krav til Sametinget som et rådgivende organ fra både sentrale og regionale myndigheter tilsier at både oppgaver og engasjement er økende. Det er derfor fremdeles et sterkt behov for en administrativ styrking for at Sametinget skal kunne fylle de oppgavene og forventningene det er tillagt og de målsettinger det har satt seg.

Fra statlig hold kreves det at Sametinget skal delta aktivt innenfor store sektorer som internasjonalt urfolksarbeid, reindrift, næringspolitikk og regionalpolitikk, men ressursituasjonen ved Sametingets administrasjon tilsier at det ikke er mulig for Sametinget å oppfylle disse kravene og samtidig ivareta de oppgavene tinget allerede har. Sametinget har derfor allerede sett seg nødt til å prioritere ned viktige saksområder.

For 2000 vil hovedoppgaven være å videreutvikle og forbedre arbeidet innenfor de arbeidsområdene som allerede er i gang. Det foreligger en rekke initiativ, og det pågår

Sign: SS / EKN

prosesser som i varierende grad berører spørsmål vedrørende samiske rettigheter. Sametinget vil fortsatt prioritere arbeidet med samiske rettigheter i tiden fremover, og vil videre i det arbeidet spesielt fokusere *på samiske sedvaner og rettsoppfatninger*, og på hvilke konsekvenser disse vil ha, både i forhold til individuelle og kollektive samiske rettigheter og til forvaltning av disse.

Sametinget ser det også som viktig å styrke tingets satsning på barn og unge. Når en kulturpolitikk for barn og unge skal utformes, er det viktig å ta med i vurderingen de betydelige endringene som har skjedd de siste årene. Alt fra nære omgivelser til massemedier er med på å forme hverdagen til samiske barn og unge. Sametingets oppgave blir med utgangspunkt i den samiske kulturen og dens tradisjoner å tilrettelegge tiltak som skaper språklig og kulturell tilhørighet til egen kultur.

Fra og med 01.01.2000 innlemmes Samisk utdanningsråd (etter 01.01.2000 Sametingets opplæringsavdeling) og Samisk spesialbibliotek i sametingssystemet. Sametinget er svært tilfreds med dette.

Når det gjelder utdanningssektoren, vil den viktigste oppgaven for Sametinget i år 2000 være å forestå en mest mulig vellykket integrering av tidligere Samisk utdanningsråd i sametingssystemet. Det praktiske arbeidet er godt i gang. Dette gjelder også arbeidet med å definere de ulike aktørenes roller og ansvar innenfor utdanningssektoren. Sametinget forutsetter at tinget får avgjørende innflytelse i dette arbeidet.

Sametinget vil innen utgangen av 2000 etablere samisk spesialbibliotek som en integrert enhet med utvidede funksjoner i det nye sametingsbygget. Det forutsettes at dette videreutvikles gjennom etablering av avdelinger i sør- og lulesamisk område og andre områder slik Sametinget har vedtatt.

2. Det politiske arbeidet i Sametinget i 1999

I dette kapitlet presenteres sentrale saksområder som Sametinget har arbeidet med i løpet av 1999. Vedtakene som det refereres til er fattet av et flertall i Sametingets plenum. Mindretallsforslagene fremgår av Sametingets protokoller. I saker som er behandlet i Sametingets plenum vises det til det enkelte saksnummer.

2.1 Rettigheter

2.1.1 Samerettsutvalgets innstilling NOU 1997:4 Naturgrunnlaget for samisk kultur

Sametinget har i sak 32/99 behandlet Samerettsutvalgets innstilling. Samerettsutvalgets utredning vil være den hittil største saken med direkte innvirkning på samekulturens materielle grunnlag.

Sametinget vil vise til at Samerettsutvalgets innstilling besto av 3 sentrale forslag:

- *Rett til og forvaltning av grunn i Finnmark*

Sametingets utgangspunkt for etablering av forvaltningsordninger er at det kan konstateres samisk eiendoms-, bruks- og besittelsesrettigheter til store deler av arealene i Finnmark. Det kan derfor ikke etableres rettferdige og akseptable forvaltningsordninger uten at samiske organer gis innflytelse og kontroll. Sametinget går på denne bakgrunnen inn for opprettelsen av Finnmark grunnforvaltning. I tillegg mener Sametinget at et særskilt samisk forvaltningsorgan - Samisk grunnforvaltning - skal opprettes for en del av grunnen i Finnmark.

Sign: SS / EKN

- *Forvaltning av fornybare ressurser*

Sametinget viser til at hensynet til samisk kultur skal være det sentrale elementet i forvaltningen av de fornybare ressursene i Finnmark. Det er derfor viktig at lokale organ får mer innflytelse enn hva tilfellet er i dag og den forvaltningsmyndigheten som utøves må ta hensyn til eksisterende samiske sedvanemessige bruksrettigheter og faktisk bruk. Samene må også være representert i forvaltningsorganene på den måten at vi som et folk sikres slik innflytelse som folkeretten krever.

- *Nektningsrett ved naturinngrep*

Sametinget viser til at forslaget om å gi Sametinget nektningsrett i forhold til naturinngrep for 6 år, er et viktig skritt i riktig retning. Forslaget er imidlertid langt fra tilfredsstillende, da det ikke gir samene garantier mot endringer på grunn av skiftende politiske strømninger på rikspolitisk plan. Siden Stortinget ifølge forslaget fra Samerettsutvalget skal kunne sette til side Sametingets nektningsvedtak, kan ordningen med slik nektningsrett for mange fortone seg som illusorisk. Ordningen må likevel kunne innføres for å vinne erfaringer. Sametinget forutsetter derfor at det inngås en nærmere avtale mellom samene og staten som gir nødvendig sikkerhet mot skadelige naturinngrep i samiske områder.

Siden Samerettsutvalget selv ikke har undersøkt den samiske bruken tilstrekkelig grundig, foreslår Sametinget at det oppnevnes en egen kommisjon som skal fastsette omfanget av samenes eiendoms- og besittelsesrett. Denne kommisjonen skal oppnevnes av Regjeringen og Sametinget i fellesskap. Kommisjonen skal identifisere de samiske eier-, besittelses- og bruksområdene i henhold til ILO-konvensjone artikkel 14 og 15.

Sametinget har i sitt vedtak vist til at folkerettens prinsipper om urfolks rettigheter er klar, og gir uomtvistelig uttrykk for at statene må anerkjenne og stadfeste urfolks rettigheter med grunnlag i vedkommende folks rettssystemer og rettigheter. For samer i Norge må grunnleggende spørsmål vedrørende samenes rettigheter og livsvilkår i fremtiden, avgjøres gjennom drøftinger og forhandlinger mellom Sametinget og staten. Grunnlaget for slike forhandlinger må være at samenes rettigheter til sine landområder, vann og naturressurser respekteres og anerkjennes.

Sametinget ser det som en grunnleggende menneskerett at vi selv på våre premisser skal være med i en ansvarlig rolle i forvaltningen av det samiske samfunnet.

Sametinget finner det derfor nødvendig og riktig at Sametinget og Regjeringen etablerer et tett samarbeid, basert på likeverd og gjensidig respekt, for å utforme lovproposisjoner om samiske rettigheter og forvaltningen av disse. Også under Stortingets behandling av saken forutsettes det at Sametinget får en sentral posisjon. Det vil være i strid med folkerettslige prinsipper dersom Sametinget kun skal være en ordinær høringsinstans i en slik prosess.

2.1.2 Samerettsutvalgets arbeid i Troms, Nordland og Sørøst samisk område

Sametinget forutsetter at Samerettsutvalgets arbeid skal videreføres, slik at rettigheter til samer utenfor Finnmark også kan avklares og sikres. I denne forbindelse vil Sametinget særlig fremheve viktigheten av å trygge sørøstsamenes hovednæringsgrunnlag - reindriften. Situasjonen er i dag uholdbar for flere grupper samer i det sørøstsamiske området, som kontinuerlig må forsvare sine rettigheter i domstolene.

2.1.3 Ot. prp. Nr. 35 (1998-99) Om lov om erverv av drift av mineralressurser

Sametinget behandlet forslag til ny minerallov i sak 26/99.

Sign: SS / EKN

Sametinget vil vise til at norsk lovgivning i hele dette århundret har vært sterkt opptatt av å sikre samfunnsmessig kontroll med utnyttningen av våre viktigste naturressurser. Bl.a. er vassdragsreguleringsloven og lovgivningen om oljeleting og utvinning på norsk sokkel basert på det prinsippet at enhver utnyttelse av ressurser er avhengig av konsesjon. Det er derfor påfallende at Regjeringen foreslår en liberal adgang til leting, undersøkelse og drift av mineralske ressurser, uten en samfunnsmessig kontroll ved etablering av slik virksomhet. Fra Regjeringens side har det ikke vært vektlagt å få en lov med mer balanserte bestemmelser der samfunnsmessig styring utgjør hovedinnholdet i forslag til ny minerallov.

I et vedlegg til proposisjonen er det foreslått at Sametinget gis en midlertidig nektingsrett på driftskonsesjon som kan medføre betydelige inngrep og som kan medføre skadelige virkninger på naturgrunnet for samisk kultur. Dersom en slik hjemmel gis, må denne hjemmelen fremgå direkte av loven, og det må gjelde hele det samiske bosettingsområdet.

For å få en samlet og samordnet behandling av forhold som griper inn i rettsforhold i samiske områder er det viktig at forslagene i mineralloven ses i sammenheng med samerettsutvalgets innstilling. Sametinget har derfor i behandlingen av NOU 1996:1 Forslag til ny minerallov bedt om at behandling av ny minerallov stilles i bero inntil samerettsutvalgets siste innstilling er behandlet i Stortinget. Sametinget mener at lovutkastet representerer en ytterliggående liberalistisk standpunkt basert på tankegangen til den internasjonale bergindustrien.

2.2 Næringer

2.2.1 Duodji - kultur, fag og næring

Sametinget viser i sak 25/99 til at duodji er en sentral samisk kulturfaktor, fag og næring med et betydelig utviklingspotensiale dersom rammebetingelsene for dette legges til rette.

Sametinget og de sentrale myndighetene har et særskilt ansvar for å legge forholdene til rette for en utvikling av duodji som næring. Regjeringen uttaler i stortingsmelding nr 41 (1996-1997) Om norsk samepolitikk at duodji er i ferd med å få økt betydning som næring ut fra flere forhold. Sametinget vil understreke at duodji kan inngå som del i næringskombinasjoner, og vil være en viktig faktor i forbindelse med omstilling i reindriften, samt i forbindelse med etableringen av nye arbeidsplasser. Når det gjelder det kulturelle aspekt vil Sametinget spesielt understreke duodjis betydning som identitetsskapende samisk aktivitet i seg selv, men også dets tilknytning til det samiske språket og styrking av denne.

Sametinget har som ledd i utviklingen av duodji som kultur, fag og næring vedtatt nye retningslinjer for støtte til duodjiorganisasjoner, slik at de på et fritt grunnlag kan videreføre og utvikle sin særegenhet innenfor næring og kultur.

Sametinget mener det bør vurderes å opprette et utviklingsprogram for duodji som kultur, fag og næring, der det settes av særskilte økonomiske midler til programmet. Av spørsmål som bør vurderes er blant annet:

- spørsmål om en egen næringsavtale for duodji produsentene sett i forhold til mulighetene for en videreutvikling av Sametingets ordninger for næringskombinasjoner
- opplæring og utdanning innen duodji, herunder ansvarsfordeling, organisering og finansiering av ulike typer ordninger
- spesielle tiltak på salgs- og markedsføringssiden
- rammebetingelsene for duodji

Sign: SS / EKN

Utformingen av nærmere detaljer i programmet bør foretas i et nært samarbeid mellom Sametinget, relevante departementer og regionale myndigheter og organisasjoner, bedrifter og institusjoner knyttet til duodji.

2.2.2 Situasjonen innen fiskeriene

Sametinget har som mål å ivareta det samiske folks rett til fiske slik at man kan bevare og videreutvikle samisk språk, kultur og næring.

Sametinget har ved flere anledninger i 1999 vært i kontakt med Fiskeridepartementet om midler til gjennomføringen av handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder, men Fiskeridepartementet har ikke ville imøtekomme Sametingets spørsmål om midler. Isteden har Fiskeridepartementet henvist Sametinget til å ta kontakt med Norges Fiskarlag slik at de kan fremme Sametingets krav gjennom sine forhandlinger med staten. Sametinget er svært overrasket over Fiskeridepartementets holdning ettersom staten har påtatt seg ansvaret å fremme Sametingets krav i forhandlingene med organisasjonene om jordbruks- og reindriftsavtalen. Sametinget har i brev av 23.08.1999 understreket at dersom Fiskeridepartementet finner det umulig å «forhandle fram» midler til Sametinget over fiskeriavtalen, vil tinget være tilfreds med at disse gis over Fiskeridepartementets budsjett utenfor avtalens rammer.

Fiskeridepartementet har etter påtrykk fra bl.a. Sametinget bevilget midler til kartlegging og bestandsberegninger på kongekrabbe. Sametinget vil fortsette sitt arbeid for å få større kvoter på kongekrabbe og for at krabbefiske blir åpnet for større lokal deltagelse.

Sametinget har i 1999 arbeidet aktivt for å få i stand reguleringer av båter som bl.a. fisker autoline og snurrevad. Sametinget fikk ikke anledning til å delta i arbeidsgruppen som arbeider med forslag til begrensninger i bruk av snurrevad og autoline, men tinget fikk imidlertid anledning til å lese gjennom arbeidsprotokollen og komme med kommentarer før den ble sluttbehandlet og utsendt fra Fiskeridepartementet.

Sametinget er tilfreds med de utspillene som kom fra fiskeridirektøren og fylkesmannen i Finnmark i forbindelse med årsmøtet i Finnmark fiskarlag 27. - 29. august i Honningsvåg, om at man fra statlig hold ønsket å få forandret dagens reguleringsmodell i fiske for at reguleringene av fiske på en bedre måte passet for de som bor i kyst- og fjordområdene enn hva tilfellet er i dag. Sametinget vil holde en nær kontakt med myndighetene slik at man sammen kan utprøve lokaltilpasset forvaltningsordninger i tre forsøksområder; Tysfjord i Nordland, Lyngen i Troms og Tanafjorden i Finnmark.

Sametinget har i 1999 ved flere anledninger påpekt ovenfor sentrale myndigheter den store ansamlingen av sel som årlig skaper katastrofelignende tilstander i enkelte fjordområder. Tinget har ovenfor Fiskeridepartementet og Fiskeridirektoratet foreslått at beskatning av sel må økes og at Sametinget vil igangsette et program som ser på selen som en viktig ressurs i de samiske kyst- og fjordområdene. Sametinget ser derfor positivt på at Fiskeridepartementet har avsatt mer midler til forskning og at fellingskvote av kystsel er økt med 30% fra år 1999 til 2000.

Sametinget har som målsetting å skape forutsetninger for vern av fiske som materielt grunnlag for bo- og sysselsetting i samiske kyst- og fjordområder, og er av den grunn svært bekymret over at den norsk-russisk fiskerikommisjonen ikke har tatt tilbørlig hensyn til forskernes anbefalinger ved fastsettelse av kvoter for torskefiskeriene i Barentshavet (plenumssak 50/99). I møte mellom Sametinget og Fiskeridepartementet den 14.12.99, ble denne problemstillingen drøftet og Sametinget advarte mot å fastsette kvotene for torsk, hyse,

Sign:SS...../.....EKN.....

sei og lodde høyere enn det forskerne anbefaler. Sametinget fikk en forsikring fra fiskeriministeren om at kvotefastsettelsen er innenfor en bærekraftig ramme.

Sametinget er bekymret for videre vekst i loddebestanden ettersom det skal gjennomføres et forholdsvis stort loddefiske i 2000. Grunnen til bekymringene er at loddebestanden spiller en avgjørende rolle for økologien i Barentshavet og på Finnmarkskysten, og at det to ganger tidligere (1986-90 og 1993-98) har vært innført totalforbud mot fangst av lodde som følge av overbeskatning. Sametinget vil fortsette sitt arbeid med å legge «føre-var» prinsippet til grunn ved forvaltning og fangst av loddebestanden, slik at økologien i Barentshavet og på Finnmarkskysten kan holdes i balanse.

2.2.3 NOU 1999:9 Til laks åt alla kan ingen gjera

Sametinget har i sak 20/99 behandlet en svært viktig sak angående laksens formerings- og vekstmuligheter, samt retten til å fiske laks gjennom høringsuttalelse til NOU 1999:9 *Til laks åt alle kan ingen gjera*.

Sametinget er positivt til de prosessene som Miljøverndepartementet ved Villaksutvalget har satt igang for å bevare villaksbestandene i Norge, men etter Sametingets mening er det satt altfor liten fokus på laksens betydning i samiske områder. Dette gjør at Sametinget opprettholder sitt tidligere krav om å få en egen utredning om laksens betydning for samisk kultur og samfunnsliv.

Sametinget var i sin behandling av meldingen svært betenkt over at utvalget har benyttet en bedriftsøkonomisk modell for å synliggjøre og beskrive den samfunnsøkonomiske betydningen dagens laksefiske representerer.

Sametinget vil understreke at det er viktig å være "føre var" med hensyn til spredning av fiskesykdommer. Særlig viktig er det å forhindre at fiskesykdommer som til tider forekommer i oppdrettsanlegg smitter over til villaks i elvene. Fra et samisk ståsted vil det være en katastrofe om noen av vassdragene i samiske områder skulle bli infisert med farlige fiskesykdommer eller parasitter. I denne sammenheng er vassdragene Neiden, Tana og Alta særdeles viktig.

Sametinget er kritisk til hvordan dagens forvaltning gjennomfører fragmenterte reguleringer innenfor sjølaksefiske, uten en overordnet og samlet målsetting. Disse reguleringsmekanismene innenfor laksefiske har over lang tid rammet samiske interesser svært hardt, og ført til at viktige samiske fiskerettigheter er fjernet. Sametinget er videre betenkt over dagens reguleringsmetode, der man benytter en "bit for bit" regulering, som gjør at befolkningen mister sine historiske rettigheter til fiske.

Sametinget mener at FN-konvensjonen om biologisk mangfold og "føre var" prinsippet må legges til grunn for lakseforvaltningen i Norge. Videre har Norge forpliktet seg overfor det samiske folket gjennom bl.a. urfolkskonvensjonen ILO-konv. nr. 169. I framtida må hensynet til samenes historiske rettigheter og bevaring av fiskeressursene vektlegges i forvaltningen av villaksbestanden i samiske områder.

Sametinget anser samenes historiske rettigheter innen laksefiske for å ha betydning i behandlingen av Samerettsutvalgets innstilling om retten til forvaltning av land og vann i Finnmark. Utfra dette går Sametinget inn for at foreslåtte tiltak blir gjennomført, men at videre behandling av det som omhandler samiske rettigheter i forhold til fangst og forvaltning, ikke blir behandlet før Samerettsutvalgets innstilling er avklart og sluttbehandlet i Stortinget.

Sign: EKJ

2.2.4 Reindrifftsavtalen 1999 - 2000

Sametinget behandlet i sak 18/99 reindrifftsavtalen for 1999-2000. Sametinget ser det som prinsipielt viktig å understreke at reindrifften er en meget viktig samisk næring, både sett i en næringsmessig sammenheng og i forhold til den sentrale rollen reindrifften har som kulturbærer for det samiske samfunn. Reindrifftens rettigheter og beitegrunnlag er stadig utsatt for press. Sametinget er tilfreds med at næringen får mulighet til økonomisk bistand i konfliktsituasjoner for å sikre beiteretten.

Sikring av reindrifftens arealer er en forutsetning for framtidig reindrift. I arealforvaltningen ligger det betydelige utfordringer i å samordne bestemmelsene i reindrifftsloven og plan- og bygningsloven.

Sametinget har forventninger til arbeidet med gjennomgangen av reindrifftslovgivningen. En del sider ved dagens lovgivning vil ventelig rettes opp og reindrifftsloven vil bli et aktivt virkemiddel som bygger på reindrifftens kultur, rettigheter og sedvaner. Det er derfor svært viktig at lovutvalget får tilstrekkelige økonomiske ressurser for kunne fullføre sitt arbeid.

Sametinget legger vekt på å følge opp arbeidet med Samerettsutvalgets innstilling om Finnmark og det videre arbeid som vil berøre resten av de tradisjonelle samiske områdene. I den sammenheng står sikring av reindrifftens rettigheter sentralt. Sametinget er beredt til å ta større ansvar for å bidra til at reindrifften får de rammebetingelser næringen behøver for å styrke og utvikle sin rolle i det samiske samfunn.

2.2.5 Jordbruk i samiske områder

Sametinget viser til i sak 34/99 at landbruket er helt sentral som samisk næring og kulturbærer. Jordbruksnæringen er viktig sysselsettings- og bosettingsfaktor i de samiske områdene. Næringens utviklingsmuligheter i de samiske områdene må vurderes sterkere i et samlet regionalt utviklingsperspektiv. Sametinget ser samarbeid over landegrensene både til Finland og Russland, som et stort potensiale for landbruket i Finnmark. Både eksport av jordbruksvarer og utnyttelse av produksjonskapasitet i videreforedlingsanlegg i Finnmark kan styrke jordbruket.

Sametinget skal fortsatt utvikle en egen landbrukspolitikk bl.a. gjennom de virkemidlene tinget forvalter. På sikt vil Sametinget bidra til å etablere en landbrukspolitisk sone for samiske bosettingsområder. I likhet med andre primærnæringer kan kombinasjoner med andre næringer og yrker bidra til å opprettholde sysselsetting og dermed bosetting i de samiske områdene. Et nært samarbeid med landbruksmyndighetene er nødvendig for å kunne lykkes med å ha et levedyktig landbruk.

2.3 Rovviltforvaltningen

Forvaltningen av de store rovdyrene er et stadig større problem som rammer reindrifften og husdyrhold hardt. Sametinget har i sak 18/99, 23/99 og 34/99 omtalt rovdyrspørsmålet.

Rovviltforvaltningen har medført kraftig økning i rovdyrbestanden i samiske områder. Dette har ført til store tap og driftsulemper i landbruket med det som følge at mange har valgt å legge ned bruket. For å hindre ytterligere bruksnedleggelse mener Sametinget at det straks må iverksettes nødvendige tiltak for å redusere tapene forårsaket av rovdyr. De endrede rammebetingelser som landbruket har fått som følge av økt rovdyrbestand er ikke fulgt opp av tilstrekkelige økonomiske ressurser for tiltaksordninger og omstilling. I stor grad har næringen selv måtte bære det økonomiske ansvaret gjennom økt tap av beitedyr og omstillingskostnader.

Sign: SS / EKN

Sametinget anser rovviltproblematikken som et svært sentralt spørsmål for reindriften. Reindriftnæringens tap som følge av den økte rovviltbestanden er spesiell i forhold til øvrige næringer. Dette har sammenheng med at tilskuddsordningene, i motsetning til i jordbruket, er basert på kjøttproduksjon. Slaktekrav som må oppfylles før man har krav på tilskudd, kan være vanskelig å oppnå om man har hatt store tap av dyr til rovvilt.

Etter Sametingets syn er det viktig å forsøke å få til erstatningsordninger som er tilfredsstillende, som dekker det reelle tap, og som er tilpasset den enkelte næring. Derfor bør man forbedre dagens erstatningsordninger, og utarbeide enklere regler for uttak av skadedyr og andre tapsforebyggende tiltak. Hovedproblemet er imidlertid rovviltbestandens størrelse. Derfor må bestandsreguleringen intensiveres med det mål å få regulere bestanden i samiske områder.

Sametinget mener også en bør vurdere konsekvensen av oppfylting av Bernkonvensjonen om store rovdyr opp mot de forpliktelser den norske stat har påtatt seg gjennom målene i norsk samepolitikk og ratifiseringen av ILO-konvensjonen om urfolksrettigheter.

2.4 Samarbeid mellom Sametingene

Sametingene i Finland, Norge og Sverige har et utstrakt samarbeid, bl.a avholdes det møter mellom presidentene hvor aktuelle felles saker tas opp. Samarbeidet er i stadig utvikling.

2.4.1 Samisk parlamentarisk råd

Sametinget vedtok i sak 9/99 å opprette Samisk parlamentarisk råd (SPR), et samarbeidsorgan mellom Sametingene i Finland, Norge og Sverige, tinget oppnevnte også medlemmer til rådet.

Sametinget i Finland har vedtatt samarbeidsavtalen og oppnevnt sine representanter til SPR, mens Sametinget i Sverige foreløpig har valgt å ikke gå inn i samarbeide med de øvrige sametingene.

Samisk parlamentarisk råd har sin bakgrunn i at sametingene har sett behov for et samarbeid over landegrensene i saker som berører samene i flere land og samene som et folk. Et av målene er å etablere et felles folkevalgt samarbeidsorgan der man kan samarbeide og samordne felles standpunkter i saker som berører forhold samene imellom, videre i aktuelle nordiske og internasjonale spørsmål.

Samisk parlamentarisk råd vil ventelig bli konstituert i Karasjok i mars 2000.

2.4.2 Felles Samisk språksamarbeid

For å legge forholdene til rette for varig språksamarbeid mellom de folkevalgte sametingene ble det opprettet en felles Samisk språknemnd, jf. sak 22/99 - Felles samisk språksamarbeid. Samisk språknemnd er samenes høyeste vedtaksorgan i felles samiske språkspørsmål. Språknemndas formål er å ivareta og utvikle den kulturarven som knyttes til det skriftlige og muntlige samiske språket, og skal fungere som et fag- og sakkýndig organ, samordne og tilpasse oppgaver ved bruk og røkt av samisk språk og drive formidling nasjonale samiske språkorgan imellom. I tillegg er formålet med Samisk språknemnd å få det samiske språkets formelle posisjon opp på samme nivå i alle fire landene i det samiske området.

2.4.3 EU-Sápmi, rammeprogram for perioden år 2000 - 2006

Interreg II-programmene om det grenseoverskridende samarbeidet ble avsluttet i 1999. Innenfor rammen av Interreg II 1995-99 har det vært to samiske delprogram. Sametinget ved Samisk næringsråd har hatt forvaltningsansvaret for de statlige midlene som er tilført delprogrammene.

Sign:SS...../.....EK'N.....

Sametinget ser det som viktig å følge opp EU's fellesskapsinitiativ gjennom det nye Interreg III-programmet (2000-2006). Det er fra sametingene overlevert en felles programskisse til et selvstendig samisk program. Dette må følges opp med økte administrative ressurser for å sikre Sametingets deltakelse.

2.5 Sametingets internasjonale engasjement

Sametinget legger vekt på å delta aktivt i det internasjonale arbeidet med urfolksspørsmål. Dette er et krevende arbeid som forutsetter en målrettet deltakelse i de ulike prosessene som er relevant for situasjonen for urfolk generelt og det samiske folket spesielt.

2.5.1 FN's urfolkserklæring

Sametinget er av den oppfatning at Norge på noen områder har sakkert etter internasjonalt i sitt arbeid med urfolksspørsmål. Det gjelder forberedelse til og deltakelse i arbeidsgruppen for urfolkserklæringen. Norge var ikke godt nok forberedt til møtet i 1998, og til tross for påpekninger fra Sametinget, og lovnader om oppfølging fra Utenriksdepartementet, var Norge også i 1999 lite forberedt. Staten holdt også en relativt lav profil under årets forhandlinger.

Dette er etter Sametingets mening ikke i tråd med det regjeringen uttaler i stortingsmelding 48 (1998-99) Om Sametingets virksomhet 1998, om at regjeringen har et nært samarbeid med Sametinget i arbeidet med urfolkserklæringen, og at: «Både her og i andre sammenheng er samarbeidet med Sametinget ein viktig føresetnad for å forme ut den internasjonale urfolkspolitikken»(jf. punkt 4.13 i stortingsmeldingen).

2.5.2 Sametingets arbeid med saker i Arktisk råd

Ministtermøtet i Arktisk råd 17.-18.09.98 besluttet å etablere et program for bærekraftig utvikling i Arktisk, som også inneholder urfolksprosjekter. Sametinget er invitert til å delta i en styringsgruppen med ansvar for at det blir utarbeidet en helhetlig strategi for Norges politikk for en bærekraftig utvikling i Arktisk, samt være med i finansiering av koordinator for dette arbeidet.

Sametinget har gitt et tilskudd på kr 50 000 til prosjektets koordinatorstilling, men har ikke mulighet til å delta i styringsgruppen p.g.a. ressursmangel.

2.5.3 Barentssamarbeid

Sametinget har støttet opp om urfolksarbeidet i Barentsregionen. Den regionale arbeidsgruppen for urfolk og urfolkenes representanter i den administrativekomiteen og regionalrådet i Barentsregionen er aktørene som initierer tiltak for å styrke urfolkenes stilling i Barentsregionen. Urfolkenes arbeidsgruppe har vedtatt en handlingsplan for urfolk 2000-2003 for beslutningsorganene i Barentsregionen.

Sametinget har sammen med urfolkenes arbeidsgruppe, Barentssekretariatet, Kárášjoga- og Guovdageaidnu kommune og Kommunaldepartementet initiert til å etablere vennskapkommune samarbeidet med Lujávre- og Narjan-Mar kommuner. Dette arbeidet er kommet godt i gang. Sametinget vil fortsette dette arbeidet.

2.6 Utdanning

2.6.1 Organisering av Sametingets arbeid med utdanningsaker

Samisk utdanningsråds sekretariat opprettes fra 1. januar 2000 som en egen avdeling i Sametingets hovedadministrasjon. Fra samme dato opphører Samisk utdanningsråd som et

Sign: EKN

rådgivende organ for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF). I forbindelse med overføringen av Samisk utdanningsråd til Sametinget, er det KUF's budsjett avsatt midler til Sametingets disposisjon til utdanningsformål, jf. sak 44/99.

Det er nedsatt en administrativt sammensatt gruppe bestående av representanter fra departementet, Samisk utdanningsråd og Sametinget, som skal vurdere det praktiske innholdet og gjennomføringen av overføringen til Sametinget. Samtidig gjøres nødvendige beregninger med hensyn til økonomiske og personellmessige ressurser som bør følge med til Sametinget. Arbeidet så langt har vært konsentrert om det praktiske vedrørende overføringen, det vil si det budsjettekniske og forholdene for de ansatte. Det gjenstår arbeide vedrørende oppgavefordeling og ansvarsfordeling mellom aktuelle aktører.

2.6.2 Forskrift til opplæringsloven

Sametinget har avgitt høringsuttalelse til forskrift til opplæringsloven. Ved behandling av forskriftene til opplæringsloven, har tinget krevd at departementet igangsetter en prosess for utvidelse av området «samisk distrikt» (jf. opplæringslovens § 6-1 «- samisk distrikt: 1) det samiske forvaltningsområdet etter § 3-1 i samelova, 2) andre kommunar eller delar av kommunar etter forskrifter gitt av Kongen i statsråd etter at Sametinget og dei kommunane spørsmålet gjeld, har fått uttale seg»). Kravet er stilt på bakgrunn av vanskene elever har til å få undervisning på samisk fordi retten til opplæring på samisk er knyttet til opplæringslovens «samisk distrikt». Det samme forholdet gjelder for adgangen til å få opplæring etter L-97 Samisk. Det vil dermed si at det utenfor forvaltningsområdet for samisk språk må være minst ti elever i en kommune som ønsker opplæring på samisk. Retten til slik opplæring opprettholdes så lenge det er minst 6 elever igjen i gruppa. Departementet fulgte ikke opp Sametingets krav i uttalelsen til forskrift til opplæringsloven.

Etter at foreldreforeninga for samiskundervisninga i Skånland i brev av 19.04.99, ba Sametinget ta initiativ til at Skånland kommune blir definert som samisk distrikt etter opplæringslovens §6-1, tok Sametinget i brev av 25.05.99 dette opp med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Departementet svarer i brev av 27.10.99, til foreldreforeninga følgende: «Departementet ser behovet for å styrke samiskopplæringen utenfor samisk distrikt. I forslag til statsbudsjettet for 1999-2000 er det derfor satt av midler til samiskundervisning utenfor samisk distrikt fordelt av Statens utdanningskontor etter skjønn. Etter departementets vurdering vil dette kunne ivareta intensjonene bak søknaden om utviding av samisk distrikt. På denne bakgrunnen ser departementet på dette tidspunktet det ikke som aktuelt å reise spørsmål om utviding av samisk distrikt.»

2.6.3 Øvrige utdanningsspørsmål

Sametinget har overfor Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet gjort flere innspill med hensyn til kommunenes økonomi når det gjelder tospråklig opplæring og opplæring etter L-97 Samisk. Ved innføring av L-97 Samisk ta departementet inn en økning i overføringene til kommunene som underviser etter læreplanen.

I kommunene der det opprettes private skoler arbeider KUF sammen med KRD for å kunne forlenge overgangsordninger for statlige tilskudd pr. elev, slik at bortfallet av inntekter ikke skal få en hurtig negativ virkning for kommunene der det opprettes slike skoler. Sametinget mener statlige tilskudd til kommuner med privatskoler opprettet med bakgrunn i at en ønsker å unngå samisk læreplan, L-97S, må opprettholdes på samme nivå som før opprettelse av slik privatskole.

Sign: SS / EKN

Sametinget har bedt om at oppnevningmyndigheten for styret for statens samiske videregående skoler overføres tinget.

2.7 Samisk forskning

Sametinget har i arbeidet med vilkårene for samisk forskning sett behovet for en klarere satsning innenfor flere områder. Det er fremmet ulike initiativ gjennom samarbeidet med Norges forskningsråd, bl.a. behovet for en avklaring av ansvaret for finansiering av samisk forskning, samt behovet for å stimulere rekrutteringen av forskere.

Sametinget mener det er behov for en samisk forskningspolitikk og forskningspolitiske styringsorganer som kan ivareta det samiske samfunnets behov for innflytelse på samisk forskning. Tinget ser et åpenbart behov for å institusjonalisere styringen av samisk forskning og å ansvarliggjøre et samisk organ. Sametingets primære og langsiktige målsetting er derfor at det etableres et *nordisk samisk forskningsråd* som omfatter hele det samiske bosettingsområdet. Slik vil Sametingene i Sverige, Finland og Norge i fellesskap ha et overordnet ansvar for utformingen av en helhetlig samisk forskningspolitikk. Forøvrig vises det til 2.11.2 i denne meldingen om forskning innen samisk helse.

Sametinget vil understreke at opprettelsen av et samisk forskningsråd ikke må frita det eksisterende forskningssystemet for det ansvaret det har for samisk forskning. Det er derfor positivt at Norges forskningsråd i løpet av 2000 vil legge frem en handlingsplan for samisk forskning, som skal gi retningslinjer for forskningsrådets satsing på samisk forskning i årene fremover.

Sametinget vil i den forbindelse understreke at det er behov for at samiske interesser og kompetanse er tilstrekkelig representert i forskningsrådets organer. Det er også behov for videre oppbygging av kompetanse innenfor samisk forskning, og institusjonene må selv ta aktivt ansvar for rekruttering til feltet, f.eks. gjennom øremerkede midler til stipendiatstillinger og vitenskapelige stillinger.

2.8 Sametingets regionalpolitiske arbeid

Sametinget vedtok i sak 46/99 at tingets regionalpolitiske virksomhet må styrkes ved bl.a. å prioritere arbeidet i Regjeringens Nord-Norgeutvalg (RNNU) og Utviklingsforumet for Indre Finnmark. RNNU ledes av statsministeren og består i tillegg av en rekke statsråder, fylkesordførerne i LU-området og sametingspresidenten. Utviklingsforumet ledes av fylkesordføreren i Finnmark og består i tillegg av sametingspresidenten og ordførerne i kommunene Guovdageaidnu, Kárášjohka, Porsáŋgu og Deatnu.

I RNNU er det avholdt to møter i 1999 hvor temaene har vært:

- Landbruk, med fokus på fremleggelsen av den nye stortingsmeldingen om landbruk
- Fiskeri, med fokus på støtteordninger for flåtefornyelse og havneutbygging (jf. punkt 2.2.2)
- Transport og kompetansebærende infrastruktur, med fokus på Nasjonal Transportplan som omfatter hele sektoren knyttet til vei-, bane-, luft- og sjøvertskommunikasjoner. Innenfor IKT-sektoren har spørsmål vedrørende fysisk tilrettelegging av et bredbåndnett i nord blitt prioritert. I de samiske områdene, og spesielt i Finnmark, vil det være umulig å få til et tilfredsstillende tilbud på kommersielt grunnlag. Staten må ta ansvaret for den digitale allemannsretten.

Sign:S..... EKN

Sametingets arbeid i utvalget har vært å søke å ivareta det samiske perspektivet på de sakene som behandles. Sametinget og fylkeskommunene har satt fokus på å styrke det regionalpolitiske handlingsrommet hvor prosedyrer og rutiner for den nasjonale politikken bedre tilpasses målene på regionalt nivå. Samtidig er det saksområder der fylkeskommunene og Sametinget kan ha ulike interesser.

Utviklingsforumet for Indre Finnmark har avholdt fire møter. De sakene som har vært drøftet er forumets rolle og strategier, slakteristrukturen i Finnmark, import av rein, helse- og sosialspørsmål, interkommunalt samarbeid i indre Finnmark, Forsvarets stilling i Porsanger, Regionalt utviklingsprogram for indre Finnmark, kompetanse- og næringsutvikling, og informasjonsteknologi og infrastruktur.

Sametinget har også vedtatt å søke medlemskap for Sametinget i Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag.

2.9 Bruk og forvaltning av skjelettmaterialiet ved Anatomisk institutt

Kollegiet ved Universitet i Oslo nedsatte i 1997 et utvalg for vurdering av retningslinjer for bruk og forvaltning av skjelettmaterialiet ved Anatomisk institutt. I april 1998 avga utvalget sin innstilling med forslag til retningslinjer for bruk og forvaltning av skjelettmaterialie. I sak 11/99 ga Sametinget sin høringsuttalelse til utvalgets innstilling.

Sametinget støttet den enstemmige innstillingen med de foreslåtte retningslinjene for forvaltning av skjelettmaterialiet ved Anatomisk institutt. Det akademiske kollegium ved Universitetet i Oslo vedtok retningslinjene og ga en relevant og klar begrunnelse for at Sametinget skal ha en avgjørende råderett over den samiske del av samlingen. Sametinget vil understreke det helt fundamentale i at Sametinget som et representativt organ for det samiske folk i Norge har den endelige rådighet over egne forfedres levninger. Sametinget er av den oppfatning at det må foretas en gjennomgang og utskillelse av den samiske delen av skjelettsamlingen ved Anatomisk institutt. Sametinget har understreket betydningen av at dette arbeidet utføres ihht de tilrådingene Sametinget har gitt.

2.10 Samlet plan for samiske kulturhus - Ny prioritering

Sametinget vedtok i 1996, i sak 23/96 en samlet plan for samiske kulturhus. Sametinget fikk lite gjennomslag hos sentrale myndigheter for tingets forslag i planen. Foruten målsettingen om at eksisterende institusjoner skal sikres driftsfinansiering før nye prosjekter igangsettes, avviste Regjering og Storting Sametingets modell for funksjonfordeling og drifts- og investeringsfinansiering av samisk kulturhus, jf. St. meld. nr. 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk, kap. 12.6, og Inst. S Nr 145 (1997-98). Dette førte til behov for å gjennomgå vedtaket fra 1996 på nytt og vedta ny prioritering.

Sametinget går i sak 21/99 bort fra sin kategorisering av samiske kulturhus gjort i sak 23/96. *Beaivváš Sámi Teáhter*, *Sámi Vuorká-Dávvirat (SVD)* m/kunstavdeling og *Sámi Sierrabibliotekha* innehar nasjonal status. De øvrige institusjonene er ikke kategorisert. For disse vil det være innholdet og behovet som er avgjørende for prioritering m.h.t finansiering, både drift og investeringer.

For Sametinget er det viktig at arenaer for kultur- og språkutøvelse opprettes som et ledd i styrking av samisk språk og kultur. Prosjekter som bygger sin virksomhet rundt målsettingen om å bevare og utvikle samisk språk og kultur, må også være de som etter statens forpliktelser må finansieres med statlige midler. Men også fylkeskommunene og kommunene har ansvar både i investeringsfasen og ved drift.

Sign: CS / EKN

Hovedprinsippet i Sametingets vedtak er at de seks prioriterte eksisterende samiske kulturinstitusjoner med utgangspunkt i dagens virksomhet, skal sikres tilfredsstillende driftsfinansiering før nye investeringer foretas; Saemien Sijte, Várjjat Sámi Musea, Ája samisk senter, Sijti Jarnge, Sámi Dáiddaguovddáš og Várdobáiki. På investeringssiden har Sametinget prioritert utbygging av to samiske kulturinstitusjoner; Ája samisk senter i Kåfjord og deretter Várdobáiki i Sør-Troms og Ofoten.

Sametinget ønsker ikke at nye initiativ skal være umulige å gjennomføre på grunn av prioriteringer gjort av tinget, og fastsetter derfor at prosjekter som har *sikret driftsfinansiering* og ellers er *realistiske og realiserbare*, fortløpende anbefales av Sametinget for investering, bl.a. gjennom tingets årlige forslag til statsbudsjett. Investeringer av mindre prosjekter skal kunne gjennomføres via eventuelle andre finansieringsordninger.

Sametinget har gjennom egne vedtak, 40/96 og 20/98, gitt spesiell prioritet til Østsamisk museumsanlegg i Neiden samisk tusenårssted og til Sámiid -Vuorkká Dávvirat avdeling for kunst inkl. Saviomuseet. Disse to prosjektene holdes derfor utenfor prioriteringslisten og søkes realisert så fort som mulig.

2.11 Helse- og sosialsaker

2.11.1 Oppfølging av plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkningen

I 1999 ble det tildelt prosjektmidler i underkant av kr 3.7 mill. for oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge. De fleste prosjektene handlet om oppbygging av flerkulturell kompetanse hos helse- og sosialpersonell. I november holdt Sametinget i samarbeid med Samisk høgskole, oppfølgingsseminar for prosjektene som har fått tildelt midler.

Verdens helseorganisasjon (WHO) og Verdens miljøprogram (UNEP) startet i 1999 et samarbeid om å kartlegge miljø og helseproblemer i Arktisk region. Det skal utarbeides et program med fokus på urfolks helse og miljø i Arktisk, og Sametinget har signalisert at dette arbeidet bør starte i samiske områder. Regjeringen har opplyst om at Sametinget vil bli trukket aktivt med i dette arbeidet.

I 1999 hadde WHO sin første konsultasjon med urfolk i Geneve, hvor Sametinget deltok i den norske delegasjonen. Arbeidet vil bli fulgt opp av Sametinget.

I forbindelse med tildeling av midler til oppfølging av NOU 1995:6 prioriterte Sametinget i sak 43/99 fem satsningsområder for år 2000. I satsingsområdene har Sametinget vektlagt arbeidet med utredning, prosjektarbeid og metodeutvikling, for dermed å utvikle den samiske dimensjonen i det faglige arbeidet som utføres for samiske brukere i helse- og sosialtjenesten.

Sametinget har hatt et konstruktivt samarbeid med Sosial- og helsedepartementet (SHD) i oppfølgingen av helse- og sosialplanen. SHD har forøvrig utarbeidet handlingsplan for oppfølging av NOU 1995:6, som er sendt på høring og som Sametinget skal ta stilling til i år 2000.

Sametinget forventer at ordinære forskningsmidler prioriteres til forskning som ivaretar det samiske perspektivet i utviklingen av en helse- og sosialtjeneste tilpasset samiske brukere.

2.11.2 Høringsuttaler

Sametinget har i sak R 68/99 avgitt høringsuttalelse om *samisk helseforskning*, et forprosjekt der forslaget er å danne en egen forskningsenhet om samisk helse. Den overordnede

Sign: EKN

målsettingen med helseforskning og undervisning om samiske helseforhold er å øke kvaliteten på helse- og sosialtjenesten til den samiske befolkningen, og dermed gjøre tjenester innen helse- og sosialsektoren likeverdige for den norske og den samiske befolkningen. Det er stort behov for forskning innenfor de ulike fagfelt i det samiske samfunnet. Forskning innenfor samisk helse og sosial forhold bør være et av hovedsatsingsområdene i Sosial- og helsedepartementets handlingsplan for oppfølging av NOU 1995:6.

Sametinget er positivt til at det dannes en egen forskningsavdeling for samisk helseforskning ved Universitetet i Tromsø (UiTø). Sametinget har forventninger om at avdeling for Samisk helseforskning blir opprettet i løpet av år 2000 og plassert i Karasjok med administrativ tilknytning til Universitetet i Tromsø.

Sametinget har i brev av 08.09.99 avgitt høringsuttalelse til *NOU 1999:13 Kvinners helse i Norge*. Sametinget mener det er stort behov for systematisering av kunnskap, samt utredning og forskning på samiske kvinners helseforhold. For å få igangsatt arbeidet med utredning og forskning om samiske kvinners helseforhold, mener Sametinget at det må avsettes midler til formålet. Sametinget ber om å få igangsatt arbeidet med utredning og forskning om samiske kvinners helseforhold.

2.12 Handlingsplan for likestilling med fokus på kvinners stilling

Sametinget vedtok i sak 24/99 en handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling. Likestilling og kvinnepolitiske spørsmål er en sentral utfordring for det samiske samfunnet. Det er derfor viktig at Sametinget er oppdatert på dette området og bruker nødvendige ressurser på arbeidet. Da likestilling og kvinnepolitiske spørsmål er svært omfattende og strekker seg over flere sektorer er det behov for å prioritere hva som skal settes på dagsorden i de nærmeste årene, og hva som bør ses i et mer langsiktig perspektiv.

Handlingsplanen er delt inn i fem deler. Første del omhandler bakgrunnen for planen, planprosessen og forholdet til andre planer. Del to gir en kortfattet fremstilling av likestilling som et tverrsektorielt politikkområde, Samisk kvinneprosjekt og en beskrivelse av samarbeid med aktører utenfor Sametinget. Del tre omtaler hovedmål og utfordringer, mens del fire beskriver innsatsområder, mål og tiltak for likestillingsarbeidet i Sametinget for perioden 1999 - 2001. Siste del omtaler økonomiske og administrative konsekvenser.

Sametinget har opprettet en fast stilling som skal følge opp arbeidet med handlingsplanen.

2.13 Domstolene i første instans

Sametinget har i sak 48/99 avgitt sin høringsuttalelse til NOU 1999:22 Domstolene i første instans.

Sametinget er glad for at Strukturutvalget har vurdert behovet for en ny domstol i Indre Finnmark ut fra hensynet til å ivareta samiske interesser på dette område, og støtter derfor utvalgets forslag om at det etableres en domstol i Indre Finnmark, bl.a ut fra de generelle bestemmelser om rett til bruk av samisk språk, både i offentlig forvaltning og i rettsvesenet. Domstolen må plasseres innenfor språkforvaltningsområdet i Indre Finnmark. Sametinget vil senere komme tilbake til spørsmålet om hvor den nye domstolen geografisk skal plasseres.

Sametinget støtter også utvalgets oppfatning om at Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms legges ned, og at de oppgavene den har legges til de ordinære domstolene.

2.14 Domstolene i samfunnet

Sametinget har i sak 47/99 avgitt høringsuttalelse til NOU 1999:19 Domstolene i samfunnet.

Sign: SS / EKN

Sametinget er positiv til at domstolkommisjonen i sitt arbeid har vektlagt det samiske perspektiv og kommet med klare signaler i forhold til dette.

Sametinget støtter også forslaget fra Domstolkommisjonens flertall om en mer frittstående domstoladministrasjon med eget styre. Dette forslaget understreker domstolenes uavhengige stilling, noe som også er vesentlig for det samiske samfunnets tillit til domstolene. Sametinget ber om å få oppnevne to representanter til styret for domstoladministrasjonen. En slik representasjon vil være vesentlig for det samiske samfunnets tillit til domstolene.

Sametinget er positiv til en egen domstol for Indre Finnmark, men vil likevel etterspørre konkrete tiltak i områder som faller utenfor det som vil bli et eventuelt område for en domstol i Indre Finnmark. Sametinget mener derfor at det bør utredes om og eventuelt hvordan en egen domstol for indre Finnmark kan utvikles til å kunne dekke større deler av det samiske bosettingsområdet.

2.15 Barne- og ungdomssaker

Sametingets barne- og ungdomsprosjekt er midt i gjennomføringsfasen. Det er utarbeidet en prosjektbeskrivelse der det er foreslått følgende tematiske innsatsområder: Sametingets integreringspolitikk, kultur og næring. I tillegg er det valgt ut noen geografiske områder, som spesielle innsatsområder for prosjektet. Området omfattes av kommunene Sør Varanger, Lavangen, Røros og Oslo. I arbeidet med oppfølging av de definerte innsatsområdene er det i 1999 bl.a. avholdt møter med 2 av de 4 nevnte kommunene.

Sametinget vil gjennomføre spesielle tiltak rettet mot barn og unge, og har derfor prioritert tiltak for barn og unge ved behandlingen av budsjettet for 1999. Prioriteringen er fulgt opp av ved at det gjennom Sametingets ulike tilskuddsordninger er prioritert tiltak som støtter opp om målsettingen i tingets barne- og ungdoms prosjekt.

2.16 Vasskraftutbygging

Vasskraftutbygging i Nordland

Sametinget mener at alle konsekvenser for miljø og samfunn skal kartlegges før det gis tillatelse til videre vasskraftutbygging i kommunene Beiarn, Rana, Skjerstad og Gildeskål, slik at man er sikker på at utbyggingen ikke gjør ubotelig skade på samfunn og miljø. Dette er viktig med tanke på det samiske samfunn generelt og samiske kulturminner og samiske næringer spesielt. Sametinget mener det er nødvendig å foreta nye konsekvensutredninger som er i tråd med de nye bestemmelsene i plan- og bygningsloven.

Lødøljaoverføringen

Sametinget mener det er meget beklagelig at beslutningen om å flytte prosjektet Lødøljaoverføringen fra kategori II til I har skjedd uten at viktige samiske interesser er hørt. Sametinget anmoder om at man i fremtiden også innhenter Sametingets syn i saker som berører samene, og at Sametinget blir satt opp som fast høringsinstans ved overføring fra kategori II (kan ikke konsesjonsbehandles) til kategori I (omfatter prosjekter som kan konsesjonsbehandles straks) i Samlet plan for vassdrag.

Sametinget legger vekt på at samiske næringer, kultur og samfunnsforhold skal vurderes i alle saker der det er snakk om inngrep i samiske områder. I verne- og utbyggingssaker skal det i vurderingen spesielt vektlegges hvilke konsekvenser eventuelle utbyggingstiltak vil medføre for det samiske samfunnet som helhet.

En realisering av Lødøljautbyggingen vil innebære store negative konsekvenser for reindriften og dermed også for den samiske kulturen i området. Sametinget krever en utvidet

Sign: EKN

konsekvensutredning for samiske samfunnsinteresser. Dette omfatter bl.a. sosiokulturelle, helsemessige og næringsmessige utredninger som setter alle naturinngrep og tap av beiteområder ellers, i en helhetlig sammenheng.

2.17 Annet

2.17.1 Forslag til fredning av Skoltebyen i Neiden

Sametinget støtter forslaget om fredning av skoltebyen i Neiden, Sør-Varanger kommune, som kulturmiljø etter kulturminnelovens § 20. Forslaget er usedvanlig godt begrunnet både faglig, kulturpolitisk og etisk. De foreslåtte fredningsbestemmelsene synes veloverveid, klare og presise, og vil danne et godt og forutsigbart grunnlag for en framtidig bruk og forvaltning av området.

Ved siden av at fredningen av Skoltebyen ivaretar de historiske, kulturelle, religiøse og landskapsmessige verdier i området, er det viktig at fredningen ses i en klar sammenheng med østsamisk kulturvern og formidling.

Østsamenes spesielle historie i statsrettslig, religiøs, språklig og kulturell sammenheng krever et særlig statlig engasjement omkring de østsamiske kulturvernoppgavene. Ansvarlige myndigheter må være villig til å strekke seg så langt som overhodet mulig i arbeidet for å bevare, styrke og videreutvikle østsamisk kultur. Fredningen av Skoltebyen i Neiden må ses på som ett av flere viktige elementer i dette arbeidet, og må settes i en nødvendig sammenheng med en permanent realisering av et østsamisk museum i Neiden. Sametinget ser det som nødvendig at fredningsforslaget følges opp og at forslaget legges frem for Kongen i statsråd så snart som mulig.

2.17.2 Østsamisk museumsanlegg

Sametinget vedtok i 1998 Østsamisk museumsanlegg/kultursenter som samisk tusenårssted. For å komme i gang med arbeidet for den samiske tusenårsmarkeringen ble Østsamisk museum etablert i Neiden for en interimperiode fra 12. juli 1999 og ut året. Østsamisk museum er en avdeling av Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger, og for 1999 finansiert med støtte fra Sametinget, Sør-Varanger kommune og Kommunal- og regionaldepartementet. For å realisere prosjektet behøves det konkret bevilgning over statsbudsjettet.

Sametinget viser til budsjettproposisjonene for 1999 og 2000 hvor det fremkommer at Regjeringen skal henholdsvis utrede og bearbeide planene for samisk tusenårssted til neste års statsbudsjett. Tinget vil også vise til Innst. S. nr. 246 og Budsjettinnst. S. nr 2 - 1999-2000 fra Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen hvor det forutsettes etablert et samisk tusenårssted med byggestart i 2001 og en fremdrift som sikrer ferdigstillelse før 2005.

2.17.3 Interregprosjektet Norgesfararleden og Harvasstua i Hattfjelldal kommune

Sametinget betrakter dette som en meget viktig sak for de sørsamiske interessene i området. Harvasdalen er et sentralt område for reindriftssamene både på norsk og svensk side.

Sametinget har understreket de kulturminnevernmessige sidene ved bygningene. Harvasstua er tett knyttet til reindriftssamers bruk av områdene på norsk og svensk side, og inngår i en viktig kulturhistorisk sammenheng. På bakgrunn av kulturminnevernhensyn har Sametinget bedt om at en eventuell avhending av Harvasstua ikke foretas før Riksantikvaren er varslet og har gitt sin vurdering av bygningenes verneverdi.

Sign: SS / EKN

Beslutningen om hva som skal skje med Harvasstua i framtiden har derfor stor interesse både fra en reindriftssamisk, historisk og kulturminnefaglig synsvinkel.

Sametinget vil understreke at en avgjørelse om Harvasstuas framtid må inneholde en løsning som er akseptabel for den sørsamiske reindriften på norsk og svensk side i området slik at sørsamisk kultur og næring ikke blir skadelidende. Sametinget ved Samisk kulturminneråd må være med på å vurdere den fremtidige bruken av Harvasstua i Hattfjelldal kommune.

2.17.4 Hálkavárri og Porsangermoen skytefelt

Sametinget mener det er viktig at Forsvaret og reindriften har en avtale om bruken av Hálkavárri/Porsangermoen skytefelt. Hálkavárri/Porsangermoen skytefelt er et sentralt område for reindriften, og reindriften er en sentral samisk næring og en viktig samisk kulturbærer som er beskyttet både gjennom nasjonale og internasjonale regler.

En av de sentrale rettslige forutsetninger som er lagt til grunn for statens politikk overfor samene, er vern av det materielle kulturgrunnlaget. En meget viktig forutsetning for at dette skal være en realitet, er at reindriftsnæringen og dens områder ikke stadig taper arealer til andre interesser.

På starten av 1980-tallet ble det inngått et avtaleskjønn mellom forsvarer og de impliserte reindriftsutøverne. Avtalen gikk ut i 1996, og det har siden ikke vært noen avtale mellom partene. Reindriften er nå kommet i en meget vanskelig situasjon, ikke minst fordi man ikke har noen avtale med forsvarer, noe som medfører at man ikke lenger har innflytelse på situasjonen i området.

Et annet forhold er at forsvarer, slik Sametinget kjenner saken, ikke lenger har noen festekontrakt til området. Den utløp i 1996, samtidig med avtalen mellom reindriftsutøverne og forsvarer.

Derfor har Sametinget tatt opp saken med forsvarsministeren, slik at forhandlinger om en avtale kan fortsette mellom forsvarer og reindriften.

2.17.5 Sammenlåing av Mauken og Blåtind skytefelt

Sammenbindingen av Mauken og Blåtind skytefelt er en svært alvorlig trussel mot samisk kultur. Sametinget har derfor siden 1990 gitt flere uttalelser i forbindelse med planene om sammenbinding. Ved flere anledninger har tinget påpekt viktigheten av at det foretas konsekvensutredninger som er faglig holdbare når det gjelder konsekvensene for den samiske kulturen generelt i området, og spesielt for reindriften og samiske kulturminner. Sametingsrådet har tatt opp saken igjen i sak R 107/99.

En av forutsetningene for Stortingets vedtak av 8. april 1997 om å slå sammen skytefeltene var at reindriften skulle kunne overleve i området. Dette skulle den vedlagte tiltaksplanen for reindriften som fulgte St.prp. nr. 85 (1995-96) Om sammenbinding og utvidelese av Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelter i Indre Troms, garantere. Under Stortingets behandling ble det også understreket at tiltaksplanen skulle være garantien for at sammenbindingen ikke er i strid med samiske rettigheter, herunder bestemmelsene i ILO-konvensjon nr 169 om urfolks rettigheter.

I den siste tiden er det dokumentert at tiltaksplanen som er utarbeidet av Forsvarer ikke kan garantere for en framtidig bærekraftig reindrift i området. Det hevdes også med stor tyngde at ingen reindriftsfaglige miljøer har deltatt i utarbeidelsen av tiltaksplanen, og at den dermed er utarbeidet på et svært tynt faglig grunnlag. Tiltakene som er utformet bygger på mangelfulle

Sign:SS...../.....EKN.....

og feilaktige oppfatninger av reindriften i området. Heller ikke Landbruksdepartementets egen seksjon for reindrift skal etter sigende ha deltatt i arbeidet.

Med de manglende reindriftsfaglige vurderingene i saken og den ufullstendige tiltaksplanen, vil sammenbindingen av skytefeltene være et stort inngrep overfor reindriftssamene i området, og overfor samiske rettigheter generelt. Saken er også i strid med bestemmelsene i ILO-konvensjon nr 169.

Sametinget krever derfor at Landbruksdepartementets godkjenning av tiltaksplanen trekkes tilbake og at det reindriftsfaglige grunnlaget vurderes på nytt. Tinget krever også at det ikke foretas ekspropriasjon av reindriftens rettigheter i området, samt at Forsvaret ikke innvilges forhåndstiltredelse før saken er rettslig belyst.

3. Sametingets fagpolitiske og forvaltningsmessige oppgaver

3.1 Fordeling av tilskudd

Sametinget har gjennom en årrekke overtatt stadig nye forvaltningsoppgaver. De fleste av disse oppgavene er overtatt fra andre, og representerer i så måte ikke nye tiltak. Like fullt har denne prosessen resultert i et stadig utvidet ansvarsområde for Sametinget.

I 1999 forvaltet Sametinget følgende tilskuddsordninger:

Tilskuddsordning	Tilskuddsorgan	Beløp 1999 (i 1000 kr)
Samisk utviklingsfond	Samisk næringsråd	24 097
Tilskudd til samisk husflid	Samisk næringsråd	3 600
Samisk kulturfond	Samisk kulturråd	9 125
Tilskudd til samisk forlagsdrift	Samisk kulturråd	1 500
Tilskudd til samiske kulturhus	Samisk kulturråd	2 843
Tilskudd til samiske kulturorg.	Samisk kulturråd	1 333
Tospråklighetstilskudd til komm./fylker	Samisk språkråd	16 650
Utdanningsstipend til samisk ungdom	Samisk språkråd	850
Språkprosj. i h.h.t. språkplaner	Samisk språkråd	2 956
Tilskudd til samiske kulturminner	Samisk kulturminneråd	600
Tilskudd til samiske hovedorg.	Sametingsrådet	2 600
Tilskudd til politiske grupper i Sametinget	Sametingsrådet	1 300
Til Sametingsrådets disposisjon	Sametingsrådet	147
Oppfølging av helse- og sosialplan	Sametingsrådet	4 400
Sum		72 001

De ulike ordningene forvaltes etter egne retningslinjer fastsatt av Sametinget.

Det nye økonomireglementet som ble iverksatt fra 01.01.99 fastslår at man skal legge større vekt på en mål- og resultatstyring i økonomiforvaltningen. Sametinget har i 1999 kommet et stykke på vei i dette arbeidet, men denne prosessen er langt fra ferdig.

Det som gjenstår er å aktivisere denne informasjonen i et mer helhetlig system hvor bruk av eksterne datakilder vil stå sentralt. I den fasen Sametinget er i nå er grunnlaget lagt for et godt

Sign: EKN

bilde av den faktiske virkemiddelbruken. Mangelen på samordnet statistikk og måltall på den samiske samfunnsutviklingen er imidlertid en utfordring som må løses, for at mål- og resultatstyring skal få en faglig forsvarlig forankring.

Sametinget deltar i et prosjekt ledet av Nordisk Samisk Institutt med formålet å etablere en samisk samfunnsvitenskapelig database. Med i dette prosjektet er både SSB (statistisk sentralbyrå), NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste), Universitetet i Tromsø og Samisk høgskole. Dette arbeidet er svært viktig og vil forhåpentligvis danne grunnlaget for en mer aktiv samisk samfunnsplanlegging.

3.2 Forvaltnings- og fagpolitiske oppgaver i Sametingets underliggende råd

3.2.1 Samisk kulturminnevern

Samisk kulturminneråd er et fagråd i sametingssystemet. Sametinget har den politiske styring samt arbeidsgiveransvar. Miljøverndepartementet (MD) ved Riksantikvaren har det overordnede fagansvar. Samisk kulturminneråd er av MD delegert myndighet og pålagt å forestå forvaltningen av samiske kulturminner i henhold til Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner. Samisk kulturminneråd ivaretar også kulturminnehensyn i plan- og byggesaker etter Lov av 14. juni 1985 nr. 77 plan- og bygningsloven.

Samisk kulturminneråds oppgave er å bidra til at den miljømessige kulturarven blir vernet, dokumentert og vedlikeholdt på en best mulig måte. Samisk kulturminneråd gir, som ivaretaker av samiske kulturminneinteresser i plan- og bygningsloven, høringsuttalelser til statlige verneplaner, fylkesplaner, kommunale arealplaner, reguleringsplaner, bebyggelsesplaner og enkelsøknader til konsekvensutredninger. Samisk kulturminneråd driver også veiledning i planspørsmål overfor kommunene, og har innsigelsesmyndighet overfor kommunenes arealplaner, reguleringsplaner og bebyggelsesplaner.

Samisk kulturminneråds virksomhet

Samisk kulturminneråd har ansvar for fordeling og utbetaling av de årlige tilskuddsmidlene til samiske kulturminneprosjekter. Tilskuddet gis til tiltak som ivaretar de overordnede kulturminnefaglige hensyn i arbeidet med samiske kulturminner og kulturmiljøer, samt samisk bygningsvern.

Med et tilskudd fra Miljøverndepartementet etablerte Samisk kulturminneråd i 1999 et Samisk knutepunkt for arbeidet med *Lokal Agenda 21*. Målsettingen for Sametingets arbeid med Lokal Agenda 21 er gjennom dialog med samiske lokalsamfunn, organisasjoner og myndigheter, og gjennom samordnet styring i Sametinget, å påvirke virksomhet og tiltak som leder mot en bærekraftig utvikling både kulturelt, miljømessig og økonomisk i samiske bruks- og bosettingsområder.

Samisk kulturminneråd har en koordinerende rolle i Sametinget for arbeidet med *Østsamisk museum i Neiden*. Arbeidet er nærmere beskrevet under pkt. 2.17.2.

Samisk kulturminneråd har også i 1999 hatt en del *internasjonale engasjement* som Norsk-Russisk kulturminnesamarbeid, Inter-regionalt registreringsprosjekt i sørsamisk område, UNESCO - norsk komité for verdens hukommelsekonvensjonen.

Samisk kulturminneråd hadde i 1999 totalt sett samme høye antall saker til behandling som i 1998. Antallet befaringsaker ligger på samme nivå som i 1998.

Fremtidige utfordringer

Sign: *SS* / *EKN*

Samisk kulturminneråd står overfor flere store oppgaver og utfordringer i årene fremover. Det er fremdeles et sterkt behov for en administrativ styrking for at Samisk kulturminneråd skal fylle de oppgavene det er tillagt og de målsetningene det har satt seg. For 2000 vil hovedutfordringen være å videreutvikle og forbedre arbeidet innenfor de arbeidsområdene som allerede er igang.

3.2.2 Samiske kulturspørsmål

Samisk kulturråd er et fagråd i sametingssystemet, og forestår forvaltningsoppgaver på vegne av Sametinget. Rådet ivaretar også den fagpolitiske delen av kultursaker i sametingssystemet. Samisk kulturråd driver en informasjonsvirksomhet rettet mot ulike samiske grupper og geografiske områder, og har også informasjons- og samarbeidsstrategi i forhold til andre offentlige instanser.

Samisk kulturråd har et utstrakt samarbeid med andre offentlige organer, og kontakten med kommuner, fylkeskommuner og samiske organisasjoner anses som viktig.

Fagpolitisk arbeid

Samerådet nedsatte høsten 1997 en arbeidsgruppe som skulle se på mulighetene for felles kulturtiltak i hele Sápmi samt finansiering av tiltak. Samisk kulturråd var representert med ett medlem i arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen la frem sitt arbeid høsten 1999. Samisk kulturråd mener at arbeidsgruppens planforslag er en naturlig oppfølging og supplement til det pågående arbeidet med å formalisere samarbeidet med samiske saker på nordisk nivå. Det er behov for et bedre samarbeid i samiske saker på nordisk nivå, og Russland bør også knyttes til dette samarbeidet. I fremtiden vil Samisk parlamentarisk råd (SPR) være en naturlig instans for samordning av samiske kultursaker på nordisk nivå, og stå for en fremtidig organisering og finansiering av et felles samisk kulturfond og administreringen av dette.

Samisk kulturråds virksomhet

En grunnleggende tanke ved opprettelsen av *Samisk kulturfond* var at utviklingsmulighetene innenfor samisk kunst og kultur skulle sikres og videreutvikles på egne premisser. Innenfor de rammene kulturfondet disponerer, legger Samisk kulturråd opp til å verne og vedlikeholde uttrykksformene i samisk kulturliv.

Gjennom Samisk kulturfond prøver man å tilrettelegge kulturtilbudene etter egne behov og ønsker. Mengden av oppgaver har økt i omfang og nye problemstillinger har blitt reist mens, de økonomiske rammene ikke har hatt en tilsvarende økning.

Antallet søknader øker. Den totale søknadssummen til fondet i 1999 var på omlag kr 17,8 mill. Det tilsvarer en økning på omlag kr 2,8 mill. i forhold til 1998. Fondets virkeområde er hele landet. Selv om bevilgningen til kulturfondet ble økt i 1999, er behovet på langt nær dekket. Dette skyldes at det over lang tid har vært et stort udekket behov. Det er nødvendig å styrke samisk kulturfond ytterligere i årene som kommer. Alle typer kulturtiltak trenger økt støtte.

Støtten til samisk forlagsdrift har som formål å sikre en jevn produksjon av samisk litteratur, samt å sikre en effektiv markedsføring og distribusjon. De overordnede rammebetingelsene gis gjennom retningslinjene for støtteordningen, og gjennom Sametingets årlige budsjettvedtak og årsmelding.

I Sametingets budsjett for 1999 ble det over kap. 0540, post 52.4 bevilget kr. 1 333 000,- til samiske kulturorganisasjoner. Denne bevilgningen er fordelt til samiske kulturorganisasjoner, samisk idrettsforbund og til organisasjoner som ikke kommer inn under tilskuddsordningen til samiske hovedorganisasjoner.

Sign: SS / EKN

Rammebetingelsene for støtte til samiske kulturhus/institusjoner blir fastsatt i Sametingets årlige budsjettvedtak, samt årsmelding. For å kunne opprettholde et minimum av aktiviteter og drift ved Samiske kulturhus/institusjoner har det vært nødvendig å bruke midler fra samisk kulturfond til dette formål. Sametinget betrakter dette som en nødløsning for 1999.

Formålet med tilskuddsordninger til Samiske barns oppvekstvilkår er å fremme samiske barns oppvekstvilkår gjennom tiltak som styrker og bevarer samisk språk og kultur. Disse midlene er også viktige virkemidler i Sametingets barne- og ungdomsprosjekt.

Fremtidige utfordringer

Samisk kulturråd registrerer mangelen på samiskspråklig litteratur for ungdom, spesielt litteratur skrevet av ungdom for ungdom, og mener derfor at det er viktig å sette fokus på dette. I den forbindelse vil det bli opprettet stipendordning, og rådet vil prioritere utgivelser av barne- og ungdomslitteratur.

De økonomiske rammene for samiske kulturinstitusjoner er ikke tilfredsstillende. Det vil være en utfordring for Sametinget å arbeide for en økning av driftsmidlene til samiske kulturhus/kulturinstitusjoner, slik at behovet blir dekket.

3.2.3 Samisk språk

Samisk språkråd er et fagråd i sametingssystemet, og har ansvaret for å utvikle og bevare samisk språk i Norge. Samisk språkråd er opprettet i medhold av Samelovens § 3-12 og dets oppgaver fremgår av samelovens språkregler. Oppgavene til Samisk språkråd er å verne om den kulturarv som samisk skriftspråk og talespråk representerer, arbeide for bevaring og styrking av samisk språk, utvikle samisk terminologi, fastsette skrivemåten av samiske ord og uttrykk innenfor rammene av de fastsatte nordiske samiske rettskrivningene, veilede og informere om samiske språkspørsmål, føre oversikt over kvalifiserte oversettere og tolker, samt fremme og delta i nasjonalt og nordisk samarbeid om samiske språkspørsmål.

Språkarbeid i lule- og sørsamiskområder

Sametinget har som målsetting at samisk språkarbeid skal styrkes og utvikles i alle språkregioner. Dette krever store ressurser. Samisk språkråds administrasjon mangler kompetanse i sør- og lulesamisk. Dette gir dårlige vilkår for utvikling av disse språkene. Det er stort behov for økonomiske midler til utvikling av samisk også utenfor nordsamisk område.

Utdanningsstipend for samisk ungdom

Samisk språkråd har fra 1997 hatt ansvaret for å dele ut stipend til samisk ungdom på videregående nivå. Antallet elever som har søkt på utdanningsstipend for samisk ungdom har økt (med ca. 60), og dermed har stipendandelen pr. elev blitt mindre. Stipendet har søkere over hele landet. Dersom stipendet skal ha den forventede effekten i forhold til formålet, bør rammen økes.

Språkbrukskartlegging

Samisk språkråd har i 1999 igangsatt et prosjekt med språkbrukskartlegging. Prosjektet går over to år. Kartlagt data skal brukes til dokumentasjon av språkets stilling i Norge. Prosjektet har egen styringsgruppe, og skal avsluttes i 2001.

Tilskudd til tospråklighet

Sametinget har gitt Samisk språkråd ansvar for fordeling av statlige midler til samisk tolketjeneste og tospråklighet. Det er stor pågang av søkere (§ 7.4), og i 1999 ble kun en fjerdedel av prosjektsøknadene innvilget. Prosjektmidlenes andel bør derfor økes, i og med at

Sign: EKN

de prosjektsøknadene som ikke ble innvilget, synes å være viktige for utviklingen av det samisk språk.

Arbeid med terminologi

Samisk orddatabank er en orddatabase hvor samisk terminologi kontinuerlig registreres, og dette har stor betydning for revitalisering av samisk språk. Samisk språkråd skal også godkjenne terminologi og språklig granske lærebøker. Samisk språk har en kort tradisjon når det gjelder bruken av språket offisielt, samt forholdsvis kort skriftspråkstradisjon. Dette betyr at også kompetansen må utvikles i takt med utviklingen av språket generelt for å nå de mål som er satt for utviklingen av språket.

Fremtidige utfordringer

Samisk språkråd har hittil arbeidet mest med å fremme samisk språk i Samelovens forvaltningsområdet. For år 2000 blir en av utfordringene for Samisk språkråd å legge forholdene til rette slik at den lulesamiske og den sørsamiske befolkning får anledning til å utvikle og bruke sitt språk. I dag har ikke Samisk språkråd kompetanse i lulesamisk eller sørsamisk, og har derfor ikke mulighet til å gi faglig bistand til de som ber om det.

3.3.4 Samiske nærings spørsmål

Samisk næringsråd er et fagråd i sametingssystemet i næringsaker. I tillegg til å forestå forvaltningsoppgaver på vegne av Sametinget, fungerer også Samisk næringsråd som fagpolitisk råd spesielt i saker som berører næringsliv- og sysselsettingsspørsmål.

Samisk næringsråd driver et utstrakt samarbeid med andre offentlige finansieringsinstanser noe som krever ressurser for samordning og tilrettelegging. Rådet er også i sterkere grad en tidligere trukket inn i samarbeid med programmer og prosjekter som krever finansiell og faglig oppfølging. Saksvolumet for 1999 er nesten det samme som for 1998. Det har vært færre saker til rådet i forhold til 1998. Dette skyldes at administrasjonens fullmaktsgrense til å avgjøre søknader ble hevet.

Næringsutvikling og programarbeid

Samisk næringsråd mener det er viktig å delta i ulike samarbeidsfora for derigjennom å tilkjenne sin politikk og strategier på samfunnsområder hvor samisk perspektiv skal ivaretas. Samtidig gir det også muligheter til bedre samordning av virkemiddelbruk for oppfølging og gjennomføring av planer, programmer og tiltak. Samisk næringsråd har i 1999 vært aktivt med i samordning av virkemiddelbruken gjennom deltakelse i samarbeidsgrupper både nasjonalt og regionalt. Her kan nevnes Regjeringens Nord-Norge utvalg, Interreg-programmet, omstillingsarbeidet for Indre Finnmark og utviklingsprogram for Hellemafjorden.

Samisk utviklingsfond

Samisk utviklingsfond har til formål å fremme tiltak av særlig kulturell, sosial og økonomisk betydning for den samiske befolkningen og det samiske bosettingsområdet.

Fondets geografiske virkeområde er avgrenset til 20 kommuner i Finnmark, Troms, Nordland og den samiske befolkning på Senja og i Lenvik kommune og sørsameområdet.

Næringskombinasjoner

Støtteordningen med næringskombinasjoner har som formål å sikre sysselsettingen og inntektsgrunnlaget for de som driver næringskombinasjoner. De som kombinerer duodji,

Sign: *S)*...../ *EKN*

utmarksnæring, fiske, jordbruk eller reindrift kan søke om driftsstøtte for slike kombinasjoner.

Duodji

Samisk næringsråd forvalter midler til organisasjonsstøtte, samt fondsmidler til produsentformål. Siktemålet er å utvikle duodji som næring. I tillegg er det en del kulturfaktorer som styrkes gjennom næringsutvikling.

Sametingets vedtak i sak 25/99 *Duodji - kultur, fag og næring* tar til orde for å opprette et utviklingsprogram for duodji. Samisk næringsråd har ansvaret for å følge opp og iverksette programmet.

Programmet må være konkret og tiltaksrettet slik at det kan fungerer som operativt styringsverktøy for Samisk næringsråds forvaltning av støtteordningene. Arbeidet må komme i gang i løpet av høsten 2000.

I tillegg har Samisk næringsråd hatt forvaltningsansvar for de statlige midlene som er tilført Interreg II-programmene om det grenseoverskridende samarbeidet som ble avsluttet i 1999.

Agderrapporten

I rapporten «Ka kan æ få pæng ti?», som ble utarbeidet av Agderforskningen påpekes det at Samisk næringsråd ville vært tjent med en grundig analyse av næringslivet i de samiske områdene. Analysen bør for seg næringslivets tilpasningsmåter slik man at man kan få en bedre forståelse av virkemiddelbrukens virkning. Samisk næringsråd har ansvaret for å følge opp konklusjonene i rapporten, og vil gjennomføre en pilotstudie der en vil konsentrere seg om næringslivet i noen utvalgte kommuner.

Fremtidige utfordringer

Samisk næringsråd skal iverksette Sametingets vedtatte planverk gjennom de virkemidler rådet forvalter. For år 2000 vil en av utfordringen bli å jobbe videre med å utforme måter å måle virkemiddelbruken på, slik at man får en forståelse av hvordan virkemidlene treffer i forhold til målformuleringene.

4. Økonomiske og administrative utfordringer

4.1 Innledning

Sametinget har i 1999 fått overført sitt budsjett som en såkalt post 50-bevilgning. Dette betyr at Sametinget forvalter sine midler innenfor en ramme hvor tinget selv foretar prioriteringer. Sametinget må til en hver tid vurdere hvilke ordninger og virkemidler som skal videreføres, styrkes eller reduseres. Samtidig er det foretatt en endring i måten regjeringen behandler samiske saker på forbindelse med statsbudsjettet. På regjeringens budsjettkonferanser behandles samiske tiltak og bevilgninger samlet, og danner derfor et godt grunnlag for en mer helhetlig samepolitikk. Erfaringer etter første års drift med rammebudsjett er positive.

Nytt for 2000 er at Regjeringen også bevilger midler til Sametingets ramme over fagdepartementers budsjettkapitler. Dette er med på å ansvarliggjøre det enkelte fagdepartementet, samtidig som det gis som rammebevilgning til Sametinget. Denne formen er spennende, og Sametinget vil løpende drøfte og samarbeide om budsjettopplegget med Regjering og Storting både hva gjelder form og innhold.

Sametinget har fremmet et krav om en forhandlingsmodell for arbeidet med samiske saker. Arbeidet med budsjett og nye behov, vil kunne være ett element som lett kan inngå som en del av et forhandlingsopplegg, der man gjennom reelle forhandlinger avdekker finansielle behov,

Sign: EKN

ansvarsfordeling og kommer til enighet om rammene for budsjettene år for år. Et slikt system vil bedre dialogen og samarbeidet om de utfordringer man står overfor i samepolitikken.

Den samlede rammen som Sametinget disponerer i 2000, der Kommunal- og regionaldepartementet, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Kulturdepartementet og Miljøverndepartementet over ulike kapitler og poster har bidratt til Sametingets ramme, fremkommer i følgende oversikt:

			(i 1000 kr)		
Kap.	Post	Betegnelse	1999	2000	+/- 99/00
540	50	Sametinget	97.962	100.734	2.772
206	50	Sametinget, <i>Samisk utdanningsråd</i>	22.415	23.525	1.110
326	78	Samisk spesialbibliotek	1.882	3.535	1.653
1429	72.7	Tilskudd til samiske kulturminner	600	1.000	400
Sum ramme Sametinget			122.859	128.794	5.935

4.2 Behov for ressurser i år 2001

Nedenfor følger en tabell med foreslåtte tiltak i 2001 og begrunnelse for det enkelte forslag. Sametinget har i forslaget lagt til grunn at de ulike departementene disponerer midler til samiske formål. Eksisterende tiltak er foreslått videreført, og spørsmål om nye behov i 2001 vil bli tatt opp med det enkelte fagdepartementet med prioriterte tiltak for det enkelte departementet.

Kommunal- og regionaldepartementet

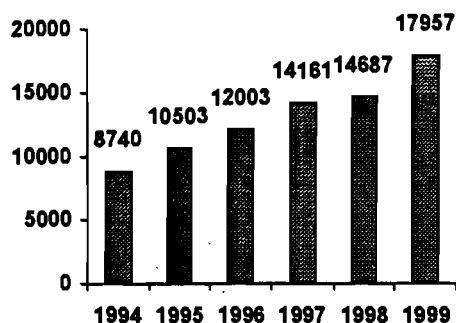
Prioriterte behov						(i 1000 kr)
Kap	Post	Benevnelse		2000	Behov 2001	+/-
1	540 01	6 stillinger underliggende råd + samisk språknemnd		46.139	48.439	2.300
2	540 51	Samisk utviklingsfond		23.697	25.697	2.000
3	540 52	Samiske barn og unge		2.500	3.500	1.000
4	540 52	Samiske kulturhus, driftsstøtte		4.443	7.843	3.400
5	540 53	Samiske språksentre		0	2.600	2.600
6	540 01	Sametingets stedlige kontor Oslo		0	1.500	1.500
7	540 21	Utredningsoppdrag/planarbeid		0	2.000	2.000
8	540 53	Samisk språk - moderne teknologi		0	610	610
9	540 52	Samisk kulturfond		9.475	13.475	4.000
10	540 53	Rett til opplæring i samisk		0	1.000	1.000
11	540 52	Gába - kvinnemagasin		0	1.000	1.000
12	540 53	Samisk språkkampanje		0	1.000	1.000
13	540 52	Tilskudd til samiske forlag		1.500	4.000	2.500
14	540 01	4 stillinger til hovedadministrasjonen		46.139	48.139	2.000
Sum behov Kap. 540.50				100.734	127.644	26.910

6 stillinger underliggende råd + Samisk språknemnd

Den administrative delen av Sametinget er under et stadig økende press. Nye oppgaver og økende oppmerksomhet rundt Sametingets arbeid har ført til en økning i saks- og dokumentmengden. Sammenlignet med f.eks. departementene, er saks- og dokumentmengden betydelig, noe følgende figurer viser:

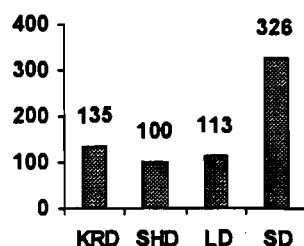
Sign:SS...../.....EKN.....

Antall dokumenter i perioden 1994-1999

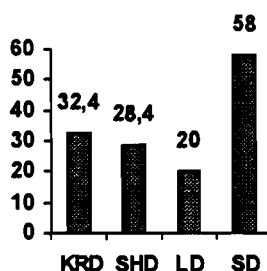

Fra perioden 1994 - 1999 har antallet dokumenter i Sametingssystemet økt betraktelig. Denne økningen viser en betydelig interesse for Sametingets arbeid, og representerer en betydelig utfordring for et relativt lite system. Tilsvarende tall for Landbruksdepartementet var i 1998 ca. 20.000 dokumenter.

Dokumenter pr. ansatt 1998

Saker pr. ansatt 1998

KRD- Kommunal- og regional departementet
SHD- Sosial- og Helsedepartementet
LD- Landbruksdepartementet
SD- Sámediggi - Sametinget

(For 1999 er antall dokumenter og saker økt til h.h.v. 399 og 80 pr. ansatt i Sametinget.)

Den veksten som Sametinget nå opplever i antall henvendelser og saker gjør at det er behov for en kraftig opprusting av det administrative apparatet. For 2000 vil det bli foretatt en styrking av hovedadministrasjonen, og fokus vil i 2001 rettes mot de underliggende råds administrasjoner.

Det å sikre en forsvarlig driftsbevilgning for Sametinget og de underliggende råd fra og med 2001 vil ha høyest prioritet innenfor den eksisterende rammen inkludert frigjorte investeringsmidler.

Det er et behov for minst 6 stillinger til Sametingets underliggende råd.

Samisk utviklingsfond

I forbindelse med Sametingets behandling av budsjettet for 2000, så Sametinget seg nødt til å sikre driften av samiske kulturhus som allerede er etablert. I en årrekke har Samisk kulturråd vært nødt til å yte årlig krisehjelp til kulturhusenes drift. Dette har vært med på å undergrave bruken av kulturfondets frie midler.

Samiske barn og ungdom

Samisk kulturråd vil for 2000 disponere kr 2,5 millioner innenfor rammen av kulturfondet til dekning av arbeid for samiske barn og ungdom.

Sametinget ønsket allerede i 2000 å styrke denne satsningen gjennom en økning på kr 2 mill., men det ble dessverre ikke rom for å øke den med mer enn halvparten.

Samiske kulturhus, driftsstøtte

Sign: /

Nåværende samiske kulturinstitusjoner har hatt svært vanskelige vilkår i en årrekke. Med henvisning til Sametingets prioritering i sak 21/99 Samlet plan for samiske kulturhus - ny prioritering, sak 47/98 Statsbudsjettet 2000, og Sametingets budsjettfordelingen for 2000, vil Sametinget igjen understreke viktigheten i at eksisterende kulturinstitusjoner sikres en levelig driftsfinansiering. Sametinget var for 200 nødt til å omdisponere midler fra samisk utviklingsfond til kulturhusene. I de fleste sammenhenger faller samiske kulturhus igjennom med hensyn til ordinære driftstilskuddsordninger. Samtidig er behovet for denne typen institusjoner i områder med relativt spredt samisk bosetning svært stor. For at de 6 etablerte kulturhusene som dekkes av ordningen skal kunne sikres en rimelig drift må Sametinget ta et større ansvar på finansieringssiden. Dette gjelder Ája, Várjjat Sámi Musea og Sámi Dáiddaguovddáš.

Tilskudd til samiske språksentre

Erfaringen viser at det i områder hvor det er opprettet språksentre har arbeidet med å fremme språket lykkes bra. Slike språksentre burde etableres lokalt i områder hvor språket har dårlige betingelser. I tillegg ønskes en etablering av samisk orddatabank på sør- og lulesamisk.

Sametingets stedlige kontor i Oslo

Det må etableres et stedlig kontor i Oslo, for å ivareta Sametingets representasjons- /informasjons- og støttefunksjoner i Oslo.

Sametingets utredninger og planer

Sametinget har årlig en rekke prosjekter gående med utarbeiding av diverse planer for ulike politikkområder. De ulike planarbeidene er gjerne eksternfinansiert. Behovet for å finansiere slike planer/utredninger er stadig økende, og det er unødvendig arbeidskrevende og for tilfeldig å basere dette på eksterne midler. Det er derfor viktig og riktig å legge til grunn at Sametinget selv dekker slike behov innenfor egne rammer.

Samisk språk og moderne teknologi

Sametinget ønsker å sikre at samisk språk kan fungere og faktisk finnes tilgjengelig gjennom løsninger og tilbud også knyttet til nye teknologiske medier. I den sammenhengen er det ønskelig å etablere en ordning som kan sikre finansiering av slike prosjekter.

Samisk kulturfond

For å sikre en tilfredsstillende utvikling av Samisk kulturfond, foreslås det å øke bevilgningen til fondet.

Sametinget ønsker at Samisk kulturråd gjennom Samisk kulturfond skal kunne gjøres i stand til å styrke arbeidet med samisk film og video. Det er i dag en rekke samiske aktører innenfor denne bransjen som i ulike sammenhenger har gitt signaler om at behovet ikke dekkes av de ordningene som eksisterer i dag.

Økningen skal også dekke det behovet som er blitt aktualisert ved at Samisk kulturråd de to siste årene har fått mange henvendelser og søknader til basisutstillinger i samiske institusjoner.

Retten til opplæring i samisk

Erfaringen har hittil vist at samelovens §§ 3 - 7 og 3 - 8 er bestemmelser som ikke kan realiseres så lenge det ikke gis egne midler til dette. Sametinget vil derfor fremme forslag om at det etableres en stipendordning for personer som ønsker å lære samisk.

Sign: SS / EKN

Gába - kvinneblad

Gába er et samisk kvinneblad, som skrives på nordsamisk og norsk og utgis fire ganger årlig. Bladet trenger en permanent statlig finansiering.

Samisk språkkampanje

I 2001 er det 10 år siden samelovens språkregler ble vedtatt. Sametinget ønsker å markere dette gjennom en egen språkkampanje for bruk av samisk språk. Sámegeiain birge vil være en språklig miljøvernkampanje med målsetting om å få flest mulig både offentlige institusjoner, samiske organisasjoner og privatpersoner til å bruke samisk.

Tilskudd til samiske forlag

Støtte til samiske forlag bør økes. Sametinget vil i den sammenhengen også ta initiativ til å få en klarere rollefordeling mellom Samisk læremiddelsenter og samiske forlag hva angår produksjon av læremidler.

4 stillinger til Sametingets hovedadministrasjon

Sametingets engasjement innenfor store sektorer som internasjonalt urfolksarbeid, reindrift, næringspolitikk og regionalpolitikk, har gjennom en årrekke gjort at de administrative ressursene i hovedadministrasjonen er under et svært stort press. For 2001 er det behov for en styrking av hovedadministrasjonen med 4 nye stillinger.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Prioriterte behov

Kap	Post	Benevnelse	2000	Behov 2001	+/-
1	0206 50	Samiske læremidler	10 954	13 954	3 000
2	0206 50	Driftsutgifter - Sametingets opplæringsavdeling	10 570	11 370	800
3	0243	Særskilte samiske tiltak innen spesialpedagogikk	2 600	2 600	0
4	0244 70	Spesialpedagogiske læremidler	-	2 000	-
5	0206 50	Spesielle driftsutgifter	2 000	2 000	0
6	0228 21	Kvalitetsutvikling i grunnskolen	-	2 900	-
7	0238 21	Kvalitetsutvikling i videregående skole	-	1 500	-
<i>Fra BFD</i>		Læremidler til samiske barnehager	200	500	300
Sum			-	36 824	-

Samiske læremidler

Det foreslås en økning i bevilgning i forhold til foreløpig tilsagn for år 2000. Dette gjøres i samsvar med planutkast for strategisk plan 2001 - 2005.

Det er i dag stor mangel på samiske læremidler som er godkjent i henhold til det nye læreplanverket L-97 Samisk. Det vil derfor være viktig å jobbe for å bedre rammevilkårene for læremiddelproduksjon.

Driftsutgifter - Sametingets opplæringsavdeling

I forbindelse med intensivering av arbeidet med spesialpedagogiske læremidler er det behov for at opplæringsavdelingen styrkes med 2 stillinger som foreslått i St.meld. nr. 23.

Særskilte samiske tiltak innen spesialpedagogikk

Etter at Programmet for Nord-Norge blir avvirket 01.01.2000 overføres en del tiltak til Sametinget. Midlene skal gå til etablering av samisk tyngdepunkt, styrking av Sametingets

Sign: / EKN

opplæringsavdeling og til kompetansehevingstiltak innen spesialpedagogikk (jfr. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 6).

Spesialpedagogiske læremidler

Nasjonalt læremiddelsenter (NLS) har det overordnede ansvaret for spesialpedagogiske læremidler. Sametinget forutsetter at det overføres midler fra NLS for utvikling og produksjon av samiske spesialpedagogiske læremidler.

Spesielle driftsutgifter

Posten skal nyttes til utgifter knyttet til læremiddelproduksjon som Sametinget selv står for. Det foreslås ingen økning i forhold til år 2000.

Kvalitetsutvikling i grunnskolen

Sametinget forutsetter at det settes av midler på kap. 228 til videreføring av ulike utviklingsprosjekter, bl.a. Kartleggingsmaterieill i lesing på samisk, Revitalisering (Interreg prosjekt -Norges andel), KIM og kompetansehevingstiltak. Det må videre avsettes midler til ulike små prosjekter som kan føre til en utvikling i samisk skole.

Kvalitetsutvikling i Samisk videregående opplæring

Sametinget forutsetter en videreføring av bevilgninger over kap. 238, som omfatter bl.a.:

- utvikling av nye læreplaner, revisjon av eksisterende læreplaner og videreutvikling av elev- og lærlingevurdering
- sentral initiert FoU-arbeid og forskning
- etterutdanning for lærere og opplæringsansvarlige i bedrift
- ledelsesutvikling
- utvikling av tilbudsstruktur
- miljø og utvikling

Sametinget tar sikte på å se på gjennomgangen av tilbudsstrukturen i samisk videregående opplæring eventuell revisjon av læreplaner, foreslå nye læreplaner, f.eks. duodji GK og tilpasse GK media- og kommunikasjonsfag til samisk videregående opplæring.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i opplæringen:

- videreføre og styrke arbeidet med IKT-utdanningen i samisk videregående opplæring
- gi bedre utdanningstilbud til lærere innen IKT i samisk videregående opplæring i form av etterutdanning og kompetanseutvikling

Etterutdanning og ledelsesutvikling:

- styrke kompetansen til lærere og skoleledere i samisk videregående opplæring i samarbeide med fylkeskommunene og andre samiske institusjoner
- etterutdanning relatert til samiske fag bør intensiveres
- rådgivningstjenesten må omorganiseres og styrkes i den samiske videregående skolen

Sign:SS...../.....EKN.....

Samisk forskning

Sametinget har i arbeidet med vilkårene for samisk forskning sett behovet for en klarere satsning innenfor flere områder. Det er fremmet ulike initiativ gjennom samarbeidet med Norges forskningsråd, bl.a. behovet for en avklaring av ansvaret for finansiering av samisk forskning, samt behovet for å stimulere rekrutteringen av forskere. Det er bl.a. lansert forslag om en mulig etablering av et eget samisk forskningsråd med selvstendig finansiering.

Barne- og familiedepartementet (BFD) - arbeid med samiske barnehager

BFD har fra 1995 tildelt midler til utvikling av læremidler på samisk til bruk i barnehager, da det er stor mangel på samiske læremidler tilpasset samiske barnehager er det nødvendig å øke summen. Det er i tillegg et stort behov i barnehager og kommuner for veiledning og oppfølging i arbeidet med å tilpasse rammeplanen til lokale forhold.

Kulturdepartementet

Prioriterte behov			(i 1000 kr)		
Kap	Post	Benevnelse	2000	Behov 2001	+/-
1	326 78	Samisk spesialbibliotek	3 535	4 335	800
2	320 73	Tusenårssted - Østsamisk museumsanlegg	0	10 000	10 000
3	320 73	Ája samisk senter	0	16 000	16 000
4	335 75	Samiske aviser	8 000	11 000	3 000
5	324 70	Beaivváš Sámi Teahter	10 047	12 500	2 453
6	328 70	Sámiid Vuorká Dávvirat	2 788	6 288	3 500
7	320 73	Vardobáiki	0	10 000	10 000
Sum prioriterte behov			24 370	70 123	45 753

Samisk spesialbibliotek

Et velfungerende spesialbibliotek for hele det samiske området er et sentralt element i Sametingets arbeid for å styrke satsningen på språk og kultur for alle samer.

Sametinget har uttrykt behov for å finne en løsning for det lule- og sørsamiske språkområdet og Samisk spesialbiblioteks ansvar for disse områdene. Det må i det videre arbeidet satses også i disse områdene. Det foreslås derfor at rammen for spesialbibliotek økes.

Tusenårssted - Østsamisk museumsanlegg, Neiden

Sametinget har vedtatt Østsamisk museumsanlegg i Neiden som samisk tusenårssted. Å etablere et Østsamisk museumsanlegg er en kulturvernoppgave som både i samisk og nasjonal sammenheng må karakteriseres som svært viktig.

Den østsamiske gruppen er liten, og deres spesielle historie i statsrettslige, religiøs, språklig og kulturell sammenheng tilsier et statlig engasjement omkring kulturvernoppgavene.

Byggekostnader for Østsamisk museumsanlegg i Neiden innebærer at Sametinget må ha en budsjettøkning for å kunne realisere etableringen av anlegget.

Ája samisk senter, Kåfjord

Ája samisk senter er et prioritert tiltak både i kommune- og fylkesplan, og Sametinget har i sin behandling av «Samlet plan for samiske kulturhus» prioritert Ája samisk senter øverst av kulturhus som skal etableres.

Sign: EKJ

Å ja samisk senter søkes realisert så snart som mulig, og det er nødvendig med økte bevilgninger. Statsbygg foretok en gjennomgang av prosjektet, og Sametingets forslag til bevilgning bygger på dette.

Tilskudd til samiske aviser

Samiske aviser har i en årrekke kjempet for å få til en driftsbevilgning som gjør at de kan fylle sin rolle som språkforvalter og nyhetsformidler i det samiske samfunn. Det er ikke potensiale for store salgs- og annonseinntekter til samiske aviser, fordi lesergrunnlaget ikke kan sammenlignes med norske aviser.

Sametinget vil understreke behovet for en økning av bevilgninger til samiske aviser, der målsetningen er å doble statstilskuddet innen 2005. Innen samme tidsperiode bør målet være å opprette et underkontor tilknyttet en av de allerede eksisterende avisene, i lule- og sørsamisk område.

Sametinget har som mål at minst en av avisene kommer ut daglig.

Beaivváš Sámi Teáhter

Departementet har foreslått en bevilgning på kr 10,047 mill. til Beaivváš Sámi Teáhter i 2000. Dette er langt under det teateret selv hadde budsjettet. For å kunne gjennomføre teatrets planer og tiltak, er det behov for en økning av midlene.

Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger

Departementet har foreslått en bevilgning på kr 2,788 mill. til Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger (SVD) i 2000.

Sametinget engasjerte i 1999 SVD i arbeidet med å etablere et østsamisk museum i Neiden. Det ble ansatt 2 prosjektmedarbeidere og disse stillingene ble finansiert av Samisk kulturråd og Samisk næringsråd. Det forventes at prosjektet må videreføres i 2001 og Sametinget vil be om at prosjektet da finansieres over SVDs ordinære driftsbevilgning.

For å få gjennomført en etablering av Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie, må det foretas en utvidelsen av Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlingers bygninger til også å romme et samisk kunstmuseum. Det må avsettes investeringsmidler til dette formålet. I første omgang søkes det om en planleggingsbevilgning på kr 1,5 mill..

Med bakgrunn i det ovenfornevnte, samt SVDs behov for en styrking av det eksisterende budsjettet foreslår Sametinget at rammen økes.

Várdobáiki - samisk kulturhus i Sør-Troms/Ofoten

Várdobáiki er av Sametinget prioritert som nr. 2 i kulturhussatsingen.

Plangruppa for Várdobáiki har søkt om en byggebevilgning for første byggetrinn. Dette er 1. byggetrinn i den desentraliserte modellen Várdobáiki skal bygges etter. Sametinget fremmer forslag om økning av budsjettet for realisering av samisk kulturhus i Sør-Troms/Ofoten.

Sosial- og helsedepartementet

Kap	Post	Benevnelse	2000	Behov 2001	+/-
1	701 21	Samisk helseforskning	0	2 400	2 400
2	701 21	Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning	5 000	7 000	2 000
Sum prioriterte behov			5 000	9 400	4 400

Samisk helseforskning

Sign: SS / EKN

I 1999 ble det igangsatt et arbeid på utredning om samisk helseforskning med tildeling fra Sosial- og helsedepartementet. Sametinget har gitt en høringsuttalelse til utredningen som ble ferdigstilt i juni 1999. Sametinget registrerer at tiltaket ikke er prioritert i forslag til statsbudsjettet for år 2000.

Sametinget mener at oppfølgingen av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjeneste til den samiske befolkningen i Norge, også kan følges opp vedtilføring av midler utover de kr 5 mill som Sametinget tildeler. Midler til økt forskning om helse- og sosiale forhold i samiske områder må hentes utenfor denne tildelingen.

Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning

I forslag til statsbudsjett for 2000 vedrørende samiske helse- og sosialsaker er det foreslått 5 mill kroner til formålet. Dette er det samme som for 1999. Dette er prosjektmidler som Sametinget tildeler til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge. Lokalt og regionalt er det igangsatt prosjekter for å følge opp NOU 1995:6, men omfanget av prosjektene har ikke vært mulig å øke, ettersom de økonomiske rammene ikke har gitt rom for dette. Det har ikke vært noen økning av rammene på dette området, selv om gjennomføringen av helse- og sosialplanen har pågått siden 1995.

På grunn av det store behovet for satsning på samiske helse- og sosialtjenester er det i 2001 behov for en økning i rammen på denne posten.

Vedlegg: Sametingets organisering

Organiseringen av det politiske system

- Sametinget i plenum
- Sametingets møtelederskap
- Sametingsrådet

De ulike organene har følgende funksjonsfordeling:

Sametinget i plenum

Sametinget i plenum er Sametingets øverste organ. Plenum er suveren i å regulere sin virksomhet innenfor de rammer som er fastlagt i lov av 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold. Sametinget i plenum fastsetter tingets forretningsorden og grunnregler, og regulerer virksomheten til de underliggende fagrådene. Sametinget gjennomgikk sin organisering i sak 35/98 Sametingets organisering, og fastsatte grunnregler og forretningsorden som regulerer dette.

Sametingets møtelederskap

Valg av møtelederskap og møtelederskapets funksjon er regulert i sametingets grunnregler § 2-2 og sametingets forretningsorden §§16 og 17. Møtelederskapets skal blant annet innkalle og lede Sametingets plenumsmøter, utpeke Sametingets deltakere til parlamentariske møter og konferanser og avgjøre søknader om permisjon.

Sametingsrådet

Sametingsrådet består av presidenten, visepresidenten og 3 medlemmer. Rådet står for ledelse og drift av Sametingets virksomhet. Rådet er flertallsvalgt blant Sametingets faste

Sign: EKN

representanter. Av *forvaltningsmessige* oppgaver fordeler Sametingsrådet midlene til samiske organisasjoner og tilskuddet til gruppesekretærer i Sametinget, samt "Andre tilskudd" (post 70.6).

Organiseringen av Sametingets underliggende råd

Sametingets underliggende råd inngår i statsbudsjettet kapittel 0540. For å håndtere den daglige forvaltningen av disse ordningene, har Sametinget opprettet underliggende råd med egne administrasjoner til å ivareta disse funksjonene. Sametinget fastsetter de enkelte råds driftsbudsjetter og arbeidsoppgaver.

Rådsstrukturen

Sametinget har etablert følgende underliggende forvaltningsorgan:

- Samisk næringsråd
- Samisk kulturråd
- Samisk språkråd
- Samisk kulturminneråd

De ulike rådene tildeles forvaltningsoppgaver samtidig som de også fungerer som fagligpolitiske rådgivningsorgan.

Rådernes administrasjoner og lokalisering

Hvert av rådene er etablert med egne administrasjoner. Administrasjonene er lokalisert som følger:

- Samisk næringsråd	Karášjohka-Karasjok (samlokalisert med Sametingets hovedadministrasjon)
- Samisk kulturråd	Tysfjord
- Samisk språkråd	Guovdageaidnu-Kautokeino
- Samisk kulturminneråd	Unjárga-Nesseby (hovedadministrasjonen)

Samisk kulturminneråd har et eget distriktsapparat. I Snåsa er det etablert et kontor med forvaltningsansvar for sørsamisk område. Distriktskontoret i Tromsø har ansvar for Troms fylke, Tysfjord har ansvaret for Nordland fylke. Kontoret i Unjárga-/Nesseby har forvaltningsansvaret for Finnmark fylke. Samisk kulturminneråd har som intensjon å flytte sitt distriktskontor for Troms til Ája sjøsamisk senter i Káfjord innen 2004.

Rådernes forvaltningsmessige oppgaver

Samisk næringsråd:

- Samisk utviklingsfond
- Tilskudd til næringskombinasjoner
- Tilskudd til duodji

Samisk kulturråd:

- Samisk kulturfond
- Tilskudd til samiske kultursentra

Sign: SS / EKN

- Tilskudd til samiske kulturorganisasjoner
- Tilskudd til samiske barns oppvekstvilkår
- Tilskudd til samiske forlag

Samisk språkråd:

- Samisk tolketjeneste og tospråklighet (tilskudd til kommuner og fylkeskommuner)
- Utdanningsstipend til samisk ungdom

Samisk kulturminneråd:

- Forvaltning av samiske kulturminner

Med unntak av Samisk kulturminneråd er Sametingsrådet klageinstans for forvaltningsvedtak fattet i de underliggende råd. Riksantikvaren er klageinstans for enkeltvedtak fattet av kulturminnerådet.

Merknad 1, Arbeiderpartiets sametingsgruppe v/Egil Olli:

Arbeiderpartiets sametingsgruppe fremmer følgende merknader og kommentarer til innstillingen som Sametingsrådet har lagt fram i saken.

Pkt.1.2. og 1.3 Her omtales rettighetsspørsmålene på en slik måte at de er egnet til å skape uklarhet om hva Sametinget mener. Vi viser særlig til nest siste avsnitt side 2 og de tre første avsnittene på side 3.

Vårt syn når det gjelder rettighetsspørsmålene bygger på de standpunktene vi fremmet under behandlingen av sametingplanen for inneværende periode, synspunkter vi har fremmet under behandlingen av flere tidligere årsmeldinger, og under behandlingen av Samerettsutvalgets innstilling, NOU1997:4 Naturgrunnlaget for samisk kultur. Den måten man formulerer seg på om rettighetsspørsmålene i Sametingets årsmelding er svært viktige når det gjelder allmennhetens oppfatning av hvilke målsetninger man egentlig har i samenes representative organ.

Derfor er det viktig at de begrepene som brukes, og de målsetningene som oppstilles, bygger på et samisk rettsgrunnlag hvor man forholder seg til den politiske virkelighet man har i Norge. Etter vår oppfatning oppfyller ikke Sametingsrådets innstilling fullt ut et slikt hensyn.

Det gjelder blant annet utsagn som at «Fremtidige forvaltningsordninger må gi Sametinget myndighet til å bestemme over og forvalte bruken av naturressurser i de samiske bosettingsområder.» Jf. også utsagnene om anerkjennelse av eiendomsrett til samiske områder (alle?), at Sametinget skal bestemme over bruken av mineralressursene i de samme områdene, at alle ressurser over og under jorden i samiske områder tilhører det samiske folk, etc.

Det er slike generelle utsagn som gjør det vanskelig å få til en fruktbar offentlig debatt om samiske rettighetsspørsmål. Her framstilles som om samene i sin alminnelighet har eiendomsrett til alle tradisjonelle samiske områder og også alene skal ha forvaltningsretten der. Derfor blir disse formuleringer for omfattende og uspesifiserte. Samiske områder er nemlig også om lag halvdel av Norges landareal.

Det må likevel ikke herske noen tvil om at også vi ønsker en skikkelig avklaring av de samiske rettighetsspørsmålene. Men – man kan ikke uttrykke seg slik man kan oppfattes som om «samene» er ute etter eiendoms- og forvaltningsretten til halve Norge. Når Sametinget selv

Sign: / EKN

krever ryddighet og presisjon fra andre i disse spørsmålene, bør vi også selv bidra til nettopp det.

Når det gjelder siste avsnitt s.2, om mineralleting, er vi enig med innstillingen i at Sametinget må gis en plass når det gjelder forvaltningen av mineralske ressurser i samiske områder, men vil for vårt vedkommende presisere at det er reell innflytelse som er det primære.

Pkt. 2.1.1.

Rett til forvaltning av grunn i Finnmark (s.6)

Arbeiderpartiets gruppe gikk inn for et forvaltningsorgan for Finnmark. Men forutsetningen for det er at det er like mange representanter fra Sametinget og Fylkestinget.

Gruppen er enig i at det innføres nektingsrett for Sametinget i tråd med Samerettsutvalgets forslag. Gruppen stiller likevel åpen for å drøfte hvorvidt en nektingsrett bør gjelde Finnmark, hvis det faktisk opprettes et grunnforvaltningsstyre hvor fylkes- og Sametinget har like mange representanter.

Situasjon innen fiskeriene

Her legger Sametingsrådet opp til en altfor positiv beskrivelse av det som har skjedd på denne sektoren. Man sier seg blant annet tilfreds med utspill om en endret reguleringsmodell (andre avsnitt side 9) - men - er det noe konkret som har skjedd for å bedre mulighetene for dem som fisker med de minste båtene?

Heller ikke har det skjedd noen synlig utvikling når det gjelder utprøving av lokalt tilpassede forvaltningsordninger i Tana, Lyngen og Tysfjord.

AP's gruppe ser heller ingen grunn til å si seg tilfreds at fellingskvoten for kystsel er økt med (bare) 30 %.

NYTT PKT.

2.6.4 Situasjon for de samiske to-språklige kommunene

Sametinget har med bekymring merket seg at enda ikke er laget tilfredsstillende kompensasjonsordninger for de kommunene som har to-språklig undervisningssystem. Dette medfører at disse kommunene har store ekstrautgifter av et lovpålagt tilbud, og naturligvis også har ekstra kostnader til investeringer for å kunne gi et slikt tilbud.

Til tross for at sentrale myndigheter gjentatte ganger er blitt gjort oppmerksom på dette, er mange av disse kommunenes økonomi blitt sterkt forverret på grunn av den gjelden staten har opparbeidet seg til dem.

Til dette kommer at flere av dem i tillegg er svært store i areal med en spredt befolkning som gjør dem ekstra dyre i drift - et forhold som heller ikke fanges opp av det generelle inntektsoverføringssystemet i tilstrekkelig grad.

Sametinget forventer at sentrale myndigheter nå ser sitt ansvar og sørger for at likestillingen av samisk og norsk språk og kultur, ikke skal belaste kommunenes anstrengte økonomi ytterligere og at staten gjør opp for det den skylder allerede.

Samiske læremidler (side 30)

Arbeiderpartiets gruppe vil understreke at det også er viktig med utvikling av læremidler for L-97, slik at man får gode læremidler som gir den informasjon om samisk historie, kultur og samfunnsliv som L-97 legger opp til.

Sign: EKN

Forslag 1, representant Olaf Eliassen, SP's sametingsgruppe:

1. 1.3 Framtidige utfordringer side 3, 4. avsnitt. SP foreslår at også jordbruk tas med. Første linja blir derfor lydende slik: «*Tradisjonelle samiske næringsformer som reindrift, jordbruk og næringskombinasjonen*» osv. som foreslått i innstillingen.
2. 2.3 Rovviltforvaltningen andre avsnitt, andre setning foreslår vi strykes og erstattes med følgende: «*Dette har ført til at mange sauebønder har valgt å legge ned driften som følge av store tap og driftsulemper som kommer i tillegg til allerede dårlig lønnsomhet i næringen.*»
3. 2. 17.4 Hálkavárri og Porsangmoen skytefelt. I tillegg til første og andre avsnitt foreslår vi et tredje avsnitt med følgende tekst: «*Det er også viktig å ta med i betrakningen sjøsamenes situasjon og den betydning forsvaret har for Porsanger når det gjelder bosetning og arbeidplasser.*»

Forslag 2, representant Eva Josefsen, NSR's sametingsgruppe:

Nytt 3. avsnitt under pkt. 1.3 Framtidige utfordringer

Sametinget viser til at informasjonsarbeidet om Sametinget og samiske forhold generelt er et forsømt område. Ansvar for informasjonsvirksomheten tilligger både Sametinget og sentrale myndigheter. Derfor bør disse i fellesskap utforme en strategi som ivaretar det økte behovet i samfunnet for informasjon om samiske forhold.

Forslag 3, representant Willy Ørnebakk, AP's sametingsgruppe:

Til pkt. 2.3 Rovviltforvaltningen

Tillegg til siste avsnitt:

Et første skritt i dette arbeidet bør være at det snarest mulig blir fastsatt det totale antall individ ar hver art som må til. for å oppfylle Bernkonvensjonen, slik at en i fortsettelse har helt klare tall å forhold seg til.

Forslag 4, representant Josef Vedhugnes, Ap's sametingsgruppe:

NYTT PKT.

2.6.4 Situasjonen for de samiske tospråklige kommunene

Sametinget har med bekymring merket seg at det ikke er lagd tilfredsstillende kompensasjonsordninger for de kommuner som har tospråklig undervisningssystem. Dette medfører at disse kommunene har store ekstrautgifter på grunn av et lovpålagt tilbud, og naturligvis også ekstra kostnader til investeringer for å kunne gi et slikt tilbud.

Til tross for at sentrale myndigheter gjentatte ganger er blitt gjort oppmerksom på dette, er mange av disse kommunenes økonomi blitt sterkt forverret.

Til dette kommer at flere av dem i tillegg er svært store i areal med en spredt befolkning som gjør dem ekstra dyre i drift - et forhold som heller ikke fanges opp av det generelle inntektsoverføringssystemet i tilstrekkelig grad.

Sametinget forventer at sentrale myndigheter nå ser sitt ansvar og sørger for at likestillingen av samisk og norsk språk og kultur, ikke skal belaste kommunenes anstrengte økonomi ytterligere og at staten tilfører disse kommunene overføringen som dekker utgiftene med tospråklighet fullt ut.

Sign: / EKN

III. Votering

Av 39 representanter var 35 tilstede.

- Forslag 1, pkt. 2 og 3, ble oversendt Sametingsrådet

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 2 ble enstemmig vedtatt.
2. Forslag 1, pkt. 1, ble enstemmig vedtatt.
3. Forslag 3 ble enstemmig vedtatt.
4. Forslag 4 ble enstemmig vedtatt.
5. Sametingsrådets innstilling, unntatt vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Berit Ranveig Nilssen, saksordfører	
2.	Egil Olli	Geir Tommy Pedersen
3.	Olaf Eliassen	Sven-Roald Nystø
4.	Kjell-Arne Mathisen	Willy Ørnebakk Olaf Eliassen Berit Ranveig Nilssen Kjell-Arne Mathisen
5.	Amund Eriksen	Sven-Roald Nystø
6.	Willy Ørnebakk	
7.	Eva Josefsen	
8.	Josef Vedhugnes	
9.	Geir Tommy Pedersen	
10.	Leif Elsvatn	
11.	Ragnhild L. Nystad	
12.	Magnhild Mathisen	
13.	Olav Dikkanen	
14.	Olaf Eliassen	Sven-Roald Nystø Olaf Eliassen
15.	Berit Ranveig Nilssen, saksordfører Olaf Eliassen (til forslaget)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

1. Fremtidig politikkutforming

Sign: SS / EKN

1.1 Årsmeldingens perspektiver

I følge samelovens § 1-3 skal Sametingets årsmelding oversendes Kongen. Regjeringen framlegger for Stortinget en årlig stortingsmelding om Sametingets virksomhet. Sametingets årsmelding for 1998 er lagt inn som kapittel 2 i St meld nr 48 (1998-99) Om Sametingets virksomhet for 1998.

Sametingets meldingsrutiner innehar samtidig et 4-års perspektiv. Stortinget har i tilknytning til vedtak om sameloven også besluttet at det en gang i hver stortingsperiode fremlegges melding om de tiltak som foretas for å sikre og utvikle samenes språk, kultur og samfunnsliv. En prinsippmelding skal således inneholde en mer grundig og prinsipiell drøfting av Regjeringens samepolitikk i hver stortingsperiode.

1.2 Forholdet mellom Sametinget og sentrale myndigheter

Som et resultat av en forsømmelse fra statens side over lengre tid står det samiske samfunnet overfor en nylig påbegynt utbygging av tilbudet innen sentrale samfunnsområder. En fortsatt utbygging av det samiske kulturgrunnet medfører en ny lovgivningsperiode innen samisk rettighetsarbeid. Behovet for midler og ressurser til utbyggingen av det samiske samfunnet er også meget stort. Dette fordi det samiske samfunnet først nå er i en oppbyggingsfase. Det nasjonale samfunnet har derimot gjennomført sin oppbygging tidligere, og nå er inne i en omdanningsfase. Derfor bør ikke det samiske samfunnet sammenlignes med det nasjonale i ressursfordelingssammenheng.

Sametinget er et samisk folkevalgt organ som handler på vegne av det samiske folket. En av de viktigste rollene for Sametinget er å være medspiller og premissgiver i samfunnsutformingen for å ivareta, styrke og utvikle samisk kultur med næringer og samfunn. Sametingets virksomhet er avgjørende for å gi målsettingen i Grunnlovens § 110a et konkret innhold. Det må derfor være et nært og forpliktende samarbeid mellom Sametinget og sentrale myndigheter.

Sametinget har over flere år savnet en reell tilbakemelding fra sentrale myndigheter på grunnleggende problemstillinger som tinget reiser. Det er derfor gledelig at Regjeringen i St meld nr 48 (1998-99) Om Sametingets virksomhet 1998 har tatt sikte på å gi en tilbakemelding på de sakene Sametinget har omtalt i sin årsmelding. Sametinget mener dette er et positivt tiltak og ønsker at man i fremtiden fortsetter med denne praksisen.

Sametinget mener videre at det er viktig at det utvikles en helhetlig politikk ved at samordningen mellom departementene styrkes, samtidig som fagdepartementene blir tillagt ansvar for å ta initiativ og videreføre samiske saker på sine politikkområder. Rutiner og prosedyrer for behandling av samiske budsjettsaker som ble etablert i 1998, er viktig i arbeidet med å styrke samarbeidet mellom Sametinget og Regjeringen. I forbindelse med statsbudsjettet for 1999 la regjeringen om rutineene for sitt budsjettarbeid med samiske spørsmål. For år 2000 bevilger Regjeringen også midler til Sametingets ramme over fagdepartementers budsjettkapitler. Dette er med på å ansvarliggjøre det enkelte fagdepartement, samtidig som det gis som rammebevilgning til Sametinget.

Rutiner og prosedyrer for behandling av samiske budsjettsaker bør videreutvikles i tråd med Sametingets tidligere krav om en egen forhandlingsmodell for arbeidet med samiske saker. Arbeidet med budsjett kan lett inngå som en del av et forhandlingsopplegg der man gjennom reelle forhandlinger avdekker finansielle behov og ansvarsfordeling.

Sign:

Sametinget registrerer at Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 1999 har utarbeidet et eget hefte som omtaler bevilgninger til samiske formål, og at KRD tar sikte på å lage et slikt budsjett-hefte for alle fremtidige budsjett.

1.3 Fremtidige utfordringer

Samene er et urfolk og utgjør en minoritet i forhold til landets øvrige befolkning. Derfor er det viktig å være oppmerksom på at forholdet mellom norske sentrale statsmyndigheter og samene som et eget folk dreier seg om forholdet mellom stat og urfolk. I dette ligger det en utfordring i å tilrettelegge for en urfolkspolitikk der elementer fra ulike områder inngår. Tiltakene overfor samene må selvsagt vurderes ut fra samenes egne behov og historiske bakgrunn.

Samepolitikk dreier seg om en helhetlig politikkutforming, og kan derfor ikke utformes innenfor et definert område eller en sektor. For Sametingets virksomhet vil rettighetspolitikk, velferdspolitikk, sosialpolitikk, næringspolitikk, utdanningspolitikk og det som berører barn og unge, være noen av de viktige saksområdene i utformingen av en fremtidig politikk for det samiske samfunn, men også miljø- og kvinneperspektivet må stå sentralt.

Sametinget viser til at informasjonsarbeidet om Sametinget og samiske forhold generelt er et forsømt område. Ansvar for informasjonsvirksomheten tilligger både Sametinget og sentrale myndigheter. Derfor bør disse i fellesskap utforme en strategi som ivaretar det økte behovet i samfunnet for informasjon om samiske forhold.

Samerettsutvalget ble i sin tid opprettet for å rette opp skjevheter i norsk lovverk og forvaltning i forhold til samiske rettigheter. Utvalget la i 1997 frem sin delutredning om forvaltning av grunnen i Finnmark. Delutredningen er hittil største saken med direkte innvirkning på samekulturens grunnlag. Fremleggelsen av innstillingen har medført en debatt om samiske rettigheter og om Sametingets rolle i fremtidig ressursforvaltning og arealplanlegging.

Folkerettens prinsipper om urfolks rettigheter er klar, og gir uomtvistelig uttrykk for at statene må anerkjenne og stadfeste urfolksrettigheter med grunnlag i vedkommende folks retts-systemer og rettsoppfatninger. Samenes rettigheter til egne landområder, vann og naturressurser må respekteres og anerkjennes, og grunnleggende spørsmål vedrørende samenes rettigheter og livsvilkår i fremtiden må avgjøres gjennom drøftinger og forhandlinger mellom Sametinget og staten. En sentral oppgave vil være å innføre *forhandlingsplikt* mellom samene og norske myndigheter i saker hvor dette etter samenes vurdering er nødvendig, særlig på feltene kultur, næring og rettigheter. Denne plikten bør omfatte mer enn en ren konsultasjon, og må medføre gjensidige forpliktelser. Forhandlingsplikten må reguleres i det norske lovverket. Fremtidige forvaltningsordninger må gi Sametinget myndighet til å bestemme over og forvalte bruken av naturressurser i de samiske bosettingsområdene.

Samiske områder har et potensiale med hensyn til økonomiske virksomheter basert på fornybare og ikke-fornybare ressurser. Antatt rike *mineralressurser* har også blitt gjenstand for økende oppmerksomhet. Sametinget vil presisere at tingets holdning har vært at man ikke samtykker i å gi letetillatelse så lenge rettighetsspørsmålet ikke er avklart. Det er etter Sametingets syn ikke forsvarlig å gi letetillatelse så lenge det samiske folk ikke har oppnådd tilstrekkelig kontroll over og innflytelse i forvaltningen av de mineralske ressurser. Når det samiske folk i tråd med folkerettslige forpliktelser er sikret en nødvendig innflytelse med hensyn til naturressursene i samiske områder og den samiske eiendomsretten er anerkjent, vil Sametinget på bredt grunnlag vurdere på hvilken måte utforskningen av mineraler i samiske områder skal foregå. Dette innebærer at Sametinget vil bestemme om og eventuelt hvordan mineralressurser i de samiske områdene skal utnyttes i fremtiden. I dette ligger det klare føringer på hvordan ressursene i samiske bosettingsområder kan og bør forvaltes.

Sign: SS / EKN

Sametingets holdning med hensyn til retten til land og vann i samiske områder har vært at områdets ressurser, både over og under jordoverflaten, tilhører det samiske folket.

Bakgrunnen for dette standpunktet er et ønske om at verdiene av en eventuell produksjon i større grad bør komme det samiske samfunnet til gode, og et ønske om å kunne forhindre eller i hvert fall begrense skadevirkningene av en virksomhet som kan virke forstyrrende på samisk kultur og tradisjonell næringsvirksomhet.

Sametinget har som et uttalt mål å forvalte ressursene i de samiske bosettings- og bruksområdene. Hvordan naturen og miljøet forvaltes, er av avgjørende betydning for muligheten til kulturell kontinuitet og utvikling.

Tradisjonelle samiske næringsformer som reindrift, jordbruk og næringskombinasjoner innebærer en ekstensiv bruk av store arealer. Sametinget legger vekt på at samiske næringer, kultur og samfunnsforhold skal vurderes i alle saker der det er snakk om inngrep i samiske områder.

I verne- og utbyggingssaker er det viktig at det i vurderingen spesielt vektlegges hvilke konsekvenser eventuelle utbyggingstiltak vil medføre for det samiske samfunnet som helhet. Skadevirkningene av hvert enkelt inngrep i reindriftsområder vokser proporsjonalt med inngrepenes antall og fordi tilpasningsmulighetene for reindriftsnæringen i dag er svært begrenset.

Reindriften er en vesentlig samisk kulturbærer. Reindriften er også den enkeltnæringen som har størst arealbehov. Det er derfor nødvendig å sikre arealer til reindriftens formål da nettopp arealer er en forutsetning for fremtidig næringsdrift. Det er også behov for å lovfeste beiteretten på en klarere måte enn hva tilfellet er i dag. Sametinget mener derfor at man bør stadfeste reindriftens rettsgrunnlag gjennom lovfesting med basis i bruk fra gammel tid. Det er helt avgjørende for reindriftsnæringens fremtid at den har et sterkt rettslig vern mot at reindriftens arealer blir omdisponert til andre formål.

Aktivt bruk og høsting av utmarksressurser som vilt, fisk og bær står sentralt i den samiske kulturutøvelsen. Dagens regelverk og praktiseringen av regelverket må tilpasses lokalbefolkningens behov i forbindelse med utmarksutøvelse. Sametinget ser behov for å lovfeste denne retten. Tillatelse til spredt hyttebygging gjennom praktiseringen av dispensasjon etter plan- og bygningsloven må begrenses. Dette må likevel ikke være til hinder for at gamle- og hyttebygging til utøvelse av tradisjonell utmarksnæring og til vedlikehold av områdetilhørighet vurderes prinsipielt annerledes enn bygging til vanlig fritidsformål.

Sametinget er av den mening at samiske fiskere har rett etter gammel sedvane og etter folkeretten til sin rettmessige del av fiskeressurser i de samiske områdene. Sametinget mener derfor det er viktig med en langsiktig og bærekraftig utnyttelse av kyst- og fjordressursene, der de lokale næringsutøverne får en mye større og friere tilgang til kyst- og fjordressursene.

Samisk laksefiske har stor betydning for det samiske samfunnet, og er viktig for bevaring og utvikling av samisk kultur. Sametinget er kritisk til hvordan dagens forvaltning gjennomfører fragmenterte reguleringer innen sjølaksefiske. Disse reguleringsmekanismene innen laksefiske har over lang tid rammet samiske interesser svært hardt, og ført til at viktige fiskerettigheter er fjernet.

Som en naturlig del i det samiske rettighetsarbeidet vil også språk, utdanning og kultur i likhet med nærings spørsmål være helt vesentlige arbeidsområder for Sametinget. Sametinget ser for seg mange store utfordringer i forhold til opplæring i og på samisk og om samisk kultur og samfunnsliv. Myndighet for Sametinget i spørsmål som angår samisk opplæring, kan synes

Sign: SS / EKN

som et paradoks så lenge grunnleggende rettigheter ikke er på plass, nemlig retten til opplæring på samisk og retten til undervisning etter samisk læreplan.

Kvalifiserte lærere er en forutsetning for undervisning i og på samisk. For å kunne tilby undervisning på samisk ved flere og flere skoler, må man imidlertid utdanne langt flere samiske lærere enn man gjør i dag. En videreutvikling av det desentraliserte lærerutdannings-tilbudet som allerede finnes i dag, vil kunne bidra til dette. For å klare å utdanne samiske lærere til hele landet, må man rekruttere studenter fra hele landet.

Sametinget ser store utfordringer i opplæringen utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Det er stor mangel på kvalifiserte lærere. Den individuelle retten til opplæring i samisk betinger strategier både for utdanning av lærere og for organisering av opplæringstilbud inntil lærermangelen er dekket.

For Sametinget som folkevalgt organ er det avgjørende at tinget får en mer selvstendig status. Sametingets konstitusjonelle rolle må på denne måten avklares nærmere gjennom en klargjøring av ansvarsforholdet mellom Sametinget og statsmaktene. Sametinget som samenes folkevalgte organ må utvikle et likeverdig samarbeid med regjering og storting. En slik utvikling av det samiske demokratiet med samhandlingsformer er en naturlig konsekvens av det arbeidet som skjer med samiske rettigheter.

Samenes historiske rettigheter, bruk og rettsoppfatninger - og alt som ellers danner grunnlag for gjeldende rett, lovbeskyttelse og forvaltning, må legges til grunn for rettsutviklingen og forvaltningen. For å kunne vurdere samenes rettstilling fullt ut på en betryggende måte er det nødvendig at samiske sedvaner og rettsoppfatninger blir utredet. Sametinget forutsetter derfor at eiendomsrett og bruksrett blir utførlig drøftet gjennom utredning av samiske sedvaner og rettsoppfatninger for hele det samiske bosettingsområde.

Sametinget mener at de folkerettslige reglene som Norge er bundet av, og som har betydning for samenes rettslige stilling, må anses som norsk rett, samtidig som man må sikre at nasjonale rettsregler gis effektivitet. Sametinget ser i denne forbindelse et behov for at det internrettslige grunnlaget oppdateres i forhold til rettsutvikling innenfor urfolksspørsmål. Det betyr at lov om Sametinget og samenes rettstilling, sameloven, revideres og oppdateres. Sameloven er således et steg i en suksessiv lovgivningsprosess, og må endres i takt med den øvrige utviklingen. Det samme prinsippet må også gjelde for andre lover som har betydning for samiske rettigheter.

Sametinget ser også behovet for at sentrale statlige myndigheter foretar en avklaring på en rekke sentrale områder som følge av Norges ratifisering av ILO-konvensjon nr. 169. Det vises blant annet til uavklarte spørsmål angående landrettigheter og konsultasjons- og rådføringsplikten. Sametinget har tidligere pekt på områder hvor den norske stat ikke er på linje med bestemmelsene og intensjonene som ligger til grunn for konvensjonen. Ved behandlingen av Samerettsutvalgets innstilling vil det være naturlig å gi en grundig redegjørelse for hvordan forpliktelsene i konvensjonen skal oppfylles. Dette må igjen nedfelles i sameloven og det øvrige lov- og regelverket.

Sametinget legger vekt på å delta aktivt i det arbeidet som har betydning for urfolk på den internasjonale arena, særlig overfor organer som fastsetter internasjonale rettsstandarder. Sametinget vil igjen påpeke regjeringens ansvar for å følge opp slike spørsmål og for å konsultere Sametinget i spørsmål som gjelder urfolk.

Sametinget har store forventninger til det arbeidet som er igangsatt i FN med en urfolks-erklæring. Sikring, anerkjennelse og videreutvikling av urfolks rettigheter, herunder retten til

Sign: SS / EKN

selvbestemmelse, er sentralt i arbeidet. Sametinget forventer at den norske stat bidrar til å få på plass en urfolkserklæring. Sametinget vil fortsatt prioritere arbeidet med urfolkserklæringen.

Samerettsutvalgets utredning er den største saken hittil med direkte innvirkning på samekulturens materielle grunnlag. Det vil være i strid med folkerettslige prinsipper dersom Sametinget kun skal være en ordinær høringsinstans i en slik prosess. Sametinget mener det er nødvendig og riktig at Sametinget og Regjeringen umiddelbart etablerer et tett samarbeid for å utforme lovproposisjoner om samiske rettigheter og forvaltning av disse.

Sametinget forutsetter at Samerettsutvalgets arbeid skal videreføres, slik at samiske rettigheter utenfor Finnmark også avklares og sikres. Sametinget forventer at tinget vil ha en sentral og aktiv rolle i utformingen av mandatet for de videre utredningene, i sammensetning av utredningsutvalg og i utarbeidelse av lover og forskrifter som berører samiske rettigheter. Samiske sedvaner og rettsoppfatninger må være en del av mandatet og integreres som en del av utredningen for de samiske områder fra Troms og sørover.

Norsk samepolitikk forplikter først og fremst de sentrale myndigheter. I forhold til kommuner og fylkeskommuner initierer staten lokale samepolitiske tiltak gjennom positive virkemidler, og ikke gjennom lovpålegg eller direktiver. Det arbeides i dag med å integrere det samepolitiske perspektivet i ansvarsområdene til kommuner og fylkeskommuner. Det vil i fremtiden være nødvendig å prøve ut ordninger for hvordan Sametinget skal delta i arbeidet med og gjennomføringen av fylkesplanleggingen. Dette stiller krav til samiske og norske myndigheter om at samepolitiske ansvarsoppgaver for kommuner og fylkeskommuner må defineres klarere.

Sametinget står overfor flere store oppgaver og utfordringer i årene fremover. Stadig økende krav til Sametinget som et rådgivende organ fra både sentrale og regionale myndigheter tilsier at både oppgaver og engasjement er økende. Ddet er derfor fremdeles et sterkt behov for en administrativ styrking for at Sametinget skal kunne fylle de oppgavene og forventningene det er tillagt og de målsettinger det har satt seg.

Fra statlig hold kreves det at Sametinget skal delta aktivt innenfor store sektorer som internasjonalt urfolksarbeid, reindrift, næringspolitikk og regionalpolitikk, men ressursituasjonen ved Sametingets administrasjon tilsier at det ikke er mulig for Sametinget å oppfylle disse kravene og samtidig ivareta de oppgavene tinget allerede har. Sametinget har derfor allerede sett seg nødt til å prioritere ned viktige saksområder.

For 2000 vil hovedoppgaven være å videreutvikle og forbedre arbeidet innenfor de arbeidsområdene som allerede er i gang. Det foreligger en rekke initiativ, og det pågår prosesser som i varierende grad berører spørsmål vedrørende samiske rettigheter. Sametinget vil fortsatt prioritere arbeidet med samiske rettigheter i tiden fremover, og vil videre i det arbeidet spesielt fokusere *på samiske sedvaner og rettsoppfatninger*, og på hvilke konsekvenser disse vil ha, både i forhold til individuelle og kollektive samiske rettigheter og til forvaltning av disse.

Sametinget ser det også som viktig å styrke tingets satsning på barn og unge. Når en kulturpolitikk for barn og unge skal utformes, er det viktig å ta med i vurderingen de betydelige endringene som har skjedd de siste årene. Alt fra nære omgivelser til massemedier er med på å forme hverdagen til samiske barn og unge. Sametingets oppgave blir med utgangspunkt i den samiske kulturen og dens tradisjoner å tilrettelegge tiltak som skaper språklig og kulturell tilhørighet til egen kultur.

Sign: *SS* / *EKJ*

Fra og med 01.01.2000 innlemmes Samisk utdanningsråd (etter 01.01.2000 Sametingets opplæringsavdeling) og Samisk spesialbibliotek i sametingssystemet. Sametinget er svært tilfreds med dette.

Når det gjelder utdanningssektoren, vil den viktigste oppgaven for Sametinget i år 2000 være å forestå en mest mulig vellykket integrering av tidligere Samisk utdanningsråd i sametingssystemet. Det praktiske arbeidet er godt i gang. Dette gjelder også arbeidet med å definere de ulike aktørenes roller og ansvar innenfor utdanningssektoren. Sametinget forutsetter at tinget får avgjørende innflytelse i dette arbeidet.

Sametinget vil innen utgangen av 2000 etablere samisk spesialbibliotek som en integrert enhet med utvidede funksjoner i det nye sametingsbygget. Det forutsettes at dette videreutvikles gjennom etablering av avdelinger i sør- og lulesamisk område og andre områder slik Sametinget har vedtatt.

2. Det politiske arbeidet i Sametinget i 1999

I dette kapitlet presenteres sentrale saksområder som Sametinget har arbeidet med i løpet av 1999. Vedtakene som det refereres til er fattet av et flertall i Sametingets plenum. Mindretallsforslagene fremgår av Sametingets protokoller. I saker som er behandlet i Sametingets plenum vises det til det enkelte saksnummer.

2.1 Rettigheter

2.1.1 Samerettsutvalgets innstilling NOU 1997:4 Naturgrunnlaget for samisk kultur

Sametinget har i sak 32/99 behandlet Samerettsutvalgets innstilling. Samerettsutvalgets utredning vil være den hittil største saken med direkte innvirkning på samekulturens materielle grunnlag.

Sametinget vil vise til at Samerettsutvalgets innstilling besto av 3 sentrale forslag:

- *Rett til og forvaltning av grunn i Finnmark*

Sametingets utgangspunkt for etablering av forvaltningsordninger er at det kan konstateres samisk eiendoms-, bruks- og besittelsesrettigheter til store deler av arealene i Finnmark. Det kan derfor ikke etableres rettferdige og akseptable forvaltningsordninger uten at samiske organer gis innflytelse og kontroll. Sametinget går på denne bakgrunnen inn for opprettelsen av Finnmark grunnforvaltning. I tillegg mener Sametinget at et særskilt samisk forvaltningsorgan - Samisk grunnforvaltning - skal opprettes for en del av grunnen i Finnmark.

- *Forvaltning av fornybare ressurser*

Sametinget viser til at hensynet til samisk kultur skal være det sentrale elementet i forvaltningen av de fornybare ressursene i Finnmark. Det er derfor viktig at lokale organ får mer innflytelse enn hva tilfellet er i dag og den forvaltningsmyndigheten som utøves må ta hensyn til eksisterende samiske sedvanemessige bruksrettigheter og faktisk bruk. Samene må også være representert i forvaltningsorganene på den måten at vi som et folk sikres slik innflytelse som folkeretten krever.

- *Nektingsrett ved naturinngrep*

Sametinget viser til at forslaget om å gi Sametinget nektingsrett i forhold til naturinngrep for 6 år, er et viktig skritt i riktig retning. Forslaget er imidlertid langt fra tilfredsstillende, da det

Sign:SS...../EKN.....

ikke gir samene garantier mot endringer på grunn av skiftende politiske strømninger på rikspolitisk plan. Siden Stortinget ifølge forslaget fra Samerettsutvalget skal kunne sette til side Sametingets nektningsvedtak, kan ordningen med slik nektningsrett for mange fortone seg som illusorisk. Ordningen må likevel kunne innføres for å vinne erfaringer. Sametinget forutsetter derfor at det inngås en nærmere avtale mellom samene og staten som gir nødvendig sikkerhet mot skadelige naturinngrep i samiske områder.

Siden Samerettsutvalget selv ikke har undersøkt den samiske bruken tilstrekkelig grundig, foreslår Sametinget at det oppnevnes en egen kommisjon som skal fastsette omfanget av samenes eiendoms- og besittelsesrett. Denne kommisjonen skal oppnevnes av Regjeringen og Sametinget i fellesskap. Kommisjonen skal identifisere de samiske eier-, besittelses- og bruksområdene i henhold til ILO-konvensjone artikkel 14 og 15.

Sametinget har i sitt vedtak vist til at folkerettens prinsipper om urfolks rettigheter er klar, og gir uomtvistelig uttrykk for at statene må anerkjenne og stadfeste urfolks rettigheter med grunnlag i vedkommende folks rettssystemer og rettigheter. For samer i Norge må grunnleggende spørsmål vedrørende samenes rettigheter og livsvilkår i fremtiden, avgjøres gjennom drøftinger og forhandlinger mellom Sametinget og staten. Grunnlaget for slike forhandlinger må være at samenes rettigheter til sine landområder, vann og naturressurser respekteres og anerkjennes.

Sametinget ser det som en grunnleggende menneskerett at vi selv på våre premisser skal være med i en ansvarlig rolle i forvaltningen av det samiske samfunnet.

Sametinget finner det derfor nødvendig og riktig at Sametinget og Regjeringen etablerer et tett samarbeid, basert på likeverd og gjensidig respekt, for å utforme lovproposisjoner om samiske rettigheter og forvaltningen av disse. Også under Stortingets behandling av saken forutsettes det at Sametinget får en sentral posisjon. Det vil være i strid med folkerettslige prinsipper dersom Sametinget kun skal være en ordinær høringsinstans i en slik prosess.

2.1.2 Samerettsutvalgets arbeid i Troms, Nordland og Sørsamisk område

Sametinget forutsetter at Samerettsutvalgets arbeid skal videreføres, slik at rettigheter til samer utenfor Finnmark også kan avklares og sikres. I denne forbindelse vil Sametinget særlig fremheve viktigheten av å trygge sørsamenes hovednæringsgrunnlag - reindriften. Situasjonen er i dag uholdbar for flere grupper samer i det sørsamiske området, som kontinuerlig må forsvare sine rettigheter i domstolene.

2.1.3 Ot. prp. Nr. 35 (1998-99) Om lov om erverv av drift av mineralressurser

Sametinget behandlet forslag til ny minerallov i sak 26/99.

Sametinget vil vise til at norsk lovgivning i hele dette århundret har vært sterkt opptatt av å sikre samfunnsmessig kontroll med utnyttningen av våre viktigste naturressurser. Bl.a. er vassdragsreguleringsloven og lovgivningen om oljeleting og utvinning på norsk sokkel basert på det prinsippet at enhver utnyttelse av ressurser er avhengig av konsesjon. Det er derfor påfallende at Regjeringen foreslår en liberal adgang til leting, undersøkelse og drift av mineralske ressurser, uten en samfunnsmessig kontroll ved etablering av slik virksomhet. Fra Regjeringens side har det ikke vært vektlagt å få en lov med mer balanserte bestemmelser der samfunnsmessig styring utgjør hovedinnholdet i forslag til ny minerallov.

I et vedlegg til proposisjonen er det foreslått at Sametinget gis en midlertidig nektingsrett på driftskonsesjon som kan medføre betydelige inngrep og som kan medføre skadelige

Sign: S.S. / EKN

virksomheter på naturgrunnlaget for samisk kultur. Dersom en slik hjemmel gis, må denne hjemmelen fremgå direkte av loven, og det må gjelde hele det samiske bosettingsområdet.

For å få en samlet og samordnet behandling av forhold som griper inn i rettsforhold i samiske områder er det viktig at forslagene i mineralloven ses i sammenheng med samerettsutvalgets innstilling. Sametinget har derfor i behandlingen av NOU 1996:1 Forslag til ny minerallov bedt om at behandling av ny minerallov stilles i bero inntil samerettsutvalgets siste innstilling er behandlet i Stortinget. Sametinget mener at lovutkastet representerer en ytterliggående liberalistisk standpunkt basert på tankegangen til den internasjonale bergindustrien.

2.2 Næringer

2.2.1 Duodji - kultur, fag og næring

Sametinget viser i sak 25/99 til at duodji er en sentral samisk kulturfaktor, fag og næring med et betydelig utviklingspotensiale dersom rammebetingelsene for dette legges til rette.

Sametinget og de sentrale myndighetene har et særskilt ansvar for å legge forholdene til rette for en utvikling av duodji som næring. Regjeringen uttaler i stortingsmelding nr 41 (1996-1997) Om norsk samepolitikk at duodji er i ferd med å få økt betydning som næring ut fra flere forhold. Sametinget vil understreke at duodji kan inngå som del i næringskombinasjoner, og vil være en viktig faktor i forbindelse med omstilling i reindriften, samt i forbindelse med etableringen av nye arbeidsplasser. Når det gjelder det kulturelle aspekt vil Sametinget spesielt understreke duodjis betydning som identitetsskapende samisk aktivitet i seg selv, men også dets tilknytning til det samiske språket og styrking av denne.

Sametinget har som ledd i utviklingen av duodji som kultur, fag og næring vedtatt nye retningslinjer for støtte til duodjiorganisasjoner, slik at de på et fritt grunnlag kan videreføre og utvikle sin særegenhet innenfor næring og kultur.

Sametinget mener det bør vurderes å opprette et utviklingsprogram for duodji som kultur, fag og næring, der det settes av særskilte økonomiske midler til programmet. Av spørsmål som bør vurderes er blant annet:

- spørsmål om en egen næringsavtale for duodjiprodusentene sett i forhold til mulighetene for en videreutvikling av Sametingets ordninger for næringskombinasjoner
- opplæring og utdanning innen duodji, herunder ansvarsfordeling, organisering og finansiering av ulike typer ordninger
- spesielle tiltak på salgs- og markedsføringssiden
- rammebetingelsene for duodji

Utformingen av nærmere detaljer i programmet bør foretas i et nært samarbeid mellom Sametinget, relevante departementer og regionale myndigheter og organisasjoner, bedrifter og institusjoner knyttet til duodji.

2.2.2 Situasjonen innen fiskeriene

Sametinget har som mål å ivareta det samiske folks rett til fiske slik at man kan bevare og videreutvikle samisk språk, kultur og næring.

Sametinget har ved flere anledninger i 1999 vært i kontakt med Fiskeridepartementet om midler til gjennomføringen av handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder, men Fiskeridepartementet har ikke ville imøtekomme Sametingets spørsmål om midler. I stedet har Fiskeridepartementet henvist Sametinget til å ta kontakt med Norges Fiskarlag slik at de kan

Sign: SS / EKN

fremme Sametingets krav gjennom sine forhandlinger med staten. Sametinget er svært overrasket over Fiskeridepartementets holdning ettersom staten har påtatt seg ansvaret å fremme Sametingets krav i forhandlingene med organisasjonene om jordbruks- og reindriftsavtalen. Sametinget har i brev av 23.08.1999 understreket at dersom Fiskeridepartementet finner det umulig å «forhandle fram» midler til Sametinget over fiskeriavtalen, vil tinget være tilfreds med at disse gis over Fiskeridepartementets budsjett utenfor avtalens rammer.

Fiskeridepartementet har etter påtrykk fra bl.a. Sametinget bevilget midler til kartlegging og bestandsberegninger på kongekrabbe. Sametinget vil fortsette sitt arbeid for å få større kvoter på kongekrabbe og for at krabbefiske blir åpnet for større lokal deltagelse.

Sametinget har i 1999 arbeidet aktivt for å få i stand reguleringer av båter som bl.a. fisker autoline og snurrevad. Sametinget fikk ikke anledning til å delta i arbeidsgruppen som arbeider med forslag til begrensninger i bruk av snurrevad og autoline, men tinget fikk imidlertid anledning til å lese gjennom arbeidsprotokollen og komme med kommentarer før den ble sluttbehandlet og utsendt fra Fiskeridepartementet.

Sametinget er tilfreds med de utspillene som kom fra fiskeridirektøren og fylkesmannen i Finnmark i forbindelse med årsmøtet i Finnmark fiskarlag 27. - 29. august i Honningsvåg, om at man fra statlig hold ønsket å få forandret dagens reguleringsmodell i fiske for at reguleringene av fiske på en bedre måte passet for de som bor i kyst- og fjordområdene enn hva tilfellet er i dag. Sametinget vil holde en nær kontakt med myndighetene slik at man sammen kan utprøve lokaltilpasset forvaltningsordninger i tre forsøksområder; Tysfjord i Nordland, Lyngen i Troms og Tanafjorden i Finnmark.

Sametinget har i 1999 ved flere anledninger påpekt ovenfor sentrale myndigheter den store ansamlingen av sel som årlig skaper katastrofelignende tilstander i enkelte fjordområder. Tinget har ovenfor Fiskeridepartementet og Fiskeridirektoratet foreslått at beskatning av sel må økes og at Sametinget vil igangsette et program som ser på selen som en viktig ressurs i de samiske kyst- og fjordområdene. Sametinget ser derfor positivt på at Fiskeridepartementet har avsatt mer midler til forskning og at fellingskvote av kystsel er økt med 30% fra år 1999 til 2000.

Sametinget har som målsetting å skape forutsetninger for vern av fiske som materielt grunnlag for bo- og sysselsetting i samiske kyst- og fjordområder, og er av den grunn svært bekymret over at den norsk-russisk fiskerikommisjonen ikke har tatt tilbørlig hensyn til forskernes anbefalinger ved fastsettelse av kvoter for torskefiskeriene i Barentshavet (plenums sak 50/99). I møte mellom Sametinget og Fiskeridepartementet den 14.12.99, ble denne problemstillingen drøftet og Sametinget advarte mot å fastsette kvotene for torsk, hyse, sei og lodde høyere enn det forskerne anbefaler. Sametinget fikk en forsikring fra fiskeriministeren om at kvotefastsettelsen er innenfor en bærekraftig ramme.

Sametinget er bekymret for videre vekst i loddebestanden ettersom det skal gjennomføres et forholdsvis stortilt loddefiske i 2000. Grunnen til bekymringene er at loddebestanden spiller en avgjørende rolle for økologien i Barentshavet og på Finnmarkskysten, og at det to ganger tidligere (1986-90 og 1993-98) har vært innført totalforbud mot fangst av lodde som følge av overbeskatning. Sametinget vil fortsette sitt arbeid med å legge «føre-var» prinsippet til grunn ved forvaltning og fangst av loddebestanden, slik at økologien i Barentshavet og på Finnmarkskysten kan holdes i balanse.

Sign: EKN

2.2.3 NOU 1999:9 Til laks åt alla kan ingen gjera

Sametinget har i sak 20/99 behandlet en svært viktig sak angående laksens formerings- og vekstmuligheter, samt retten til å fiske laks gjennom høringsuttalelse til NOU 1999:9 *Til laks åt alle kan ingen gjera*.

Sametinget er positivt til de prosessene som Miljøverndepartementet ved Villaksutvalget har satt igang for å bevare villaksbestandene i Norge, men etter Sametingets mening er det satt altfor liten fokus på laksens betydning i samiske områder. Dette gjør at Sametinget opprettholder sitt tidligere krav om å få en egen utredning om laksens betydning for samisk kultur og samfunnsliv.

Sametinget var i sin behandling av meldingen svært betenkt over at utvalget har benyttet en bedriftsøkonomisk modell for å synliggjøre og beskrive den samfunnsøkonomiske betydningen dagens laksefiske representerer.

Sametinget vil understreke at det er viktig å være "føre var" med hensyn til spredning av fiske sykdommer. Særlig viktig er det å forhindre at fiske sykdommer som til tider forekommer i oppdrettsanlegg smitter over til villaks i elvene. Fra et samisk ståsted vil det være en katastrofe om noen av vassdragene i samiske områder skulle bli infisert med farlige fiske sykdommer eller parasitter. I denne sammenheng er vassdragene Neiden, Tana og Alta særdeles viktig.

Sametinget er kritisk til hvordan dagens forvaltning gjennomfører fragmenterte reguleringer innenfor sjølaksefiske, uten en overordnet og samlet målsetting. Disse reguleringsmekanismene innenfor laksefiske har over lang tid rammet samiske interesser svært hardt, og ført til at viktige samiske fiskerettigheter er fjernet. Sametinget er videre betenkt over dagens reguleringsmetode, der man benytter en "bit for bit" regulering, som gjør at befolkningen mister sine historiske rettigheter til fiske.

Sametinget mener at FN-konvensjonen om biologisk mangfold og "føre var" prinsippet må legges til grunn for lakseforvaltningen i Norge. Videre har Norge forpliktet seg overfor det samiske folket gjennom bl.a. urfolkskonvensjonen ILO-konv. nr. 169. I framtida må hensynet til samenes historiske rettigheter og bevaring av fiskeressursene vektlegges i forvaltningen av villaksbestanden i samiske områder.

Sametinget anser samenes historiske rettigheter innen laksefiske for å ha betydning i behandlingen av Samerettsutvalgets innstilling om retten til forvaltning av land og vann i Finnmark. Utfra dette går Sametinget inn for at foreslåtte tiltak blir gjennomført, men at videre behandling av det som omhandler samiske rettigheter i forhold til fangst og forvaltning, ikke blir behandlet før Samerettsutvalgets innstilling er avklart og sluttbehandlet i Stortinget.

2.2.4 Reindriftsavtalen 1999 - 2000

Sametinget behandlet i sak 18/99 reindriftsavtalen for 1999-2000. Sametinget ser det som prinsipielt viktig å understreke at reindriften er en meget viktig samisk næring, både sett i en næringsmessig sammenheng og i forhold til den sentrale rollen reindriften har som kulturbærer for det samiske samfunn. Reindriften rettigheter og beitegrunnlag er stadig utsatt for press. Sametinget er tilfreds med at næringen får mulighet til økonomisk bistand i konfliktsituasjoner for å sikre beiteretten.

Sikring av reindriften arealer er en forutsetning for framtidig reindrift. I arealforvaltningen ligger det betydelige utfordringer i å samordne bestemmelsene i reindriftsloven og plan- og bygningsloven.

Sign: SS / EKN

Sametinget har forventninger til arbeidet med gjennomgangen av reindriftslovgivningen. En del sider ved dagens lovgivning vil ventelig rettes opp og reindriftsloven vil bli et aktivt virkemiddel som bygger på reindriftens kultur, rettigheter og sedvaner. Det er derfor svært viktig at lovutvalget får tilstrekkelige økonomiske ressurser for kunne fullføre sitt arbeid.

Sametinget legger vekt på å følge opp arbeidet med Samerettsutvalgets innstilling om Finnmark og det videre arbeid som vil berøre resten av de tradisjonelle samiske områdene. I den sammenheng står sikring av reindriftens rettigheter sentralt. Sametinget er beredt til å ta større ansvar for å bidra til at reindriften får de rammebetingelser næringen behøver for å styrke og utvikle sin rolle i det samiske samfunn.

2.2.5 Jordbruk i samiske områder

Sametinget viser til i sak 34/99 at landbruket er helt sentral som samisk næring og kulturbærer. Jordbruksnæringen er viktig sysselsettings- og bosettingsfaktor i de samiske områdene. Næringens utviklingsmuligheter i de samiske områdene må vurderes sterkere i et samlet regionalt utviklingsperspektiv. Sametinget ser samarbeid over landegrensene både til Finland og Russland, som et stort potensiale for landbruket i Finnmark. Både eksport av jordbruksvarer og utnyttelse av produksjonskapasitet i videreforedlingsanlegg i Finnmark kan styrke jordbruket.

Sametinget skal fortsatt utvikle en egen landbrukspolitik bl.a. gjennom de virkemidlene tinget forvalter. På sikt vil Sametinget bidra til å etablere en landbrukspolitisk sone for samiske bosettingsområder. I likhet med andre primærnæringer kan kombinasjoner med andre næringer og yrker bidra til å opprettholde sysselsetting og dermed bosetting i de samiske områdene. Et nært samarbeid med landbruksmyndighetene er nødvendig for å kunne lykkes med å ha et levedyktig landbruk.

2.3 Rovviltforvaltningen

Forvaltningen av de store rovdyrene er et stadig større problem som rammer reindriften og husdyrhold hardt. Sametinget har i sak 18/99, 23/99 og 34/99 omtalt rovdyrspørsmålet.

Rovviltforvaltningen har medført kraftig økning i rovdyrbestanden i samiske områder. Dette har ført til store tap og driftsulempner i landbruket med det som følge at mange har valgt å legge ned bruket. For å hindre ytterligere bruksnedleggelse mener Sametinget at det straks må iverksettes nødvendige tiltak for å redusere tapene forårsaket av rovdyr. De endrede rammebetingelser som landbruket har fått som følge av økt rovdyrbestand er ikke fulgt opp av tilstrekkelige økonomiske ressurser for tiltaksordninger og omstilling. I stor grad har næringen selv måtte bære det økonomiske ansvaret gjennom økt tap av beitedyr og omstillingskostnader.

Sametinget anser rovviltproblematikken som et svært sentralt spørsmål for reindriften. Reindriftnæringens tap som følge av den økte rovviltbestanden er spesiell i forhold til øvrige næringer. Dette har sammenheng med at tilskuddsordningene, i motsetning til i jordbruket, er basert på kjøttproduksjon. Slaktekrav som må oppfylles før man har krav på tilskudd, kan være vanskelig å oppnå om man har hatt store tap av dyr til rovvilt.

Etter Sametingets syn er det viktig å forsøke å få til erstatningsordninger som er tilfredsstillende, som dekker det reelle tap, og som er tilpasset den enkelte næring. Derfor bør man forbedre dagens erstatningsordninger, og utarbeide enklere regler for uttak av skadedyr og andre tapsforebyggende tiltak. Hovedproblemet er imidlertid rovviltbestandens størrelse. Derfor må bestandsreguleringen intensiveres med det mål å få regulere bestanden i samiske områder.

Sign: S / EKN

Sametinget mener også en bør vurdere konsekvensen av oppfylning av Bernkonvensjonen om store rovdyr opp mot de forpliktelser den norske stat har påtatt seg gjennom målene i norsk samepolitikk og ratifiseringen av ILO-konvensjonen om urfolksrettigheter. Et første skritt i dette arbeidet bør være at det snarest mulig blir fastsatt det totale antall individ av hver art som må til for å oppfylle Bern-konvensjonen, slik at en i fortsettelsen har helt klare tall å forholde seg til.

2.4 Samarbeid mellom Sametingene

Sametingene i Finland, Norge og Sverige har et utstrakt samarbeid, bl.a avholdes det møter mellom presidentene hvor aktuelle felles saker tas opp. Samarbeidet er i stadig utvikling.

2.4.1 Samisk parlamentarisk råd

Sametinget vedtok i sak 9/99 å opprette Samisk parlamentarisk råd (SPR), et samarbeidsorgan mellom Sametingene i Finland, Norge og Sverige, tinget oppnevnte også medlemmer til rådet.

Sametinget i Finland har vedtatt samarbeidsavtalen og oppnevnt sine representanter til SPR, mens Sametinget i Sverige foreløpig har valgt å ikke gå inn i samarbeide med de øvrige sametingene.

Samisk parlamentarisk råd har sin bakgrunn i at sametingene har sett behov for et samarbeid over landegrensene i saker som berører samene i flere land og samene som et folk. Et av målene er å etablere et felles folkevalgt samarbeidsorgan der man kan samarbeide og samordne felles standpunkter i saker som berører forhold samene imellom, videre i aktuelle nordiske og internasjonale spørsmål.

Samisk parlamentarisk råd vil ventelig bli konstituert i Karasjok i mars 2000.

2.4.2 Felles Samisk språksamarbeid

For å legge forholdene til rette for varig språksamarbeid mellom de folkevalgte sametingene ble det opprettet en felles Samisk språknemnd, jf. sak 22/99 - Felles samisk språksamarbeid. Samisk språknemnd er samenes høyeste vedtaksorgan i felles samiske språkspørsmål. Språknemndas formål er å ivareta og utvikle den kulturarven som knyttes til det skriftlige og muntlige samiske språket, og skal fungere som et fag- og sakkyndig organ, samordne og tilpasse oppgaver ved bruk og røkt av samisk språk og drive formidling nasjonale samiske språkorgan imellom. I tillegg er formålet med Samisk språknemnd å få det samiske språkets formelle posisjon opp på samme nivå i alle fire landene i det samiske området.

2.4.3 EU-Sápmi, rammeprogram for perioden år 2000 - 2006

Interreg II-programmene om det grenseoverskridende samarbeidet ble avsluttet i 1999. Innenfor rammen av Interreg II 1995-99 har det vært to samiske delprogram. Sametinget ved Samisk næringsråd har hatt forvaltningsansvaret for de statlige midlene som er tilført delprogrammene.

Sametinget ser det som viktig å følge opp EU's fellesskapsinitiativ gjennom det nye Interreg III-programmet (2000-2006). Det er fra sametingene overlevert en felles programskisse til et selvstendig samisk program. Dette må følges opp med økte administrative ressurser for å sikre Sametingets deltakelse.

2.5 Sametingets internasjonale engasjement

Sign: SS / ERI

Sametinget legger vekt på å delta aktivt i det internasjonale arbeidet med urfolksspørsmål. Dette er et krevende arbeid som forutsetter en målrettet deltakelse i de ulike prosessene som er relevant for situasjonen for urfolk generelt og det samiske folket spesielt.

2.5.1 FN's urfolkserklæring

Sametinget er av den oppfatning at Norge på noen områder har sakkett etter internasjonalt i sitt arbeid med urfolksspørsmål. Det gjelder forberedelse til og deltakelse i arbeidsgruppen for urfolkserklæringen. Norge var ikke godt nok forberedt til møtet i 1998, og til tross for påpekninger fra Sametinget, og lovnader om oppfølging fra Utenriksdepartementet, var Norge også i 1999 lite forberedt. Staten holdt også en relativt lav profil under årets forhandlinger.

Dette er etter Sametingets mening ikke i tråd med det regjeringen uttaler i stortingsmelding 48 (1998-99) Om Sametingets virksomhet 1998, om at regjeringen har et nært samarbeid med Sametinget i arbeidet med urfolkserklæringen, og at: «Både her og i andre sammenheng er samarbeidet med Sametinget ein viktig føresetnad for å forme ut den internasjonale urfolkspolitikken»(jf. punkt 4.13 i stortingsmeldingen).

2.5.2 Sametingets arbeid med saker i Arktisk råd

Ministermøtet i Arktisk råd 17.-18.09.98 besluttet å etablere et program for bærekraftig utvikling i Arktisk, som også inneholder urfolksprosjekter. Sametinget er invitert til å delta i en styringsgruppen med ansvar for at det blir utarbeidet en helhetlig strategi for Norges politikk for en bærekraftig utvikling i Arktisk, samt være med i finansiering av koordinator for dette arbeidet.

Sametinget har gitt et tilskudd på kr 50 000 til prosjektets koordinatorstilling, men har ikke mulighet til å delta i styringsgruppen p.g.a. ressursmangel.

2.5.3 Barentssamarbeid

Sametinget har støttet opp om urfolksarbeidet i Barentsregionen. Den regionale arbeidsgruppen for urfolk og urfolkenes representanter i den administrativekomiteen og regionalrådet i Barentsregionen er aktørene som initierer tiltak for å styrke urfolkenes stilling i Barentsregionen. Urfolkenes arbeidsgruppe har vedtatt en handlingsplan for urfolk 2000-2003 for beslutningsorganene i Barentsregionen.

Sametinget har sammen med urfolkenes arbeidsgruppe, Barentssekretariatet, Kárášjoga- og Guovdageaidnu kommune og Kommunaldepartementet initiert til å etablere vennskapkommune samarbeidet med Lujávre- og Narjan-Mar kommuner. Dette arbeidet er kommet godt i gang. Sametinget vil fortsette dette arbeidet.

2.6 Utdanning

2.6.1 Organisering av Sametingets arbeid med utdanningsaker

Samisk utdanningsråds sekretariat opprettes fra 1. januar 2000 som en egen avdeling i Sametingets hovedadministrasjon. Fra samme dato opphører Samisk utdanningsråd som et rådgivende organ for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF). I forbindelse med overføringen av Samisk utdanningsråd til Sametinget, er det i KUF's budsjett avsatt midler til Sametingets disposisjon til utdanningsformål, jf. sak 44/99.

Det er nedsatt en administrativt sammensatt gruppe bestående av representanter fra departementet, Samisk utdanningsråd og Sametinget, som skal vurdere det praktiske innholdet og gjennomføringen av overføringen til Sametinget. Samtidig gjøres nødvendige beregninger

Sign: EKN

med hensyn til økonomiske og personellmessige ressurser som bør følge med til Sametinget. Arbeidet så langt har vært konsentrert om det praktiske vedrørende overføringen, det vil si det budsjettekniske og forholdene for de ansatte. Det gjenstår arbeide vedrørende oppgavefordeling og ansvarsfordeling mellom aktuelle aktører.

2.6.2 Forskrift til opplæringsloven

Sametinget har avgitt høringsuttalelse til forskrift til opplæringsloven. Ved behandling av forskriftene til opplæringsloven, har tinget krevd at departementet igangsetter en prosess for utvidelse av området «samisk distrikt» (jf. opplæringslovens § 6-1 «- samisk distrikt: 1) det samiske forvaltningsområdet etter § 3-1 i samelova, 2) andre kommunar eller delar av kommunar etter forskrifter gitt av Kongen i statsråd etter at Sametinget og dei kommunane spørsmålet gjeld, har fått uttale seg.)). Kravet er stilt på bakgrunn av vanskene elever har til å få undervisning på samisk fordi retten til opplæring på samisk er knyttet til opplæringslovens «samisk distrikt». Det samme forholdet gjelder for adgangen til å få opplæring etter L-97 Samisk. Det vil dermed si at det utenfor forvaltningsområdet for samisk språk må være minst ti elever i en kommune som ønsker opplæring på samisk. Retten til slik opplæring opprettholdes så lenge det er minst 6 elever igjen i gruppa. Departementet fulgte ikke opp Sametingets krav i uttalelsen til forskrift til opplæringsloven.

Etter at foreldreforeninga for samiskundervisningen i Skånland i brev av 19.04.99, ba Sametinget ta initiativ til at Skånland kommune blir definert som samisk distrikt etter opplæringslovens §6-1, tok Sametinget i brev av 25.05.99 dette opp med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Departementet svarer i brev av 27.10.99, til foreldreforeninga følgende: «Departementet ser behovet for å styrke samiskopplæringen utenfor samisk distrikt. I forslag til statsbudsjettet for 1999-2000 er det derfor satt av midler til samiskundervisning utenfor samisk distrikt fordelt av Statens utdanningskontor etter skjønn. Etter departementets vurdering vil dette kunne ivareta intensjonene bak søknaden om utviding av samisk distrikt. På denne bakgrunnen ser departementet på dette tidspunktet det ikke som aktuelt å reise spørsmål om utviding av samisk distrikt.»

2.6.3 Øvrige utdanningsspørsmål

Sametinget har overfor Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet gjort flere innspill med hensyn til kommunenes økonomi når det gjelder tospråklig opplæring og opplæring etter L-97 Samisk. Ved innføring av L-97 Samisk la departementet inn en økning i overføringene til kommunene som underviser etter læreplanen.

I kommunene der det opprettes private skoler arbeider KUF sammen med KRD for å kunne forlenge overgangsordninger for statlige tilskudd pr. elev, slik at bortfallet av inntekter ikke skal få en hurtig negativ virkning for kommunene der det opprettes slike skoler. Sametinget mener statlige tilskudd til kommuner med privatskoler opprettet med bakgrunn i at en ønsker å unngå samisk lærplan, L-97S, må opprettholdes på samme nivå som før opprettelse av slik privatskole.

Sametinget har bedt om at oppnevningmyndigheten for styret for statens samiske videregående skoler overføres tinget.

2.6.4 Situasjonen for de samiske tospråklige kommunene

Sametinget har med bekymring merket seg at det ikke er laget tilfredsstillende kompensasjonsordninger for de kommuner som har et tospråklig undervisningssystem. Dette medfører at disse kommunene har store ekstrautgifter på grunn av et lovpålagt tilbud, og i tillegg også ekstra kostnader til investeringer for å kunne gi et slikt tilbud.

Sign: SS / EKN

Til tross for at sentrale myndigheter gjentatte ganger er blitt gjort oppmerksom på dette, er mange av disse kommunenes økonomi blitt sterkt forverret.

Til dette kommer at flere av i tillegg er svært store i areal med en spredt befolkning som gjør dem ekstra dyre i drift - et forhold som heller ikke fanges opp av det generelle inntektsoverføringssystemet i tilstrekkelig grad.

Sametinget forventer at sentrale myndigheter nå ser sitt ansvar og sørger for at likestillingen av samisk og norsk språk og kultur, ikke skal belaste kommunenes anstrengte økonomi ytterligere, og at staten tilfører disse kommunene overføringer som dekker utgiftene med tospråklighet fullt ut.

2.7 Samisk forskning

Sametinget har i arbeidet med vilkårene for samisk forskning sett behovet for en klarere satsning innenfor flere områder. Det er fremmet ulike initiativ gjennom samarbeidet med Norges forskningsråd, bl.a. behovet for en avklaring av ansvaret for finansiering av samisk forskning, samt behovet for å stimulere rekrutteringen av forskere.

Sametinget mener det er behov for en samisk forskningspolitikk og forskningspolitiske styringsorganer som kan ivareta det samiske samfunnets behov for innflytelse på samisk forskning. Tinget ser et åpenbart behov for å institusjonalisere styringen av samisk forskning og å ansvarliggjøre et samisk organ. Sametingets primære og langsiktige målsetting er derfor at det etableres et *nordisk samisk forskningsråd* som omfatter hele det samiske bosettingsområdet. Slik vil Sametingene i Sverige, Finland og Norge i fellesskap ha et overordnet ansvar for utformingen av en helhetlig samisk forskningspolitikk. Forøvrig vises det til 2.11.2 i denne meldingen om forskning innen samisk helse.

Sametinget vil understreke at opprettelsen av et samisk forskningsråd ikke må frita det eksisterende forskningssystemet for det ansvaret det har for samisk forskning. Det er derfor positivt at Norges forskningsråd i løpet av 2000 vil legge frem en handlingsplan for samisk forskning, som skal gi retningslinjer for forskningsrådets satsing på samisk forskning i årene fremover.

Sametinget vil i den forbindelse understreke at det er behov for at samiske interesser og kompetanse er tilstrekkelig representert i forskningsrådets organer. Det er også behov for videre oppbygging av kompetanse innenfor samisk forskning, og institusjonene må selv ta aktivt ansvar for rekruttering til feltet, f.eks. gjennom øremerkede midler til stipendiatstillinger og vitenskapelige stillinger.

2.8 Sametingets regionalpolitiske arbeid

Sametinget vedtok i sak 46/99 at tingets regionalpolitiske virksomhet må styrkes ved bl.a. å prioritere arbeidet i Regjeringens Nord-norgeutvalg (RNNU) og Utviklingsforumet for Indre Finnmark. RNNU ledes av statsministeren og består i tillegg av en rekke statsråder, fylkesordførerne i LU-området og sametingspresidenten. Utviklingsforumet ledes av fylkesordføreren i Finnmark og består i tillegg av sametingspresidenten og ordførerne i kommunene Guovdageaidnu, Kárášjohka, Porsángu og Deatnu.

I RNNU er det avholdt to møter i 1999 hvor temaene har vært:

- Landbruk, med fokus på fremleggelsen av den nye stortingsmeldingen om landbruk
- Fiskeri, med fokus på støtteordninger for flåtefornyelse og havneutbygging (jf. punkt 2.2.2)

Sign: SS / EKN

- Transport og kompetansebærende infrastruktur, med fokus på Nasjonal Transportplan som omfatter hele sektoren knyttet til vei-, bane-, luft- og sjøvertskommunikasjoner. Innenfor IKT-sektoren har spørsmål vedrørende fysisk tilrettelegging av et bredbåndnett i nord blitt prioritert. I de samiske områdene, og spesielt i Finnmark, vil det være umulig å få til et tilfredsstillende tilbud på kommersielt grunnlag. Staten må ta ansvaret for den digitale allemannsretten.

Sametingets arbeid i utvalget har vært å søke å ivareta det samiske perspektivet på de sakene som behandles. Sametinget og fylkeskommunene har satt fokus på å styrke det regionalpolitiske handlingsrommet hvor prosedyrer og rutiner for den nasjonale politikken bedre tilpasses målene på regionalt nivå. Samtidig er det saksområder der fylkeskommunene og Sametinget kan ha ulike interesser.

Utviklingsforumet for Indre Finnmark har avholdt fire møter. De sakene som har vært drøftet er forumets rolle og strategier, slakterstrukturen i Finnmark, import av rein, helse- og sosialspørsmål, interkommunalt samarbeid i indre Finnmark, Forsvarets stilling i Porsanger, Regionalt utviklingsprogram for indre Finnmark, kompetanse- og næringsutvikling, og informasjonsteknologi og infrastruktur.

Sametinget har også vedtatt å søke medlemskap for Sametinget i Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag.

2.9 Bruk og forvaltning av skjelettmaterialiet ved Anatomisk institutt

Kollegiet ved Universitet i Oslo nedsatte i 1997 et utvalg for vurdering av retningslinjer for bruk og forvaltning av skjelettmaterialiet ved Anatomisk institutt. I april 1998 avga utvalget sin innstilling med forslag til retningslinjer for bruk og forvaltning av skjelettmaterialie. I sak 11/99 ga Sametinget sin høringsuttalelse til utvalgets innstilling.

Sametinget støttet den enstemmige innstillingen med de foreslåtte retningslinjene for forvaltning av skjelettmaterialiet ved Anatomisk institutt. Det akademiske kollegium ved Universitetet i Oslo vedtok retningslinjene og ga en relevant og klar begrunnelse for at Sametinget skal ha en avgjørende råderett over den samiske del av samlingen. Sametinget vil understreke det helt fundamentale i at Sametinget som et representativt organ for det samiske folk i Norge har den endelige rådighet over egne forfedres levninger. Sametinget er av den oppfatning at det må foretas en gjennomgang og utskillelse av den samiske delen av skjelettsamlingen ved Anatomisk institutt. Sametinget har understreket betydningen av at dette arbeidet utføres ihht de tilrådingene Sametinget har gitt.

2.10 Samlet plan for samiske kulturhus - Ny prioritering

Sametinget vedtok i 1996, i sak 23/96 en samlet plan for samiske kulturhus. Sametinget fikk lite gjennomslag hos sentrale myndigheter for tingets forslag i planen. Foruten målsettingen om at eksisterende institusjoner skal sikres driftsfinansiering før nye prosjekter igangsettes, avviste Regjering og Storting Sametingets modell for funksjonfordeling og drifts- og investeringsfinansiering av samisk kulturhus, jf. St. meld. nr. 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk, kap. 12.6, og Inst. S Nr 145 (1997-98). Dette førte til behov for å gjennomgå vedtaket fra 1996 på nytt og vedta ny prioritering.

Sametinget går i sak 21/99 bort fra sin kategorisering av samiske kulturhus gjort i sak 23/96. Beaivváš Sámi Teáhter, Sámi Vuorká-Dávvirat (SVD) m/kunstavdeling og Sámi sierra-bibliotekha innehar nasjonal status. De øvrige institusjonene er ikke kategorisert. For disse vil det være innholdet og behovet som er avgjørende for prioritering mht finansiering, både drift og investeringer.

Sign: SS / EKN

For Sametinget er det viktig at arenaer for kultur- og språkutøvelse opprettes som et ledd i styrking av samisk språk og kultur. Prosjekter som bygger sin virksomhet rundt målsettingen om å bevare og utvikle samisk språk og kultur, må også være de som etter statens forpliktelser må finansieres med statlige midler. Men også fylkeskommunene og kommunene har ansvar både i investeringsfasen og ved drift.

Hovedprinsippet i Sametingets vedtak er at de seks prioriterte eksisterende samiske kulturinstitusjoner med utgangspunkt i dagens virksomhet, skal sikres tilfredsstillende driftsfinansiering før nye investeringer foretas; Saemien Sijte, Várjjat Sámi Musea, Ája samisk senter, Sijti Jarnge, Sámi Dáiddaguovddáš og Várdobáiki. På investeringsiden har Sametinget prioritert utbygging av to samiske kulturinstitusjoner; Ája samisk senter i Kåfjord og deretter Várdobáiki i Sør-Troms og Ofoten.

Sametinget ønsker ikke at nye initiativ skal være umulige å gjennomføre på grunn av prioriteringer gjort av tinget, og fastsetter derfor at prosjekter som har *sikret driftsfinansiering* og ellers er *realistiske og realiserbare*, fortløpende anbefales av Sametinget for investering, bl.a. gjennom tingets årlige forslag til statsbudsjett. Investeringer av mindre prosjekter skal kunne gjennomføres via eventuelle andre finansieringsordninger.

Sametinget har gjennom egne vedtak, 40/96 og 20/98, gitt spesiell prioritet til Østsamisk museumsanlegg i Neiden samisk tusenårssted og til Sámiid -Vuorkká Dávvirat avdeling for kunst inkl. Saviomuseet. Disse to prosjektene holdes derfor utenfor prioriteringslisten og søkes realisert så fort som mulig.

2.11 Helse- og sosialsaker

2.11.1 Oppfølging av plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkningen

I 1999 ble det tildelt prosjektmidler i underkant av kr 3.7 mill. for oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge. De fleste prosjektene handlet om oppbygging av flerkulturell kompetanse hos helse- og sosialpersonell. I november holdt Sametinget i samarbeid med Samisk høgskole, oppfølgingsseminar for prosjektene som har fått tildelt midler.

Verdens helseorganisasjon (WHO) og Verdens miljøprogram (UNEP) startet i 1999 et samarbeid om å kartlegge miljø og helseproblemer i Arktisk region. Det skal utarbeides et program med fokus på urfolks helse og miljø i Arktisk, og Sametinget har signalisert at dette arbeidet bør starte i samiske områder. Regjeringen har opplyst om at Sametinget vil bli trukket aktivt med i dette arbeidet.

I 1999 hadde WHO sin første konsultasjon med urfolk i Geneve, hvor Sametinget deltok i den norske delegasjonen. Arbeidet vil bli fulgt opp av Sametinget.

I forbindelse med tildeling av midler til oppfølging av NOU 1995:6 prioriterte Sametinget i sak 43/99 fem satsingsområder for år 2000. I satsingsområdene har Sametinget vektlagt arbeidet med utredning, prosjektarbeid og metodeutvikling, for dermed å utvikle den samiske dimensjonen i det faglige arbeidet som utføres for samiske brukere i helse- og sosialtjenesten.

Sametinget har hatt et konstruktivt samarbeid med Sosial- og helsedepartementet (SHD) i oppfølgingen av helse- og sosialplanen. SHD har forøvrig utarbeidet handlingsplan for oppfølging av NOU 1995:6, som er sendt på høring og som Sametinget skal ta stilling til i år 2000.

Sign: SS / EKN

Sametinget forventer at ordinære forskningsmidler prioriteres til forskning som ivaretar det samiske perspektivet i utviklingen av en helse- og sosialtjeneste tilpasset samiske brukere.

2.11.2 Høringsuttaler

Sametinget har i sak R 68/99 avgitt høringsuttalelse om *samisk helseforskning*, et forprosjekt der forslaget er å danne en egen forskningsenhet om samisk helse. Den overordnede målsettingen med helseforskning og undervisning om samiske helseforhold er å øke kvaliteten på helse- og sosialtjenesten til den samiske befolkningen, og dermed gjøre tjenester innen helse- og sosialsektoren likeverdig for den norske og den samiske befolkningen. Det er stort behov for forskning innenfor de ulike fagfelt i det samiske samfunnet. Forskning innenfor samisk helse og sosial forhold bør være et av hovedsatsingsområdene i Sosial- og helsedepartementets handlingsplan for oppfølging av NOU 1995:6.

Sametinget er positiv til at det dannes en egen forskningsavdeling for samisk helseforskning ved Universitetet i Tromsø (UiTø). Sametinget har forventninger om at avdeling for Samisk helseforskning blir opprettet i løpet av år 2000 og plassert i Karasjok med administrativt tilknytning til Universitetet i Tromsø.

Sametinget har i brev av 08.09.99 avgitt høringsuttalelse til *NOU 1999:13 Kvinnens helse i Norge*. Sametinget mener det er stort behov for systematisering av kunnskap, samt utredning og forskning på samiske kvinners helseforhold. For å få igangsatt arbeidet med utredning og forskning om samiske kvinners helseforhold, mener Sametinget at det må avsettes midler til formålet. Sametinget ber om å få igangsatt arbeidet med utredning og forskning om samiske kvinners helseforhold.

2.12 Handlingsplan for likestilling med fokus på kvinners stilling

Sametinget vedtok i sak 24/99 en handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling. Likestilling og kvinnepolitiske spørsmål er en sentral utfordring for det samiske samfunnet. Det er derfor viktig at Sametinget er oppdatert på dette området og bruker nødvendige ressurser på arbeidet. Da likestilling og kvinnepolitiske spørsmål er svært omfattende og strekker seg over flere sektorer er det behov for å prioritere hva som skal settes på dagsorden i de nærmeste årene, og hva som bør ses i et mer langsiktig perspektiv.

Handlingsplanen er delt inn i fem deler. Første del omhandler bakgrunnen for planen, planprosessen og forholdet til andre planer. Del to gir en kortfattet fremstilling av likestilling som et tverrsektorielt politikkområde, Samisk kvinneprojekt og en beskrivelse av samarbeid med aktører utenfor Sametinget. Del tre omtaler hovedmål og utfordringer, mens del fire beskriver innsatsområder, mål og tiltak for likestillingsarbeidet i Sametinget for perioden 1999 - 2001. Siste del omtaler økonomiske og administrative konsekvenser.

Sametinget har opprettet en fast stilling som skal følge opp arbeidet med handlingsplanen.

2.13 Domstolene i første instans

Sametinget har i sak 48/99 avgitt sin høringsuttalelse til NOU 1999:22 Domstolene i første instans.

Sametinget er glad for at Strukturutvalget har vurdert behovet for en ny domstol i Indre Finnmark ut fra hensynet til å ivareta samiske interesser på dette område, og støtter derfor utvalgets forslag om at det etableres en domstol i Indre Finnmark, bl.a ut fra de generelle bestemmelser om rett til bruk av samisk språk, både i offentlig forvaltning og i rettsvesenet. Domstolen må plasseres innenfor språkforvaltningsområdet i Indre Finnmark. Sametinget vil senere komme tilbake til spørsmålet om hvor den nye domstolen geografisk skal plasseres.

Sign: S.S. / EKN

Sametinget støtter også utvalgets oppfatning om at Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms legges ned, og at de oppgavene den har legges til de ordinære domstolene.

2.14 Domstolene i samfunnet

Sametinget har i sak 47/99 avgitt høringsuttalelse til NOU 1999:19 Domstolene i samfunnet.

Sametinget er positiv til at domstolkommisjonen i sitt arbeid har vektlagt det samiske perspektiv og kommet med klare signaler i forhold til dette.

Sametinget støtter også forslaget fra Domstolkommisjonens flertall om en mer frittstående domstoladministrasjon med eget styre. Dette forslaget understreker domstolenes uavhengige stilling, noe som også er vesentlig for det samiske samfunnets tillit til domstolene. Sametinget ber om å få oppnevne to representanter til styret for domstoladministrasjonen. En slik representasjon vil være vesentlig for det samiske samfunnets tillit til domstolene.

Sametinget er positiv til en egen domstol for Indre Finnmark, men vil likevel etterspørre konkrete tiltak i områder som faller utenfor det som vil bli et eventuelt område for en domstol i Indre Finnmark. Sametinget mener derfor at det bør utredes om og eventuelt hvordan en egen domstol for indre Finnmark kan utvikles til å kunne dekke større deler av det samiske bosettingsområdet.

2.15 Barne- og ungdomssaker

Sametingets barne- og ungdomsprosjekt er midt i gjennomføringsfasen. Det er utarbeidet en prosjektbeskrivelse der det er foreslått følgende tematiske innsatsområder: Sametingets integreringspolitikk, kultur og næring. I tillegg er det valgt ut noen geografiske områder, som spesielle innsatsområder for prosjektet. Området omfattes av kommunene Sør Varanger, Lavangen, Røros og Oslo. I arbeidet med oppfølging av de definerte innsatsområdene er det i 1999 bl.a. avholdt møter med 2 av de 4 nevnte kommunene.

Sametinget vil gjennomføre spesielle tiltak rettet mot barn og unge, og har derfor prioritert tiltak for barn og unge ved behandlingen av budsjettet for 1999. Prioriteringen er fulgt opp av ved at det gjennom Sametingets ulike tilskuddsordninger er prioritert tiltak som støtter opp om målsettingen i tingets barne- og ungdoms prosjekt.

2.16 Vasskraftutbygging

Vasskraftutbygging i Nordland

Sametinget mener at alle konsekvenser for miljø og samfunn skal kartlegges før det gis tillatelse til videre vasskraftutbygging i kommunene Beiarn, Rana, Skjerstad og Gildeskål, slik at man er sikker på at utbyggingen ikke gjør ubotelig skade på samfunn og miljø. Dette er viktig med tanke på det samiske samfunn generelt og samiske kulturminner og samiske næringer spesielt. Sametinget mener det er nødvendig å foreta nye konsekvensutredninger som er i tråd med de nye bestemmelsene i plan- og bygningsloven.

Lødøljaoverføringen

Sametinget mener det er meget beklagelig at beslutningen om å flytte prosjektet Lødøljaoverføringen fra kategori II til I har skjedd uten at viktige samiske interesser er hørt. Sametinget anmoder om at man i fremtiden også innhenter Sametingets syn i saker som berører samene, og at Sametinget blir satt opp som fast høringsinstans ved overføring fra kategori II (kan ikke konsesjonsbehandles) til kategori I (omfatter prosjekter som kan konsesjonsbehandles straks) i Samlet plan for vassdrag.

Sign: SS / EKN

Sametinget legger vekt på at samiske næringer, kultur og samfunnsforhold skal vurderes i alle saker der det er snakk om inngrep i samiske områder. I verne- og utbyggingssaker skal det i vurderingen spesielt vektlegges hvilke konsekvenser eventuelle utbyggingstiltak vil medføre for det samiske samfunnet som helhet.

En realisering av Lødøljautbyggingen vil innebære store negative konsekvenser for reindriften og dermed også for den samiske kulturen i området. Sametinget krever en utvidet konsekvensutredning for samiske samfunnsinteresser. Dette omfatter bl.a. sosiokulturelle, helsemessige og næringsmessige utredninger som setter alle naturinngrep og tap av beiteområder ellers, i en helhetlig sammenheng.

2.17 Annet

2.17.1 Forslag til fredning av Skoltebyen i Neiden

Sametinget støtter forslaget om fredning av skoltebyen i Neiden, Sør-Varanger kommune, som kulturmiljø etter kulturminnelovens § 20. Forslaget er usedvanlig godt begrunnet både faglig, kulturpolitisk og etisk. De foreslåtte fredningsbestemmelsene synes veloverveid, klare og presise, og vil danne et godt og forutsigbart grunnlag for en framtidig bruk og forvaltning av området.

Ved siden av at fredningen av Skoltebyen ivaretar de historiske, kulturelle, religiøse og landskapsmessige verdier i området, er det viktig at fredningen ses i en klar sammenheng med østsamisk kulturvern og formidling.

Østsamenes spesielle historie i statsrettslig, religiøs, språklig og kulturell sammenheng krever et særlig statlig engasjement omkring de østsamiske kulturvernoppgavene. Ansvarlige myndigheter må være villig til å strekke seg så langt som overhodet mulig i arbeidet for å bevare, styrke og videreutvikle østsamisk kultur. Fredningen av Skoltebyen i Neiden må ses på som ett av flere viktige elementer i dette arbeidet, og må settes i en nødvendig sammenheng med en permanent realisering av et østsamisk museum i Neiden. Sametinget ser det som nødvendig at fredningsforslaget følges opp og at forslaget legges frem for Kongen i statsråd så snart som mulig.

2.17.2 Østsamisk museumsanlegg

Sametinget vedtok i 1998 Østsamisk museumsanlegg/kultursenter som samisk tusenårssted. For å komme i gang med arbeidet for den samiske tusenårsmarkeringen ble Østsamisk museum etablert i Neiden for en interimperiode fra 12. juli 1999 og ut året. Østsamisk museum er en avdeling av Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger, og for 1999 finansiert med støtte fra Sametinget, Sør-Varanger kommune og Kommunal- og regionaldepartementet. For å realisere prosjektet behøves det konkret bevilgning over statsbudsjettet.

Sametinget viser til budsjettproposisjonene for 1999 og 2000 hvor det fremkommer at Regjeringen skal henholdsvis utrede og bearbeide planene for samisk tusenårssted til neste års statsbudsjett. Tinget vil også vise til Innst. S. nr. 246 og Budsjett-innst. S. nr 2 - 1999-2000 fra Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen hvor det forutsettes etablert et samisk tusenårssted med byggestart i 2001 og en fremdrift som sikrer ferdigstilling før 2005.

2.17.3 Interregprosjektet Norgesfararleden og Harvasstua i Hattfjelldal kommune

Sametinget betrakter dette som en meget viktig sak for de sørsamiske interessene i området. Harvasdalen er et sentralt område for reindriftssamene både på norsk og svensk side.

Sign: SS / EKN

Sametinget har understreket de kulturminnevernmessige sidene ved bygningene. Harvasstua er tett knyttet til reindriftssamers bruk av områdene på norsk og svensk side, og inngår i en viktig kulturhistorisk sammenheng. På bakgrunn av kulturminnevern hensyn har Sametinget bedt om at en eventuell avhending av Harvasstua ikke foretas før Riksantikvaren er varslet og har gitt sin vurdering av bygningenes verneverdi.

Beslutningen om hva som skal skje med Harvasstua i framtiden har derfor stor interesse både fra en reindriftssamisk, historisk og kulturminnefaglig synsvinkel.

Sametinget vil understreke at en avgjørelse om Harvasstuas framtid må inneholde en løsning som er akseptabel for den sørsamiske reindriften på norsk og svensk side i området slik at sørsamisk kultur og næring ikke blir skadelidende. Sametinget ved Samisk kulturminneråd må være med på å vurdere den fremtidige bruken av Harvasstua i Hattfjelldal kommune.

2.17.4 Hálkavárri og Porsangermoen skytefelt

Sametinget mener det er viktig at Forsvaret og reindriften har en avtale om bruken av Hálkavárri/Porsangermoen skytefelt. Hálkavárri/Porsangermoen skytefelt er et sentralt område for reindriften, og reindriften er en sentral samisk næring og en viktig samisk kulturbærer som er beskyttet både gjennom nasjonale og internasjonale regler.

En av de sentrale rettslige forutsetninger som er lagt til grunn for statens politikk overfor samene, er vern av det materielle kulturgrunnlaget. En meget viktig forutsetning for at dette skal være en realitet, er at reindriftsnæringen og dens områder ikke stadig taper arealer til andre interesser.

På starten av 1980-tallet ble det inngått et avtaleskjønn mellom forsvaret og de impliserte reindriftsutøverne. Avtalen gikk ut i 1996, og det har siden ikke vært noen avtale mellom partene. Reindriften er nå kommet i en meget vanskelig situasjon, ikke minst fordi man ikke har noen avtale med forsvaret, noe som medfører at man ikke lenger har innflytelse på situasjonen i området.

Et annet forhold er at forsvaret, slik Sametinget kjenner saken, ikke lenger har noen festekontrakt til området. Den utløp i 1996, samtidig med avtalen mellom reindriftsutøverne og forsvaret.

Derfor har Sametinget tatt opp saken med forsvarsministeren, slik at forhandlinger om en avtale kan fortsette mellom forsvaret og reindriften.

2.17.5 Sammenlåing av Mauken og Blåtind skytefelt

Sammenbindingen av Mauken og Blåtind skytefelt er en svært alvorlig trussel mot samisk kultur. Sametinget har derfor siden 1990 gitt flere uttalelser i forbindelse med planene om sammenbinding. Ved flere anledninger har tinget påpekt viktigheten av at det foretas konsekvensutredninger som er faglig holdbare når det gjelder konsekvensene for den samiske kulturen generelt i området, og spesielt for reindriften og samiske kulturminner. Sametingsrådet har tatt opp saken igjen i sak R 107/99.

En av forutsetningene for Stortingets vedtak av 8. april 1997 om å slå sammen skytefeltene var at reindriften skulle kunne overleve i området. Dette skulle den vedlagte tiltaksplanen for reindriften som fulgte St.prp. nr.85 (1995-96) Om sammenbinding og utvidelese av Mauken og Blåtind skyte- og øvingsfelter i Indre Troms, garantere. Under Stortingets behandling ble det også understreket at tiltaksplanen skulle være garantien for at sammenbindingen ikke er i

Sign: / EKN

strid med samiske rettigheter, herunder bestemmelsene i ILO-konvensjon nr 169 om urfolks rettigheter.

I den siste tiden er det dokumentert at tiltaksplanen som er utarbeidet av Forsvaret ikke kan garantere for en framtidig bærekraftig reindrift i området. Det hevdes også med stor tyngde at ingen reindrifsfaglige miljøer har deltatt i utarbeidelsen av tiltaksplanen, og at den dermed er utarbeidet på et svært tynt faglig grunnlag. Tiltakene som er utformet bygger på mangelfulle og feilaktige oppfatninger av reindriften i området. Heller ikke Landbruksdepartementets egen seksjon for reindrift skal etter sigende ha deltatt i arbeidet.

Med de manglende reindrifsfaglige vurderingene i saken og den ufullstendige tiltaksplanen, vil sammenbindingen av skytefeltene være et stort inngrep overfor reindriftssamene i området, og overfor samiske rettigheter generelt. Saken er også i strid med bestemmelsene i ILO-konvensjon nr 169.

Sametinget krever derfor at Landbruksdepartementets godkjenning av tiltaksplanen trekkes tilbake og at det reindrifsfaglige grunnlaget vurderes på nytt. Tinget krever også at det ikke foretas ekspropriasjon av reindriften rettigheter i området, samt at Forsvaret ikke innvilges forhåndstiltredelse før saken er rettslig belyst.

3. Sametingets fagpolitiske og forvaltningsmessige oppgaver

3.1 Fordeling av tilskudd

Sametinget har gjennom en årrekke overtatt stadig nye forvaltningsoppgaver. De fleste av disse oppgavene er overtatt fra andre, og representerer i så måte ikke nye tiltak. Like fullt har denne prosessen resultert i et stadig utvidet ansvarsområde for Sametinget.

I 1999 forvaltet Sametinget følgende tilskuddsordninger:

Tilskuddsordning	Tilskuddsorgan	Beløp 1999 (i 1000 kr)
Samisk utviklingsfond	Samisk næringsråd	24 097
Tilskudd til samisk husflid	Samisk næringsråd	3 600
Samisk kulturfond	Samisk kulturråd	9 125
Tilskudd til samisk forlagsdrift	Samisk kulturråd	1 500
Tilskudd til samiske kulturhus	Samisk kulturråd	2 843
Tilskudd til samiske kulturorg.	Samisk kulturråd	1 333
Tospråklighetstilskudd til komm./fylker	Samisk språkråd	16 650
Utdanningsstipend til samisk ungdom	Samisk språkråd	850
Språkprosj. i h.h.t. språkplaner	Samisk språkråd	2 956
Tilskudd til samiske kulturminner	Samisk kulturminneråd	600
Tilskudd til samiske hovedorg.	Sametingsrådet	2 600
Tilskudd til politiske grupper i Sametinget	Sametingsrådet	1 300
Til Sametingsrådets disposisjon	Sametingsrådet	147
Oppfølging av helse- og sosialplan	Sametingsrådet	4 400
Sum		72 001

De ulike ordningene forvaltes etter egne retningslinjer fastsatt av Sametinget.

Sign: SS / EKN

Det nye økonomireglementet som ble iverksatt fra 01.01.99 fastslår at man skal legge større vekt på en mål- og resultatstyring i økonomiforvaltningen. Sametinget har i 1999 kommet et stykke på vei i dette arbeidet, men denne prosessen er langt fra ferdig.

Det som gjenstår er å aktivisere denne informasjonen i et mer helhetlig system hvor bruk av eksterne datakilder vil stå sentralt. I den fasen Sametinget er i nå er grunnlaget lagt for et godt bilde av den faktiske virkemiddelbruken. Mangelen på samordnet statistikk og måltall på den samiske samfunnsutviklingen er imidlertid en utfordring som må løses, for at mål- og resultatstyring skal få en faglig forsvarlig forankring.

Sametinget deltar i et prosjekt ledet av Nordisk Samisk Institutt med formålet å etablere en samisk samfunnsvitenskapelig database. Med i dette prosjektet er både SSB (statistisk sentralbyrå), NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datateneste), Universitetet i Tromsø og Samisk høyskole. Dette arbeidet er svært viktig og vil forhåpentligvis danne grunnlaget for en mer aktiv samisk samfunnsplanlegging.

3.2 Forvaltnings- og fagpolitiske oppgaver i Sametingets underliggende råd

3.2.1 Samisk kulturminnevern

Samisk kulturminneråd er et fagråd i sametingssystemet. Sametinget har den politiske styring samt arbeidsgiveransvar. Miljøverndepartementet (MD) ved Riksantikvaren har det overordnede fagansvar. Samisk kulturminneråd er av MD delegert myndighet og pålagt å forestå forvaltningen av samiske kulturminner i henhold til Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner. Samisk kulturminneråd ivaretar også kulturminnehensyn i plan- og byggesaker etter Lov av 14. juni 1985 nr. 77 plan- og bygningsloven.

Samisk kulturminneråds oppgave er å bidra til at den miljømessige kulturarven blir vernet, dokumentert og vedlikeholdt på en best mulig måte. Samisk kulturminneråd gir, som ivaretager av samiske kulturminneinteresser i plan- og bygningsloven, høringsuttalelser til statlige verneplaner, fylkesplaner, kommunale arealplaner, reguleringsplaner, bebyggelsesplaner og enkelsoknader til konsekvensutredninger. Samisk kulturminneråd driver også veiledning i planspørsmål overfor kommunene, og har innsigelsesmyndighet overfor kommunenes arealplaner, reguleringsplaner og bebyggelsesplaner.

Samisk kulturminneråds virksomhet

Samisk kulturminneråd har ansvar for fordeling og utbetaling av de årlige tilskuddsmidlene til samiske kulturminneprosjekter. Tilskuddet gis til tiltak som ivaretar de overordnede kulturminnefaglige hensyn i arbeidet med samiske kulturminner og kulturmiljøer, samt samisk bygningsvern.

Med et tilskudd fra Miljøverndepartementet etablerte Samisk kulturminneråd i 1999 et Samisk knutepunkt for arbeidet med *Lokal Agenda 21*. Målsettingen for Sametingets arbeid med Lokal Agenda 21 er gjennom dialog med samiske lokalsamfunn, organisasjoner og myndigheter, og gjennom samordnet styring i Sametinget, å påvirke virksomhet og tiltak som leder mot en bærekraftig utvikling både kulturelt, miljømessig og økonomisk i samiske bruks- og bosettingsområder.

Samisk kulturminneråd har en koordinerende rolle i Sametinget for arbeidet med *Østsamisk museum i Neiden*. Arbeidet er nærmere beskrevet under pkt. 2.17.2.

Samisk kulturminneråd har også i 1999 hatt en del *internasjonale engasjement* som Norsk-Russisk kulturminnesamarbeid, Inter-regionalt registreringsprosjekt i sørsamisk område, UNESCO - norsk komité for verdens hukommelsekonvensjonen.

Sign: EKN

Samisk kulturminneråd hadde i 1999 totalt sett samme høye antall saker til behandling som i 1998. Antallet befaringsaker ligger på samme nivå som i 1998.

Fremtidige utfordringer

Samisk kulturminneråd står overfor flere store oppgaver og utfordringer i årene fremover. Det er fremdeles et sterkt behov for en administrativ styrking for at Samisk kulturminneråd skal fylle de oppgavene det er tillagt og de målsetningene det har satt seg. For 2000 vil hovedutfordringen være å videreutvikle og forbedre arbeidet innenfor de arbeidsområdene som allerede er igang.

3.2.2 Samiske kulturspørsmål

Samisk kulturråd er et fagråd i sametingssystemet, og forestår forvaltningsoppgaver på vegne av Sametinget. Rådet ivaretar også den fagpolitiske delen av kultursaker i sametingssystemet. Samisk kulturråd driver en informasjonsvirksomhet rettet mot ulike samiske grupper og geografiske områder, og har også informasjons- og samarbeidsstrategi i forhold til andre offentlige instanser.

Samisk kulturråd har et utstrakt samarbeid med andre offentlige organer, og kontakten med kommuner, fylkeskommuner og samiske organisasjoner anses som viktig.

Fagpolitisk arbeid

Samerådet nedsatte høsten 1997 en arbeidsgruppe som skulle se på mulighetene for felles kulturtiltak i hele Sápmi samt finansiering av tiltak. Samisk kulturråd var representert med ett medlem i arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen la frem sitt arbeid høsten 1999. Samisk kulturråd mener at arbeidsgruppens planforslag er en naturlig oppfølging og supplement til det pågående arbeidet med å formalisere samarbeidet med samiske saker på nordisk nivå. Det er behov for et bedre samarbeid i samiske saker på nordisk nivå, og Russland bør også knyttes til dette samarbeidet. I fremtiden vil Samisk parlamentarisk råd (SPR) være en naturlig instans for samordning av samiske kultursaker på nordisk nivå, og stå for en fremtidig organisering og finansiering av et felles samisk kulturfond og administreringen av dette.

Samisk kulturråds virksomhet

En grunnleggende tanke ved opprettelsen av *Samisk kulturfond* var at utviklingsmulighetene innenfor samisk kunst og kultur skulle sikres og videreutvikles på egne premisser. Innenfor de rammene kulturfondet disponerer legger Samisk kulturråd opp til å verne og vedlikeholde uttrykksformene i samisk kulturliv.

Gjennom Samisk kulturfond prøver man å tilrettelegge kulturtilbudene etter egne behov og ønsker. Mengden av oppgaver har økt i omfang og nye problemstillinger har blitt reist mens, de økonomiske rammene ikke har hatt en tilsvarende økning.

Antallet søknader øker. Den totale søknadssummen til fondet i 1999 var på omlag kr 17,8 mill. Det tilsvarer en økning på omlag kr 2,8 mill. i forhold til 1998. Fondets virkeområde er hele landet. Selv om bevilgningen til kulturfondet ble økt i 1999, er behovet på langt nær dekket. Dette skyldes at det over lang tid har vært et stort udekket behov. Det er nødvendig å styrke samisk kulturfond ytterligere i årene som kommer. Alle typer kulturtiltak trenger økt støtte.

Støtten til samisk forlagsdrift har som formål å sikre en jevn produksjon av samisk litteratur, samt å sikre en effektiv markedsføring og distribusjon. De overordnede rammebetingelsene gis gjennom retningslinjene for støtteordningen, og gjennom Sametingets årlige budsjettvedtak og årsmelding.

Sign: SS / EKN

I Sametingets budsjett for 1999 ble det over kap. 0540, post 52.4 bevilget kr. 1 333 000,- til samiske kulturorganisasjoner. Denne bevilgningen er fordelt til samiske kulturorganisasjoner, samisk idrettsforbund og til organisasjoner som ikke kommer inn under tilskuddsordningen til samiske hovedorganisasjoner.

Rammebetingelsene for støtte til samiske kulturhus/institusjoner blir fastsatt i Sametingets årlige budsjettvedtak, samt årsmelding. For å kunne opprettholde et minimum av aktiviteter og drift ved Samiske kulturhus/institusjoner har det vært nødvendig å bruke midler fra samisk kulturfond til dette formål. Sametinget betrakter dette som en nødløsning for 1999.

Formålet med tilskuddsordninger til Samiske barns oppvekstvilkår er å fremme samiske barns oppvekstvilkår gjennom tiltak som styrker og bevarer samisk språk og kultur. Disse midlene er også viktige virkemidler i Sametingets barne- og ungdomsprosjekt.

Fremtidige utfordringer

Samisk kulturråd registrerer mangelen på samiskspråklig litteratur for ungdom, spesielt litteratur skrevet av ungdom for ungdom, og mener derfor at det er viktig å sette fokus på dette. I den forbindelse vil det bli opprettet stipendordning, og rådet vil prioritere utgivelser av barne- og ungdomslitteratur.

De økonomiske rammene for samiske kulturinstitusjoner er ikke tilfredsstillende. Det vil være en utfordring for Sametinget å arbeide for en økning av driftsmidlene til samiske kulturhus/kulturinstitusjoner, slik at behovet blir dekket.

3.2.3 Samisk språk

Samisk språkråd er et fagråd i sametingssystemet, og har ansvaret for å utvikle og bevare samisk språk i Norge. Samisk språkråd er opprettet i medhold av Samelovens § 3-12 og dets oppgaver fremgår av samelovens språkregler. Oppgavene til Samisk språkråd er å verne om den kulturarv som samisk skriftspråk og talespråk representerer, arbeide for bevaring og styrking av samisk språk, utvikle samisk terminologi, fastsette skrivemåten av samiske ord og uttrykk innenfor rammene av de fastsatte nordiske samiske rettskrivningene, veilede og informere om samiske språkspørsmål, føre oversikt over kvalifiserte oversettere og tolker, samt fremme og delta i nasjonalt og nordisk samarbeid om samiske språkspørsmål.

Språkarbeid i lule- og sørsamiskområder

Sametinget har som målsetting at samisk språkarbeid skal styrkes og utvikles i alle språkregioner. Dette krever store ressurser. Samisk språkråds administrasjon mangler kompetanse i sør- og lulesamisk. Dette gir dårlige vilkår for utvikling av disse språkene. Det er stort behov for økonomiske midler til utvikling av samisk også utenfor nordsamisk område.

Utdanningsstipend for samisk ungdom

Samisk språkråd har fra 1997 hatt ansvaret for å dele ut stipend til samisk ungdom på videregående nivå. Antallet elever som har søkt på utdanningsstipend for samisk ungdom har økt (med ca. 60), og dermed har stipendandelen pr. elev blitt mindre. Stipendet har søkere over hele landet. Dersom stipendet skal ha den forventede effekten i forhold til formålet, bør rammen økes.

Språkbrukskartlegging

Samisk språkråd har i 1999 igangsatt et prosjekt med språkbrukskartlegging. Prosjektet går over to år. Kartlagt data skal brukes til dokumentasjon av språkets stilling i Norge. Prosjektet har egen styringsgruppe, og skal avsluttes i 2001.

Sign: EKN

Tilskudd til tospråklighet

Sametinget har gitt Samisk språkråd ansvar for fordeling av statlige midler til samisk tolketjeneste og tospråklighet. Det er stor pågang av søkere (§ 7.4), og i 1999 ble kun en fjerdedel av prosjektsøknadene innvilget. Prosjektmidlenes andel bør derfor økes, i og med at de prosjektsøknadene som ikke ble innvilget, synes å være viktige for utviklingen av det samisk språk.

Arbeid med terminologi

Samisk orddatabank er en orddatabase hvor samisk terminologi kontinuerlig registreres, og dette har stor betydning for revitalisering av samisk språk. Samisk språkråd skal også godkjenne terminologi og språklig granske lærebøker. Samisk språk har en kort tradisjon når det gjelder bruken av språket offisielt, samt forholdsvis kort skriftspråkstradisjon. Dette betyr at også kompetansen må utvikles i takt med utviklingen av språket generelt for å nå de mål som er satt for utviklingen av språket.

Fremtidige utfordringer

Samisk språkråd har hittil arbeidet mest med å fremme samisk språk i Samelovens forvaltningsområdet. For år 2000 blir en av utfordringene for Samisk språkråd å legge forholdene til rette slik at den lulesamiske og den sørsamiske befolkning får anledning til å utvikle og bruke sitt språk. I dag har ikke Samisk språkråd ikke kompetanse i lulesamisk eller sørsamisk, og har derfor ikke mulighet til å gi faglig bistand til de som ber om det.

3.3.4 Samiske nærings spørsmål

Samisk næringsråd er et fagråd i sametingssystemet i nærings saker. I tillegg til å forestå forvaltningsoppgaver på vegne av Sametinget, fungerer også Samisk næringsråd som fagpolitisk råd spesielt i saker som berører næringsliv- og sysselsettings spørsmål.

Samisk næringsråd driver et utstrakt samarbeid med andre offentlige finansieringsinstanser noe som krever ressurser for samordning og tilrettelegging. Rådet er også i sterkere grad en tidligere trukket inn i samarbeid med programmer og prosjekter som krever finansiell og faglig oppfølging. Saksvolumet for 1999 er nesten det samme som for 1998. Det har vært færre saker til rådet i forhold til 1998. Dette skyldes at administrasjonens fullmaktsgrense til å avgjøre søknader ble hevet.

Næringsutvikling og programarbeid

Samisk næringsråd mener det er viktig å delta i ulike samarbeidsfora for derigjennom å tilkjenne sin politikk og strategier på samfunnsområder hvor samisk perspektiv skal ivaretas. Samtidig gir det også muligheter til bedre samordning av virkemiddelbruk for oppfølging og gjennomføring av planer, programmer og tiltak. Samisk næringsråd har i 1999 vært aktivt med i samordning av virkemiddelbruken gjennom deltakelse i samarbeidsgrupper både nasjonalt og regionalt. Her kan nevnes Regjeringens Nord-Norge utvalg, Interreg-programmet, omstillingsarbeidet for Indre Finnmark og utviklingsprogram for Hellemafjorden.

Samisk utviklingsfond

Samisk utviklingsfond har til formål å fremme tiltak av særlig kulturell, sosial og økonomisk betydning for den samiske befolkningen og det samiske bosettingsområdet.

Fondets geografiske virkeområde er avgrenset til 20 kommuner i Finnmark, Troms, Nordland og den samiske befolkning på Senja og i Lenvik kommune og sørsameområdet.

Sign: SS / EKN

Næringskombinasjoner

Støtteordningen med næringskombinasjoner har som formål å sikre sysselsettingen og inntektsgrunnlaget for de som driver næringskombinasjoner. De som kombinerer duodji, utmarksnæring, fiske, jordbruk eller reindrift kan søke om driftsstøtte for slike kombinasjoner.

Duodji

Samisk næringsråd forvalter midler til organisasjonsstøtte, samt fondsmidler til produsentformål. Siktemålet er å utvikle duodji som næring. I tillegg er det en del kulturfaktorer som styrkes gjennom næringsutvikling.

Sametingets vedtak i sak 25/99 *Duodji - kultur, fag og næring* tar til ordet for å opprette et utviklingsprogram for duodji. Samisk næringsråd har ansvaret for å følge opp og iverksette programmet.

Programmet må være konkret og tiltaksrettet slik at det kan fungerer som operativt styringsverktøy for Samisk næringsråds forvaltning av støtteordningene. Arbeidet må komme i gang i løpet av høsten 2000.

I tillegg har Samisk næringsråd hatt forvaltningsansvar for de statlige midlene som er tilført Interreg II-programmene om det grenseoverskridende samarbeidet som ble avsluttet i 1999.

Agderrapporten

I rapporten «Ka kan æ få pæng ti?», som ble utarbeidet av Agderforskningen påpekes det at Samisk næringsråd ville vært tjent med en grundig analyse av næringslivet i de samiske områdene. Analysen bør for seg næringslivets tilpasningsmåter slik man at man kan få en bedre forståelse av virkemiddelbrukens virkning. Samisk næringsråd har ansvaret for å følge opp konklusjonene i rapporten, og vil gjennomføre en pilotstudie der en vil konsentrere seg om næringslivet i noen utvalgte kommuner.

Fremtidige utfordringer

Samisk næringsråd skal iverksette Sametingets vedtatte planverk gjennom de virkemidler rådet forvalter. For år 2000 vil en av utfordringen bli å jobbe videre med å utforme måter å måle virkemiddelbruken på, slik at man får en forståelse av hvordan virkemidlene treffer i forhold til målformuleringene.

4. Økonomiske og administrative utfordringer

4.1 Innledning

Sametinget har i 1999 fått overført sitt budsjett som en såkalt post 50-bevilgning. Dette betyr at Sametinget forvalter sine midler innenfor en ramme hvor tinget selv foretar prioriteringer. Sametinget må til en hver tid vurdere hvilke ordninger og virkemidler som skal videreføres, styrkes eller reduseres. Samtidig er det foretatt en endring i måten regjeringen behandler samiske saker på forbindelse med statsbudsjettet. På regjeringens budsjettkonferanser behandles samiske tiltak og bevilgninger samlet, og danner derfor et godt grunnlag for en mer helhetlig samepolitikk. Erfaringer etter første års drift med rammebudsjett er positive.

Nytt for 2000 er at Regjeringen også bevilger midler til Sametingets ramme over fagdepartementers budsjettkapitler. Dette er med på å ansvarliggjøre det enkelte fagdepartementet, samtidig som det gis som rammebevilgning til Sametinget. Denne formen er

Sign:SS...../EKN.....

spennende, og Sametinget vil løpende drøfte og samarbeide om budsjettoplegget med Regjering og Storting både hva gjelder form og innhold.

Sametinget har fremmet et krav om en forhandlingsmodell for arbeidet med samiske saker. Arbeidet med budsjett og nye behov, vil kunne være ett element som lett kan inngå som en del av et forhandlingsopplegg, der man gjennom reelle forhandlinger avdekker finansielle behov, ansvarsfordeling og kommer til enighet om rammene for budsjettene år for år. Et slikt system vil bedre dialogen og samarbeidet om de utfordringer man står overfor i samepolitikken.

Den samlede rammen som Sametinget disponerer i 2000, der Kommunal- og regionaldepartementet, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Kulturdepartementet og Miljøverndepartementet over ulike kapitler og poster har bidratt til Sametingets ramme, fremkommer i følgende oversikt:

			(i 1000 kr)		
Kap.	Post	Betegnelse	1999	2000	+/- 99/00
540	50	Sametinget	97.962	100.734	2.772
206	50	Sametinget, <i>Samisk utdanningsråd</i>	22.415	23.525	1.110
326	78	Samisk spesialbibliotek	1.882	3.535	1.653
1429	72.7	Tilskudd til samiske kulturminner	600	1.000	400
Sum ramme Sametinget			122.859	128.794	5.935

4.2 Behov for ressurser i år 2001

Nedenfor følger en tabell med foreslåtte tiltak i 2001 og begrunnelse for det enkelte forslag. Sametinget har i forslaget lagt til grunn at de ulike departementene disponerer midler til samiske formål. Eksisterende tiltak er foreslått videreført, og spørsmål om nye behov i 2001 vil bli tatt opp med det enkelte fagdepartementet med prioriterte tiltak for det enkelte departementet.

Kommunal- og regionaldepartementet

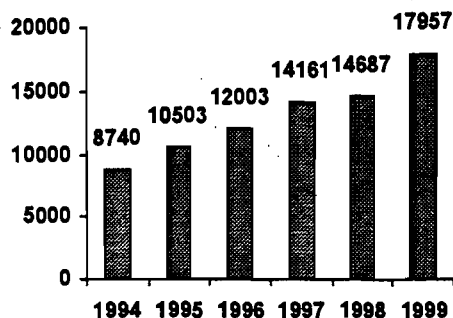
Prioriterte behov			(i 1000 kr)		
Kap	Post	Benevnelse	2000	Behov 2001	+/-
1	540 01	6 stillinger underliggende råd + samisk språknemnd	46.139	48.439	2.300
2	540 51	Samisk utviklingsfond	23.697	25.697	2.000
3	540 52	Samiske barn og unge	2.500	3.500	1.000
4	540 52	Samiske kulturhus, driftsstøtte	4.443	7.843	3.400
5	540 53	Samiske språksentre	0	2.600	2.600
6	540 01	Sametingets stedlige kontor Oslo	0	1.500	1.500
7	540 21	Utredningsoppdrag/planarbeid	0	2.000	2.000
8	540 53	Samisk språk - moderne teknologi	0	610	610
9	540 52	Samisk kulturfond	9.475	13.475	4.000
10	540 53	Rett til opplæring i samisk	0	1.000	1.000
11	540 52	Gába - kvinnemagasin	0	1.000	1.000
12	540 53	Samisk språkkampanje	0	1.000	1.000
13	540 52	Tilskudd til samiske forlag	1.500	4.000	2.500
14	540 01	4 stillinger til hovedadministrasjonen	46.139	48.139	2.000
Sum behov Kap. 540.50			100.734	127.644	26.910

6 stillinger underliggende råd + Samisk språknemnd

Sign: SS / EKN

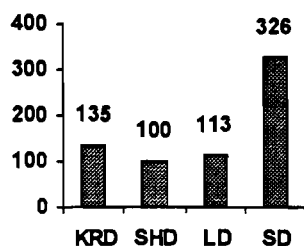
Den administrative delen av Sametinget er under et stadig økende press. Nye oppgaver og økende oppmerksomhet rundt Sametingets arbeid har ført til en økning i saks- og dokumentmengden. Sammenlignet med f.eks. departementene, er saks- og dokumentmengden betydelig, noe følgende figurer viser:

Antall dokumenter i perioden 1994-1999

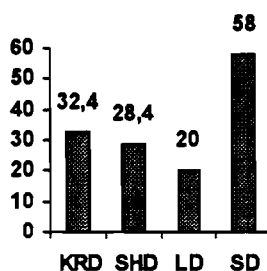

Fra perioden 1994 - 1999 har antallet dokumenter i Sametingssystemet økt betraktelig. Denne økningen viser en betydelig interesse for Sametingets arbeid, og representerer en betydelig utfordring for et relativt lite system. Tilsvarende tall for Landbruksdepartementet var i 1998 ca. 20.000 dokumenter.

Dokumenter pr. ansatt 1998

Saker pr. ansatt 1998

KRD- Kommunal- og regional departementet

SHD- Sosial- og Helsedepartementet

LD- Landbruksdepartementet

SD- Sámediggi - Sametinget

(For 1999 er antall dokumenter og saker økt til h.h.v. 399 og 80 pr. ansatt i Sametinget.)

Den veksten som Sametinget nå opplever i antall henvendelser og saker gjør at det er behov for en kraftig opprusting av det administrative apparatet. For 2000 vil det bli foretatt en styrking av hovedadministrasjonen, og fokus vil i 2001 rettes mot de underliggende råds administrasjoner.

Det å sikre en forsvarlig driftsbevilgning for Sametinget og de underliggende råd fra og med 2001 vil ha høyest prioritet innenfor den eksisterende rammen inkludert frigjorte investeringsmidler.

Det er et behov for minst 6 stillinger til Sametingets underliggende råd.

Samisk utviklingsfond

I forbindelse med Sametingets behandling av budsjettet for 2000, så Sametinget seg nødt til å sikre driften av samiske kulturhus som allerede er etablert. I en årrekke har Samisk kulturråd vært nødt til å yte årlig krisehjelp til kulturhusenes drift. Dette har vært med på å undergrave bruken av kulturfondets frie midler.

Samiske barn og ungdom

Samisk kulturråd vil for 2000 disponere kr 2,5 millioner innenfor rammen av kulturfondet til dekning av arbeid for samiske barn og ungdom.

Sign: EKN

Sametinget ønsket allerede i 2000 å styrke denne satsningen gjennom en økning på kr 2 mill., men det ble dessverre ikke rom for å øke den med mer enn halvparten.

Samiske kulturhus, driftsstøtte

Nåværende samiske kulturinstitusjoner har hatt svært vanskelige vilkår i en årrekke. Med henvisning til Sametingets prioritering i sak 21/99 Samlet plan for samiske kulturhus - ny prioritering, sak 47/98 Statsbudsjettet 2000, og Sametingets budsjettfordelingen for 2000, vil Sametinget igjen understreke viktigheten i at eksisterende kulturinstitusjoner sikres en levelig driftsfinansiering. Sametinget var for 200 nødt til å omdisponere midler fra samisk utviklingsfond til kulturhusene. I de fleste sammenhenger faller samiske kulturhus igjennom med hensyn til ordinære driftstilskuddsordninger. Samtidig er behovet for denne typen institusjoner i områder med relativt spredt samisk bosetning svært stor. For at de 6 etablerte kulturhusene som dekkes av ordningen skal kunne sikres en rimelig drift må Sametinget ta et større ansvar på finansieringssiden. Dette gjelder Ája, Várjjat Sámi Musea og Sámi Dáiddaguovddáš.

Tilskudd til samiske språksentre

Erfaringen viser at det i områder hvor det er opprettet språksentre, har arbeidet med å fremme språket lykkes bra. Slike språksentre burde etableres lokalt i områder hvor språket har dårlige betingelser. I tillegg ønskes en etablering av samisk orddatabank på sør- og lulesamisk.

Sametingets stedlige kontor i Oslo

Det må etableres et stedlig kontor i Oslo, for å ivareta Sametingets representasjons-/informasjons- og støttefunksjoner i Oslo.

Sametingets utredninger og planer

Sametinget har årlig en rekke prosjekter gående med utarbeiding av diverse planer for ulike politikkområder. De ulike planarbeidene er gjerne eksternfinansiert. Behovet for å finansiere slike planer/utredninger er stadig økende, og det er unødvendig arbeidskrevende og for tilfeldig å basere dette på eksterne midler. Det er derfor viktig og riktig å legge til grunn at Sametinget selv dekker slike behov innenfor egne rammer.

Samisk språk og moderne teknologi

Sametinget ønsker å sikre at samisk språk kan fungere og faktisk finnes tilgjengelig gjennom løsninger og tilbud også knyttet til nye teknologiske medier. I den sammenhengen er det ønskelig å etablere en ordning som kan sikre finansiering av slike prosjekter.

Samisk kulturfond

For å sikre en tilfredsstillende utvikling av Samisk kulturfond, foreslås det å øke bevilgningen til fondet.

Sametinget ønsker at Samisk kulturråd gjennom Samisk kulturfond skal kunne gjøres i stand til å styrke arbeidet med samisk film og video. Det er i dag en rekke samiske aktører innenfor denne bransjen som i ulike sammenhenger har gitt signaler om at behovet ikke dekkes av de ordningene som eksisterer i dag.

Økningen skal også dekke det behovet som er blitt aktualisert ved at Samisk kulturråd de to siste årene har fått mange henvendelser og søknader til basisutstillinger i samiske institusjoner.

Retten til opplæring i samisk

Sign: SS / ERN

Erfaringen har hittil vist at samelovens §§ 3 - 7 og 3 - 8 er bestemmelser som ikke kan realiseres så lenge det ikke gis egne midler til dette. Sametinget vil derfor fremme forslag om at det etableres en stipendordning for personer som ønsker å lære samisk.

Gába - kvinneblad

Gába er et samisk kvinneblad, som skrives på nordsamisk og norsk og utgis fire ganger årlig. Bladet trenger en permanent statlig finansiering.

Samisk språkkampanje

I 2001 er det 10 år siden samelovens språkregler ble vedtatt. Sametinget ønsker å markere dette gjennom en egen språkkampanje for bruk av samisk språk. Sámegeielain birge vil være en språklig miljøvernkampanje med målsetting om å få flest mulig både offentlige institusjoner, samiske organisasjoner og privatpersoner til å bruke samisk.

Tilskudd til samiske forlag

Støtte til samiske forlag bør økes. Sametinget vil i den sammenhengen også ta initiativ til å få en klarere rollefordeling mellom Samisk læremiddelsenter og samiske forlag hva angår produksjon av læremidler.

4 stillinger til Sametingets hovedadministrasjon

Sametingets engasjement innenfor store sektorer som internasjonalt urfolksarbeid, reindrift, næringspolitikk og regionalpolitikk, har gjennom en årrekke gjort at de administrative ressursene i hovedadministrasjonen er under et svært stort press. For 2001 er det behov for en styrking av hovedadministrasjonen med 4 nye stillinger.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Prioriterte behov

Kap	Post	Benevnelse	2000	Behov 2001	+/-
1	0206 50	Samiske læremidler	10 954	13 954	3 000
2	0206 50	Driftsutgifter - Sametingets opplæringsavdeling	10 570	11 370	800
3	0243	Særskilte samiske tiltak innen spesialpedagogikk	2 600	2 600	0
4	0244 70	Spesialpedagogiske læremidler	-	2 000	-
5	0206 50	Spesielle driftsutgifter	2 000	2 000	0
6	0228 21	Kvalitetsutvikling i grunnskolen	-	2 900	-
7	0238 21	Kvalitetsutvikling i videregående skole	-	1 500	-
<i>Fra BFD</i>		Læremidler til samiske barnehager	200	500	300
Sum			-	36 824	-

Samiske læremidler

Det foreslås en økning i bevilgning i forhold til foreløpig tilsagn for år 2000. Dette gjøres i samsvar med planutkast for strategisk plan 2001 - 2005.

Det er i dag stor mangel på samiske læremidler som er godkjent i henhold til det nye læreplanverket L-97 Samisk. Det vil derfor være viktig å jobbe for å bedre rammevilkårene for læremiddelproduksjon.

Driftsutgifter - Sametingets opplæringsavdeling

I forbindelse med intensiveringen av arbeidet med Spesialpedagogiske læremidler er det behov for at opplæringsavdelingen styrkes med 2 stillinger som foreslått i St.meld. nr. 23.

Sign: EKN

Særskilte samiske tiltak innen spesialpedagogikk

Etter at Programmet for Nord-Norge blir avviklet 01.01.2000 overføres en del tiltak til Sametinget. Midlene skal gå til etablering av samisk tyngdepunkt, styrking av Sametingets opplæringsavdeling og til kompetansehevingstiltak innen spesialpedagogikk (jfr. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 6).

Spesialpedagogiske læremidler

Nasjonalt læremiddelsenter (NLS) har det overordnede ansvaret for spesialpedagogiske læremidler. Sametinget forutsetter at det overføres midler fra NLS for utvikling og produksjon av samiske spesialpedagogiske læremidler.

Spesielle driftsutgifter

Posten skal nyttes til utgifter knyttet til læremiddelproduksjon som Sametinget selv står for. Det foreslås ingen økning i forhold til år 2000.

Kvalitetsutvikling i grunnskolen

Sametinget forutsetter at det settes av midler på kap. 228 til videreføring av ulike utviklingsprosjekter, bl.a. Kartleggingsmaterieill i lesing på samisk, Revitalisering (Interreg prosjekt -Norges andel), KIM og kompetansehevingstiltak. Det må videre avsettes midler til ulike små prosjekter som kan føre til en utvikling i samisk skole.

Kvalitetsutvikling i Samisk videregående opplæring

Sametinget forutsetter en videreføring av bevilgninger over kap. 238, som omfatter bl.a.:

- utvikling av nye læreplaner, revisjon av eksisterende læreplaner og videreutvikling av elev- og lærlingevurdering
- sentral initiert FoU-arbeid og forskning
- etterutdanning for lærere og opplæringsansvarlige i bedrift
- ledelsesutvikling
- utvikling av tilbudsstruktur
- miljø og utvikling

Sametinget tar sikte på å se på gjennomgangen av tilbudsstrukturen i samisk videregående opplæring eventuell revisjon av læreplaner, foreslå nye læreplaner, f.eks. duodji GK og tilpasse GK media- og kommunikasjonsteknologi til samisk videregående opplæring.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i opplæringen:

- videreføre og styrke arbeidet med IKT-utdanningen i samisk videregående opplæring
- gi bedre utdanningstilbud til lærere innen IKT i samisk videregående opplæring i form av etterutdanning og kompetanseutvikling

Etterutdanning og ledelsesutvikling:

- styrke kompetansen til lærere og skoleledere i samisk videregående opplæring i samarbeide med fylkeskommunene og andre samiske institusjoner
- etterutdanning relatert til samiske fag bør intensiveres
- rådgivningstjenesten må omorganiseres og styrkes i den samiske videregående skolen

Sign: SS / EKN

Samisk forskning

Sametinget har i arbeidet med vilkårene for samisk forskning sett behovet for en klarere satsning innenfor flere områder. Det er fremmet ulike initiativ gjennom samarbeidet med Norges forskningsråd, bl.a. behovet for en avklaring av ansvaret for finansiering av samisk forskning, samt behovet for å stimulere rekrutteringen av forskere. Det er bl.a. lansert forslag om en mulig etablering av et eget samisk forskningsråd med selvstendig finansiering.

Barne- og familiedepartementet (BFD) - arbeid med samiske barnehager

BFD har fra 1995 tildelt midler til utvikling av læremidler på samisk til bruk i barnehager, da det er stor mangel på samiske læremidler tilpasset samiske barnehager er det nødvendig å øke summen. Det er i tillegg et stort behov i barnehager og kommuner for veiledning og oppfølging i arbeidet med å tilpasse rammeplanen til lokale forhold.

Kulturdepartementet

Prioriterte behov			(i 1000 kr)		
Kap	Post	Benevnelse	2000	Behov 2001	+/-
1	326 78	Samisk spesialbibliotek	3 535	4 335	800
2	320 73	Tusenårssted - Østsamisk museumsanlegg	0	10 000	10 000
3	320 73	Ája samisk senter	0	16 000	16 000
4	335 75	Samiske aviser	8 000	11 000	3 000
5	324 70	Beaivváš Sámi Teahter	10 047	12 500	2 453
6	328 70	Sámiid Vuorká Dávvirat	2 788	6 288	3 500
7	320 73	Vardobáiki	0	10 000	10 000
Sum prioriterte behov			24 370	70 123	45 753

Samisk spesialbibliotek

Et velfungerende spesialbibliotek for hele det samiske området er et sentralt element i Sametingets arbeid for å styrke satsningen på språk og kultur for alle samer.

Sametinget har uttrykt behov for å finne en løsning for det lule- og sørsamiske språkområdet og Samisk spesialbiblioteks ansvar for disse områdene. Det må i det videre arbeidet satses også i disse områdene. Det foreslås derfor at rammen for spesialbibliotek økes.

Tusenårssted - Østsamisk museumsanlegg, Neiden

Sametinget har vedtatt Østsamisk museumsanlegg i Neiden som samisk tusenårssted. Å etablere et Østsamisk museumsanlegg er en kulturvernoppgave som både i samisk og nasjonal sammenheng må karakteriseres som svært viktig.

Den østsamiske gruppen er liten, og deres spesielle historie i statsrettslige, religiøs, språklig og kulturell sammenheng tilsier et statlig engasjement omkring kulturvernoppgavene.

Byggekostnader for Østsamisk museumsanlegg i Neiden innebærer at Sametinget må ha en budsjettøkning for å kunne realisere etableringen av anlegget.

Ája samisk senter, Kåfjord

Ája samisk senter er et prioritert tiltak både i kommune- og fylkesplan, og Sametinget har i sin behandling av «Samlet plan for samiske kulturhus» prioritert Ája samisk senter øverst av kulturhus som skal etableres.

Sign: SS / EKN

Å ja samisk senter søkes realisert så snart som mulig, og det er nødvendig med økte bevilgninger. Statsbygg foretok en gjennomgang av prosjektet, og Sametingets forslag til bevilgning bygger på dette.

Tilskudd til samiske aviser

Samiske aviser har i en årrekke kjempet for å få til en driftsbevilgning som gjør at de kan fylle sin rolle som språkforvalter og nyhetsformidler i det samiske samfunn. Det er ikke potensiale for store salgs- og annonseinntekter til samiske aviser, fordi lesergrunnet ikke kan sammenlignes med norske aviser.

Sametinget vil understreke behovet for en økning av bevilgninger til samiske aviser, der målsetningen er å doble statstilskuddet innen 2005. Innen samme tidsperiode bør målet være å opprette et underkontor tilknyttet en av de allerede eksisterende avisene, i lule- og sørsamisk område.

Sametinget har som mål at minst en av avisene kommer ut daglig.

Beaivváš Sámi Teáhter

Departementet har foreslått en bevilgning på kr 10,047 mill. til Beaivváš Sámi Teáhter i 2000. Dette er langt under det teateret selv hadde budsjettet. For å kunne gjennomføre teatrets planer og tiltak, er det behov for en økning av midlene.

Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger

Departementet har foreslått en bevilgning på kr 2,788 mill. til Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger (SVD) i 2000.

Sametinget engasjerte i 1999 SVD i arbeidet med å etablere et østsamisk museum i Neiden. Det ble ansatt 2 prosjektmedarbeidere og disse stillingene ble finansiert av Samisk kulturråd og Samisk næringsråd. Det forventes at prosjektet må videreføres i 2001 og Sametinget vil be om at prosjektet da finansieres over SVDs ordinære driftsbevilgning.

For å få gjennomført en etablering av Samisk nasjonalmuseum for kunst- og kulturhistorie, må det foretas en utvidelsen av Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlingers bygninger til også å romme et samisk kunstmuseum. Det må avsettes investeringsmidler til dette formålet. I første omgang søkes det om en planleggingsbevilgning på kr 1,5 mill.

Med bakgrunn i det ovenfornevnte, samt SVDs behov for en styrking av det eksisterende budsjettet foreslår Sametinget at rammen økes.

Várdobáiki - samisk kulturhus i Sør-Troms/Ofoten

Várdobáiki er av Sametinget prioritert som nr. 2 i kulturhussatsingen.

Plangruppa for Várdobáiki har søkt om en byggebevilgning for første byggetrinn. Dette er 1. byggetrinn i den desentraliserte modellen Várdobáiki skal bygges etter. Sametinget fremmer forslag om økning av budsjettet for realisering av samisk kulturhus i Sør-Troms/Ofoten.

Sosial- og helsedepartementet

Kap	Post	Benevnelse	2000	Behov 2001	+/-
1	701 21	Samisk helseforskning	0	2 400	2 400
2	701 21	Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning	5 000	7 000	2 000
Sum prioriterte behov			5 000	9 400	4 400

Samisk helseforskning

Sign: SS / EKN

I 1999 ble det igangsatt et arbeid på utredning om samisk helseforskning med tildeling fra Sosial- og helsedepartementet. Sametinget har gitt en høringsuttalelse til utredningen som ble ferdigstilt i juni 1999. Sametinget registrerer at tiltaket ikke er prioritert i forslag til statsbudsjettet for år 2000.

Sametinget mener at oppfølgingen av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning, også kan følges opp vedtilføring av midler utover de kr 5 mill som Sametinget tildeler. Midler til økt forskning om helse- og sosiale forhold i samiske områder må hentes utenfor denne tildelingen.

Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning

I forslag til statsbudsjett for 2000 vedrørende samiske helse- og sosialsaker er det foreslått 5 mill kroner til formålet. Dette er det samme som for 1999. Dette er prosjektmidler som Sametinget tildeler til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge. Lokalt og regionalt er det igangsatt prosjekter for å følge opp NOU 1995:6, men omfanget av prosjektene har ikke vært mulig å øke, ettersom de økonomiske rammene ikke har gitt rom for dette. Det har ikke vært noen økning av rammene på dette området, selv om gjennomføringen av helse- og sosialplanen har pågått siden 1995.

På grunn av det store behovet for satsning på samiske helse- og sosialtjenester er det i 2001 behov for en økning i rammen på denne posten.

Vedlegg: Sametingets organisering - Organiseringen av det politiske system

- Sametinget i plenum
- Sametingets møtelederskap
- Sametingsrådet

De ulike organene har følgende funksjonsfordeling:

Sametinget i plenum

Sametinget i plenum er Sametingets øverste organ. Plenum er suveren i å regulere sin virksomhet innenfor de rammer som er fastlagt i lov av 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold. Sametinget i plenum fastsetter tingets forretningsorden og grunnregler, og regulerer virksomheten til de underliggende fagrådene. Sametinget gjennomgikk sin organisering i sak 35/98 Sametingets organisering, og fastsatte grunnregler og forretningsorden som regulerer dette.

Sametingets møtelederskap

Valg av møtelederskap og møtelederskapets funksjon er regulert i sametingets grunnregler § 2-2 og sametingets forretningsorden §§16 og 17. Møtelederskapets skal blant annet innkalle og lede Sametingets plenumsmøter, utpeke Sametingets deltakere til parlametariske møter og konferanser og avgjøre søknader om permisjon.

Sametingsrådet

Sametingsrådet består av presidenten, visepresidenten og 3 medlemmer. Rådet står for ledelse og drift av Sametingets virksomhet. Rådet er flertallsvalgt blant Sametingets faste

Sign: SS...../..... EKN.....

representanter. Av *forvaltningsmessige* oppgaver fordeler Sametingsrådet midlene til samiske organisasjoner og tilskuddet til gruppesekretærer i Sametinget, samt "Andre tilskudd" (post 70.6).

Organiseringen av Sametingets underliggende råd

Sametingets underliggende råd inngår i statsbudsjettet kapittel 0540. For å håndtere den daglige forvaltningen av disse ordningene, har Sametinget opprettet underliggende råd med egne administrasjoner til å ivareta disse funksjonene. Sametinget fastsetter de enkelte råds driftsbudsjetter og arbeidsoppgaver.

Rådsstrukturen

Sametinget har etablert følgende underliggende forvaltningsorgan:

- Samisk næringsråd
- Samisk kulturråd
- Samisk språkråd
- Samisk kulturminneråd

De ulike rådene tildeles forvaltningsoppgaver samtidig som de også fungerer som fagligpolitiske rådgivningsorgan.

Rådernes administrasjoner og lokalisering

Hvert av rådene er etablert med egne administrasjoner. Administrasjonene er lokalisert som følger:

- Samisk næringsråd	Karáš johka-Karasjok (samlokalisert med Sametingets hovedadministrasjon)
- Samisk kulturråd	Tysfjord
- Samisk språkråd	Guovdageaidnu-Kautokeino
- Samisk kulturminneråd	Unjárga-Nesseby (hovedadministrasjonen)

Samisk kulturminneråd har et eget distriktsapparat. I Snåsa er det etablert et kontor med forvaltningsansvar for sørsamisk område. Distriktskontoret i Tromsø har ansvar for Troms fylke, Tysfjord har ansvaret for Nordland fylke. Kontoret i Unjárga-Nesseby har forvaltningsansvaret for Finnmark fylke. Samisk kulturminneråd har som intensjon å flytte sitt distriktskontor for Troms til Ája sjøsamisk senter i Kåfjord innen 2004.

Rådernes forvaltningsmessige oppgaver

Samisk næringsråd:

- Samisk utviklingsfond
- Tilskudd til næringskombinasjoner
- Tilskudd til duodji

Samisk kulturråd:

- Samisk kulturfond
- Tilskudd til samiske kultursentra

Sign: / EKN

- Tilskudd til samiske kulturorganisasjoner
- Tilskudd til samiske barns oppvekstvilkår
- Tilskudd til samiske forlag

Samisk språkråd:

- Samisk tolketjeneste og tospråklighet (tilskudd til kommuner og fylkeskommuner)
- Utdanningsstipend til samisk ungdom

Samisk kulturminneråd:

- Forvaltning av samiske kulturminner

Med unntak av Samisk kulturminneråd er Sametingsrådet klageinstans for forvaltningsvedtak fattet i de underliggende råd. Riksantikvaren er klageinstans for enkeltvedtak fattet av kulturminnerådet.

Saken avsluttet 2. mars 2000 kl. 10.30.

Sign: SS / EKN

Sak 8/00 Sametingets arbeidsorden

Saken påbegynt 1. mars 2000 kl. 15.00.

I. Dokumenter

- Sametingets arbeidsorden, fastsatt av Sametinget 25.09.98
- Notat av 13. desember 1999 fra Sametingsrådet
- Referat fra møtelederskapets møte i Tromsø 14.12.99

II. Innleverte forslag og merknader

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget vedtar følgende endringer i Sametingets arbeidsorden:

Samisk parlamentarisk råd

I grunnreglene:

Ny overskrift på kapittel 2:

Kapittel 2 Valg av møtelederskap, komiteer, sametingsråd og representanter til Samisk parlamentarisk råd.

Ny paragraf 2-6:

§ 2-6 Representanter til Samisk parlamentarisk råd

Valg til Samisk parlamentarisk råd skjer som forholdstallsvalg på det første plenums møtet etter sametingsvalget. Sametingsrådets medlemmer inngår i gruppenes forholdsmessige representasjonen.

Funksjonstiden til Samisk parlamentarisk råd følger Sametingets valgperiode. Ved en eventuell situasjon der Sametingsrådet fratrer og nytt sametingsråd velges, foretas nytt valg til Samisk parlamentarisk råd.

Forholdet mellom Sametingsrådet og plenum

I forretningsorden:

§ 20 tredje ledd endres til:

Sametingsrådet fremmer innstillinger i saker overfor plenum etter reglene i § 24.

Nytt fjerde ledd i paragraf 20:

På plenums møtets første dag legger Sametingsrådet fram som egen sak en beretning om rådets virksomhet mellom plenums møtene. Det er anledning å fremme merknader til Sametingsrådets beretning om virksomheten.

Nytt femte ledd i paragraf 20:

Sametingsrådet kan fremme redegjørelser overfor plenum om utviklingen innenfor ulike saksområder. Redegjørelsene fremmes på plenums møtets første dag, og settes opp til debatt

Sign:ES...../EKN.....

senere på plenumsmøtet. Forslag som fremmes i forbindelse med redegjørelsene, behandles i overenstemmelse med § 6.

Paragraf 6 siste ledd endres til:

Saksliste og saker som behandles etter § 4 d foran eller § 20 fjerde ledd, omfattes ikke av bestemmelsene i denne paragraf.

Merknadene i tingets saksforberedelse

I forretningsorden:

§ 6 andre ledd første og andre setning endres til:

Et forslag som er utformet på bakgrunn av en innstilling til plenum, tas opp til avgjørelse sammen med innstillingen når forslagstilleren har fremmet det. Forslaget må være forhåndsvarslet ved innlevering til møtelederskapet gjennom Sametingets administrasjon senest kl. 16.00 dagen før saken skal behandles i Sametinget.

§ 17 c) endres til:

Fremme innstilling overfor Sametingets plenum i spørsmål vedrørende Sametingets forretningsorden, jf. § 24.

§ 17 d) endres til:

Fatte nødvendige bestemmelser for Sametingets saksforberedelser, jf. § 24.

§ 23 siste ledd endres til:

Komiteen skal avgi innstilling til Sametingets plenum om de saker den tar opp til behandling, jf. § 24.

§ 24 siste ledd utgår.

Avstemning ved ansettelse

I forretningsorden:

Tillegg til § 15 andre ledd:

Den som får mer enn halvparten av de avgitte stemmene, ansettes.

§ 15 siste ledd siste setning endres til:

Hvis ansettelsen fremdeles ikke er avgjort fordi flere har fått like mange stemmer, avgjør møtelederens stemme ansettelsen.

Forretningsordenens gyldighet

I forretningsorden:

Ny paragraf 30:

§ 30 Endringer i forretningsordenen

Sametinget kan vedta endringer i forretningsordenen.

Merknad 1, AP's sametingsgruppe v/Josef Vedhugnes:

Sign: SS / EKN

Til Sametingets forretningsorden av 23.02.99, § 24 siste avsnitt. Her vil Arbeiderpartiets sametingsgruppe fremme forslag om at det fortsatt skal være anledning å fremme merknader til de innstillinger som fremlegges til behandling i Sametinget, da dette gir en anledning til å fremføre politiske signaler i forkant av behandling av saker i Sametinget. Merknader fra gruppene gir et viktig styringssignal, og denne muligheten må fortsatt være tilstede. Ut fra dette vil Arbeiderpartiets sametingsgruppe fremme forslag til endring av opprinnelig § 24 i forretningsorden av 23.02.99, sålydende:

« Det er anledning til å fremme merknader til enhver sak som behandles i Sametinget og merknadene skal følge saken ».

Forslag 1, representant Josef Vedhugnes, Arbeiderpartiets sametingsgruppe:

§ 17 Møtelederskapets oppgaver:

Nytt punkt: *Oppnevne representanter til styrer, råd og utvalg*

§ 24 Saksbehandling: Nåværende siste punkt strykes og erstattes med:

Det er anledning til å fremme merknader til enhver sak som behandles i Sametinget, og innen samme frister som for innlevering av forslag (jf. § 6). Merknadene skal følge saken.

Forslag 2, representant Johan Mikkel Sara, tilleggsforslag fra Sametingets møtelederskap:

Ny siste setning 1. avsnitt i § 24:

Møtelederskapet kan la være å fremme saker overfor plenumsmøtet dersom Sametingsrådet oversitter forannevnte frister.

Forslag 3, representant Roger Pedersen, SVF's sametingsgruppe:

Samenes Valgforbund fremmer følgende forslag:

§ 24 i forretningsorden, tilleggspunkt etter første avsnitt:

Dersom tidsfristene ikke er overholdt, skal møtelederskapet trekke sakene fra behandling i plenum.

Forslag 4, representant Birger Nymo, NSR's sametingsgruppe:

Til merknadene i tingets saksforbredelse.

Forretningsorden § 24.

Beholdes i sin helhet.

Dette medfører at også § 23 beholdes i sin helhet.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

- Forslag 4 ble trukket tilbake.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1, § 17, ble forkastet mot 18 stemmer.
2. Forslag 2 og 3 ble satt opp mot hverandre. Forslag 3 ble forkastet mot 3 stemmer.

Sign:SS...../.....EKJ.....

3. Forslag 1, § 24 siste ledd, ble enstemmig vedtatt.
4. Møtelederskapets innstilling, nytt 5. ledd i § 20, ble vedtatt mot 3 stemmer.
5. Møtelederskapets innstilling, unntatt vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Johan Mikkel Sara, saksordfører	
2.	Josef Vedhugnes	
3.	Roger Pedersen	
4.	Birger Nymo	
5.	Egil Olli	
6.	Steinar Pedersen	John Henrik Eira Berit Ranveig Nilssen Steinar Pedersen
7.	Sven-Roald Nystø	Willy Ørnebakk
8.	Josef Vedhugnes	
9.	Roger Pedersen	Egil Olli Roger Pedersen
10.	Birger Nymo	
11.	Johan Mikkel Sara Roger Pedersen (til voteringen)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget vedtar følgende endringer i Sametingets arbeidsorden:

Samisk parlamentarisk råd

I grunnreglene:

Ny overskrift på kapittel 2:

Kapittel 2 Valg av møtelederskap, komiteer, sametingsråd og representanter til Samisk parlamentarisk råd.

Ny paragraf 2-6:

§ 2-6 Representanter til Samisk parlamentarisk råd

Valg til Samisk parlamentarisk råd skjer som forholdstallsvalg på det første plenums møtet etter sametingsvalget. Sametingsrådets medlemmer inngår i gruppenes forholdsmessige representasjonen.

Funksjonstiden til Samisk parlamentarisk råd følger Sametingets valgperiode. Ved en eventuell situasjon der Sametingsrådet fratrer og nytt sametingsråd velges, foretas nytt valg til Samisk parlamentarisk råd.

Sign: SS / EKN

Forholdet mellom Sametingsrådet og plenumI forretningsorden:

§ 20 tredje ledd endres til:

Sametingsrådet fremmer innstillinger i saker overfor plenum etter reglene i § 24.

Nytt fjerde ledd i paragraf 20:

På plenumsmøtets første dag legger Sametingsrådet fram som egen sak en beretning om rådets virksomhet mellom plenumsmøtene. Det er anledning å fremme merknader til Sametingsrådets beretning om virksomheten.

Nytt femte ledd i paragraf 20:

Sametingsrådet kan fremme redegjørelser overfor plenum om utviklingen innenfor ulike saksområder. Redegjørelsene fremmes på plenumsmøtets første dag, og settes opp til debatt senere på plenumsmøtet. Forslag som fremmes i forbindelse med redegjørelsene, behandles i overensstemmelse med § 6.

Paragraf 6 siste ledd endres til:

Saksliste og saker som behandles etter § 4 d foran eller § 20 fjerde ledd, omfattes ikke av bestemmelsene i denne paragraf.

Merknadene i tingets saksforberedelseI forretningsorden:

§ 6 andre ledd første og andre setning endres til:

Et forslag som er utformet på bakgrunn av innstillingen til plenum, tas opp til avgjørelse sammen med innstillingen når forslagstilleren har fremmet det. Forslaget må være forhåndsvarslet ved innlevering til møtelederskapet gjennom Sametingets administrasjon senest kl. 16.00 dagen før saken skal behandles i Sametinget.

§ 17 c) endres til:

Fremme innstilling overfor Sametingets plenum i spørsmål vedrørende Sametingets forretningsorden, jf. § 24.

§ 17 d) endres til:

Fatte nødvendige bestemmelser for Sametingets saksforberedelser, jf. § 24.

§ 23 siste ledd endres til:

Komiteen skal avgi innstilling til Sametingts plenum om de saker den tar opp til behandling, jf. § 24.

§ 24 siste ledd utgår.

Nåværende siste punkt i § 24 strykes og erstattes med:

Det er anledning til å fremme merknader til enhver sak som behandles i Sametinget, og innen samme frister som for innlevering av forslag (jf. § 6). Merknadene skal følge saken.

Utsending av sakspapirer

Ny siste setning i 1. avsnitt i § 24:

Sign:SS...../.....EKN.....

Møtelederskapet kan la være å fremme saker overfor plenumsmøtet dersom Sametingsrådet oversitter forannevnte frister.

Avstemning ved ansettelse

I forretningsorden:

Tillegg til § 15 andre ledd:

Den som får mer enn halvparten av de avgitte stemmene, ansettes.

§ 15 siste ledd siste setning endres til:

Hvis ansettelsen fremdeles ikke er avgjort fordi flere har fått like mange stemmer, avgjør møtelederens stemme ansettelsen.

Forretningsordenens gyldighet

I forretningsorden:

Ny paragraf 30:

§ 30 Endringer i forretningsordenen

Sametinget kan vedta endringer i forretningsordenen.

Saken avsluttet 1. mars 2000 kl. 16.20.

Sign: SS / EKN

Sak 9/00 Revisjon av sameloven og reglene for valg av Sameting

Saken påbegynt 1. mars 2000 kl. 16.40.

I. Dokumenter

- NOU 1984:18 Om samenes rettsstilling kap 11 (særlig sidene 516- 546)
- Valgordningsutvalget innstilling
- Utskrift av møtebok sak 31/95
- Fullmaktkomiteens innstilling
- Valgreglene
- Valgregelutvalgets innstilling

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Valgorganene

Sametinget går inn for at det nedsettes et organ som kalles «Sametingets valgnemnd».

Arbeidsoppgavene for valgnemnda vil bl. a. være godkjenning av registrerte samepolitiske enheter i medhold av valgreglenes § 17. I og med at søknad om registrering kan komme når som helst i en valgperiode bør nemnden velges for en hel periode og møtes ved behov. Valgnemnden bør bestå av 5 medlemmer med varamedlemmer og disse bør besitte gode kunnskaper om valg.

Sametinget foreslår også at de oppgavene som kretssamevalgstyrene har utført legges til Sametingets valgnemnd. Disse oppgavene er av en slik karakter at de med fordel kan løses av en slik nemnd. Fordelen med dette er at oppgavene som kretssamevalgstyrene i dag utfører blir mer samordnet, samme praksis utvikler seg og listestillerne får kun et organ å forholde seg til.

Sametingets administrasjon kan fungere som sekretariat for en slik valgnemnd og de eksterne midlene som er brukt til drift av kretssamevalgstyrene brukes av administrasjonen til ekstrahjelp i valgåret.

Når det gjelder samevalgstyrene foreslår Sametinget ingen endringer i regelverket. Til neste valg bør imidlertid Sametinget i samarbeid med Kommunaldepartementet få klargjort overfor kommunene hvilke oppgaver som ligger til samevalgstyrene slik at kommunene tar sin oppgave mer alvorlig enn det som har vært tilfelle ved tidligere valg.

Mandat og kretsfordeling

Sametinget er enig i at mandat og kretsfordelingen må ses på videre. Dagens system oppleves ikke rettferdig for en stor del av velgermassen og dette kan få konsekvenser for Sametingets legitimitet - ikke bare på representativiteten. Etter at det har vært avvirket 3 sametingsvalg har man grunnlag nok til å se tendensene, og på det grunnlaget vurdere og foreslå endring i dagens valgkretsinndeling/mandatfordeling. Sametinget er derfor av den oppfatning at

Sign: SS / EKN

utvalget bør forsette sitt arbeid med å finne rettferdige og gode modeller som kan høve for fremtiden.

Med dette oppnår en også en samkjøring med de endringer Stortingets valglovkomite vil foreslå. Endringer i valgkretsene og mandatfordeling kan da gjøres gjeldende til valget i 2005.

Imidlertid er utvalget enig i at noen endringer angående mandatfordeling bør gjøres til valget i 2001, grunnet de store forskjellene i antall manntallsførte kretsene i mellom. For å rette opp noen av disse skjevhetene foreslår Sametinget at sameloven § 2-4 endres med følgende tillegg:

I tillegg velges ett mandat fra hver av de to kretsene som har flest innmeldte i samemantallet etter at innskrivningen i samemantallet er avsluttet før valget.

Forslagsrett - listestillere

Utvalget viser til at det i valgregelverket er åpnet adgang for at en organisasjon, et politisk parti eller en annen enhet kan søke Sametinget om å bli registrert med et bestemt navn for valg til Sametinget. Søknaden må være underskrevet av medlemmer for hovedstyret. Videre må det sammen med søknaden om registrering legges fram for Sametinget egenhendig erklæring fra minst 200 personer som har stemmerett ved sametingsvalg, om at de ønsker enheten registrert.

Parallelt med en slik ordning er også dagens mulighet til å stille lister ved hjelp av et mindre antall underskrifter opprettholdt. I og med at man nå har åpnet opp for registrering av samepolitiske enheter bør kravet til antallet underskrifter for slike lokale lister økes fra 15 til 30 underskrifter.

Sametinget foreslår derfor at samelovens § 2-7, 2. ledd endres til følgende ordlyd:

Forslagsrett i valgkretsene har alle som er innført i samemantallet i kretsen. Et forslag til valgliste må være underskrevet av minst tretti samer med forslagsrett.

Rettferdig kjønnsfordeling

Utvalget foreslår at regelverket endres slik at listene som godkjennes må ha en 60/40 prosent fordeling av begge kjønn på listene, samt at tilleggsmandatene må gå til det kjønn som har fått minst representanter på Sametinget.

Sametinget foreslår derfor at valgreglene § 20 gis følgende tillegg:

f) Ha minst 40 prosents representasjon av hvert kjønn blant kandidatene på listen.

I tillegg foreslås det at Sameloven § 2-4 gis følgende tillegg:

Disse to mandat gis til det kjønn som er underrepresentert på Sametinget etter at valget er avgjort.

Rådsmedlem Isak Mathis O. Hætta foreslår at Sameloven § 2-4 gis følgende tillegg:

Disse to mandat gis til det kjønn som er underrepresentert i gjeldende valgkrets etter at valget er avgjort.

Merknad 1, SPs sametingsgruppe v/Nils Henrik Måsø:

SPs sametingsgruppe har følgende merknader til Sametingsrådets forslag:

Sign:SS...../EKN.....

Mandat og kretsfordeling

SP's sametingsgruppe er uenig i forslaget fra Sametingsrådet om å gi ett ekstramandat til de to kretsene som har flest innmeldte i samemanntallet etter at innskrivningen i samemanntallet er avsluttet før valget.

SP's sametingsgruppe vil derimot ha en ordning med 39 kretsmandater slik som i dag, og kan tenke seg 2 eller 4 utjevningsmandater i tillegg. Utjevningsmandatene fordeles etter samme modell som man i dag har ved Stortingsvalg. Disse fire utjevningsmandater kommer i tillegg til dagens 39 mandater, slik at man totalt får 41 eller 43 mandater. Utjevningsmandater gis kun til registrerte politiske enheter som oppnår mer enn 4 % oppslutning på landsbasis.

Det er hensynet til befolkningsgrunlaget som synes å stå sentralt i Sametingsrådets forslag. SP's sametingsgruppe har for såvidt forståelse for at det befolkningsgrunnlag som står bak de forskjellige representanter, ikke varierer for sterkt i størrelse. Det kan for mange virke urimelig om et område med et visst antall samer skal kunne sende like mange representanter til Sametinget som et annet område med en samisk befolkning som er 9 til 10 ganger større.

På den annen side er det her ikke mulig med noen "millimeterrettferdighet". Praktiske hensyn ved inndelingen av valgkretser medfører at befolkningsgrunlaget bak de ulike representanter vil variere noe.

Dessuten er det heller ikke alltid ønskelig at representantene har det samme antall samer bak seg. I sammenheng med stortingsvalg er det allment anerkjent at spredtbeboede og fjernliggende distrikter skal ha en viss overrepresentasjon i forhold til de sentrale landsdeler, såkalt distriktstillegg. Distriktstillegget er dels ment som en kompensasjon for selve den geografiske avstand mellom perifere områder og sentrum, som bidrar til å svekke distriktenes muligheter for å fremme sine interesser overfor de sentrale myndigheter. Dels skal tillegget veie opp for den relativt fåtallige befolkning i utkantstrøkene, som ellers ville gitt disse områder en helt begrenset representasjon sammenliknet med de sentrale og mer folkerike strøk.

Karasjok og Kautokeino betegnes ofte som det samiske kjerneområdet og utgjør sentrum fra et samisk synspunkt. Samene er her, i motsetning til i andre samiske bosettingsområder, en majoritetsbefolkning, og samisk språk og kultur har en sterk posisjon i lokalmiljøet. De fleste støttetiltak overfor samer har vært kanalisert til dette kjerneområdet. I forhold til disse to kommuner blir de øvrige samiske bosettingsområder derfor i dag på mange måter oppfattet som utkantdistrikter, både geografisk og kulturelt. Dette forhold kan tilsi at de samiske bosettingsområder utenfor Karasjok og Kautokeino gis en viss tilleggsrepresentasjon i Sametinget.

I forhold til dagens samemanntall vil Sametingsrådets forslag bety at Karasjok og Kautokeino valgkrets får 4 representanter hver i Sametinget. Dette kan oppfattes som en favorisering av Karasjok og Kautokeino. Det er pr. i dag ingen andre kommuner i landet som på forhånd gjennom lovfesting er garantert å få tre faste sametingsrepresentanter. Alle andre samiske kommuner må dele sine representanter med andre kommuner. Spesielt fra den sjøsamiske befolkningen hevdes det derfor at Karasjok og Kautokeino kommuner allerede i dag er favorisert, noe som bl.a. kan gjenspeiles ved etablering av ulike samiske nasjonale og fylkeskommunale samiske institusjoner. Sametingsrådets forslag vil gi næring til en ytterligere sementering av en slik oppfatning, noe som SP's sametingsgruppe frykter for vil føre til en ytterligere polarisering, og således skade Sametingets legitimitet både i sjøsamiske og sørsamiske områder.

Rettferdig kjønnsfordeling

Sign: SS / EKN

ved nominasjon, men å lovfeste dette er et inngrep i den frie organisasjonsretten. En slik endring vil sannsynligvis heller ikke bli vedtatt i Stortinget.

Samenes Valgforbund mener at man fra Sametingets side nå bør begynne å arbeide for å få til en skikkelig informasjonskampanje for å få folk til å skrive seg inn i manntallet og gjennomføre en manntallsinnskrivning på linje med den man hadde før innskrivinga til det første Sametinget.

Merknad 3, AP's sametingsgruppe v/Magnhild Mathisen:

Valgorganene

APs sametingsgruppe slutter seg til forslaget.

Mandat og kretsfordeling

APs gruppe er enig i at mandat og kretsfordeling må ses på videre. Dagens system oppleves som urettferdig. Det er viktig at Sametingets legitimitet blir ivaretatt.

For å rette opp noen av disse skjevhetene vurderer AP's sametingsgruppe å gå inn for å endre mandatfordeling til valget i 2001.

Utjanningsmandat må være i forhold til landsomfattende, registrerte samepolitiske enheter innenfor kretsene med en sperregrense på 4 %.

Forslagsrett-listestillere

AP's sametingsgruppe slutter seg til innstillingen.

Rettferdig kjønnsfordeling

AP's sametingsgruppe tilslutter seg til pkt. f.

Og til tilleggsforslaget ang. at mandatsfordelingen bør gis til det kjønn som er underrepresentert i Sametinget etter at valget er avgjort.

Merknad 4, AP's sametingsgruppe v/Steinar Pedersen:

Ektefellers rett til å stå i samevalgtallet

Arbeiderpartiets sametingsgruppe har drøftet ektefellers rett til å stå i det samiske valgmanntallet. Grappa finner at dette er et aktuelt spørsmål som må finne sin løsning i lovverket.

Man konstaterer imidlertid at saken ikke er utredet, noe som i alle fall må gjøres.

Grappa vil på den bakgrunn gå inn for at Sametingets valglovutvalg utreder ektefellers rett til å stå i den samiske valgmanntallet og legger fram et konkret forslag på bakgrunn av en slik utredning.

Drøfting av det subjektive kriteriet for å melde seg inn i samevalgtallet

Arbeiderpartiets sametingsgruppe har erfart at det er mange mennesker som oppfyller det objektive kriteriet å stå i det samiske valgmanntallet, men som likevel ikke skriver seg inn på grunn av at de ikke vet hva som ligger i det subjektive kriteriet - at man skal føle seg som same.

Grappa mener derfor det er nødvendig å drøfte det subjektive kriteriet nærmere. I den forbindelse bør man vurdere hvorvidt kriteriet bør utgå i sin helhet, eller om det skal omformuleres på en slik måte at den følelsesmessige skranke for å skrive seg inn blir lavere.

Sign: SS / EKN

Forslag 1, representant Eva Josefsen, NSR's sametingsgruppe:

Saken utsettes.

Sametinget foretar en helhetlig gjennomgang av valgreglene med sikte på å innføre eventuelle endringer til valget i 2005.

Forslag 2, representant Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:**A) Valgorganene:**

Som rådets forslag.

B) Mandat og kretsfordeling:**Forslag:**

Siste avsnitt under kapittel mandat og kretsfordeling endres til flg.:

Imidlertid er Sametinget enig i at noen endringer angående mandatfordeling bør gjøres til valget i 2001. Fordelingen skjer slik; 39 kretsmandater iflg. dagens ordning og 4 utjevningsmandater i tillegg. Utjevningsmandatene fordeles etter Stortingsmodellen, og gis kun til registrerte politiske enheter som oppnår mer enn 4 % oppslutning på landsbasis.

C) Forslagsrett - listestillere:

Som rådets forslag

D) Rettferdig kjønnsfordeling:**Forslag:**

Kapittelet endres til følgende:

1. Sametinget vil anmode partier og andre grupper som stiller lister til sametingsvalget om å ha en 60/40 prosent fordeling av begge kjønn på sine lister. En slik forutsetning kan f.eks. knyttes til den enkelte gruppes eller det enkelte partis regelverk.
2. Utjevningsmandatene gis til det kjønn som er minst representert på Sametinget.

Forslag 3, representant Magnhild Mathisen, AP's sametingsgruppe:**Mandat og kretsfordeling, endringsforslag:**

At sameloven § 2-4 endres med følgende:

«Fordeling skjer slik: 39 mandater iflg dagens ordning + 4 utjevningsmandater i tillegg»

Utjevningsmandatene fordeler seg slik; utjevningsmandatene gis kun til registrerte samepolitiske enheter som oppnår mer enn 4 % oppslutning på landsbasis,

Utjevningsmandatene fordeles etter Stortingsmodellen.

Rettferdig kjønnsfordeling, endringsforslag:

I tillegg foreslås det at Sameloven § 2-4 gis følgende tillegg:

Alle 4 mandatene gis til det kjønn som er underrepresentert på Sametinget etter at valget er avgjort, dersom et av kjønnene er representert med mindre enn 40 %.

Det subjektive kriteriet for å skrive seg inn i det samiske valgmanntallet endres til:

Sign: SS / EKN

«... og som føler tilhørighet til det samiske».

Forslag 4, representant Ove Johnsen, SVF's sametingsgruppe:

1. Forslaget fra Sametingsrådet avvises i sin helhet.
2. Sametinget velger et tverrpolitisk utvalg som skal fremme forslag til endringer av sameloven fram mot valget i 2005. Utvalget skal fremme et forslag for Sametinget. Etter plenumsbehandlingen skal forslag til endring av sameloven sendes ut i alle fall til de samiske organisasjonene til høring før sluttbehandling i plenum.

Forslag 5, representant John Henrik Eira, NSR's sametingsgruppe:

Kretsinndeling og mandatfordeling:

- Sametinget går inn for å beholde dagens kretsinndeling, 13 valgkretser.
- Sametinget går inn for at hver valgkrets får et fast mandat, uavhengig av antall avgitte stemmer i valgkretsen.
- De resterende 26 mandater fordeles forholdsmessig etter antall godkjente stemmer, jf. Sametingsrådets drøftelsesnotat av 22.08.91. Det vises spesielt til prosedyre for beregning av 26 fordelingsmandater, s. 38.

III. Votering

Av 39 representanter var 38 tilstede.

- Forslag 3, 2. del fram til «Det subjektive», ble trukket tilbake
- Sametingsrådets innstilling om valgreglene § 20 ble trukket tilbake

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 4 ble forkastet med 32 stemmer (38 representanter tilstede).
2. Forslag 1 ble forkastet med 24 stemmer (38 representanter tilstede).
3. Forslag 5 ble forkastet med 36 stemmer.
4. Forslag 2 (B) og forslag 3 (1. del) ble forkastet med 21 stemmer.
5. Sametingsrådets flertallsinnstilling ble satt opp mot rådets mindretallsinnstilling (tillegg i § 2-4 i sameloven). Rådets mindretallsinnstilling ble forkastet med 36 stemmer.
6. Forslag 2 (D, 1. pkt.) ble enstemmig vedtatt.
7. Forslag 2 (D 2. pkt) ble forkastet med 21 stemmer.
8. Forslag 3 (siste del) ble vedtatt med 21 stemmer.
9. Sametingsrådets innstilling med vedtatte endringer ble vedtatt med 37 stemmer.

Sign: SS / EKN

IV. Protokolltilførsel

Representantene Randi A. Skum (NSR), Nils O. Nilsen (NSR), Magne A. S. Huuva (NSR), Laila Gunilla Wilks (NSR), Roger Pedersen (SVF), Ove Johnsen (SVF), Geir Liland (SVF), Per Solli (AP), Eva Josefsen (NSR), Willy Ørnebakk (AP), Margreta Påve Kristiansen (AP), Marie Therese Nordsetta Aslaksen (AP) og Birger Nymo (NSR) fremmet følgende protokolltilførsel:

Vi viser til behandlingen og voteringen over utsettelsesforslagene i forbindelse med sak 9/00 Revisjon av sameloven og reglene for valg av Sameting. Ettersom vi ikke fikk flertall for å utsette saken, har vi dessverre blitt tvunget opp i en situasjon hvor vi må stemme over konkrete endringsforslag som vi overhodet ikke kan ta stilling til på nåværende tidspunkt. Dette fordi vi mener at de prinsipielle sidene av saken ikke er tilstrekkelig belyst.

I denne sammenheng er det særlig viktig å understreke at endringsforslagene i meget sterk grad berører grunnlaget for Sametingets legitimitet i våre valgkretser.

Da saken ikke har vært ute på høring, avskjærer det størsteparten av våre velgere til å delta i denne viktige fasen som angår endringer av valgreglene.

Som sametingsrepresentanter representerer vi og føler ansvar overfor våre velgere i områdene utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. På denne måten ønsker vi å sikre at deres demokratiske rett til å bli hørt ivaretas på en forsvarlig måte.

Representant John Henrik Eira fremmet følgende protokolltilførsel:

Kretsinndeling og mandatfordeling:

- Sametinget går inn for å beholde dagens kretsinndeling, 13 valgkretser.
- Sametinget går inn for at hver valgkrets får et fast mandat, uavhengig av antall avgitte stemmer i valgkretsen.
- De resterende 26 mandater fordeles forholdsmessig etter antall godkjente stemmer, jf. Sametingetsrådets drøftelsesnotat av 22.08.91. Det vises spesielt til prosedyre for beregning av 26 fordelingsmandater, s. 38.

V. Talerliste og replikkordskifte

Taler	Replikk
1. Ragnhild L. Nystad, saksordfører	
2. Magnhild Mathisen	
3. Roger Pedersen	Egil Olli Sven-Roald Nystø Steinar Pedersen
Eva Josefsen (til forr.orden)	
4. Nils Henrik Måsø	Ragnhild L. Nystad Egil Olli Nils Henrik Måsø
5. Eva Josefsen	Magnhild Mathisen Eva Josefsen
Egil Olli (til forr.orden)	

Sign: SS / EKN

	Egil Olli (til forr.orden)	
6.	Isak Mathis O. Hætta	
7.	John Henrik Eira	Per Solli
		John Henrik Eira
8.	Steinar Pedersen	Berit Ranveig Nilssen
		Steinar Pedersen
9.	Olaf Eliassen	
10.	Ove Johnsen	
11.	Per Solli	
12.	Ragnhild L. Nystad	Olaf Eliassen
		Ragnhild L. Nystad
13.	Klemet Erland Hætta	Egil Olli
		Klemet Erland Hætta
14.	Margreta Påve Kristiansen	
15.	Sven-Roald Nystø	
16.	Magnhild Mathisen	
17.	Ragnhild L. Nystad, saksordfører	
	Randi A. Skum (til forr.orden)	
	Birger Nymo (til forr.orden)	
	John Henrik Eira (til forr.orden)	
	John Henrik Eira (til forr.orden)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Valgorganene

Sametinget går inn for at det nedsettes et organ som kalles «Sametingets valgnemnd».

Arbeidsoppgavene for valgnemnda vil bl. a. være godkjenning av registrerte samepolitiske enheter i medhold av valgreglenes § 17. I og med at søknad om registrering kan komme når som helst i en valgperiode bør nemnden velges for en hel periode og møtes ved behov. Valgnemnden bør bestå av 5 medlemmer med varamedlemmer og disse bør besitte gode kunnskaper om valg.

Sametinget foreslår også at de oppgavene som kretssamevalgstyrene har utført legges til Sametingets valgnemnd. Disse oppgavene er av en slik karakter at de med fordel kan løses av en slik nemnd. Fordelen med dette er at oppgavene som kretssamevalgstyrene i dag utfører blir mer samordnet, samme praksis utvikler seg og listestillerne får kun et organ å forholde seg til.

Sametingets administrasjon kan fungere som sekretariat for en slik valgnemnd og de eksterne midlene som er brukt til drift av kretssamevalgstyrene brukes av administrasjonen til ekstrahjelp i valgåret.

Når det gjelder samevalgstyrene foreslår Sametinget ingen endringer i regelverket. Til neste valg bør imidlertid Sametinget i samarbeid med Kommunaldepartementet få klargjort overfor kommunene hvilke oppgaver som ligger til samevalgstyrene slik at kommunene tar sin oppgave mer alvorlig enn det som har vært tilfelle ved tidligere valg.

Sign: SS / EKN

Mandat og kretsfordeling

Sametinget er enig i at mandat og kretsfordelingen må ses på videre. Dagens system oppleves ikke rettferdig for en stor del av velgermassen og dette kan få konsekvenser for Sametingets legitimitet - ikke bare på representativiteten. Etter at det har vært avvirket 3 sametingsvalg har man grunnlag nok til å se tendensene, og på det grunnlaget vurdere og foreslå endring i dagens valgkretsinndeling/mandatfordeling. Sametinget er derfor av den oppfatning at utvalget bør forsette sitt arbeid med å finne rettferdige og gode modeller som kan høve for fremtiden.

Med dette oppnår en også en samkjøring med de endringer Stortingets valglovkomite vil foreslå. Endringer i valgkretsene og mandatfordeling kan da gjøres gjeldende til valget i 2005.

Imidlertid er utvalget enig at noen endringer angående mandatfordeling bør gjøres til valget i 2001, grunnet de store forskjellene i antall manntallsførte kretsene i mellom. For å rette opp noen av disse skjevhetene foreslår Sametinget at sameloven § 2-4 endres med følgende tillegg:

I tillegg velges ett mandat fra hver av de to kretsene som har flest innmeldte i samemantallet etter at innskrivningen i samemantallet er avsluttet før valget.

Forslagsrett - listestillere

Utvalget viser til at det i valgregelverket er åpnet adgang for at en organisasjon, et politisk parti eller en annen enhet kan søke Sametinget om å bli registrert med et bestemt navn for valg til Sametinget. Søknaden må være underskrevet av medlemmer for hovedstyret. Videre må det sammen med søknaden om registrering legges fram for Sametinget egenhendig erklæring fra minst 200 personer som har stemmerett ved sametingsvalg, om at de ønsker enheten registrert.

Parallelt med en slik ordning er også dagens mulighet til å stille lister ved hjelp av et mindre antall underskrifter opprettholdt. I og med at man nå har åpnet opp for registrering av samepolitiske enheter bør kravet til antallet underskrifter for slike lokale lister økes fra 15 til 30 underskrifter.

Sametinget foreslår derfor at samelovens § 2-7, 2. ledd endres til følgende ordlyd:

Forslagsrett i valgkretsene har alle som er innført i samemantall i kretsen. Et forslag til valgliste må være underskrevet av minst tretti samer med forslagsrett.

Rettferdig kjønnsfordeling

Utvalget foreslår at regelverket endres slik at listene som godkjennes må ha en 60/40 prosent fordeling av begge kjønn på listene, samt at tilleggsmandatene må gå til det kjønn som har fått minst representanter på Sametinget.

Sametinget vil anmode partier og andre grupper som stiller lister til sametingsvalget om å ha en 60/40 prosent fordeling av begge kjønn på sine lister. En slik forutsetning kan f.eks. knyttes til den enkelte gruppes eller det enkelte partis regelverk.

I tillegg foreslås det at Sameloven § 2-4 gis følgende tillegg:

Disse to mandat gis til det kjønn som er underrepresentert på Sametinget etter at valget er avgjort.

Sign: *S.S. / E.K.N.*

Samemantallet

Det subjektive kriteriet for å skrive seg inn i det samiske valgmanntallet endres til:

«.. og som følger tilhørighet til det samiske.»

Saken avsluttet 2. mars 2000 kl. 09.55.

Sign: *SS* / *EKN*

Sak 10/00 Regjeringens handlingsplan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning - høring

Saken påbegynt 2. mars 2000 kl. 10.45.

I. Dokumenter

- Mangfold og likeverd, Regjeringens handlingsplan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge. Høringsutkastet fra Sosial- og helsedepartement november 1999
- Høringsuttalelser

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget mener handlingsplanens forslag til tiltak er lite omfattende og må kunne realiseres innen en nærmere angitt tidsramme. Departementet bør derfor angi konkret tidsramme for dette. Videre bør Regjeringen avsette særskilte økonomiske midler til gjennomføringen av planen. Sametingets midler til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosiale tjenester til den samiske befolkningen i Norge forvaltes av Sametinget på fritt grunnlag på bakgrunn av de prioriteringer tinget til enhver tid gjør. Sosial- og helsedepartementet (SHD) kan derfor ikke forvalte midler fra denne overføringen til egne initiativ.

Sametinget registrerer at det er forskjell på de satsingene som er vektlagt i regjeringens handlingsplan og de satsingsområdene som Sametinget har for prosjekt tildelingene. Handlingsplanen fokuserer på de ytre rammene i helse- og sosialtjenestenes virksomhet, fordi planen hovedsakelig dreier seg om kompetanseoppbygging i språk og kulturell forståelse. Informasjon og tolketjeneste er også viktige satsingsområder i handlingsplanen. Sametinget har prioritert innhold og metodikk basert på samiske verdier i prosjektarbeidene. Begge innfallsvinklene berører viktige områder i utviklingen av en samisk helse- og sosialtjeneste, og utfyller hverandre.

Sametingets rolle

Sametingets rolle i forhold til organiseringen av samiske helse- og sosialsaker og myndighet i forhold til disse bør avklares bedre enn det som framkommer i handlingsplanen. Å avklare Sametingets rolle er av vesentlig betydning for hvordan ulike tiltak skal gjennomføres og ikke minst i forhold til andre involverte instanser i iverksettingen av tiltakene. Urealistiske forventninger til Sametingets arbeid vil kunne unngås ved en avklaring av de forskjellige aktørenes roller.

Ansvar for den samiske dimensjonen i helse- og sosialtjenestene tilligger flere nivåer, også fylkeskommunene og kommunene har ansvar for i iverksettingen av tiltak til den samiske befolkningen. Sametinget har merket seg at når enkelte fylkeskommuner skal iverksette budsjettmessige sparetiltak, er det tiltak til den samiske befolkning som blir salderingsposter i budsjettbehandlingen. Dette skaper utrygghet i samiske samfunn. Samene burde kunne stole på at også de, som andre, får individ rett helse- og sosialtjeneste fra kommunale og fylkeskommunale organer/institusjoner.

Sign: / EKN

Dessverre har ikke Sametinget anledning til å involvere seg i fylkes- og kommunevise planprosesser. Sametinget vil derimot kunne gi sine innspill gjennom nasjonale føringer gitt av departementet, til de enkelte kommuner og fylkeskommuner. Et samarbeid mellom Helseregion Nord og Sametinget kan også virke formålstjenlig fordi helseregionen omfatter flere fylkeskommuner.

Landsomfattende tjenester

Landsomfattende informasjonstjeneste generelt og i forhold til diverse miljøtrusler, tolketjeneste og utarbeiding av en samlet framstilling av eksisterende samisk kompetanse i helse- og sosialsektoren er tiltak som er nødvendig å få gjennomført snarest mulig. Det bør igangsettes prosjektarbeid på hvordan tiltakene kan iverksettes, og det bør samtidig vurderes om endel tiltak kan samordnes bedre. Sametinget kan bidra med gjennomføring av slike landsomfattende tiltak. Oppgaver utover arbeidet med prosjekttildelinger og oppfølging av prosjektene fordrer personellressurser utover det som tildeles i dag til Sametinget.

Sametinget vil understreke viktigheten av at samisk språk brukes i kommunikasjonen mellom behandlere og samisktalende pasienter. I handlingsplanen blir det påpekt at dette reguleres som en individuell rett i lov om pasientrettigheter, for å ivareta pasientens rett til sikker og riktig behandling og omsorg. Dette er også en kulturpolitisk rettighet i sameloven, som innebærer at i visse geografiske områder og ved visse institusjoner skal samisk språk brukes aktivt i kommunikasjon med samisktalende pasienter. Dersom det samiskspråklige tilbudet ikke blir tilrettelagt, kan dette få helsemessige følger for pasienten/institusjonen. Språklige barrierer hos pasienten kan nødvendig gjøre tiltak for å sikre korrekt utredning, riktig behandling og god omsorg. Retten til nødvendig hjelp innebærer en forståelig kommunikasjon mellom pasient og behandler, slik at behandler kan stille riktig diagnose og gi behandling utfra behov. Derfor er det viktig at tjenesteytere tilrettelegger det samiskspråklige tilbudet slik at nødvendige individuelle hensyn kan tas i forhold til den enkelte pasient. Tiltak for å styrke både samiskspråklig og kulturell kompetanse i helse og sosialsektoren må i tillegg prioriteres i forhold til utdannings- og behandlingsinstitusjoner.

Tilbud med spesialkompetanse

Sametinget er av den oppfatning at tilbud som krever spesialkompetanse primært skal utbygges og utvikles i det samiske forvaltningsområdet, eventuelt i andre områder der den samiske kulturen og språket naturlig hører til i miljøet. Dette gjelder også institusjonstilbud som gjelder rehabilitering som er nevnt i handlingsplanen. I den forbindelse er det viktig å vise til Stortingsmelding 50 (98-99) Utjamningsmeldinga, der det kommer fram at rehabilitering i de samiske områder er spesielt vanskelig. En av årsakene kan være at rehabiliteringstilbudet ikke finnes i samiskspråklige og -kulturelle miljøer, og derfor ikke er tilpasset samiske behov. Sametinget mener at det er nødvendig å bygge opp et sterkt helsefaglig miljø med forskningskompetanse, slik det foreslås i handlingsplanen. Behandlingsinstitusjoner med spesialkompetanse som har nasjonal status, må gjøres i stand til å kunne yte veiledningstjeneste til andre behandlingssinstitusjoner i de samiske bosettingsområder. Når kompetansebasen er godt oppbygd, kan opprettelse av mindre enheter til andre samiske områder vurderes. Fordelene ved å bygge opp kompetansesentere også med hensyn til institusjonstilbud, vil være:

- Den samiske/samisktalende pasienten vil ha større muligheter for bedring når behandlingen finner sted i kjente omgivelser, der samisk språk og kultur er integrert.
- I kompetanseoppbygging viser tidligere erfaringer at det er større muligheter for å få ansatt fagpersonell som innehar samiskspråklig kompetanse og kulturforståelse.

Sign:S.S...../.....EKN.....

- Det er viktig at alle tjenestefelt eksempelvis rus/psykiatri, rehabilitering, barnevern m.m har en kompetansebase med kompetanse i samisk språk og kultur som fagfolk fra førstelinjetjenesten kan nyttiggjøre seg.

Av nevnte årsaker kan tjenesten gi et godt tilbud til samiske brukere fra hele det samiske området uavhengig av landegrensene. For å oppnå en slik funksjon er det behov for at Sosial- og helsedepartementet legger føringer på at tilbudet skal bygges opp på en slik måte.

Handlingsplanens forslag om å bygge opp Samisk helse- og sosialforskningsenhet er et tiltak som synes å være vurdert utfra de forannevnte punkter, noe som Sametinget er særdeles fornøyd med.

Sametinget vil understreke at oppbyggingen av kompetansesentre innen samisk helse- og sosialtjeneste ikke skal være til hinder for å samle fagkompetanse i sør- og lulesamisk områder. Sametinget anser det som spesielt viktig at kompetanse bærer preg av samisk egenart, med hensyn til de mangfoldige kulturytringene som finnes i det samiske samfunnet. Strategien til utbygging er å samle fagkompetansen på et felt for å bedre forutsetningene for samisk fagutvikling for deretter å spre kompetansen til andre områder, gjerne til flere kompetanseenheter. Samtidig må det legges til rette for utvikling av det samiske perspektivet i helse- og sosialtilbud innen kommuner og fylkeskommuner i hele det samiske området.

Flere høringsuttalelser berører fylkeskommunenes og kommunenes manglende engasjement i utvikling av det samiske perspektivet i helse- og sosialtjenestene. Noen har foreslått at Sametinget skal overta administrering/drift av fylkeskommunale institusjoner som er utpekt til å ivareta samiske brukeres behov, for at disse ikke skal være så utsatt for fylkeskommunenes budsjettmessige innsparinger. Også kunnskapsmangel om samisk kultur hos eierne/fylkeskommunene kan medføre at samisk fagkompetanse undervurderes og viktigheten av tilrettelegging av tilbud til det samiske folk overses. For å ivareta de særskilte behandlingsinstitusjonene som er opprettet for brukere med samisk bakgrunn og for å få en utvikling av den samiske dimensjonen i tjenesten, ser Sametinget behov for at styringsstrukturen til de samiske institusjonene med spesialkompetanse blir endret. Det foreslås derfor at det vurderes en oppnevning av egne styrer for de samiske institusjonene, gjerne med et overbyggende utvalg som ivaretar koordinering og det helhetlige perspektivet. Det enkelte styret foreslås å ha et flertall av medlemmer som Sametinget oppnevner. De samiske institusjonene/kompetansesentrene plasseres direkte under statlig drift. Institusjonene vil dermed ha en nasjonal funksjon og kan dekke behovene til samiske brukere uavhengig av kommunale- og fylkeskommunale grenser.

Utfra det forannevnte må det også være slik at institusjoner og enheter som skal være premissgivere for samisk helse- og sosialspørsmål må ha styrerepresentasjon som i hovedsak består av oppnevnte representanter fra Sametinget.

For å kunne følge opp Sametingets politiske arbeid med integrering og utvikling av samisk perspektiv i kommunale- og fylkeskommunale helse- og sosialtjenester, samt i de samiske nasjonale kompetansesentrene forutsettes økt bemanning til Sametingets administrasjon.

Tiltak i forhold til rus og forebyggende tiltak generelt

På grunn av den økende problematikken i samiske områder, jamfør også Stortingsmelding nr 50 (1998-99) Utjamningsmeldinga, hvor statistiske undersøkelser viser at levekårene i samiske områder er klart dårligere enn hva snittet for Nord-Norge er, vil Sametinget fremheve spesielle tiltak som det er nødvendig å fokusere mer på i handlingsplanen.

Sign: SS / EKN

Selv om rusproblematikk ikke er beskrevet i det statistiske materialet i utjamningsmeldinga om det samiske folks levekår, kan stor arbeidsledighet føre til større forbruk av rusmidler. En kombinasjon av rusmisbruk og psykiatriske lidelser synes å være økende i det samiske samfunnet, og behandlingsapparatet har ikke tilfredsstillende kompetanse til å møte problematikken. Oppbygging av rusomsorgen på 2. og 3. linjenivå er skissert som et tiltak i handlingsplanen. Nordnorske fylkeskommuner og Nordlandsklinikken/Finmarksklinikken samarbeider om en helhetlig planlegging av institusjonstilbud for rusmisbrukere. Det er allerede opparbeidet noe samisk språk og kulturell kompetanse hos fagpersonellet ved Finmarksklinikken. Det samiske perspektivet og kunnskaper i samisk språk må innarbeides i det faglige arbeidet ved Finmarksklinikken, slik at tilbudet blir mer tilpasset samiske forhold. Det vil også være naturlig at Finmarksklinikken i samarbeid med Samisk barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk og indre Finnmark familievernkontor i Karasjøk og distriktspsykiatrisk senter i Lakselv opparbeider kompetansen i forhold til rus kombinert med psykiatriske lidelser.

Selvmondsproblematikken er stor i enkelte samiske miljøer. Sametinget mener at det bør satses på å utrede dette nærmere. Selvmondsproblematikken er svært nedbrytende for hele det samiske samfunnet. Samtidig er det viktig å bygge opp et tverrfaglig miljø/nettverk som kan utarbeide modeller for gode selvmondsforebyggende tiltak.

Med bakgrunn i de ovennevnte problemområder mener Sametinget at det må settes fokus på forebyggende tiltak i handlingsplanen, som spesielt er beregnet for å styrke barn og unges helse og sosiale situasjon. Som andre foreslåtte tiltak, må kulturperspektivet innarbeides, ikke bare med hensyn til flerkulturell forståelse og kompetanse i samisk språk hos fagpersonell. Det må tas utgangspunkt i samiske verdier ved utforming av innhold i tiltakene, eksempelvis kan generasjonsoverspennende tiltak av ulik karakter være positive virkemidler som blant annet styrker forebygging av rusproblemer. Samiske barn/unge og eldre har behov for møtesteder, hvor de på en naturlig måte kan vedlikeholde og utvikle gode nettverksrelasjoner.

Avsluttende kommentarer

Sammenlignet med NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester for den samiske befolkning i Norge mener Sametinget at handlingsplanen ikke er mer konkret når det gjelder forslag til strategier for ivaretagelse og utvikling det samiske perspektivet i tjenestene. Imidlertid kan det synes som om at SHD har fått til et bedre samarbeid med de andre ansvarlige departementene i planarbeidet.

Det bør likevel vurderes om hvorvidt BFD og KUF kan bidra til prosjektarbeid/forskning for utvikling av samisk perspektiv innenfor barnevern og utdanning, da Sametinget registrerer et stort behov for dette gjennom søknad om prosjektmidler.

Merknad 1; representant Roger Pedersen, SVF's sametingsgruppe:

Samenes Valgforbund ser det som positivt at regjeringen ved denne handlingsplanen fastslår at den samiske befolkning skal ha det samme tilbudet av helse- og sosialtjenester som den øvrige befolkningen. Med dette forstår vi at likeverd og lik tilgang til helse- og sosialtjenester må gjelde helt uavhengig av språket og kulturbakgrunnen til brukeren.

Det sies at formålet med handlingsplanen er å bidra til å sikre kvalitet for den samiske befolkning i møte med tjenesteapparatet. Dette stiller store krav til det helse- og sosialpersonell som skal utøve tjenestene til den samiske befolkning, både i kommuner, fylkeskommuner og utdanningsinstitusjoner.

Sign:SS...../.....EKN.....

Samenes Valgförbund vil understreke behovet for at sentrale myndigheter innfører stipendordninger for å rekruttere flere samer til å utdanne seg innen helse- og sosialfag, slik det står i handlingsplanen.

Når det gjelder opprettelse av studiekvoter ved høyskoler og universitet for samiske studenter, så anbefales det sterkt at det ikke bare er samiskspråklige samer som prioriteres ved opptak og fordeling av kvoter, men at også samiske søkere som ikke behersker samisk språk får adgang til kvoten for samiske søkere. Samenes Valgförbund mener at dette er spesielt viktig fordi det er svært mange samiske unge som pga historien ikke snakker samisk. Disse har likevel en kompetanse i samisk kulturforståelse, som må telle meget sterkt ved søknad om opptak. Det er urimelig at ikke-samisktalende samer diskrimineres ved opptak, fordi det er et stort behov for helse- og sosialpersonell som har kulturkompetanse. Særlig gjelder dette for kommuner utenfor Indre-Finnmark.

Forslag 1, representant Nils Henrik Måssø, SP's sametingsgruppe:

Forslag fra SP: Følgende tillegg føyes til rådets beretning:

Desentralisert samisk sykepleierutdanning

Høgskolen i Finnmark ved Avdeling for helsefag har til nå tatt opp to kull i desentralisert samiskspråklig sykepleie utdanning i Kautokeino. Ett kull har fullført utdanning og et nytt kull startet opp høsten 1999. Sametinget støtter Regjeringens målsetting om å videreføre den desentraliserte sykepleier utdanningen. Målet må være å lokalisere utdanninga etter behov og søkermengde. Dette vil gi en mer fleksibel og mindre sårbar organisering med økte muligheter for den enkelte student til å ta utdanning på hjemstedet. En slik organisering gir også økt tilgjengelighet for samiskspråklige søkere fra hele Finnmark.

Høresentral

Finnmark er det eneste fylket i landet som ikke har egen høresentral. Det finnes heller ingen høresentral for samisktalende i hele landet. Sametinget mener derfor det vil være naturlig å etablere et slikt tilbud i tilknytning til Spesialistlegesenteret i Karasjok.

Forslag 2, representant Roger Pedersen, SVF's sametingsgruppe:

1. Ved opprettelse av studiekvoter ved høyskoler og universitet for samiske studenter, så skal ikke bare samiskspråklige samer prioriteres ved opptak og fordeling av kvoter, men også samiske søkere som ikke behersker samisk språk skal få samme adgang til disse kvotene.
2. Det må innføres stipendordninger for å rekruttere flere samer til å utdanne seg innen helse- og sosialfag. Disse ordningene skal gjelde for alle samer uansett kunnskaper i samisk språk.

Forslag 3, representant Leif Elsvatn, AP's sametingsgruppe:

Forslag: side 1, 4. avsnitt siste setning føyes til:

Kommunale, fylkeskommunale, **regionale** organer/institusjoner..

Forslag 4, representant Birger Nymo, NSR's sametingsgruppe:

Under punktet om tolketjeneste føyes til en ny setning i 3. avsnitt på s.2:

Det bør i denne sammenhengen opprettes en samisk tolketjeneste for Oslo som ivaretar behovet for den samiske befolkningen.

Sign: S) / EKN

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 3 ble enstemmig vedtatt.
2. Forslag 4 ble enstemmig vedtatt.
3. Forslag 1, 1. pkt., ble vedtatt mot 3 stemmer.
4. Forslag 1, 2. pkt, ble enstemmig vedtatt.
5. Forslag 2 ble enstemmig vedtatt.
6. Sametingsrådets innstilling unntatt vedtatte endringer ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ragnhild L. Nystad	
2.	Geir Liland	
3.	Nils Henrik Måsø	Ragnhild L. Nystad John Henrik Eira Nils Henrik Måsø
4.	Leif Elsvatn	
5.	Jarle Jonassen	
6.	Birger Nymo	
7.	Leif Elsvatn	
8.	Ragnhild L. Nystad, saksordfører Per A. Bæhr (til forslagene)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget mener handlingsplanens forslag til tiltak er lite omfattende og må kunne realiseres innen en nærmere angitt tidsramme. Departementet bør derfor angi konkret tidsramme for dette. Videre bør Regjeringen avsette særskilte økonomiske midler til gjennomføringen av planen. Sametingets midler til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosiale tjenester til den samiske befolkningen i Norge forvaltes av Sametinget på fritt grunnlag på bakgrunn av de prioriteringer tinget til enhver tid gjør. Sosial- og helsedepartementet (SHD) kan derfor ikke forvalte midler fra denne overføringen til egne initiativ.

Sametinget registrerer at det er forskjell på de satsingene som er vektlagt i regjeringens handlingsplan og de satsingsområdene som Sametinget har for prosjekt tildelingene. Handlingsplanen fokuserer på de ytre rammene i helse- og sosialtjenestenes virksomhet, fordi planen hovedsakelig dreier seg om kompetanseoppbygging i språk og kulturell forståelse. Informasjon og tolketjeneste er også viktige satsingsområder i handlingsplanen. Sametinget har prioritert innhold og metodikk basert på samiske verdier i prosjektarbeidene. Begge

Sign: SS / EKN

innfallsvinklene berører viktige områder i utviklingen av en samisk helse- og sosialtjeneste, og utfyller hverandre.

Sametingets rolle

Sametingets rolle i forhold til organiseringen av samiske helse- og sosialsaker og myndighet i forhold til disse bør avklares bedre enn det som framkommer i handlingsplanen. Å avklare Sametingets rolle er av vesentlig betydning for hvordan ulike tiltak skal gjennomføres og ikke minst i forhold til andre involverte instanser i iverksettingen av tiltakene. Urealistiske forventninger til Sametingets arbeid vil kunne unngås ved en avklaring av de forskjellige aktørenes roller.

Ansvar for den samiske dimensjonen i helse- og sosialtjenestene tilligger flere nivåer, også fylkeskommunene og kommunene har ansvar for i iverksettingen av tiltak til den samiske befolkningen. Sametinget har merket seg at når enkelte fylkeskommuner skal iverksette budsjettmessige sparetiltak, er det tiltak til den samiske befolkning som blir salderingsposter i budsjettbehandlingen. Dette skaper utrygghet i samiske samfunn. Samene burde kunne stole på at også de, som andre, får individ rett helse- og sosialtjeneste fra kommunale, fylkeskommunale og regionale organer/institusjoner.

Dessverre har ikke Sametinget anledning til å involvere seg i fylkes- og kommunevise planprosesser. Sametinget vil derimot kunne gi sine innspill gjennom nasjonale føringer gitt av departementet, til de enkelte kommuner og fylkeskommuner. Et samarbeid mellom Helseregion Nord og Sametinget kan også virke formålstjenlig fordi helseregionen omfatter flere fylkeskommuner.

Landsomfattende tjenester

Landsomfattende informasjonstjeneste generelt og i forhold til diverse miljøtrusler, tolketjeneste og utarbeiding av en samlet framstilling av eksisterende samisk kompetanse i helse- og sosialsektoren er tiltak som er nødvendig å få gjennomført snarest mulig. Det bør igangsettes prosjektarbeid på hvordan tiltakene kan iverksettes, og det bør samtidig vurderes om endel tiltak kan samordnes bedre. Sametinget kan bidra med gjennomføring av slike landsomfattende tiltak. Oppgaver utover arbeidet med prosjekttildelinger og oppfølging av prosjektene fordrer personellressurser utover det som tildeles i dag til Sametinget.

Sametinget vil understreke viktigheten av at samisk språk brukes i kommunikasjonen mellom behandlere og samisktalende pasienter. Det bør i denne sammenheng opprettes en samisk tolketjeneste for Oslo som ivaretar behovet for den samiske befolkningen. I handlingsplanen blir det påpekt at dette reguleres som en individuell rett i lov om pasientrettigheter, for å ivareta pasientens rett til sikker og riktig behandling og omsorg. Dette er også en kulturpolitisk rettighet i sameloven, som innebærer at i visse geografiske områder og ved visse institusjoner skal samisk språk brukes aktivt i kommunikasjon med samisktalende pasienter. Dersom det samiskspråklige tilbudet ikke blir tilrettelagt, kan dette få helserettslige følger for pasienten/institusjonen. Språklige barrierer hos pasienten kan nødvendiggjøre tiltak for å sikre korrekt utredning, riktig behandling og god omsorg. Retten til nødvendig hjelp innebærer en forståelig kommunikasjon mellom pasient og behandler, slik at behandler kan stille riktig diagnose og gi behandling utfra behov. Derfor er det viktig at tjenesteytere tilrettelegger det samiskspråklige tilbudet slik at nødvendige individuelle hensyn kan tas i forhold til den enkelte pasient. Tiltak for å styrke både samiskspråklig og kulturell kompetanse i helse og sosialsektoren må i tillegg prioriteres i forhold til utdannings- og behandlingsinstitusjoner.

Tilbud med spesialkompetanse

Sign: SS / EKN

Sametinget er av den oppfatning at tilbud som krever spesialkompetanse primært skal utbygges og utvikles i det samiske forvaltningsområdet, eventuelt i andre områder der den samiske kulturen og språket naturlig hører til i miljøet. Dette gjelder også institusjonstilbud som gjelder rehabilitering som er nevnt i handlingsplanen. I den forbindelse er det viktig å vise til Stortingsmelding 50 (98-99) Utjæmningsmeldinga, der det kommer fram at rehabilitering i de samiske områder er spesielt vanskelig. En av årsakene kan være at rehabiliteringstilbudet ikke finnes i samiskspråklige og -kulturelle miljøer, og derfor ikke er tilpasset samiske behov. Sametinget mener at det er nødvendig å bygge opp et sterkt helsefaglig miljø med forskningskompetanse, slik det foreslås i handlingsplanen. Behandlingsinstitusjoner med spesialkompetanse som har nasjonal status, må gjøres i stand til å kunne yte veiledningstjeneste til andre behandlingsinstitusjoner i de samiske bosettingsområder. Når kompetansebasen er godt oppbygd, kan opprettelse av mindre enheter til andre samiske områder vurderes. Fordelene ved å bygge opp kompetansesentere også med hensyn til institusjonstilbud, vil være:

- Den samiske/samisktalende pasienten vil ha større muligheter for bedring når behandlingen finner sted i kjente omgivelser, der samisk språk og kultur er integrert.
- I kompetanseoppbygging viser tidligere erfaringer at det er større muligheter for å få ansatt fagpersonell som innehar samiskspråklig kompetanse og kulturforståelse.
- Det er viktig at alle tjenestefelt eksempelvis rus/psykiatri, rehabilitering, barnevern m.m har en kompetansebase med kompetanse i samisk språk og kultur som fagfolk fra førstelinjetjenesten kan nyttiggjøre seg.

Av nevnte årsaker kan tjenesten gi et godt tilbud til samiske brukere fra hele det samiske området uavhengig av landegrensene. For å oppnå en slik funksjon er det behov for at Sosial- og helsedepartementet legger føringer på at tilbudet skal bygges opp på en slik måte.

Handlingsplanens forslag om å bygge opp Samisk helse- og sosialforskningsenhet er et tiltak som synes å være vurdert utfra de forannevnte punkter, noe som Sametinget er særdeles fornøyd med.

Finnmark er det eneste fylket i landet som ikke har egen høresentral. Det finnes heller ingen høresentral for samisktalende i hele landet. Sametinget mener derfor det vil være naturlig å etablere et slikt tilbud i tilknytning til Spesialistlegesenteret i Karasjok.

Sametinget vil understreke at oppbyggingen av kompetansesentre innen samisk helse- og sosialtjeneste ikke skal være til hinder for å samle fagkompetanse i sør- og lulesamisk områder. Sametinget anser det som spesielt viktig at kompetanse bærer preg av samisk egenart, med hensyn til de mangfoldige kulturytringene som finnes i det samiske samfunnet. Strategien til utbygging er å samle fagkompetansen på et felt for å bedre forutsetningene for samisk fagutvikling for deretter å spre kompetansen til andre områder, gjerne til flere kompetanseenheter. Samtidig må det legges til rette for utvikling av det samiske perspektivet i helse- og sosialtilbud innen kommuner og fylkeskommuner i hele det samiske området.

Flere høringsuttalelser berører fylkeskommunenes og kommunenes manglende engasjement i utvikling av det samiske perspektivet i helse- og sosialtjenestene. Noen har foreslått at Sametinget skal overta administrering/drift av fylkeskommunale institusjoner som er utpekt til å ivareta samiske brukeres behov, for at disse ikke skal være så utsatt for fylkeskommunenes budsjettmessige innsparinger. Også kunnskapsmangel om samisk kultur hos eierne/fylkeskommunene kan medføre at samisk fagkompetanse undervurderes og viktigheten av tilrettelegging av tilbud til det samiske folk overses. For å ivareta de særskilte behandlingsinstitusjonene som er opprettet for brukere med samisk bakgrunn og for å få en utvikling av

Sign: SS / EKN

den samiske dimensjonen i tjenesten, ser Sametinget behov for at styringsstrukturen til de samiske institusjonene med spesialkompetanse blir endret. Det foreslås derfor at det vurderes en oppnevning av egne styrer for de samiske institusjonene, gjerne med et overbyggende utvalg som ivaretar koordinering og det helhetlige perspektivet. Det enkelte styret foreslås å ha et flertall av medlemmer som Sametinget oppnevner. De samiske institusjonene/kompetansesentrene plasseres direkte under statlig drift. Institusjonene vil dermed ha en nasjonal funksjon og kan dekke behovene til samiske brukere uavhengig av kommunale- og fylkeskommunale grenser.

Utfra det forannevnte må det også være slik at institusjoner og enheter som skal være premissgivere for samisk helse- og sosialspørsmål må ha styrerepresentasjon som i hovedsak består av oppnevnte representanter fra Sametinget.

For å kunne følge opp Sametingets politiske arbeid med integrering og utvikling av samisk perspektiv i kommunale- og fylkeskommunale helse- og sosialtjenester, samt i de samiske nasjonale kompetansesentrene forutsettes økt bemanning til Sametingets administrasjon.

Rekruttering

Ved opprettelse av studiekvoter ved høyskoler og universitet for samiske studenter, så skal ikke bare samiskspråklige samer prioriteres ved opptak og fordeling av kvoter, men også samiske søkere som ikke behersker samisk språk skal få samme adgang til disse kvotene.

Det må innføres stipendordninger for å rekruttere flere samer til å utdanne seg innen helse- og sosialfag. Disse ordningene skal gjelde for alle samer uansett kunnskaper i samisk språk.

Høgskolen i Finnmark ved Avdeling for helsefag har til nå tatt opp to kull i desentralisert samiskspråklig sykepleie utdanning i Kautokeino. Ett kull har fullført utdanning og et nytt kull startet opp høsten 1999. Sametinget støtter Regjeringens målsetting om å videreføre den desentraliserte sykepleier utdanningen. Målet må være å lokalisere utdanninga etter behov og søkermengde. Dette vil gi en mer fleksibel og mindre sårbar organisering med økte muligheter for den enkelte student til å ta utdanning på hjemstedet. En slik organisering gir også økt tilgjengelighet for samiskspråklige søkere fra hele Finnmark.

Tiltak i forhold til rus og forebyggende tiltak generelt

På grunn av den økende problematikken i samiske områder, jamfør også Stortingsmelding nr 50 (1998-99) Utjæmningsmeldinga, hvor statistiske undersøkelser viser at levekårene i samiske områder er klart dårligere enn hva snittet for Nord-Norge er, vil Sametinget fremme spesielle tiltak som det er nødvendig å fokusere mer på i handlingsplanen.

Selv om rusproblematikk ikke er beskrevet i det statistiske materialet i utjæmningsmeldinga om det samiske folks levekår, kan stor arbeidsledighet føre til større forbruk av rusmidler. En kombinasjon av rusmisbruk og psykiatriske lidelser synes å være økende i det samiske samfunnet, og behandlingsapparatet har ikke tilfredsstillende kompetanse til å møte problematikken. Oppbygging av rusomsorgen på 2. og 3. linjenivå er skissert som et tiltak i handlingsplanen. Nordnorske fylkeskommuner og Nordlandsklinikken/Finnmarksklinikken samarbeider om en helhetlig planlegging av institusjonstilbud for rusmisbrukere. Det er allerede opparbeidet noe samisk språk og kulturell kompetanse hos fagpersonellet ved Finnmarksklinikken. Det samiske perspektivet og kunnskaper i samisk språk må innarbeides det faglige arbeidet ved Finnmarksklinikken, slik at tilbudet blir mer tilpasset samiske forhold. Det vil også være naturlig at Finnmarksklinikken i samarbeid med Samisk barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk og indre Finnmark familievernkontor i Karasjok og

Sign: EKN

distriktpsikiatrisk senter i Lakselv opparbeider kompetansen i forhold til rus kombinert med psykiatiske lidelser.

Selvmondsproblematikken er stor i enkelte samiske miljøer. Sametinget mener at det bør satses på å utrede dette nærmere. Selvmondsproblematikken er svært nedbrytende for hele det samiske samfunnet. Samtidig er det viktig å bygge opp et tverrfaglig miljø/nettverk som kan utarbeide modeller for gode selvmondsforebyggende tiltak.

Med bakgrunn i de ovennevnte problemområder mener Sametinget at det må settes fokus på forebyggende tiltak i handlingsplanen, som spesielt er beregnet for å styrke barn og unges helse og sosiale situasjon. Som andre foreslåtte tiltak, må kulturperspektivet innarbeides, ikke bare med hensyn til flerkulturell forståelse og kompetanse i samisk språk hos fagpersonell. Det må tas utgangspunkt i samiske verdier ved utforming av innhold i tiltakene, eksempelvis kan generasjonsoverspennende tiltak av ulik karakter være positive virkemidler som blant annet styrker forebygging av rusproblemer. Samiske barn/unge og eldre har behov for møtesteder, hvor de på en naturlig måte kan vedlikeholde og utvikle gode nettverksrelasjoner.

Avsluttende kommentarer

Sammenlignet med NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester for den samiske befolkning i Norge mener Sametinget at handlingsplanen ikke er mer konkret når det gjelder forslag til strategier for ivaretagelse og utvikling det samiske perspektivet i tjenestene. Imidlertid kan det synes som om at SHD har fått til et bedre samarbeid med de andre ansvarlige departementene i planarbeidet.

Det bør likevel vurderes om hvorvidt BFD og KUF kan bidra til prosjektarbeid/forskning for utvikling av samisk perspektiv innenfor barnevern og utdanning, da Sametinget registrerer et stort behov for dette gjennom søknad om prosjektmidler.

Saken avsluttet 2. mars 2000 kl. 12.00.

Sign: SS / EKN

Sak 11/00 Stortingsmelding nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og opplevning

Saken påbegynt 2. mars 2000 kl. 15.00.

I. Dokumenter

- St.meld. nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og opplevning
- Samisk kulturminneråds brev av 07.01.2000 til Nordisk Samisk Institutt m/vedlegg
- Brev av 13.12.1999 til Kulturdepartementet
- Brev av 16.11.1999 m/vedlegg til Kulturdepartementet
- Sak 55/96 NOU 1996:7 Museum - mangfold, minne, møtestad
- Brev av 25.06.99 til Kulturdepartementet med vedlegg: sak 21/99 Samlet plan for samiske kulturhus -ny prioritering

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

1. St.meld. nr. 22 (1999-00) - Kjelder til kunnskap og opplevning, tar utgangspunkt i det kulturpolitiske perspektivet som UNESCOs handlingsplan for kulturpolitikk for utvikling legger opp til. Sametinget er enig i Regjeringens målsetting og forståelse for arkiv, bibliotek og museums rolle og betydning for den samfunnsmessige utvikling.
2. Sametinget ser det som en mangel ved meldingen at samiske perspektiver og Regjeringens samepolitiske målsettinger ikke i tydeligere grad er innarbeidet. Dette har medført at en statusbeskrivelse med omtale av framtidige rammevilkår og virkemidler for et så viktig kulturpolitisk område som samisk kulturvern og kulturutvikling er svært mangelfull.
3. I den grad stortingsmeldingen omtaler oppgaver og utfordringer for samisk arkiv, bibliotek og museum skjer det hovedsakelig under overskriften «flerkulturell». Sametinget vil presisere at samer ikke lever i et mer flerkulturelt samfunn enn andre folk i Norge. Selv om samene som urfolk også er en etnisk minoritet i Norge, betyr det ikke at samer bare definerer seg med sin forskjellighet fra majoritetskulturen. Synliggjøring og formidling av det flerkulturelle Norge er viktig, men hovedansvaret må ikke ligge på urfolket eller de etniske minoritetene. For disse er det i seg selv en stor utfordring å sikre og utvikle egen kultur. Ved å sette urfolk og minoritetskulturene i stand til å sikre og utvikle egen kultur, vil en imidlertid bidra til å opprettholde Norge som et flerkulturellt samfunn. Sametinget ber Stortinget slutte seg til et slikt syn.
4. Stortingsmeldingens mangelfulle forståelse av hva det innebærer å være i en urfolks-situasjon har medført at de samiske museenes særskilt krevende samfunnsoppgaver ikke søkes imøtekommet. Samiske museer skal kommunisere samisk kultur både innad i det samiske samfunn og utad i storsamfunnet. Å arbeide med dette i en situasjon hvor samisk kultur har vært sterkt underkjent og hvor den samiske selvforståelsen hos mange samer er negativt definert er meget krevende. Samisk kultur har minst samme tidsdybde og variasjonsbredde, som majoritetskulturen i Norge. Utfordringen for samiske museer er derfor inn- og overgripende i forhold til temaer som kystkultur, økologi og miljøvern, handlingsbåret kunnskap og formidlingsarbeid mv. Dette bør i seg selv innebære en sterkere

Sign: SS / EKN

satsing for samiske museer enn på museumssektoren for øvrig. Sametinget ber Stortinget om klart å gi uttrykk for at arbeidet for samisk museumsvirksomhet må ha en sterk oppmerksomhet i åra framover.

5. Stortingsmeldingen har ingen samlet framstilling og vurdering av situasjonen for samiske museer. Dette vanskeliggjør en vurdering av virkemidler for samiske museer. Av det som framkommer i stortingsmeldingen kan det synes som om den statlige museumssatsingen er preget av tilfeldigheter og situasjonsbestemte framstøt. Dette har slått særlig negativt ut for samiske museer, som i liten grad har evnet å nå fram til statlige myndigheter. Sametinget oppfatter den svake situasjonen for samiske museer som en strukturell skjevhet, som det er naturlig og nødvendig å søke å rette opp gjennom en gradvis og helhetlig styrking av den samiske museumsvirksomheten. Sametinget ber Stortinget slutte seg til en slik målsetting.
6. Stortingsmeldingen synliggjør ikke den særlig utilfredsstillende situasjonen for samiske gjenstandssamlinger. Samiske museer er unge, noe som medfører at gjenstandssamlingene på samiske museer er begrenset. Det samiske gjenstandsmaterialet som finnes ved andre museer er vanskelig tilgjengelige og de er ikke innsamlet ut fra samiske museale prinsipper. Samiske museer har derfor særlige utfordringer for framtidig innsamling av samiske gjenstander, og for forsvarlig håndtering av samisk materiell knyttet til konservering, språk, nomenklatur, registre og dataprogrammer. Sametinget ber Stortinget slutte seg til en målsetting om at det skal vies særlig oppmerksomhet til disse oppgavene knyttet til samisk museumsvirksomhet.
7. Stortingsmeldingen tar ikke opp de prinsipielle sidene ved framtidig eier- og forvaltningsansvar for samiske gjenstandssamlinger. Dette materialet er en del av den samiske kulturarven, og det er derfor ikke likegyldig hvem som har eier- og forvaltningsansvaret for dette materialet i framtida. Sametinget ber Stortinget uttrykke nødvendigheten av at disse forholdene må utredes.
8. Sametinget er enig i Regjeringens målsetting om et mindre fragmentert og mer samordnet og samorganisert museumsområde. Innenfor det samiske museumsområde er også store gevinster vunnet ved en felles organiserings- og styringsstruktur. Sametinget ser det som svært positivt at Regjeringen i stortingsmeldingen signaliserer at organiseringen av samiske museer må skje gjennom en ordning der Sametinget har det samlede forvaltningsansvaret. Sametinget ser det som viktig at det skjer en ryddig og rask prosess for praktisk tilrettelegging og myndighetsoverføring til Sametinget på museumsområde. For Sametinget er det imidlertid viktig å presisere at andre aktører enn sentrale myndigheter og Sametinget ikke skal definere Sametingets framtidige myndighetsområder. Sametinget har allerede satt i gang en utredning om en felles framtidig organiserings- og styringsstruktur for alle samiske museer. Dette arbeidet skjer i en tett dialog med aktuelle museer og Samisk museumslag. Sametinget ber Stortinget om å uttrykke sin støtte til at Sametinget overføres myndighet for et samlet styrt samisk museumsvesen, og at spørsmålet om framtidig struktur, regelverk og betingelser for Sametingets myndighetsovertaksle raskt må følges opp av Regjeringen.
9. Sametinget ser det som viktig at Samisk spesialbibliotek gis muligheter til å utvikle seg til et kompetansesenter for samisk litteratur og et informasjonssenter om samiske forhold. Sametinget ser det også som naturlig at Samisk arkiv overføres til Sametingets forvaltning. Det vil være en stor samordningsgevinst ved at Sametinget også har forvaltningsansvaret for Samisk arkiv på linje med Samisk spesialbibliotek. Sametinget ber Stortinget om å uttrykke sin støtte til at Samisk arkiv overføres til Sametingets forvaltning, og at det raskt igangsettes en utredning for at Samisk arkiv, som en del av Sametinget, kan utvikles til å

Sign: SS / EKN

ha et helhetlig ansvar for å samle, ivareta og tilgjengeliggjøre alle typer arkivmateriale av samisk kulturhistorisk verdi.

10. Sametinget er tilfreds med at Regjeringen i stortingsmeldingen legger opp til at østsamisk museumanlegg i Neiden skal realiseres som samisk tusenårssted innen 2005.
11. Sametinget som et nasjonalt folkevalgt organ har vedtatt østsamisk museumsanlegg i Neiden som samisk nasjonalt tusenårssted. Stortinget har vedtatt nødvendigheten av at det realiseres et samisk nasjonalt tusenårssted. Det samiske tusenårsstedet kan dermed ikke kategoriseres på linje med fylkenes tusenårssteder, slik det gjøres i stortingsmeldinga. Sametinget ber derfor Stortinget om å klargjøre dette forholdet i sine merknader til meldingen.
12. I stortingsmeldingens oversikt over aktuelle kulturbyggprosjekt det kommende tiåret er både avdeling for samisk kunst (samisk kunstmuseum) ved Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger, Kárášjohka-Karasjok, og Ája Samiske Senter i Gáivuotna-Kåfjord inkludert. I tillegg ber Sametinget Stortinget inkludere Várdobáiki Samiske Senter i Sør-Troms og Ofoten i denne oversikten.
13. I stortingemeldingen omtale av statlige økonomiske virkemidler for kulturbygg framkommer det en faktisk feil, som Sametinget ber Stortinget rette opp i sine merknader. I pkt. 9.3 (s. 127) heter det at: «*Då Samisk kulturråd vart oppretta i 1993, vart avsetningene til samiske kulturbygg innanfor Norsk kulturfond overførte til Samisk kulturråd*». Dette stemmer ikke. Sametinget v/Samisk kulturråd har ikke fått overført avsetninger til samiske kulturbygg og det har heller ikke eksistert egen «samisk» avsetning til dette formålet. Sametinget foreslo riktignok i sak 23/96 Samlet plan for samiske kulturhus, etablering av et Samisk kultursenterfond og med egen avsetning fra Norsk kulturråd som kortsiktig løsning. Dette ble imidlertid avvist av sentrale myndigheter, jf. St.meld. nr. 41 (1996-96) og Innst. S. nr. 145 (1997-98). Investeringer til samiske kulturbygg/-sentre har derfor konkurrert på linje med øvrige norske prosjekter i Norsk kulturråd, Kulturdepartementet og andre finansieringsorgan. Sametinget ber Stortinget om at det nå blir overført en slik fast avsetning for samiske kulturbygg til Sametinget.
14. Sametinget vil understreke samiske kulturbygg/-sentra sentrale rolle i det samiske samfunnet, ikke bare som arenaer for kunst- og kulturformidling, men som viktige identitets- og kulturutviklere. Sametinget ber Stortinget medvirke til at utvalgte samiske kulturhusprosjekter prioriteres i en tid det hvor samiske samfunnet er i gang med å bygge opp sin infrastruktur.
15. Samiske arkiv, bibliotek og museum vil i framtida spille en avgjørende rolle for samisk kultur- og samfunnsforming, både som arena og aktør i samiske samfunn. Samisk samfunn har få samiske institusjoner som har og kan ha slike roller. Samiske arkiv, bibliotek og museum vil derfor ha særlig stor betydning i samiske samfunn. Det vil være avgjørende og maktpåliggende at Sametinget har det overordnede ansvaret for det samlede samiske dokumentasjons- og formidlingsområdet knyttet til arkiv, bibliotek og museum. Sametinget håper Stortinget legger til rette for en kulturpolitikk for samene som urfolk, som tar utgangspunkt i det prinsipielle grunnlaget for norsk samepolitikk. Sametinget ber også Stortinget om at det i den framtidige politikken på område arkiv, bibliotek og museum gis utviklingsmuligheter gjennom en samlet samisk styringsstruktur og gradvis styrking av samisk kulturvern og samfunnsutvikling.

Sign: SS / EKN

Forslag 1, representant Per Solli, AP's sametingsgruppe:Tillegg pkt. 8:

Ved overføring av regionale museer til Sametinget eller opprettelse av Samiske museer må det følge varige midler over statsbudsjettet.

Endring pkt. 6:

Ordet nomenklatur erstattes med ordet: Terminologi

Tillegg pkt. 11:

Det presiseres at det samiske tusenårssted kan dermed ikke..

Pkt. 13 siste setning:

Sametinget forutsetter at Stortinget overfører en fast avsetning for samiske kulturbygg til Sametinget.

Tillegg pkt. 14:

Sametinget ber Stortinget medvirke til at utvalgte samiske kulturprosjekter prioriteres i en tid hvor *det samiske samfunnet er i gang med å bygge opp sin infrastruktur, utdanning og næring.*

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.
2. Sametingsrådets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Isak Mathis O. Hætta, saksordfører	
2.	Per Solli	
3.	Geir Tommy Pedersen	
4.	Nils O. Nilsen	Kjell-Arne Mathisen
5.	Geir Tommy Pedersen	
6.	Olav Dikkanen	
7.	Isak Mathis O. Hætta, saksordfører	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

1. St.meld. nr. 22 (1999-00) - Kjelder til kunnskap og oppleving, tar utgangspunkt i det kultur-politiske perspektivet som UNESCOs handlingsplan for kulturpolitikk for utvikling legger opp til. Sametinget er enig i Regjeringens målsetting og forståelse for arkiv, bibliotek og museums rolle og betydning for den samfunnsmessige utvikling.

Sign: SS / EKN

2. Sametinget ser det som en mangel ved meldingen at samiske perspektiver og Regjeringens samepolitiske målsettinger ikke i tydeligere grad er innarbeidet. Dette har medført at en statusbeskrivelse med omtale av framtidige rammevilkår og virkemidler for et så viktig kulturpolitisk område som samisk kulturvern og kulturutvikling er svært mangelfull.
3. I den grad stortingsmeldingen omtaler oppgaver og utfordringer for samisk arkiv, bibliotek og museum skjer det hovedsakelig under overskriften «flerkulturell». Sametinget vil presisere at samer ikke lever i et mer flerkulturelt samfunn enn andre folk i Norge. Selv om samene som urfolk også er en etnisk minoritet i Norge, betyr det ikke at samer bare definerer seg med sin forskjellighet fra majoritetskulturen. Synliggjøring og formidling av det flerkulturelle Norge er viktig, men hovedansvaret må ikke ligge på urfolket eller de etniske minoritetene. For disse er det i seg selv en stor utfordring å sikre og utvikle egen kultur. Ved å sette urfolk og minoritetskulturene i stand til å sikre og utvikle egen kultur, vil en imidlertid bidra til å opprettholde Norge som et flerkulturellt samfunn. Sametinget ber Stortinget slutte seg til et slikt syn.
4. Stortingsmeldingens mangelfulle forståelse av hva det innebærer å være i en urfolks-situasjon har medført at de samiske museenes særskilt krevende samfunnsoppgaver ikke søkes imøtekommet. Samiske museer skal kommunisere samisk kultur både innad i det samiske samfunn og utad i storsamfunnet. Å arbeide med dette i en situasjon hvor samisk kultur har vært sterkt underkjent og hvor den samiske selvforståelsen hos mange samer er negativt definert er meget krevende. Samisk kultur har minst samme tidsdybde og variasjonsbredde, som majoritetskulturen i Norge. Utfordringen for samiske museer er derfor inn- og overgripende i forhold til temaer som kystkultur, økologi og miljøvern, handlingsbåret kunnskap og formidlingsarbeid mv. Dette bør i seg selv innebære en sterkere satsing for samiske museer enn på museumssektoren for øvrig. Sametinget ber Stortinget om klart å gi uttrykk for at arbeidet for samisk museumsvirksomhet må ha en sterk oppmerksomhet i åra framover.
5. Stortingsmeldingen har ingen samlet framstilling og vurdering av situasjonen for samiske museer. Dette vanskeliggjør en vurdering av virkemidler for samiske museer. Av det som framkommer i stortingsmeldingen kan det synes som om den statlige museumssatsingen er preget av tilfeldigheter og situasjonsbestemte framstøt. Dette har slått særlig negativt ut for samiske museer, som i liten grad har evnet å nå fram til statlige myndigheter. Sametinget oppfatter den svake situasjonen for samiske museer som en strukturell skjevhet, som det er naturlig og nødvendig å søke og rette opp gjennom en gradvis og helhetlig styrking av den samiske museumsvirksomheten. Sametinget ber Stortinget slutte seg til en slik målsetting.
6. Stortingsmeldingen synliggjør ikke den særlig utilfredsstillende situasjonen for samiske gjenstandssamlinger. Samiske museer er unge, noe som medfører at gjenstandssamlingene på samiske museer er begrenset. Det samiske gjenstandsmaterialet som finnes ved andre museer er vanskelig tilgjengelige og de er ikke innsamlet ut fra samiske museale prinsipper. Samiske museer har derfor særlige utfordringer for framtidig innsamling av samiske gjenstander, og for forsvarlig håndtering av samisk materiell knyttet til konservering, språk, terminologi, registre og dataprogrammer. Sametinget ber Stortinget slutte seg til en målsetting om at det skal vies særlig oppmerksomhet til disse oppgavene knyttet til samisk museumsvirksomhet.
7. Stortingsmeldingen tar ikke opp de prinsipielle sidene ved framtidig eier- og forvaltningsansvar for samiske gjenstandssamlinger. Dette materialet er en del av den samiske kulturarven, og det er derfor ikke likegyldig hvem som har eier- og forvaltningsansvaret for

Sign: EKN

- dette materialet i framtida. Sametinget ber Stortinget uttrykke nødvendigheten av at disse forholdene må utredes.
8. Sametinget er enig i Regjeringens målsetting om et mindre fragmentert og mer samordnet og samorganisert museumsområde. Innenfor det samiske museumsområde er også store gevinster vunnet ved en felles organiserings- og styringsstruktur. Sametinget ser det som svært positivt at Regjeringen i stortingsmeldingen signaliserer at organiseringen av samiske museer må skje gjennom en ordning der Sametinget har det samlede forvaltningsansvaret. Sametinget ser det som viktig at det skjer en ryddig og rask prosess for praktisk tilrettelegging og myndighetsoverføring til Sametinget på museumsområdet. For Sametinget er det imidlertid viktig å presisere at andre aktører enn sentrale myndigheter og Sametinget ikke skal definere Sametingets framtidige myndighetsområder. Sametinget har allerede satt i gang en utredning om en felles framtidig organiserings- og styringsstruktur for alle samiske museer. Dette arbeidet skjer i en tett dialog med aktuelle museer og Samisk museumslag. Sametinget ber Stortinget om å uttrykke sin støtte til at Sametinget overføres myndighet for et samlet styrt samisk museumsvesen, og at spørsmålet om framtidig struktur, regelverk og betingelser for Sametingets myndighetsovertaksle raskt må følges opp av Regjeringen. Ved overføring av regionale museer til Sametinget eller opprettelse av samiske museer må det følge varige midler over statsbudsjettet.
 9. Sametinget ser det som viktig at Samisk spesialbibliotek gis muligheter til å utvikle seg til et kompetansesenter for samisk litteratur og et informasjonssenter om samiske forhold. Sametinget ser det også som naturlig at Samisk arkiv overføres til Sametingets forvaltning. Det vil være en stor samordningsgevinst ved at Sametinget også har forvaltningsansvaret for Samisk arkiv på linje med Samisk spesialbibliotek. Sametinget ber Stortinget om å uttrykke sin støtte til at Samisk arkiv overføres til Sametingets forvaltning, og at det raskt igangsettes en utredning for at Samisk arkiv, som en del av Sametinget, kan utvikles til å ha et helhetlig ansvar for å samle, ivareta og tilgjengeliggjøre alle typer arkivmateriale av samisk kulturhistorisk verdi.
 10. Sametinget er tilfreds med at Regjeringen i stortingsmeldingen legger opp til at østsamisk museumanlegg i Neiden skal realiseres som samisk tusenårssted innen 2005.
 11. Sametinget som et nasjonalt folkevalgt organ har vedtatt østsamisk museumsanlegg i Neiden som samisk nasjonalt tusenårssted. Stortinget har vedtatt nødvendigheten av at det realiseres et samisk nasjonalt tusenårssted. Det presiseres at det samiske tusenårsstedet kan dermed ikke kategoriseres på linje med fylkenes tusenårssteder, slik det gjøres i stortingsmeldinga. Sametinget ber derfor Stortinget om å klargjøre dette forholdet i sine merknader til meldingen.
 12. I stortingsmeldingens oversikt over aktuelle kulturbyggprosjekt det kommende tiåret er både avdeling for samisk kunst (samisk kunstmuseum) ved Sámiid Vuorká-Dávvirat/De Samiske Samlinger, Kárášjohka-Karasjok, og Ája Samiske Senter i Gáivuotna-Kåfjord inkludert. I tillegg ber Sametinget Stortinget inkludere Várdobáiki Samiske Senter i Sør-Troms og Ofoten i denne oversikten.
 13. I stortingsmeldingens omtale av statlige økonomiske virkemidler for kulturbygg framkommer det en faktisk feil, som Sametinget ber Stortinget rette opp i sine merknader. I pkt. 9.3 (s. 127) heter det at: «*Då Samisk kulturråd vart oppretta i 1993, vart avsetningene til samiske kulturbygg innanfor Norsk kulturfond overførte til Samisk kulturråd*». Dette stemmer ikke. Sametinget v/Samisk kulturråd har ikke fått overført avsetninger til samiske kulturbygg og det har heller ikke eksistert egen «samisk» avsetning til dette formålet.

Sign: SS / EKN

Sametinget foreslo riktignok i sak 23/96 Samlet plan for samiske kulturhus, etablering av et Samisk kultursenterfond og med egen avsetning fra Norsk kulturråd som kortsiktig løsning. Dette ble imidlertid avvist av sentrale myndigheter, jf. St.meld. nr. 41 (1996-96) og Innst. S. nr. 145 (1997-98). Investeringer til samiske kulturbygg/-sentre har derfor konkurrert på linje med øvrige norske prosjekter i Norsk kulturråd, Kulturdepartementet og andre finansieringsorgan. Sametinget forutsetter at Stortinget overfører en fast avsetning for samiske kulturbygg til Sametinget.

14. Sametinget vil understreke samiske kulturbygg/-sentra sentrale rolle i det samiske samfunnet, ikke bare som arenaer for kunst- og kulturformidling, men som viktige identitets- og kulturutviklere. Sametinget ber Stortinget medvirke til at utvalgte samiske kulturhusprosjekter prioriteres i en tid hvor det samiske samfunnet er i gang med å bygge opp sin infrastruktur, utdanning og næring.
15. Samiske arkiv, bibliotek og museum vil i framtida spille en avgjørende rolle for samisk kultur- og samfunnsforming, både som arena og aktør i samiske samfunn. Samisk samfunn har få samiske institusjoner som har og kan ha slike roller. Samiske arkiv, bibliotek og museum vil derfor ha særlig stor betydning i samiske samfunn. Det vil være avgjørende og maktpåliggende at Sametinget har det overordnede ansvaret for det samlede samiske dokumentasjons- og formidlingsområdet knyttet til arkiv, bibliotek og museum. Sametinget håper Stortinget legger til rette for en kulturpolitikk for samene som urfolk, som tar utgangspunkt i det prinsipielle grunnlaget for norsk samepolitikk. Sametinget ber også Stortinget om at det i den framtidige politikken på området arkiv, bibliotek og museum gis utviklingsmuligheter gjennom en samlet samisk styringsstruktur og gradvis styrking av samisk kulturvern og samfunnsutvikling.

Saken avsluttet 2. mars 2000 kl. 16.00.

Sign: SS / EKN

Sak 12/00 Stortingsmelding nr. 21 (1999-2000)

Menneskeverd i sentrum - handlingsplan for menneskerettigheter

Saken påbegynt 2. mars 2000 kl. 16.00.

I. Dokumenter

- St. meld. nr. 21 (1999-2000) Menneskeverd i sentrum - Handlingsplan for menneskerettigheter (Sendt ut tidligere)
- Notat av 26.10.99 fra Sametinget til Utenriksdepartementet
- Brev av 20.12.99 fra Sør-Varanger kommune til sametingspresidenten
- Brev av 17.01.2000 fra Nordisk samisk institutt til Sametinget
- Kopi av brev av 12.01.00 fra Nils Jørgen Nystø, medlem av Arbeidsgruppen for urfolk i Barentsregionen til Utenriksdepartementet
- Brev av 12.09.99 til Sametinget

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget stiller seg positiv til handlingsplanens innhold og de tiltakene som foreslås. Sametinget merker seg også det positive i at meldingen inneholder en erkjennelse av den urett som er blitt begått mot samene gjennom en hard fornorskningsspolitikk, samtidig som man også erkjenner behovet for særtiltak overfor samene for å bøte på denne uretten.

Det er derfor gledelig at Regjeringen ønsker å satse på menneskerettighetsspørsmål også på det nasjonale planet. Det foregår fremdeles en strukturell fornorskning av samene og det er av stor betydning at dagens barn og unge sikres et trygt identitetsgrunnlag, slik at den samiske kulturen og det samiske samfunnet kan fortsette å utvikle seg. Spørsmål knyttet til samisk læreplan, utdanning på samisk, barnehagetilbud og tilrettelegging av øvrige tilbud vil alle være med på å ivareta de grunnleggende menneskerettighetene og de forpliktelsene Norge har overfor samene.

Sametinget finner det nødvendig på generelt grunnlag å fremheve at samenes rett til selvbestemmelse er basisen og det bærende elementet i alt arbeidet med menneskerettigheter og samepolitiske spørsmål. Selvbestemmelse er et helt sentralt element som danner grunnlaget for arbeidet med alle samiske spørsmål. Fra Sametingets side har det vært understreket at urfolks rett til selvbestemmelse gjør seg gjeldende på alle områder, også i forhold til landrettigheter. Dette blir ytterligere underbygget gjennom de prosessene som skjer internasjonalt. Det vises her bl.a. til arbeidet med FNs urfolkserklæring og til de spørsmålene FNs menneskerettighetskomité har stilt også Norge, om urfolks rett til selvbestemmelse i henhold til artikkel 1 i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Sametinget er av den oppfatning at det vil være uriktig å utvikle en egen forståelse av begrepet selvbestemmelse som kun gjelder for urfolk. Folkenes rett til selvbestemmelse må gjelde for ethvert folk, inkludert urfolk.

Sametingets engasjement i arbeidet med menneskerettigheter har siden etableringen i 1989 økt i omfang, noe som også har vært en målsetting fra tingets side. Disse oppgavene, bl.a. når det gjelder Sametingets rolle i utviklings samarbeidet, krever ressurser som Sametinget pr. dags

Sign: SS / EKN

dato ikke råder over. Dette skaper problemer i forhold til de målsettingene som Sametinget selv har for sitt arbeide og i forhold til de forventningene Sametinget møter fra det samiske samfunnet og sine medaktører forøvrig, både på nasjonalt og internasjonalt plan. Sametingets engasjement og ivaretagelse av oppgaver på de ulike saksfeltene og samfunnsområdene er derfor avhengig av at tinget blir tilført større ressurser.

Sametingets merknader til meldingens innhold om **menneskerettigheter på nasjonalt plan:**

1. Retten til og forvaltningen av land og vann utgjør det viktigste grunnlaget for utviklingen av et samfunn. For en urfolkskultur som den samiske, er det materielle grunnlaget for kulturen og utviklingen av denne avhengig av at samene selv forvalter naturressursene.
2. Sametinget anser etableringen av et eget kompetansesenter for urfolkrettigheter som viktig og vil anbefale dette etablert i Kautokeino. Det er et av Sametingets hovedprinsipp at samene selv har den beste kunnskapen når det gjelder urfolksspørsmål, både nasjonalt og internasjonalt. I tillegg er Kautokeino vertskommune for 2 institusjoner som begge har en høy profil også i forskningsøyemed, nemlig Nordisk samisk institutt og Samisk høgskole. Begge disse institusjonene har kunnskapen og nettverket, både nasjonalt, regionalt og internasjonalt, som er nødvendige for å kunne bistå i senterets arbeid.
3. Sametinget stiller seg positiv til de forslagene til tiltak som meldingen inneholder. Det er likevel nødvendig med større innsats på områder som helse, barn, kvinner, rettssikkerhet, informasjon m.v. for å ivareta de forpliktelsene Norge har både nasjonalt og internasjonalt. Dette gjelder også de konkrete forslagene som omtales i meldingen, f.eks. at urfolksperspektivet ivaretas i nettsted for menneskerettigheter og internettbasert informasjon til barn og unge.
4. Sametinget ønsker at urfolksperspektivet og de nasjonale minoritetene ivaretas også i utarbeidingen av en ny lov mot etnisk diskriminering.
5. Regjeringen foreslår i meldingen at det hvert 3. år foregår en markering med fokusering på et avgrenset menneskerettighetstema, første gang i 2002. Sametinget foreslår at markeringen i 2005 vies urfolksspørsmål som en videreføring av urfolkstiåret som avsluttes i 2004.
6. Sametinget foreslår i tillegg at det opprettes en egen ombudsordning for menneskerettigheter, som enten kan organiseres som en ombudsmannsordning eller som en nasjonal kommisjon for menneskerettigheter. Dette har sin bakgrunn i at Sametinget ser et klart behov for en uavhengig og oppdatert ordning for menneskerettigheter. Det har vist seg at i særdeleshet domstolene ikke har den nødvendige kunnskapen om internasjonale menneskerettighetsforhold gjennom at de i sine domsavsigelser ikke tar de nødvendige hensyn til internasjonale konvensjoner som er ratifisert av Norge. Dette vil også være en mulighet for Norge å fortsette å være et foregangsland i menneskerettighetsspørsmål. Ordningen vil ha betydning ikke bare for samene, men også for andre grupper i samfunnet som er i behov for en permanent og uavhengig røst i menneskerettighetsspørsmål. Lignende ordninger har blitt etablert i andre stater, bl.a. India og Australia, og det er blitt høstet gode erfaringer fra dette, spesielt sett ut fra et urfolkssynspunkt.
7. Sametinget er svært glad for at meldingen legger vekt på informasjon, undervisning og utdanning i menneskerettigheter. Et av målene på området uttales å være og nå ut med informasjon om-, og skape engasjement og bevisstgjøring omkring menneskerettigheter i det brede lag av befolkningen. Når det gjelder samene heter det at de har vært utsatt for en hard og langvarig fornorskningsspolitikk som har ført til et sterkt press på samisk språk og

Sign: SS / EKN

kultur. Fornorskningspolitikken har blant annet medført at mange samer fikk en mangelfull skolegang og dårligere behandling av helsevesen og rettsvesen, enn majoritetsbefolkningen.

Bevissthet om et mangelfullt skoletilbud og en mangelfull skolegang, har nå delvis nådd det brede lag av den samiske befolkning. Sametinget vil spesielt gjøre oppmerksom på de samer som har organisert seg og søkt om billighetserstatning for tapt skolegang p.g.a. fornorskning og andre verdenskrig. Rettshjelpskontoret Indre-Finnmark opplyser at alle har fått avslag fra billighetserstatningsutvalget med begrunnelse i at fornorskningspolitikken kan forsvares ut i fra datidens syn (jf. brev av 12.09.99 til Sametinget). Avslagene er anket til Stortinget. Sametinget viser til at saken ikke bare gjelder spørsmål om økonomisk kompensasjon for tapt skolegang. Dette omfatter for en stor del en frarøvet menneskerett overfor et urfolk, statens moralske og politiske forpliktelser til å ta et oppgjør med sin egen uverdige historiske behandling av samene, og nyttiggjøre seg muligheten av å kunne etablere et fornyet grunnlag mellom samene og den norske stat basert på forsoning, respekt og likeverd i inngangen til det nye tusenåret.

På denne bakgrunn ber Sametinget Stortinget om å skape rom i systemet for å kunne rette opp den uretten som er begått. Dypest sett gjelder saken å videreutvikle de grunnprinsipper som bygger opp under respekten for menneskeverdet sett både i nasjonalt og globalt perspektiv. Sametinget deltar gjerne i denne sammenheng.

Sametingets merknader til meldingens innhold om **menneskerettigheter på internasjonalt plan**:

1. Sametinget ønsker større innflytelse når det gjelder arbeidet med urfolk i bistanden. Sametinget er av den oppfatning at urfolksdimensjonen må ivaretas utfra prinsippet om at kontakten bør skje fra urfolk til urfolk. Det er utvilsomt at Sametinget er den som besitter mest kunnskap og kompetanse om urfolksspørsmål også i andre deler av verden, og derfor vil være det organet som i best mulig grad kan ivareta og skape legitimitet for arbeidet, samt styrke samordningen av Norges generelle urfolkspolitikk. I meldingen blir det understreket at den kompetansen og kunnskapen Sametinget besitter i urfolksspørsmål skal nyttiggjøres i større grad. Sametinget anser dette som positivt, men vil likevel understreke at Sametingets rolle i det internasjonale arbeidet må styrkes, slik at målsettingen innebærer en realitet.

2. Sametinget stiller seg positiv til de forslagene Regjeringen fremsetter i meldingen om det pågående internasjonale arbeidet vedrørende Barentssamarbeidet, Nordisk samekonvensjon, FN-erklæring om urfolks rettigheter og etablering av permanent forum for urfolk.

I Barentssamarbeidet er det utarbeidet en handlingsplan for urfolkene i Barentsregionen. Gjennomføringen vil kreve finansiering fra flere kilder. Derfor ber Sametinget Stortinget sørge for at det også settes av midler over Nordisk råds nærområdeprogram til urfolksprogrammet i Barentsregionen.

Når det gjelder arbeidet med FN-erklæringen om urfolks rettigheter, har samarbeidet med de ansvarlige norske myndighetene ikke vært så godt som Sametinget har ønsket. Man er likevel inne i en prosess hvor disse forholdene skal bedres og Sametinget anser dette for å være et skritt i riktig retning.

Hva angår etableringen av et permanent forum for urfolk i FN, går Sametinget inn for at forumet skal ha representanter fra både urfolk og nasjonale stater og at disse skal ha likeverdig representasjon. Sametinget går også inn for at forumet etableres så høyt som

Sign: SS / EKN

mulig i FN-systemet under ECOSOC og at forumet lokaliseres til FN-hovedkvarteret i New York. Sametinget vil anse det som positivt dersom Norge påtar seg lederansvaret i arbeidsgruppen for forumet.

Merknad 1, Arbeiderpartiets sametingsgruppe v/Steinar Pedersen:

Gruppen kan i det vesentlige slutte seg til Sametingsrådets innstilling, men vil understreke at det kunne vært behov for visse presiseringer i innstillingens formulering om at retten til selvbestemmelse gjør seg gjeldende på alle områder. Slike utsagn kan mistolkes av dem som ønsker det.

Det samme gjelder også utsagnet i pkt. 1, s. 2 som kan tolkes som at samene alene skal forvalte naturressursene i samiske områder. Også her kunne det være behov for et høyere presisjonsnivå i forhold til andre folkevalgte organer Sametinget må forholde seg til, og den øvrige befolkninga i samiske områder.

I tillegg til rådets innstilling vil gruppa også fremme enkelte tilleggsforslag. Det gjelder blant annet om å få en avklaring på om myndighetene legger størst vekt på konvensjoner som prioriterer rovdyr, eller konvensjoner som skal sikre samisk kultur og næringsliv.

Forslag 1, representant Nils Henrik Måsø, SP's sametingsgruppe:

Tillegg til rådets forslag:

Sikring av reell yringsfrihet og differensiert mediatilbud for den samiske befolkning må tas med som et konkret og forpliktende satsingsområde i nasjonal handlingsplan for menneskerettigheter.

Staten må prioritere opptrapping av samisk pressestøtte, slik at eksisterende samiske aviser kan realisere målsettingen om daglig utgivelse og underkontor i lule- og sørsamiske områder.

Forslag 2, representant Steinar Pedersen, AP's sametingsgruppe:

Tillegg til innstillingen:

- Det må avklares om myndighetene legger større vekt på internasjonale konvensjoner som prioriterer rovdyr, og dermed undergraver folks eksistensvilkår eller menneskerettighetskonvensjoner som skal sikre samisk kultur og næringsliv.
- Arbeidet med en nordisk samekonvensjon prioriteres. Standarden der må minst være på linje med det som ligger i de internasjonale folkeretts- og urfolksbestemmelsene, og også bygge på de prinsippene som ligger i Lappekodisillen fra 1751, som i realiteten var den første nordiske samekonvensjonen.
- Sametinget har med bekymring merket seg de antisamiske strømningene og den store uvitenhet om samiske forhold som har kommet for dagen i forbindelse med samerettsutvalgets innstilling.

Sametinget mener at dette kunne vært avhjulpet gjennom offentlig informasjon om det langvarige samiske og norske fellesskap på det samme territoriet.

Slik informasjon bør prioriteres, og Sametinget ber om at det legges opp til en større og raskere innsats enn det legges opp til i meldingen.

- Sametinget har merket seg at man ikke ha innarbeidet ILO-konvensjon nr 169 som en del av norsk lov.

Sign: ES / EKN

Dette er et av de viktigste menneskerettighetsinstrumentene til fordel for urfolk. Det bør derfor settes i gang et arbeid for å inkorporere den i lovverket i Norge.

Den aller viktigste effekten av det vil trolig være at landet befester sin plass som et foregangsland i verdenssammenheng når det gjelder urfolks- og menneskerettigheter.

Forslag 3, representant Per Solli, AP's sametingsgruppe:

Endring innstillingens side 2, 1. setning pkt. 2:

Sametinget anser etableringen av et eget kompetansesenter for urfolksrettigheter som viktig og vil anbefale dette etablert i Tromsø.

Forslag 5, representant Klemet Erlend Hætta, NSR's sametingsgruppe:

Tillegg under «Sametingets merknader til meldingens innhold om menneskerettigheter på internasjonalt plan» side 3, et nytt tredje punkt:

Situasjonen i Tibet

Sametinget vil i forbindelse med sin behandling av St. meld. nr 21 (1999-2000) *Menneskeverd i sentrum*, også peke på at den alvorlige politiske situasjonen i Tibet ikke har endret seg. Tibet er i dag et okkupert land, og det meldes om gjentakende brudd på menneskerettighetene overfor den tibetanske befolkning og om økte restriksjoner på praktisering av kulturelle og religiøs frihet.

Sametinget er kjent med at det overfor FNs 56. sesjon i Menneskerettighetskommisjonen fremmes et forslag til resolusjon som tar opp menneskerettighetssituasjonen i Kina. Dette resolusjonsforslaget uttrykker også bekymring for situasjonen i Tibet.

I St.meld. nr. 21 (1999-2000) *Menneskeverd i sentrum*, legger regjeringen stor vekt på at menneskerettighetsdialogen med Kina skal styrkes. Blant annet sier regjeringen at «Tibetspørsmålet reises med kinesiske myndigheter i de sammenhenger de det er naturlig. Fra norsk side oppfordres kinesiske myndigheter til å inngå dialog med Dalai Lama, og viktigheten av respekt for tibetanernes mulighet til å utøve sin religion og kultur blir understreket»

Sametinget oppfordrer derfor Norge på det sterkeste til å ta sine egne ord på alvor, og støtte resolusjonsforslaget om menneskerettighetssituasjonen i Kina. Sametinget ønsker også at landet gjør sitt for ytterligere å synliggjøre situasjonen i Tibet i resolusjonsforslaget. Videre ber Sametinget om at norske myndigheter, i kraft av at Norge nå er et medlem av FNs menneskerettighetskommisjon, om å ta opp situasjonen i Tibet i sine muntlige innlegg under årets sesjon i kommisjonen.

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 3 ble forkastet med 29 stemmer.
2. Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.
3. Forslag 2 ble enstemmig vedtatt.
4. Forslag 5 ble enstemmig vedtatt.
5. Sametingsrådets innstilling, unntatt vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

Sign: SS / EKN

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Berit Ranveig Nilssen, saksordfører	
2.	Nils Henrik Måsø	
3.	Steinar Pedersen	Olaf Eliassen John Henrik Eira Steinar Pedersen
4.	Eva Josefsen	Nils Henrik Måsø
5.	Johan Mikkel Sara	
6.	Per Solli	Johan Mikkel Sara
7.	Ragnhild L. Nystad	
8.	Randi A. Skum	
9.	Klemet Erland Hætta	
10.	Eva Josefsen	
11.	Roger Pedersen	
12.	Isak Mathis O. Hætta	Per Solli Isak Mathis O. Hætta
13.	Berit Ranveig Nilssen, saksordfører Egil Olli (til forr.orden) Sven-Roald Nystø (til forr.orden) Johan Mikkel Sara (til forr.orden)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget stiller seg positiv til handlingsplanens innhold og de tiltakene som foreslås. Sametinget merker seg også det positive i at meldingen inneholder en erkjennelse av den urett som er blitt begått mot samene gjennom en hard fornorskningsspolitikk, samtidig som man også erkjenner behovet for særtiltak overfor samene for å bøte på denne uretten.

Det er derfor gledelig at Regjeringen ønsker å satse på menneskerettighetsspørsmål også på det nasjonale planet. Det foregår fremdeles en strukturell fornorskning av samene og det er av stor betydning at dagens barn og unge sikres et trygt identitetsgrunnlag, slik at den samiske kulturen og det samiske samfunnet kan fortsette å utvikle seg. Spørsmål knyttet til samisk læreplan, utdanning på samisk, barnehagetilbud og tilrettelegging av øvrige tilbud vil alle være med på å ivareta de grunnleggende menneskerettighetene og de forpliktelsene Norge har overfor samene.

Sametinget finner det nødvendig på generelt grunnlag å fremheve at samenes rett til selvbestemmelse er basisen og det bærende elementet i alt arbeidet med menneskerettigheter og samepolitiske spørsmål. Selvbestemmelse er et helt sentralt element som danner grunnlaget for arbeidet med alle samiske spørsmål. Fra Sametingets side har det vært understreket at urfolks rett til selvbestemmelse gjør seg gjeldende på alle områder, også i forhold til landrettigheter. Dette blir ytterligere underbygget gjennom de prosessene som skjer internasjonalt. Det vises her bl.a. til arbeidet med FNs urfolkserklæring og til de spørsmålene FNs menneskerettighets-

Sign: S S EKN

komité har stilt også Norge, om urfolks rett til selvbestemmelse i henhold til artikkel 1 i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Sametinget er av den oppfatning at det vil være uriktig å utvikle en egen forståelse av begrepet selvbestemmelse som kun gjelder for urfolk. Folkenes rett til selvbestemmelse må gjelde for ethvert folk, inkludert urfolk.

Sametingets engasjement i arbeidet med menneskerettigheter har siden etableringen i 1989 økt i omfang, noe som også har vært en målsetting fra tingets side. Disse oppgavene, bl.a. når det gjelder Sametingets rolle i utviklingssamarbeidet, krever ressurser som Sametinget pr. dags dato ikke råder over. Dette skaper problemer i forhold til de målsettingene som Sametinget selv har for sitt arbeide og i forhold til de forventningene Sametinget møter fra det samiske samfunnet og sine medaktører forøvrig, både på nasjonalt og internasjonalt plan. Sametingets engasjement og ivaretagelse av oppgaver på de ulike saksfeltene og samfunnsområdene er derfor avhengig av at tinget blir tilført større ressurser.

Sametingets merknader til meldingens innhold om **menneskerettigheter på nasjonalt plan:**

1. Retten til og forvaltningen av land og vann utgjør det viktigste grunnlaget for utviklingen av et samfunn. For en urfolkskultur som den samiske, er det materielle grunnlaget for kulturen og utviklingen av denne avhengig av at samene selv forvalter naturressursene.
2. Sametinget anser etableringen av et eget kompetansesenter for urfolksrettigheter som viktig og vil anbefale dette etablert i Kautokeino. Det er et av Sametingets hovedprinsipp at samene selv har den beste kunnskapen når det gjelder urfolksspørsmål, både nasjonalt og internasjonalt. I tillegg er Kautokeino vertskommune for 2 institusjoner som begge har en høy profil også i forskningsøyemed, nemlig Nordisk samisk institutt og Samisk høgskole. Begge disse institusjonene har kunnskapen og nettverket, både nasjonalt, regionalt og internasjonalt, som er nødvendige for å kunne bistå i senterets arbeid.
3. Sametinget stiller seg positiv til de forslagene til tiltak som meldingen inneholder. Det er likevel nødvendig med større innsats på områder som helse, barn, kvinner, rettssikkerhet, informasjon m.v. for å ivareta de forpliktelsene Norge har både nasjonalt og internasjonalt. Dette gjelder også de konkrete forslagene som omtales i meldingen, f.eks. at urfolksperspektivet ivaretas i nettsted for menneskerettigheter og internettbasert informasjon til barn og unge.

Sametinget har med bekymring merket seg at antisamiske strømninger og den store uvitenhet om samiske forhold som har kommet for dagen i forbindelse med samerettsutvalgets innstilling. Sametinget mener at dette kunne vært avhjulpet gjennom offentlig informasjon om det langvarige samiske og norske fellesskap på det samme territoriet. Slik informasjon bør prioriteres, og Sametinget ber om at det legges opp til en større og raskere innsats enn det legges opp til i meldingen.

4. Det må avklares om myndighetene legger større vekt på internasjonale konvensjoner som prioriterer rovdyr, og dermed undergraver folks eksistensvilkår eller menneskerettighetskonvensjoner som skal sikre samisk kultur og næringsliv.
5. Sametinget har merket seg at man ikke har innarbeidet ILO konvensjon nr 169 som en del av norsk lov. Dette er et av de viktigste menneskerettighetsinstrumentene til fordel for urfolk. Det bør derfor settes igang et arbeid for å inkorporere den i lovverket i Norge. Den aller viktigste effekten av det vil trolig være at landet befester sin plass som et foregangsland i verdenssammenheng når det gjelder urfolks- og menneskerettigheter.

Sign: S.S. / EKN

6. Sametinget ønsker at urfolksperspektivet og de nasjonale minoritetene ivaretas også i utarbeidingen av en ny lov mot etnisk diskriminering.
7. Regjeringen foreslår i meldingen at det hvert 3. år foregår en markering med fokusering på et avgrenset menneskerettighetstema, første gang i 2002. Sametinget foreslår at markeringen i 2005 vies urfolksspørsmål som en videreføring av urfolkstiåret som avsluttes i 2004.
8. Sametinget foreslår i tillegg at det opprettes en egen ombudsordning for menneskerettigheter, som enten kan organiseres som en ombudsmannsordning eller som en nasjonal kommisjon for menneskerettigheter. Dette har sin bakgrunn i at Sametinget ser et klart behov for en uavhengig og oppdatert ordning for menneskerettigheter. Det har vist seg at i særdeleshet domstolene ikke har den nødvendige kunnskapen om internasjonale menneskerettighetsforhold gjennom at de i sine domsavsigelser ikke tar de nødvendige hensyn til internasjonale konvensjoner som er ratifisert av Norge. Dette vil også være en mulighet for Norge å fortsette å være et foregangsland i menneskerettighetsspørsmål. Ordningen vil ha betydning ikke bare for samene, men også for andre grupper i samfunnet som er i behov for en permanent og uavhengig røst i menneskerettighetsspørsmål. Lignende ordninger har blitt etablert i andre stater, bl.a. India og Australia, og det er blitt høstet gode erfaringer fra dette, spesielt sett ut fra et urfolkssynspunkt.
9. Sametinget er svært glad for at meldingen legger vekt på informasjon, undervisning og utdanning i menneskerettigheter. Et av målene på området uttales å være å nå ut med informasjon om-, og skape engasjement og bevisstgjøring omkring menneskerettigheter i det brede lag av befolkningen. Når det gjelder samene heter det at de har vært utsatt for en hard og langvarig fornorskningsspolitikk som har ført til et sterkt press på samisk språk og kultur. Fornorskningsspolitikken har blant annet medført at mange samer fikk en mangelfull skolegang og dårligere behandling av helsevesen og rettsvesen, enn majoritetsbefolkningen.

Sikring av reell ytringsfrihet og differensiert mediatilbud for den samiske befolkning må tas med som et konkret og forpliktende satsingsområde i nasjonal handlingsplan for menneskerettigheter. Staten må prioritere opptrapping av samisk pressestøtte, slik at eksisterende samiske aviser kan realisere målsettingen om daglig utgivelse og underkontor i lule- og sørsamiske områder.

Bevissthet om et mangelfullt skoletilbud og en mangelfull skolegang, har nå delvis nådd det brede lag av den samiske befolkning. Sametinget vil spesielt gjøre oppmerksom på de samer som har organisert seg og søkt om billighetserstatning for tapt skolegang p.g.a. fornorskning og andre verdenskrig. Rettshjelpskontoret Indre-Finnmark opplyser at alle har fått avslag fra billighetserstatningsutvalget med begrunnelse i at fornorskningsspolitikken kan forsvares ut i fra datidens syn (jf. brev av 12.09.99 til Sametinget). Avslagene er anket til Stortinget. Sametinget viser til at saken ikke bare gjelder spørsmål om økonomisk kompensasjon for tapt skolegang. Dette omfatter for en stor del en frarøvet menneskerett overfor et urfolk, statens moralske og politiske forpliktelser til å ta et oppgjør med sin egen uverdige historiske behandling av samene, og nyttiggjøre seg muligheten av å kunne etablere et fornyet grunnlag mellom samene og den norske stat basert på forsoning, respekt og likeverd i inngangen til det nye tusenåret.

På denne bakgrunn ber Sametinget Stortinget om å skape rom i systemet for å kunne rette opp den uretten som er begått. Dypest sett gjelder saken å videreutvikle de grunnprinsipper

Sign: SJ / EKN

som bygger opp under respekten for menneskeverdet sett både i nasjonalt og globalt perspektiv. Sametinget deltar gjerne i denne sammenheng.

Sametingets merknader til meldingens innhold om menneskerettigheter på internasjonalt plan:

1. Sametinget ønsker større innflytelse når det gjelder arbeidet med urfolk i bistanden. Sametinget er av den oppfatning at urfolksdimensjonen må ivaretas utfra prinsippet om at kontakten bør skje fra urfolk til urfolk. Det er utvilsomt at Sametinget er den som besitter mest kunnskap og kompetanse om urfolksspørsmål også i andre deler av verden, og derfor vil være det organet som i best mulig grad kan ivareta og skape legitimitet for arbeidet, samt styrke samordningen av Norges generelle urfolkspolitikk. I meldingen blir det understreket at den kompetansen og kunnskapen Sametinget besitter i urfolksspørsmål skal nyttiggjøres i større grad. Sametinget anser dette som positivt, men vil likevel understreke at Sametingets rolle i det internasjonale arbeidet må styrkes, slik at målsettingen innebærer en realitet.
2. Sametinget stiller seg positiv til de forslagene Regjeringen fremsetter i meldingen om det pågående internasjonale arbeidet vedrørende Barentssamarbeidet, Nordisk samekonvensjon, FN-erklæring om urfolks rettigheter og etablering av permanent forum for urfolk.

Arbeidet med en nordisk samekonvensjon prioriteres. Standarden der må minst være på linje med det som ligger i de internasjonale folkeretts- og urfolksbestemmelsene, og også bygge på de prinsippene som ligger i Lappekodisillen fra 1751, som i realiteten var den første nordiske samekonvensjonen.

I Barentssamarbeidet er det utarbeidet en handlingsplan for urfolkene i Barentsregionen. Gjennomføringen vil kreve finansiering fra flere kilder. Derfor ber Sametinget Stortinget sørge for at det også settes av midler over Nordisk råds nærområdeprogram til urfolkprogrammet i Barentsregionen.

Når det gjelder arbeidet med FN-erklæringen om urfolks rettigheter, har samarbeidet med de ansvarlige norske myndighetene ikke vært så godt som Sametinget har ønsket. Man er likevel inne i en prosess hvor disse forholdene skal bedres og Sametinget anser dette for å være et skritt i riktig retning.

Hva angår etableringen av et permanent forum for urfolk i FN, går Sametinget inn for at forumet skal ha representanter fra både urfolk og nasjonale stater og at disse skal ha likeverdig representasjon. Sametinget går også inn for at forumet etableres så høyt som mulig i FN-systemet under ECOSOC og at forumet lokaliseres til FN-hovedkvarteret i New York. Sametinget vil anse det som positivt dersom Norge påtar seg lederansvaret i arbeidsgruppen for forumet.

3. **Situasjonen i Tibet.** Sametinget vil i forbindelse med sin behandling av St. meld. nr 21 (1999-2000) *Menneskeverd i sentrum*, også peke på at den alvorlige politiske situasjonen i Tibet ikke har endret seg. Tibet er i dag et okkupert land, og det meldes om gjentakende brudd på menneskerettighetene overfor den tibetanske befolkning og om økte restriksjoner på praktisering av kulturell og religiøs frihet. Sametinget er kjent med at det overfor FNs 56. sesjon i Menneskerettighetskommisjonen fremmes et forslag til resolusjon som tar opp menneskerettighetssituasjonen i Kina. Dette resolusjonsforslaget uttrykker også bekymring for situasjonen i Tibet.

Sign: SS / EKN

I St.meld. nr. 21 (1999-2000) Menneskeverd i sentrum, legger Regjeringen stor vekt på at menneskerettighetsdialogen med Kina skal styrkes. Blant annet sier Regjeringen at *« Tibetspørsmålet reises med kinesiske myndigheter i de sammenhenger der det er naturlig. Fra norsk side oppfordres kinesiske myndigheter til å inngå dialog med Dalai Lama, og viktigheten av respekt for tibetanernes mulighet til å utøve sin religion og kultur blir understreket »*. Sametinget oppfordrer derfor Norge på det sterkeste til å ta sine egne ord på alvor, og støtte resolusjonsforslaget om menneskerettighetssituasjonen i Kina. Sametinget ønsker også at landet gjør sitt for ytterligere å synliggjøre situasjonen i Tibet i resolusjonsforslaget. Videre ber Sametinget om at norske myndigheter, i kraft av at Norge nå er et medlem av FNs menneskerettighetskommisjon, om å ta opp situasjonen i Tibet i sine muntlige innlegg under årets sesjon i kommisjonen.

Saken avsluttet 3. mars 2000 kl. 09.20.

Sign:SS / EKN.....

Sak 13/00 Godtgjørelse til Sametingets representanter

Saken påbegynt 3. mars 2000 kl. 10.55.

I. Dokumenter

- Innstilling fra utvalget for gjennomgang av godtgjørelsene til Sametingets representanter av 21.01.2000.
- Forskrifter for utbetaling av godtgjøring til Sametingets representanter og medlemmer i underliggende råd - Fastsatt av Sametinget, 26. november 1998, ikrafttredelse fra 01. januar 1999.
- Retningslinjer for Stortingets godtgjørelser.
- Brev av 20.01.2000 til AAD om avklaring av Sametingets politikere og tillitsvalgtes forsikringsordninger

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget vedtar følgende endringer i forskrifter for utbetaling av godtgjøring til Sametingets representanter:

Nytt punkt om Sametingets representanters faste godtgjørelse

2.1.1 Fast månedlig godtgjørelse

Sametingets representanter, med unntak av heltidspolitikere, avlønnes med en fast månedlig godtgjørelse på kr. 2000,-.

Øvrige regler blir stående som de er i dag.

Sametinget forutsetter at uavklarte spørsmål knyttet til representanter og politiske tillitsvalgte hva gjelder pensjonsrettigheter og forsikringsordninger avklares innen utgangen av 1. halvår 2000.

De nye forskriftene trer i kraft fra 01.03.2000.

Forslag 1, representant Willy Ørnebakk, AP's sametingsgruppe:

1. Saken utsettes.
2. Det legges frem en ny helhetlig innstilling hvor hele godtgjørelsesutvalgets forslag kan tas i sammenheng.

III. Votering

Av 39 representanter var 32 tilstede.

- Forslag 1 ble trukket tilbake.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Sametingsrådets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sign: SS / EKN

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Berit Ranveig Nilssen, saksordfører	
2.	Willy Ørnebakk	
3.	Jarle Jonassen	Willy Ørnebakk

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget vedtar følgende endringer i forskrifter for utbetaling av godtgjøring til Sametingets representanter:

Nytt punkt om Sametingets representanters faste godtgjørelse

2.1.1 Fast månedlig godtgjørelse

Sametingets representanter, med unntak av heltidspolitikere, avlønnes med en fast månedlig godtgjørelse på kr. 2000,-.

Øvrige regler blir stående som de er i dag.

Sametinget forutsetter at uavklarte spørsmål knyttet til representanter og politiske tillitsvalgte hva gjelder pensjonsrettigheter og forsikringsordninger avklares innen utgangen av 1. halvår 2000.

De nye forskriftene trer i kraft fra 01.03.2000.

Saken avsluttet 3. mars 2000 kl. 11.00.

Sign: EKN

Sak 14/00 Stortingsmelding nr. 50 (1998-1999) Utjammingsmeldinga, om fordeling av inntekt og levekår i Norge

Saken påbegynt 2. mars 2000 kl. 11.00.

I. Dokumenter

- St.meld. nr. 50 (1998-1999) Utjammingsmeldinga, om fordeling av inntekt og levekår i Noreg
- Forskrifter for Samisk utviklingsfond § 3 - Virkeområdet

II. Innleverte forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget viser til at St meld nr 50 (1998-99) Utjammingsmeldinga omhandler en rekke problemstillinger som berører samene. Dette både sett i forhold til samene som innbyggere av sine respektive kommuner, og som en egen etnisk gruppe, - et eget folk/urfolk i landet. Derfor er det svært viktig at det blir tatt høyde for disse forholdene når fordelingen av inntekt og levekår drøftes. I denne forbindelse viser Sametinget til at Stortingets kommunalkomite i Innst. S. nr. 73 (1995-96), ba Regjeringen om å legge fram en stortingsmelding om samiske helse- og sosialforhold.

Med utgangspunkt i målet om et samfunn preget av små forskjeller i inntekt og levekår, har Regjeringen som et overordnet mål at alle skal være sikret trygge levevilkår og en tilfredsstillende materiell levestandard, uavhengig av bosted, kjønn og sosial eller etnisk bakgrunn. Videre skal forholdene legges til rette for at alle kan utnytte evner og arbeidskraft på best mulig måte. Dette krever at ingen skal stenges ute fra arenaer som skaper grunnlag for gode levekår (utdanningssystemet, arbeidsmarkedet, boligmarkedet) på grunn av kjønn, etnisk bakgrunn, bosted eller lignende (jf. punkt 8.3 s.197-198). Sametinget slutter seg til dette.

Sametinget finner det positivt at det i forbindelse med undersøkelsene av den regionale utviklingen og fordelingen av levekår også er fokusert på levekår i de samiske områdene (jf. punkt 6.10 s.167-169). De statistiske dataene omtalen bygger på omfatter inntekt, økonomisk sosialhjelp og overgangsstønning til enslige forsørgere, utdanningsnivå, arbeidsledighet, uførepensjon og attførings/rehabiliteringspenger (jf. boks 6.2 s.167). På dette grunnlaget konkluderes det med at for de samiske områdene:

- følger levekårsindikatorerne i stor grad mønstret for Nord-Norge i det hele, men ligger på flere områder klart dårligere enn snittet for landsdelen
- kommer Troms/Nordland dårligere ut enn Finnmark, både i totalbildet og sammenlignet med gjennomsnittet i egen region

Selv om analysen av levekårene i de samiske områdene synes å være svak og lite konkret, vil Sametinget understreke betydningen av at slike analyser gjennomføres. Det er ikke tilstrekkelig å anta at spesielle forhold som angår samene fanges opp av og blir tilstrekkelig ivaretatt ved å se på levekårene kommune- og fylkesvis.

Sign: SS / EKP

Spesielt i områder der samene er i mindretall vil det ofte ikke bli foretatt undersøkelser spesielt med sikte på samiske interesser, eller at eventuelle forskjeller gis andre forklaringer. Koblingen til etnisitet - samiske forhold - kan både bevisst og ubevisst bli underkommunisert som en del av problemstillingene.

På denne bakgrunn ber Sametinget Stortinget se til at forholdene legges til rette for innsamling av data om samiske samfunnsforhold. Det er behov for data og statistikk på de fleste samfunnsområder. Dette gjelder grunn- og primærdata om den samiske folkegruppe som inneholder demografi og data av sosial og økonomisk karakter. Sametinget gjør oppmerksom på at Nordisk samisk institutt har igangsatt et prosjekt for oppbygging av en samfunnsvitenskapelig database for å skape tilgang til data, statistikk og analyseprogrammer om samiske samfunnsforhold. Prosjektet gjennomføres i nært samarbeid med Statistisk sentralbyrå, Norsk samfunnsvitenskapelig datateneste, Sametinget og samiske forskningsmiljøer. Basen skal fungere som et informasjons- og serviceorgan også over landegrensene. Spesifikke samiske statistiske opplysninger anses å være av vital betydning for utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv i framtiden.

Opgaver i planlegging og drift av helse- og sosialtjenester er ved lov lagt til bl.a. kommuner og fylkeskommuner. Sametinget har merket seg at Regjeringen forutsetter at det lokale demokratiet og den lokale kunnskapen i seg selv bygger på vesentlige verdier som er med på å sikre at de lokale helse- og sosialtjenestene også tjener til en utjevning av helse- og sosiale forhold i det aktuelle lokalsamfunnet. Regjeringen vil derfor prioritere å gi lokale og regionale forvaltningsnivå stor frihet til selv å utvikle tjenestene, der den enkelte brukeren er nærmest til å påvirke tilbudene (jf. punkt 8.3 s.199). Sametinget vil uttrykke meget sterk skepsis til at nevnte forutsetning er til stede og kan legges til grunn når det gjelder samiske interesser overalt i de samiske områdene. Det er først og fremst i indre Finnmark og enkelte andre kommuner at en slik forutsetning synes å være til stede, og at prinsipielle positive holdninger til samiske spørsmål er blitt en integrert del av kommunens politikk. Selv i disse områdene kan samiske helse- og sosialtilbud likevel bli truet med nedleggelse p.g.a. dårlig økonomi i fylkeskommunen og kommuner. Derfor må det ennå i framtiden utvikles og gjennomføres spesielle tiltak i statlig regi når det gjelder helse- og sosialtjenester for den samiske befolkning.

I meldingen pekes det på negative forhold når det gjelder inntekt, sosialhjelp og trygdemottak, utdanning og arbeid i samiske områder i Nord-Norge. Dette har utgangspunkt både i historiske forutsetninger og i at dagens helse- og sosialtilbud ikke er tilpasset samiske forhold. Derfor er det utarbeidet et utkast til handlingsplan for samiske helse- og sosialtjenester (jf. St. meld. nr.21 (1999-2000) punkt 4.6.2 s.47-50). Sametinget mener at dette ikke er tilstrekkelig. Sett i forhold til målet om trygge levevilkår og tilgang til arenaer som skaper gode levekår innenfor arbeidsmarked, utdanningssystem, boligmarked, o.l., uavhengig av etnisk bakgrunn, er omtalen av de samiske områdene i utjanningsmeldingen svært bekymringsfull. Selv om det pekes på enkelte variasjoner mellom de samiske områdene, mener Sametinget at den framtidige satsingen må ta utgangspunkt i tiltak for hele det samiske området, inkludert de sørsamiske.

På denne bakgrunn ber Sametinget Stortinget om å bidra til at det blir utarbeidet et mer omfattende program for utvikling av levekårene i de samiske områdene. Med de erfaringer som er gjort i Omstillingsprogrammet i indre Finnmark, må både levekår og regionalpolitiske tiltak sees i sammenheng. Programmet må gis en tilstrekkelig geografisk differensiering slik at de regionale variasjonene i de samiske områdene kan legges til grunn. Videre er det viktig at ordninger tilrettelegges med utgangspunkt i samiske normer og verdier når det gjelder strategier og tiltak.

Sign: EKN

III. Votering

Av 39 representanter var 30 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Sametingsrådets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Sven-Roald Nystø, saksordfører	
2.	Egil Olli	
3.	Olaf Eliassen	
4.	Laila Gunilla Wilks	
5.	Willy Ørnebakk	
6.	Sven-Roald Nystø, saksordfører	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Sametinget viser til at St meld nr 50 (1998-99) Utjammingsmeldinga omhandler en rekke problemstillinger som berører samene. Dette både sett i forhold til samene som innbyggere av sine respektive kommuner, og som en egen etnisk gruppe, - et eget folk/urfolk i landet. Derfor er det svært viktig at det blir tatt høyde for disse forholdene når fordelingen av inntekt og levekår drøftes. I denne forbindelse viser Sametinget til at Stortingets kommunalkomite i Innst. S. nr. 73 (1995-96), ba Regjeringen om å legge fram en stortingsmelding om samiske helse- og sosialforhold.

Med utgangspunkt i målet om et samfunn preget av små forskjeller i inntekt og levekår, har Regjeringen som et overordnet mål at alle skal være sikret trygge levevilkår og en tilfredsstillende materiell levestandard, uavhengig av bosted, kjønn og sosial eller etnisk bakgrunn. Videre skal forholdene legges til rette for at alle kan utnytte evner og arbeidskraft på best mulig måte. Dette krever at ingen skal stenges ute fra arenaer som skaper grunnlag for gode levekår (utdanningssystemet, arbeidsmarkedet, boligmarkedet) på grunn av kjønn, etnisk bakgrunn, bosted eller lignende (jf. punkt 8.3 s.197-198). Sametinget slutter seg til dette.

Sametinget finner det positivt at det i forbindelse med undersøkelsene av den regionale utviklingen og fordelingen av levekår også er fokusert på levekår i de samiske områdene (jf. punkt 6.10 s.167-169). De statistiske dataene omtalen bygger på omfatter inntekt, økonomisk sosialhjelp og overgangsstønning til enslige forsørgere, utdanningsnivå, arbeidsledighet, uførepensjon og attførings/rehabiliteringspenger (jf. boks 6.2 s.167). På dette grunnlaget konkluderes det med at for de samiske områdene:

- følger levekårsindikatorerne i stor grad mønstret for Nord-Norge i det hele, men ligger på flere områder klart dårligere enn snittet for landsdelen
- kommer Troms/Nordland dårligere ut enn Finnmark, både i totalbildet og sammenlignet med gjennomsnittet i egen region

Sign: /

Selv om analysen av levekårene i de samiske områdene synes å være svak og lite konkret, vil Sametinget understreke betydningen av at slike analyser gjennomføres. Det er ikke tilstrekkelig å anta at spesielle forhold som angår samene fanges opp av og blir tilstrekkelig ivaretatt ved å se på levekårene kommune- og fylkesvis.

Spesielt i områder der samene er i mindretall vil det ofte ikke bli foretatt undersøkelser spesielt med sikte på samiske interesser, eller at eventuelle forskjeller gis andre forklaringer. Koblingen til etnisitet - samiske forhold - kan både bevisst og ubevisst bli underkommunisert som en del av problemstillingene.

På denne bakgrunn ber Sametinget Stortinget se til at forholdene legges til rette for innsamling av data om samiske samfunnsforhold. Det er behov for data og statistikk på de fleste samfunnsområder. Dette gjelder grunn- og primærdata om den samiske folkegruppe som inneholder demografi og data av sosial og økonomisk karakter. Sametinget gjør oppmerksom på at Nordisk samisk institutt har igangsatt et prosjekt for oppbygging av en samfunnsvitenskapelig database for å skape tilgang til data, statistikk og analyseprogrammer om samiske samfunnsforhold. Prosjektet gjennomføres i nært samarbeid med Statistisk sentralbyrå, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, Sametinget og samiske forskningsmiljøer. Basen skal fungere som et informasjons- og serviceorgan også over landegrensene. Spesifikke samiske statistiske opplysninger anses å være av vital betydning for utvikling av samisk språk, kultur og samfunnsliv i framtiden.

Oppgaver i planlegging og drift av helse- og sosialtjenester er ved lov lagt til bl.a. kommuner og fylkeskommuner. Sametinget har merket seg at Regjeringen forutsetter at det lokale demokratiet og den lokale kunnskapen i seg selv bygger på vesentlige verdier som er med på å sikre at de lokale helse- og sosialtjenestene også tjener til en utjevning av helse- og sosiale forhold i det aktuelle lokalsamfunnet. Regjeringen vil derfor prioritere å gi lokale og regionale forvaltningsnivå stor frihet til selv å utvikle tjenestene, der den enkelte brukeren er nærmest til å påvirke tilbudene (jf. punkt 8.3 s.199). Sametinget vil uttrykke meget sterk skepsis til at nevnte forutsetning er til stede og kan legges til grunn når det gjelder samiske interesser overalt i de samiske områdene. Det er først og fremst i indre Finnmark og enkelte andre kommuner at en slik forutsetning synes å være til stede, og at prinsipielle positive holdninger til samiske spørsmål er blitt en integrert del av kommunens politikk. Selv i disse områdene kan samiske helse- og sosialtilbud likevel bli truet med nedleggelse p.g.a. dårlig økonomi i fylkeskommunen og kommuner. Derfor må det ennå i framtiden utvikles og gjennomføres spesielle tiltak i statlig regi når det gjelder helse- og sosialtjenester for den samiske befolkning.

I meldingen pekes det på negative forhold når det gjelder inntekt, sosialhjelp og trygdemottak, utdanning og arbeid i samiske områder i Nord-Norge. Dette har utgangspunkt både i historiske forutsetninger og i at dagens helse- og sosialtilbud ikke er tilpasset samiske forhold. Derfor er det utarbeidet et utkast til handlingsplan for samiske helse- og sosialtjenester (jf. St. meld. nr.21 (1999-2000)-punkt 4.6.2 s.47-50). Sametinget mener at dette ikke er tilstrekkelig. Sett i forhold til målet om trygge levevilkår og tilgang til arenaer som skaper gode levekår innenfor arbeidsmarked, utdanningssystem, boligmarked, o.l., uavhengig av etnisk bakgrunn, er omtalen av de samiske områdene i utjamningsmeldingen svært bekymringsfull. Selv om det pekes på enkelte variasjoner mellom de samiske områdene, mener Sametinget at den framtidige satsingen må ta utgangspunkt i tiltak for hele det samiske området, inkludert de sørsamiske.

På denne bakgrunn ber Sametinget Stortinget om å bidra til at det blir utarbeidet et mer omfattende program for utvikling av levekårene i de samiske områdene. Med de erfaringer som er gjort i Omstillingsprogrammet i indre Finnmark, må både levekår og regionalpolitiske

Sign: EKN

tiltak sees i sammenheng. Programmet må gis en tilstrekkelig geografisk differensiering slik at de regionale variasjonene i de samiske områdene kan legges til grunn. Videre er det viktig at ordninger tilrettelegges med utgangspunkt i samiske normer og verdier når det gjelder strategier og tiltak.

Saken avsluttet 3. mars 2000 kl. 11.35.

Sign: SJ / EKN

Sak 15/00 Sammenslåing av plenumsmøtene i september og november 2000

Saken påbegynt 3. mars 2000 kl. 11.35.

I. Dokumenter

- Tidligere vedtatt møteplan for Sametinget

II. Innleverte forslag og merknader

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Møtelederskapet gis fullmakt til å beramme tid for et felles plenumsmøte høsten 2000, der åpningen av sametingsbygningen inngår.

III. Votering

Av 39 representanter var 31 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Randi Solli Pedersen, saksordfører	John Henrik Eira
		Randi Solli Pedersen

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

Møtelederskapet gis fullmakt til å beramme tid for et felles plenumsmøte høsten 2000, der åpningen av sametingsbygningen inngår.

Saken avsluttet 3. mars 2000 kl. 11.40.

Sign: SS / ERN

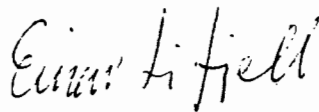
Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

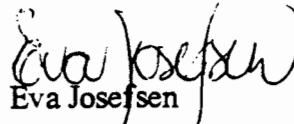
Karášjohka 3. mars 2000

Møtelederskapet

Johan Mikkel Sara
leder

Randi Solli Pedersen

Einar Lifjell

Eva Josefsen

Sign:

Møteboksekretærer: Synnøve Solbakk og Elli Kirsti Nystad